

Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2022

Datum November 2022

Colofon

Plaats Den Haag

Opgesteld door Directie Sub-Sahara Afrika
Afdeling Ambtsberichten

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding	5
1	Politieke ontwikkelingen en veiligheidssituatie
1.1	Politieke en bestuurlijke ontwikkelingen
1.1.1	Strijdende partijen
1.2	Verhoudingen met (buur)landen.....
1.2.1	Egypte
1.2.2	Eritrea.....
1.2.3	Kenia
1.2.4	Soedan.....
1.2.5	Somalië.....
1.2.6	Zuid-Soedan
1.3	Veiligheidssituatie
1.3.1	Algemene situatie
1.3.2	Cijfers verslagperiode over dodelijke slachtoffers door gewapende confrontaties ...
1.3.3	Veiligheidssituatie in verschillende regio's.....
1.4	Humanitaire situatie
1.4.1	Humanitaire hulp in Tigray
1.5	Bewegingsvrijheid
2	Identiteit, nationaliteit en documenten
2.1	Identificatieplicht en identificerende documenten.....
2.1.1	INVEA/ICS
2.1.2	Nationale identiteitskaart
2.1.3	Kebele-kaart
2.1.4	Identiteitskaarten tijdens de noodtoestand
2.2	Etniciteit op kebele-kaarten
2.3	Centrale database
3	Mensenrechten
3.1	Schendingen van mensenrechten door strijdende partijen.....
3.1.1	Alle partijen betrokken bij mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden
3.1.2	Aantal burgerslachtoffers
3.1.3	Mensenrechtenschendingen tijdens opmars TDF/TPLF
3.1.4	Mensenrechtenschendingen in gebieden Tigray onder controle van federale leger en bondgenoten
3.1.5	Rol van Eritrese strijdkrachten
3.1.6	Gevechtsmethodes bij conflict in Tigray.....
3.1.7	Honger als wapen
3.1.8	Ngo's en (internationale) organisaties die handelingen aanmerken als misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven
3.1.9	Gedwongen rekrutering/ronseling door het federale leger en/of de TDF/TPLF.....
3.2	Etnische groepen
3.2.1	Positie en behandeling van personen van verschillende etnische afkomst
3.2.2	Situatie van etnische Tigreeërs buiten regio Tigray
3.2.3	Situatie voor verschillende groepen in Tigray
3.2.4	Tigreeërs binnen huidige regering en legerleiding

3.3	Leden van oppositiepartijen / politieke activisten	65
3.3.1	Monitoren van politieke opposanten in buitenland	65
3.3.2	Monitoring van politieke activiteiten van diaspora sinds uitbreken van binnenlands gewapend conflict in Tigray	67
3.3.3	Gevolgen van marginale oppositionele activiteiten in Ethiopië	67
3.3.4	Positie van sympathisanten en leden van organisaties zoals het OLF, OFC, OLF-Shene/OLA of het ONLF	68
3.3.5	Behandeling van familieleden van (vermeende) OLF'ers door de autoriteiten	72
3.3.6	Positie van leden van oppositiepartijen anders dan TPLF, OLF, OFC en ONLF	72
3.3.7	Mogelijkheden tot kritiek op autoriteiten	74
3.3.8	Politieke gevangenen	74
3.4	Positie van de vrouw	75
3.5	Alleenstaande minderjarigen	77
3.5.1	Situatie (alleenstaande) minderjarigen in Ethiopië	77
3.5.2	Wetgeving en beleid ten aanzien van opvang van alleenstaande minderjarigen	78
3.5.3	Opvang van alleenstaande minderjarigen	78
3.5.4	Minderjarigen onder ontheemden en vluchtelingen	80
3.5.5	Alleenstaande minderjarige repatrianten	81
3.5.6	Voorzieningen	81
3.6	LHBTI'ers	81
3.7	Female Genital Mutilation (FGM)	83
3.7.1	Algehele tendens	83
3.7.2	Prevalentie van Infibulatie (type 3)	84
3.7.3	Verschillen in regio's, religies en tussen stad en platteland	84
3.7.4	FGM naar leeftijdsgroep	86
3.7.5	FGM in (straf)wet	86
3.7.6	Bescherming(smechanismen) van regering	87
3.7.7	Stigmatisering/discriminatie van onbesneden meisjes/vrouwen	88
3.7.8	Herbesnijdenis	89
3.8	Naleving en schendingen	89
3.8.1	Naleving en schending van verschillende vrijheden	89
3.8.2	Functioneren van huidige rechtsstaat en juridisch systeem	92
3.8.3	Functioneren rechtsgang	92
3.9	Bescherming	93
3.9.1	Bescherming in verschillende gebieden door autoriteiten of andere actoren	93
3.9.2	Verantwoording voor mensenrechtenschendingen	96
3.9.3	Uitsluiting van bescherming van (sociale) groepen	97
4	Vluchtelingen en ontheemden	98
4.1	Vluchtelingen- en ontheemdenstroom in en uit Ethiopië	98
4.2	Situatie van IDP's in Ethiopië	99
4.3	Situatie van Eritrese vluchtelingen in Ethiopië	101
4.3.1	Juridische status Eritrese vluchtelingen	102
4.4	Registratie van asielzoekers	103
4.5	Uitreisvisum voor erkende vluchtelingen en (Eritrese) asielzoekers	104
4.5.1	Uitreisboete na illegaal verblijf	105
5	Terugkeer	106
5.1	Problemen van migranten, asielzoekers, vluchtelingen bij terugkeer	106
5.2	Invloed van soort document dat iemand bij zich heeft bij terugkeer	107
6	Bronnen	108
6.1	Geraadpleegde bronnen	108
6.2	Afkortingenlijst	111

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de Terms of Reference (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 5 april 2022. Deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Ethiopië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die uit Ethiopië komen, en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Ethiopische asielzoekers. Het laatste algemeen ambtsbericht Ethiopië dateert uit februari 2021. De verslagperiode van het voorliggende ambtsbericht beslaat de periode van februari 2021 tot en met begin november 2022.¹ Na het laatste algemeen ambtsbericht is er ook een thematisch ambtsbericht over Tigray verschenen dat in augustus 2021 gepubliceerd is. In sommige gevallen zal naar dit thematisch ambtsbericht verwezen worden in de beantwoording van de vragen van de ToR. Het ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens een land of regio weer, noch bevat het conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer informatie gebruikt van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anderszins staat aangegeven. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de bijlagen bij dit ambtsbericht.

Een deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens een onderzoeksmissie naar Ethiopië in 2022. In dit ambtsbericht is gebruikgemaakt van informatie van tijdens deze missie gehouden interviews met relevante en deskundige bronnen ter plaatse. Daarnaast is informatie gebruikt die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland voor Ethiopië en afkomstig is uit gesprekken en correspondentie buiten de dienstreis om. Die informatie is voornamelijk gebruikt ter ondersteuning van en als aanvulling op passages die zijn gebaseerd op openbare informatie. De bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de politieke context en ontwikkelingen en zet de veiligheidssituatie in Ethiopische uiteen. Hoofdstuk 2 gaat in op Ethiopische documenten. Hoofdstuk 3 beschrijft de naleving en schendingen van de mensenrechten. Hoofdstuk 4 beschrijft de positie van vluchtelingen en ontheemden. Hoofdstuk 5 behandelt de eventuele risico's voor Ethiopische staatsburgers die (gedwongen) terugkeren naar Ethiopië.

¹ Op 2 november 2022 kwamen het *Tigray People's Liberation Front* (TPLF) en de federale overheid van Ethiopië, die sinds november 2020 met elkaar in oorlog zijn, een staakt-het-vuren overeen.

1 Politieke ontwikkelingen en veiligheidssituatie

1.1 Politieke en bestuurlijke ontwikkelingen

Aantreden Abiy en hervormingen

In 2018 trad Abiy Ahmed aan als premier van Ethiopië, nadat er jarenlang was gedemonstreerd tegen het bewind van het *Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front* (EPRDF). Deze coalitiepartij had Ethiopië vanaf 1991 geregeerd. Het aantreden van premier Abiy² ging gepaard met verregaande politieke en economische hervormingen. Er werden veel politieke gevangenen³ vrijgelaten. Oppositiebewegingen die jarenlang vanuit het buitenland hadden geopereerd, werden uitgenodigd om naar Ethiopië terug te keren. De nieuwe premier bewerkstelligde een vredesakkoord met Eritrea. Beide landen hadden na een bloedige grensoorlog eind jaren negentig nooit officieel vrede gesloten. Voor het akkoord met Eritrea kreeg Abiy in 2019 de Nobelprijs voor de vrede.⁴

Verhouding tussen federale regering en TPLF verslechtert

Met het aantreden van Abiy verslechterde echter de verhouding tussen de federale regering⁵ en het *Tigrayan People's Liberation Front* (TPLF), de partij die binnen het EPRDF de dienst had uitgemaakt. Het TPLF verloor mede door de hervormingen van de Abiy zijn machtspositie in het land. In de eigen regionale deelstaat Tigray had de partij echter de macht behouden en voerde ze een eigen koers. De situatie escaleerde nadat Tigray op 9 september 2020 regionale verkiezingen had gehouden wat indruiste tegen het federale bevel om vanwege de coronapandemie geen verkiezingen te houden. Het TPLF riep op 6 oktober 2020 zijn afvaardiging in het federale parlement op om terug te treden. Dit gebeurde nadat het *House of Federation* (het Hogerhuis van het Ethiopische parlement) had besloten de federale steun aan Tigray stop te zetten vanwege de in hun ogen ongrondwettelijke verkiezingen in Tigray.⁶

Uitbreken conflict in Tigray

De oplopende tegenstellingen bereikten begin november 2020 een hoogtepunt toen er een gewapende strijd uitbrak tussen regionale troepen en milities van Tigray aan de ene kant en federale troepen en hun bondgenoten aan de andere kant (zie ook paragraaf 1.1.1). Het federale leger en zijn bondgenoten, waaronder het Eritrese leger en troepen uit de regionale deelstaat Amhara, bezetten grote delen van Tigray, maar eind juni 2021 zette het TPLF en bondgenoten een tegenoffensief in waarbij grote delen van Tigray, waaronder de hoofdstad Mekelle, door de Tigreeërs werden heroverd. Eind juni 2021 kondigde de Ethiopische regering een eenzijdig staakt-het-vuren af. Dit staakt-het-vuren betekende geenszins een einde aan het geweld. Het

² In Ethiopië is het gebruik van de voornaam van een persoon de norm.

³ Openbare bronnen spreken over duizenden: The Guardian, 'These changes are unprecedented': how Abiy is upending Ethiopian politics, 8 juli 2018; Freedom House, *Reform in Ethiopia: Turning Promise into Progress*, september 2018.

⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, paragrafen 1.1.1 en 1.1.2, februari 2021.

⁵ In 1991 werd Ethiopië een federale staat, verdeeld in twee bestuurlijk onafhankelijke steden, Addis Abeba en Dire Dawa en negen regionale staten (kililoch, enkelvoud - kilil). Naast de negen oorspronkelijke deelstaten - Afar, Amhara, Benishangul-Gumuz, Gambela, Harari, Oromia, Southern Nations, Nationalities and Peoples' Regional State (SNNPR), de Somali Regional State (SRS) en Tigray - hebben twee regionale deelstaten zich later van de SNNPR afgescheiden. In 2020 werd Sidama de tiende deelstaat en in 2021 kwam daar de South West Ethiopia Region als elfde deelstaat bij (voor een actuele kaart van Ethiopië zie: <http://www.ethiovisit.com/ethiopia/ethiopia-regions-and-cities.html>)

⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, paragrafen 1.1.2.1 en 1.1.5, februari 2021.

duurde niet lang voordat de strijd tussen de regeringstroepen en de Tigrese troepen oplaaide waarbij opnieuw duizenden personen ontheemd raakten, vermeende mensenrechtenschendingen door alle betrokken partijen plaats hadden en de humanitaire situatie en veiligheidssituatie in het hele land verslechterden.⁷

In de loop van juli 2021 verspreidde de strijd zich buiten Tigray naar de aangrenzende deelstaten Afar en Amhara.⁸ Ook in andere regionale deelstaten van het land, zoals Oromia en Benishangul-Gumuz waren er gewelddadige conflicten, met name vanwege oplopende spanningen tussen verschillende etnische groeperingen en confrontaties tussen het federale leger en regionale rebellenbewegingen (zie paragraaf 1.3).⁹

Prosperity Party wint verkiezingen

In december 2019 werd de *Prosperity Party* (PP) door Abiy in het leven geroepen. De partij was een fusie van partijen die eerder deel hadden uitgemaakt van het EPRDF en andere regionale partijen.¹⁰ Het TPLF deed als enige partij die eerder onderdeel van het EPRDF was geweest, niet mee aan de nieuwe partij.¹¹ Op 21 juni 2021 behaalde de PP¹² van premier Abiy een grote verkiezingsoverwinning toen de uitgestelde regionale en parlementsverkiezingen alsnog doorgang vonden. Van de 436 zetels die er op 21 juni te vergeven waren, kreeg de partij er 410. Verschillende oppositiepartijen, zoals het *Oromo Federal Congress* (OFC) en het *Oromo Liberation Front* (OLF), waarvan verschillende leiders in huisarrest of in de gevangenis zaten, boycotten de verkiezingen. In twee van de tien regionale deelstaten (hierna regio's), waaronder Tigray, evenals in delen van andere regio's, kon er onder andere vanwege de veiligheidssituatie op 21 juni niet gestemd worden.¹³

In juni 2021 waren in 437 van de 547 kiesdistricten verkiezingen gehouden; in september van dat jaar gebeurde dat in nog eens 47 andere kiesdistricten. De verkiezingen werden in sommige gebieden echter voor onbepaalde tijd uitgesteld als gevolg van veiligheidsproblemen en logistieke kwesties. Met de verkiezingen had Abiy met zijn PP een sterk mandaat voor de komende jaren. De Afrikaanse Unie (AU) verklaarde dat de nationale verkiezingen overwegend vrij en eerlijk waren verlopen en dat er slechts beperkte onrechtmatigheden bij de stemming waren gemeld.¹⁴ Er was echter ook berichtgeving over misstanden rondom de verkiezingen. Verschillende internationale waarnemers waren bijvoorbeeld geweigerd en de Ethiopische kiesraad (NEBE: *National Election Board of Ethiopia*) had tijdens de verkiezingen "grote onregelmatigheden" bij de kiezersregistratie geconstateerd.¹⁵ Een vertrouwelijke bron uit het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2021 meldde dat er misstanden waren geconstateerd zoals het afhaken van oppositiepartijen, de beperkte keuze aan kandidaten om op te stemmen en de problemen met het registreren van kiezers en kandidaten.¹⁶

⁷ The New York Times, *Ethiopia Calls 'Humanitarian Truce' in Tigray*, 25 maart 2022; Human Rights Watch, *Ethiopia: Tigray Forces Summarily Execute Civilians*, 9 december 2021.

⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, paragrafen 1.1 en 1.2, augustus 2021.

⁹ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

¹⁰ De deelnemende partijen waren: *Afar National Democratic Party* (ANDP); *Benishangul-Gumuz Democratic Party* (BDP); *Oromo Democratic Party* (ODP); *Amhara Democratic Party* (ADP); *Southern Ethiopian Peoples' Democratic Movement* (SEPDM); *Somali Democratic Party*; *Gambela Peoples Democratic Movement* (GPDM); *Harari National League* (HNL).

¹¹ Borkena, *Ethiopia's election board recognized Prosperity Party*, 25 december 2019.

¹² In maart 2022 werd Abiy door de PP als president van de partij gekozen: BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia's governing party elects prime minister as leader*, 13 maart 2022.

¹³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, paragraaf 1.1, augustus 2021.

¹⁴ Economist Intelligence Unit, *Country Report Ethiopia*, april 2022.

¹⁵ NEBE, *The National Election Board of Ethiopia (NEBE) passed a decision concerning voter registration in constituencies where polling hasn't been conducted or been interrupted*, geen datum.

¹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina 6, augustus 2021.

Noodtoestand

In augustus 2021 kondigde het *Oromo Liberation Army* (OLA) ook wel OLF-Shene genoemd,¹⁷ aan een alliantie aan te gaan met het TPLF om gezamenlijk de strijd tegen de federale regering te voeren.¹⁸ De regering had beide organisaties in mei 2021 als terroristisch bestempeld.¹⁹ Op 2 november 2021, bijna een jaar na het uitbreken van het conflict in Tigray, kondigde premier Abiy de noodtoestand af nadat het TPLF en het OLA hadden geclaimd verschillende steden op de weg naar de hoofdstad Addis Abeba veroverd te hebben (zie paragraaf 1.3.1).²⁰ Toen de Tigrese strijdkrachten in november 2021 naar Addis Abeba optrokken, had Abiy, zelf in legeruniform gekleed, de Ethiopische burgers opgeroepen om de wapens tegen de vijand op te nemen.²¹ In Amhara gaven veel jongeren gevolg aan de oproep. Velen sloten zich echter niet aan bij de reguliere veiligheidstroepen, maar bij irreguliere milities zoals de Fano, die ook meevochten tegen het TPLF (zie paragraaf 1.1.1).²²

De Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Mensenrechten (OHCHR) uitte zijn bezorgdheid over de bepalingen van de noodtoestand, die "extreem breed" waren. De noodtoestand stond de autoriteiten toe om eenieder zonder gerechtelijk bevel te arresteren indien zij een redelijk vermoeden hadden dat deze persoon banden had met "terroristische groeperingen"²³, en om die persoon voor de duur van de noodtoestand vast te houden.²⁴ Tijdens de noodtoestand werden duizenden Tigreeërs in geheel Ethiopië door de Ethiopische autoriteiten opgepakt en in detentiekampen geplaatst, veelal zonder officiële aanklacht (zie ook paragraaf 3.2.2.2).²⁵

Op 26 januari 2022 stelde het Ethiopische kabinet voor om de noodtoestand op te heffen; een besluit dat op 15 februari 2022 door het parlement werd bekrachtigd, waarmee de noodtoestand ten einde kwam.²⁶ Reden voor het opheffen van de noodtoestand was dat de dreiging tegen de hoofdstad Addis Abeba was geweken. De militaire tak van het TPLF, de *Tigray Defence Forces* (TDF),²⁷ was ondertussen door het federale leger en bondgenoten teruggedrongen en had zich, op een paar gebieden in Amhara en Afar na, in de eigen regio teruggetrokken.²⁸ Het TPLF had op

¹⁷ In juli 2018 schrapte de Ethiopische regering het OLF van haar lijst van aangewezen terroristische organisaties. Na deze datum weigerde een fractie van de OLF de wapens neer te leggen en splitste deze organisatie zich af. De splintergroep, die zichzelf het Oromo Bevrijdingsleger (OLA) noemt, werd in mei 2021 door de Ethiopische regering als terreurgroep bestempeld. De Ethiopische regering is fel gekant tegen de naam OLA, omdat de term 'bevrijdingsleger' de organisatie legitimiteit zou geven en gebruikt de term OLF-Shene. Zonder enige waarde aan een bepaalde term te willen geven zal ten behoeve van de leesbaarheid in dit ambtsbericht met name de term OLA gebruikt worden.

¹⁸ Al Jazeera, *Ethiopia armed group says it has alliance with Tigray forces*, 11 augustus 2021.

¹⁹ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia shortlists candidates to oversee national dialogue*, 27 januari 2022.

²⁰ France24, *Ethiopia lifts wartime state of emergency, three months earlier than expected*, 15 februari 2022.

²¹ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

²² The Africa Report, *Ethiopia's new rift: Amhara vs Abiy*, 2 juni 2022.

²³ Het OLA en het TPLF zijn door de Ethiopische regering als terroristische organisaties aangemerkt (zie ook paragraaf 3.3.6).

²⁴ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

²⁵ Reuters, *Deadly Detention*, 17 juni 2022; UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, 1 maart 2022.

²⁶ UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, maart 2022; France24, *Ethiopia lifts wartime state of emergency, three months earlier than expected*, 15 februari 2022.

²⁷ In open bronnen bestaat er geen consistentie in het gebruik van de termen TPLF en TDF. De Ethiopische federale overheid is fel gekant tegen het gebruik van TDF en heeft internationale media opgeroepen deze term niet te gebruiken. Hoewel de afkortingen door elkaar gebruikt worden, is de TDF de Tigrese militaire tak die tegen de federale regering en bondgenoten strijdt. De TDF bestaat niet louter uit leden van het TPLF, maar bevat ook Tigreeërs van Tigrese oppositiepartijen zoals Baytona en TIP. Ook Tigreeërs zonder politieke affiliatie maken deel uit van de TDF. Het TPLF is de regerende partij in Tigray en staat aan het hoofd van de TDF. In dit rapport zal zoveel mogelijk de combinatie TDF/TPLF gebruikt worden behalve wanneer het specifiek over het TPLF als politieke partij gaat.

²⁸ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopian parliament lifts state of emergency*, 15 februari 2022.

19 december 2021 verklaard zich uit Afar en Amhara teruggetrokken te hebben. Later leken de Tigreeërs nog wel posities buiten Tigray te bezetten in Amhara en Afar (zie ook paragraaf 1.3).²⁹

Vrijheden (opnieuw) onder druk

De politieke facelift die Ethiopië na het aantreden van Abiy in 2018 onderging, zorgde voor veel optimisme. Na verloop van tijd werd het optimisme in het land getemperd. Abiy's visie van een sterke federale Ethiopische staat, waarbij de nadruk op nationale eenheid in plaats van op de regionale en etnische identiteit zou liggen, werd niet door iedereen gesteund. Veel bevolkingsgroepen voelden zich achtergesteld en meenden dat de hervormingen hun positie niet verbeterden. Ook leek de regering de beloften om vrijheden, zoals de persvrijheid en vrijheid van meningsuiting, te eerbiedigen niet na te komen: opsluitingen van journalisten en politieke oppositieleiden kwamen opnieuw voor (zie paragraaf 3.3.8 en 3.8.1).³⁰

Nationale dialoog

Terwijl het gewapende conflict begin 2022 in hevigheid afnam, liet de federale regering verschillende oppositieleiders, onder wie leiders van het TPLF en prominente Oromo oppositieleiden, vrij uit de gevangenis om de nationale dialoog te promoten.³¹ Het Ethiopische Huis van Volksvertegenwoordigers kwam eind januari 2022 met een lijst van kandidaten voor de functie van commissaris van de Nationale Dialoogcommissie.³² Uit deze kandidaten werden op 21 februari 2022 elf commissarissen benoemd. De commissie had als taak toezicht te houden op de geplande nationale dialoog die een einde moest maken aan de politieke en etnische conflicten die het land teisterden.³³ Eerder had de regering verklaard dat vertegenwoordigers van gewapende groeperingen niet aan de dialoog zouden deelnemen, waarbij ze in feite het TPLF en het OLA uitsloot.³⁴

Drie oppositiepartijen, het *Oromo Federal Congress* (OFC), het *Oromo Liberation Front* (OLF) en het *Ogaden National Liberation Front* (ONLF) verklaarden begin februari 2022 het proces naar de nationale dialoog partijdig en niet representatief te vinden. Verschillende bronnen zijn van mening dat het buitensluiten van het TPLF en het OLA het initiatief ondermijnde.³⁵ Eind februari 2022 waarschuwde het hoofd van de pas opgerichte Nationale Dialoogcommissie, de etnisch Tigreeër hoogleraar Mesfin Araya, dat hij zou opstappen als de regering zich zou bemoeien met het werk van de commissie.³⁶ OHCHR moedigde de Ethiopische regering begin maart 2022 aan om de dialoog werkelijk inclusief en een afspiegeling van alle partijen te laten

²⁹ VOA, *Tigray Forces Announce Withdrawal From Afar, Amhara Regions*, 20 december 2021; Al Jazeera, *Tigray rebels leave Ethiopia's Afar region: TPLF spokesperson*, 25 april 2022; Financial Times, *Ethiopia atrocities cast long shadow as city of Lalibela prays for peace*, 17 mei 2022.

³⁰ Addis Standard, *Ethiopian journalists stand in solidarity with press freedom, denounce increasing crackdown*, 7 maart 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

³¹ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022; Reuters, *Ethiopia frees opposition leaders from prison, announces political dialogue*, 8 januari 2022; BBC Monitoring (OMN), *Ethiopian opposition party chooses officials*, 27 maart 2022; ENA, *PM Abiy Says Government's Decision to Release Prisoners Aims at Ensuring National Unity, Peace*, 9 januari 2022.

³² FanaBC, *House Shortlists 42 Candidates Nominated As Commissioners For National Dialogue*, 27 januari 2022.

³³ Hoewel de commissie is benoemd, kan het parlement veranderingen in de commissie aanbrengen door de wet te wijzigen of nieuwe kandidaten voor te stellen.

³⁴ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia shortlists candidates to oversee national dialogue*, 27 januari 2022; Addis Standard, *News: Ethiopia won't delist TPLF from terrorist designation: MoFA*, 17 februari 2022; African Arguments, *Ethiopia's national dialogue commission: where are the women?*, 8 maart 2022.

³⁵ The Independent, *Ethiopia's fragile truce over Tigray conflict threatened by lack of promised aid*, 22 april 2022; Addis Standard, *NewsAlert: OFC, ONLF say Dialogue Commission process unrepresentative, not impartial; decline Parliament invitation today*, 4 februari 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

³⁶ BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopia national dialogue body chair warns against meddling*, 24 februari 2022.

zijn.³⁷ Het is onbekend of de commissie, waarvan Araya aan het einde van de verslagperiode nog steeds aan het hoofd stond, vooruitgang had geboekt.³⁸

Staakt-het-vuren in maart 2022 en oplaaien van conflict eind augustus 2022

Eind maart 2022 kondigde de Ethiopische regering een onmiddellijk humanitair staakt-het-vuren af met de Tigrese strijdkrachten.³⁹ Het TPLF reageerde dat de Tigreeërs zich zouden committeren aan het onmiddellijke staken van vijandelijkheden als voldoende humanitaire hulp de regio Tigray zou bereiken (zie paragraaf 1.4).⁴⁰ De Ethiopische vicepremier Demeke zei in april 2022 dat de vrijlating van prominente politieke figuren uit de gevangenis, de opheffing van de noodtoestand en andere recente maatregelen aantoonde dat de regering zich inzette om een einde te maken aan het achttien maanden durende conflict.⁴¹ Ondanks het staakt-het-vuren werd de strijd niet compleet gestaakt: hier en daar waren er nog gewapende confrontaties tussen de strijdende partijen (zie paragraaf 1.3.)

Op 24 augustus 2022 braken er rondom de Amhaarse stad Kobo⁴², nabij de grens met de zone Zuid-Tigray (zie kaart 1, pagina 20), vijandelijkheden uit tussen de TDF/TPLF en het federale leger en zijn bondgenoten. Beide partijen beschuldigden elkaar ervan te zijn begonnen (zie paragraaf 1.3.1). Volgens International Crisis Group waren bijna een half miljoen strijders betrokken bij het hernieuwde geweld en waren er eind oktober 2022 tienduizenden van hen gesneuveld.⁴³ Eind oktober 2022 waren de federale troepen en hun bondgenoten in het offensief en hadden ze belangrijke steden in Ethiopië veroverd (zie paragraaf 1.3.3.10).

Voortgang toenadering tussen de strijdende partijen

Concrete stappen in de toenadering tussen de politieke top van de strijdende partijen bleven na het staakt-het-vuren in maart 2022 uit. De verschillende partijen beschuldigden elkaar ervan de toenadering te frustreren en legden voor de andere partij moeilijk te accepteren eisen op tafel. Naast het opheffen van alle blokkades⁴⁴ en het volledige herstel van de voorzieningen, zoals het telefoon- en bankverkeer, eiste het TPLF de teruggave van West-Tigray, waar met name Amhaarse troepen de dienst uitmaken, en weigerde het te onderhandelen over de ontwapening van de TDF.⁴⁵ Sinds het staakt-het-vuren in maart 2022 vonden er wel informele gesprekken plaats tussen militaire leiders van beide kanten in Djibouti en op de Seychellen.⁴⁶ In juni 2022 wees de federale overheid in juni 2022 een

³⁷ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

³⁸ ENA, *Commission Chair Discusses Progress of Dialogue Process with Speaker, Chief Administrators & Prosperity Party Office Head*, 12 oktober 2022; Addis Standard, *Analysis: Dialogue amid civil war and violence: Mission impossible?*, 3 oktober 2022.

³⁹ The New York Times, *Ethiopia Calls 'Humanitarian Truce' in Tigray*, 25 maart 2022.

⁴⁰ The New York Times, *Ethiopia Calls 'Humanitarian Truce' in Tigray*, 25 maart 2022; News24, *75% of Tigray population facing severe hunger as war rages in Ethiopia*, 24 maart 2022.

⁴¹ BBC Monitoring (ENA), *Ethiopian deputy PM and AU official discuss conflict*, 17 april 2022.

⁴² Ook geschreven als Qobo.

⁴³ VOA News, *US Condemns Latest Round of Tigray Conflict*, 2 september 2022; France24, *Fighting spreads in Ethiopia as air strike targets Tigray's capital*, 31 augustus 2022; BBC Monitoring (ESAT TV), *TV says Ethiopia's army closing in on Tigray capital*, 5 september 2022; vertrouwelijke bron, 26 augustus 2022; International Crisis Group, *A Call to Action: Averting Atrocities in Ethiopia's Tigray War*, 20 oktober 2022.

⁴⁴ Naast de fysieke blokkade van controleposten sloot de federale regering ook het internet, het mobiele netwerk en het bankverkeer voor Tigray af.

⁴⁵ The Independent, *Ethiopia's fragile truce over Tigray conflict threatened by lack of promised aid*, 22 april 2022; BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopian rebel leader says Tigray 'will not disarm'*, 26 juli 2022; BBC Monitoring, *Ethiopian rebels dismiss peace efforts as 'obfuscation'*, 18 augustus 2022; Trouw, *Noodhulp bereikt uitgehongerd en ziek Tigray niet*, 21 april 2022; Sudan Tribune, *Ethiopia blocks UN officials trying to facilitate peace: Tigray official*, 26 juli 2022; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopian rebels rule out talks while 'under blockade'*, 8 augustus 2022.

⁴⁶ The Africa Report, *Ethiopia's new rift: Amhara vs Abiy*, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

onderhandelingsteam aan om het conflict in het noorden van Ethiopië⁴⁷ op vreedzame wijze te beëindigen. Zoals hierboven vermeld laaide de strijd in augustus 2022 echter weer op.⁴⁸

De bemiddelingspogingen van de Afrikaanse Unie met oud-president van Nigeria Olusegun Obasanjo als onderhandelaar wierpen in eerst instantie ook geen zichtbare vruchten af. Het TPLF stond zeer kritisch tegenover de door de AU geleide pogingen om vrede in Ethiopië tot stand te brengen en tegenover de suggestie van Obasanjo dat Eritrea zich bij het vredesproces zou moeten aansluiten.⁴⁹ Na het opklaaien van het conflict tussen het TPLF en de federale overheid eind augustus 2022 gaf het leiderschap van het TPLF aan geïnteresseerd te zijn in een vredesproces dat geleid zou worden door de AU. Een vertrouwelijke bron merkte op dat het TPLF nog wel problemen had met Obasanjo als onderhandelaar.⁵⁰

Terwijl de strijd nog gaande was, gingen de strijdende partijen eind oktober 2022 akkoord met door de AU geleide vredesbesprekingen. Deze gingen op 25 oktober van start onder leiding van eerdergenoemde Obasanjo, de ex-president van Kenia, Uhuru Kenyatta, en de voormalige vicepresident van Zuid-Afrika Phumzile Mlambo-Ngcuk.⁵¹ Op 2 november 2022 kwamen het TPLF en de Ethiopische overheid in Zuid-Afrika een staakt-het-vuren overeen.⁵² Ethiopische regeringsfunctionarissen en vertegenwoordigers van het TPLF kwamen een ontwapeningsplan en het herstel van cruciale diensten, waaronder hulpverlening, overeen. BBC schreef naar aanleiding van het staakt-het-vuren dat het akkoord het mogelijk zou moeten maken de hulpleveranties aan Tigray, waar veel inwoners honger leden, te hervatten (zie paragraaf 1.4). Hierbij hield het nieuwsmedium wel een slag om de arm, omdat er eerder in het conflict periodes van staakt-het-vuren waren geschonden.⁵³ Een vertrouwelijke bron meldde dat de eerste tekenen na het sluiten van het akkoord in Zuid-Afrika positief waren. Zo waren de vijandelijkheden voor het grootste gedeelte gestopt. Een van de grote vraagtekens was de rol van Eritrea. Dit land had geen afvaardiging bij het ondertekenen van het verdrag in de Zuid-Afrikaanse hoofdstad Pretoria.⁵⁴

Impact conflict in noorden op veiligheidssituatie in rest Ethiopië

Verschillende bronnen, zowel vertrouwelijke als openbare, zijn het erover eens dat het conflict in het noorden van invloed is geweest op de veiligheid in de rest van het land. Ethiopië wist bijvoorbeeld lange tijd de Somalische terroristische groepering Al-Shabaab buiten de landsgrenzen te houden. In 2022 slaagden strijders van Al-Shabaab er echter de Ethiopische regio *Somali Regional State* (SRS) te infiltreren, omdat het federale leger geen sterke aanwezigheid meer in de regio had (zie ook paragraaf 1.3.3).⁵⁵ Verder zou de federale overheid moeite hebben de eigen bevolking effectief te beschermen tegen gewapende groeperingen en etnisch geweld

⁴⁷ Het conflict begon in november 2021 in Tigray, maar verspreidde zich in de zomer van 2021 naar andere regio's, waardoor het een conflict in Noord-Ethiopië werd en niet alleen maar in Tigray.

⁴⁸ FanaBC, *Ethiopia Appoints Negotiating Team To Resolve Conflict In The North Peacefully*, 27 juni 2022; BBC Monitoring (ETV), *Ethiopian ruling party backs proposal to solve Tigray war peacefully*, 28 juni 2022.

⁴⁹ BBC Monitoring (Dimtsi Weyane TV), *Rebels condemn AU for inviting Eritrea to talks with Ethiopia*, 9 augustus 2022; The Africa Report, *Ethiopia: The African Union cannot deliver peace to Tigray*, 22 augustus 2022.

⁵⁰ DW, *Ethiopia: Tigray forces open to African Union-led peace talks*, 12 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

⁵¹ The Daily Maverick, *Ethiopian peace talks in SA will continue into Monday*, 30 oktober 2022; BBC Monitoring, *Ethiopia peace talks to continue in South Africa*, 30 oktober 2022.

⁵² Reuters, *Combatants in Ethiopia's Tigray war agree to stop fighting*, 2 november 2022.

⁵³ BBC, *Ethiopia's Tigray conflict: Truce agreed*, 2 november 2022.

⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 18 november 2022.

⁵⁵ BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia sends troops to Somalia border after al-Shabab incursion*, 25 juli 2022; The Independent, *In a first, Somalia-based al-Shabab is attacking in Ethiopia*, 5 augustus 2022; BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia praises operations against militants, rebels*, 7 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

(zie paragraaf 3.9.1).⁵⁶ De Amhaarse regionale autoriteiten zeiden in mei 2022 bijvoorbeeld dat vanwege het conflict in het noorden de openbare veiligheid in hun regio in het geding was gekomen.⁵⁷

De veiligheidssituatie in Oromia verslechterde tijdens de verslagperiode van dit ambtsbericht, met name door de aanwezigheid van het OLA en de strijd die het tegen de federale en regionale autoriteiten voerde. In april 2022 startte de federale regering een offensief tegen het OLA dat delen van Oromia onder controle heeft (zie paragraaf 1.3.3). Het OFC bracht op 17 april 2022 een verklaring uit waarin het de regering en het OLA opriep de oorlog te beëindigen en Amhaarse milities opriep te stoppen met het binnenvallen van de regio Oromia (zie paragraaf 1.3.1 voor de algemene veiligheidssituatie in Ethiopië).⁵⁸

1.1.1 *Strijdende partijen*

In paragraaf 1.2.1 van het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2021 is uitgebreid stilgestaan bij de verschillende strijdende partijen in het conflict. De paragraaf ging in op de rol van de TDF/TPLF die vocht tegen de het federale leger, de *Ethiopian National Defence Forces* (ENDF), en bondgenoten als de *Eritrean Defence Forces* (EDF), de *Amhara Special Forces*, Amhaarse milities en de Fano.⁵⁹ Toen de Oromo rebellenbeweging, het OLA, in augustus 2021 een alliantie met de TDF/TPLF aanging, werd het in feite eveneens een partij in het conflict. Hierbij moet gezegd worden dat het OLA in tegenstelling tot de andere partijen nooit in de regio Tigray actief is geweest (zie ook kaart 1, pagina 19).⁶⁰

Toen de TDF/TPLF in het tegenoffensief ging en de Tigrese troepen zich buiten de grenzen van Tigray begaven, kwamen er in juli 2021 berichten dat reguliere en irreguliere troepen van zes andere regio's die niet eerder betrokken waren bij het conflict zich aan het mobiliseren waren om de federale overheid in de strijd tegen de Tigreeërs te ondersteunen. Het ging hier onder andere om troepen uit Oromia, Sidama, de Somali Regional State, en de *Southern Nations, Nationalities and Peoples' Region* (SNNPR). Kjetil Tronvoll, universitair docent aan de Bjørknes University College in Noorwegen, vroeg zich in een interview met Deutsche Welle (DW) af in hoeverre deze strijders van meerwaarde waren in de strijd. Ze moesten de plaats innemen van het federale leger dat zware verliezen had geleden in de strijd met de Tigreeërs, maar door de "zeer rudimentaire" training en lichte bewapening konden deze troepen als "kanonnenvoer" gezien worden aldus de

⁵⁶ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021; Borkena, *Ethiopian Human Rights Council Speaks out against Violence along Sidama, Oromia*, 7 april 2022.

⁵⁷ BBC Monitoring (ETV News), *Ethiopia's Amhara regional chief decries growing lawlessness*, 18 mei 2022; *The Africa Report*, *Ethiopia's new rift: Amhara vs Abiy*, 2 juni 2022.

⁵⁸ Addis Standard, *News: OFC calls on gov, OLA forces to end war, negotiate; Amhara forces to cease incursion, attack inside Oromia*, 17 april 2022.

⁵⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 19–23, augustus 2021: De organisatiestructuur van de Fano is onderhevig aan controverse. De Fano is een gewapende groep van duizenden jonge mannen en vrouwen in de Amhara-regio die geen deel uitmaken van de reguliere structuur in zowel het federale als het staatsveiligheidsapparaat, maar die aan de kant van de federale en regionale strijdkrachten meevechten tegen de TDF/TPLF; Een vertrouwelijke bron verklaart tijdens deze verslagperiode dat de Fano niet als "Amhara-jongerenmiliteit" omschreven kan worden, omdat deze term niet overeenstemt met de meer genuanceerde realiteit. In de eerste plaats is Fano geen formele entiteit, maar eerder een vloeibaar concept en een losse sociale organisatie. Iedereen kan te allen tijde een Fano zijn. Ten tweede worden Fano's volgens de bron over het algemeen beschouwd als mensen die hun gemeenschap beschermen wanneer dat nodig is. Lokale gemeenschappen zien hen eerder als veiligheidsgaranten dan als een bedreiging voor de veiligheid, wat de federale overheid regelmatig verkondigt. Ten derde zijn er bandieten en criminelen die misbruik maken van het "Fano-label" door zich Fano te noemen. Ten vierde gebruikt de federale overheid sinds kort de term "extremistische/radicale Fano", niet alleen om deze bandieten te bestrijden, maar ook om arrestaties van mensen die kritisch staan tegenover de regering te legitimeren: vertrouwelijke bron, 4 augustus 2022.

⁶⁰ Al Jazeera, *Ethiopia armed group says it has alliance with Tigray forces*, 11 augustus 2021.

Noorse academicus.⁶¹ Deze milities van burgers zijn niet te vergelijken met de *Special Forces* die de verschillende regio's hebben.⁶² Verschillende bronnen meldden dat de *Regional Special Forces*,⁶³ steeds gemilitariseerder werden en ten opzichte van het federale leger steeds meer slagkracht kregen.⁶⁴

Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2021 maakte melding van openbare berichtgeving over de vermeende betrokkenheid van Somalische soldaten bij gevechten in Tigray. De Somalische overheid ontkende de aanwezigheid van Somalische soldaten op Tigrees grondgebied.⁶⁵ Net als tijdens de verslagperiode van het thematisch ambtsbericht erkende de Somalische overheid in de zomer van 2022 dat er Somalische troepen werden getraind in Eritrea, maar ontkende ze elke betrokkenheid van deze troepen bij het conflict in Noord-Ethiopië.⁶⁶

1.2 Verhoudingen met (buur)landen

1.2.1 Egypte

Egypte en Ethiopië zijn geen buurlanden, maar hebben gemeen dat de rivier de Nijl door hun land loopt. De landen hebben de afgelopen jaren een moeizame relatie gehad vanwege de GERD-dam (*Grand Ethiopian Renaissance Dam*) die Ethiopië in de regio Benishangul-Gumuz (BG) heeft gebouwd.⁶⁷ Egypte vreest dat de dam de toevoer van water van de Nijl naar Egypte beperkt en dat er waterschaarste ontstaat. Egypte en ook Soedan zijn afhankelijk van de Nijl onder meer voor drinkwater voor hun bevolking. Volgens Egypte houdt Ethiopië zich niet aan de afspraken die zijn gemaakt over het gebruik van het water van de Nijl.⁶⁸ In 2021 waarschuwde de Egyptische president Al-Sisi nog dat er een "onvoorstelbare onstabiele" in de regio zou ontstaan als de watervoorraden van Egypte door de dam aangetast zouden worden.⁶⁹

De Ethiopische autoriteiten, en ook premier Abiy, hebben Egypte verscheidene keren beschuldigd van het ondermijnen van de stabiliteit in Ethiopië, onder andere door "rebelliebewegingen" zoals het TPLF in hun strijd tegen de federale regering te steunen.⁷⁰

1.2.2 Eritrea

Na jarenlang in een 'no war-no peace' situatie verkeerd te hebben, sloten Eritrea en Ethiopië na het aantreden van premier Abiy in 2018 officieel vrede. Het TPLF zag de

⁶¹ DW, *Ethiopia: Fear Tigray conflict could trigger all-out war*, 20 juli 2021.

⁶² De meeste regio's van Ethiopië hebben hun eigen Special Forces. Dit zijn goed opgeleide en volgens normale militaire lijnen georganiseerde organisaties. De milities zijn in essentie gewapende burgers, meestal onder de aanvoering van een gepensioneerde officier of oud-rebel. Het zijn geen georganiseerde militaire eenheden en ze beschikken, normaliter, niet over zware wapens. Het federale leger heeft geen zeggenschap, in formele zin, over de milities. Zij zijn een instrument van de afzonderlijke regionale staten. Daarnaast zijn er sinds jaar en dag 'militia' in de dorpen. In feite zijn dit lokalen met een wapen die voor orde en bescherming in rurale gebieden moeten zorgen: Ministerie van Buitenlandse Zaken, Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021, pagina 9, augustus 2021.

⁶³ In navolging op de *Somali Regional State* die in 2007 als eerste een Liyu Police oprichtte, Liye betekent speciaal in het Amhaars, formeerden verschillende regio's hun eigen Special Forces die naast de federale politie en het federale leger opereren en een soort regionaal leger zijn.

⁶⁴ HRW/Amnesty International, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 28, 6 april 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022

⁶⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021, pagina 19, augustus 2021.

⁶⁶ BBC Monitoring (Somali National TV), *Somalia denies its troops participated in Ethiopian civil war*, 19 juli 2022.

⁶⁷ In 2020 begon Ethiopië met het vullen van de dam: Al Jazeera, *Ethiopia starts electricity production at Blue Nile mega-dam*, 20 februari 2022.

⁶⁸ AD, *Omstreden Nijldam in Ethiopië wekt eerste stroom op, Egypte veroordeelt ingebruikname*, 20 februari 2022.

⁶⁹ Reuters, *Egypt's Sisi warns of potential for conflict over Ethiopian dam*, 7 april 2022.

⁷⁰ Addis Standard, News: *Amhara State President says "public must be ready to destroy the terrorist group"*, 11 januari 2022; Borkena, *Desperate TPLF work with partners in Sudan, Egypt against Ethiopia*, 2 juni 2022.

herstelde banden echter met argusogen aan. Van 1998 tot 2000 vochten Eritrea en Ethiopië, dat toentertijd door het EPRDF/TPLF geregeerd werd, een bloedige oorlog uit waarbij met name de regio Tigray die aan Eritrea grenst zwaar te lijden had.⁷¹

Vlak na het uitbreken van het conflict tussen de federale regering en het TPLF in november 2020 kwam de eerste berichtgeving over de vermeende betrokkenheid van de *Eritrean Defence Forces* (EDF) die aan de zijde van de federale troepen mee zouden vechten. Na maandenlang de betrokkenheid van Eritrea ontkend te hebben, bevestigde premier Abiy Ahmed op 23 maart 2021 dat Eritrese troepen in Tigray aanwezig waren.⁷² In het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2022 stond dat de Eritrese troepen verantwoordelijk waren voor ernstige mensenrechtenschendingen in de Tigrese gebieden waar ze aanwezig waren.⁷³ Na het tegenoffensief van de Tigrese strijders eind juni 2021 werden de Eritrese troepen in Tigray teruggedrongen, maar ten tijde van het schrijven van dit ambtsbericht waren de EDF nog steeds in bepaalde noordelijke en westelijke delen van Tigray aanwezig (zie ook paragraaf 3.1.5).⁷⁴

Nadat de TDF/TPLF eind 2021 was teruggedreven naar de eigen regio leken de verhoudingen tussen Abiy en de Eritrese president Isaias Afewerki, hierna Isaias, bekoeld. Daar waar de Ethiopische autoriteiten besloten de opmars niet voort te zetten en Tigray niet binnen te trekken, wilde Isaias doorgaan totdat zijn 'aartsvijand', het TPLF, definitief verslagen was. Isaias zou de onderhandelingspogingen tussen het TPLF en de Ethiopische overheid in het geheel niet zien zitten en zou het conflict alleen met geweld willen beslechten.⁷⁵ Eritrea legde de uitnodiging voor de eerste China – Hoorn van Afrika Vredesconferentie die eind juni 2022 in de Ethiopische hoofdstad plaatshad naast zich neer. Hoogwaardigheidsbekleders uit Ethiopië, Djibouti, Kenia, Somalië, Zuid-Soedan, Soedan, Tanzania, Oeganda en China bespraken tijdens de tweedaagse conferentie de situatie in de regio.⁷⁶ In april 2022 hadden inlichtingendiensten uit bovengenoemde Afrikaanse landen zonder Eritrea ook al gemeenschappelijke belangen besproken.⁷⁷ Eritrea behoorde niet tot een van de partijen die begin november 2022 het akkoord in Zuid-Afrika ondertekenden (zie paragraaf 1.1).

Een vertrouwelijke bron stelde eind juni 2022 dat de Eritrese troepen in West-Tigray wel met de Amhaarse milities en special forces samenwerkten, maar dat er geen formeel contact was tussen het federale leger en de Eritrese strijdkrachten.⁷⁸ Het zou Abiy en de federale regering een doorn in het oog zijn dat Eritrea wel banden onderhield met de Amhara. Eritrea zou volgens vertrouwelijke bronnen zelfs de Fano van wapens en training voorzien (zie paragraaf 1.3.3).⁷⁹ Met het oplaaien van het geweld eind augustus 2022 leken de verhoudingen tussen Abiy en Isaias weer enigszins hersteld. Eind september 2022 zou er een gecoördineerd offensief door Eritrese en Ethiopische strijdkrachten tegen de TDF in West-Tigray zijn uitgevoerd.⁸⁰

⁷¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 29, februari 2021.

⁷² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 21, augustus 2021.

⁷³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 13-14, augustus 2021.

⁷⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 22, augustus 2021.

⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022; vertrouwelijke bron, 15 juli 2022; Reuters, *Ethiopia government says military won't cross into Tigray for now*, 24 december 2021; Het Parool, *Eritrea hoopt definitief af te rekenen met Tigray*, 21 september 2022.

⁷⁶ The Ministry of Foreign Affairs of Ethiopia (Facebook), *First China-Horn of Africa Peace Conference concludes meeting issuing joint statement*, 21 juni 2022.

⁷⁷ BBC Monitoring (ENA), *Spy agencies pledge cooperation in Ethiopia meeting*, 18 april 2022.

⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022; vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁸⁰ NOS, *Eritrea mobiliseert troepen, 'kan genadeklap zijn voor mensen Tigray'*, 24 september 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022; BBC Monitoring (Tesda News), *Eritrea denies ordering mass military mobilisation*, 17 september 2022;

1.2.3 Kenia

Kenia en Ethiopië hebben de afgelopen jaren meerdere keren gesproken over gemeenschappelijke initiatieven om de vrede en veiligheid in het gebied langs de grens tussen beide landen te garanderen. Het OLA heeft bijvoorbeeld een sterke aanwezigheid in het zuiden van Oromia dat aan Kenia grenst.⁸¹ De toenmalige minister van Buitenlandse Zaken van Kenia, ambassadeur Raychelle Omamo, verklaarde in april 2022 dat Ethiopië en Kenia van oudsher broederlijke betrekkingen onderhouden die als voorbeeld konden dienen voor andere landen in de Hoorn van Afrika. Omamo gaf verder uiting aan de grote belangstelling van haar land voor versterking van de bilaterale betrekkingen met Ethiopië.⁸² Oud-president Kenyatta sprak zich een paar keer uit over het gewapend conflict tussen de Ethiopische federale overheid en het TPLF en riep de strijdende partijen op de wapens neer te leggen. Deze bemoeienis viel niet altijd goed bij de Ethiopische autoriteiten.⁸³ Het TPLF zou volgens een vertrouwelijke bron positief staan ten opzichte van Keniaanse betrokkenheid bij een eventueel vredesproces.⁸⁴ William Ruto, die op 13 september 2022 als nieuwe president van Kenia werd geïnaugureerd, benoemde zijn voorganger, Kenyatta, tot vredesgezant voor Ethiopië.⁸⁵ Mede onder leiding van Kenyatta kwamen het TPLF en de Ethiopische federale regering op 2 november 2022 een onmiddellijk staakt-het-vuren overeen.⁸⁶

1.2.4 Soedan

De eerdergenoemde GERD-dam baart niet alleen Egypte, maar ook Soedan zorgen. Zo zijn er zorgen over de impact ervan op de Soedanese Rosieres-dam. Verder bestaat er al jarenlang een geschil tussen Ethiopië en Soedan inzake het Al Fashaqa-gebied. Dit vruchtbare gebied in de Soedanese staat Al Gadarif, dat grenst aan de Ethiopische regio's Amhara en Tigray, wordt door beide landen geclaimd. Ondanks verschillende onderhandelingspogingen is er tot op heden geen oplossing voor het geschil gevonden.⁸⁷ Ethiopische milities hielden zich sinds 1990 in het gebied op. Toen in november 2020 het gewapend conflict tussen het TPLF en de federale overheid begon, stuurde Soedan het Soedanese leger naar het gebied en in mei 2021 verklaarden de Soedanese autoriteiten het gebied weer onder controle te hebben. Sindsdien zijn de spanningen opgelopen en zijn verschillende Soedanese soldaten en boeren omgekomen bij gevechten met Ethiopische milities.⁸⁸

In juni 2022 beschuldigde Soedan het Ethiopische leger ervan zeven Soedanese soldaten en een burger gedood te hebben die ze vanuit Al Fashaqa ontvoerd zouden hebben. De Ethiopische autoriteiten ontkenden de beschuldiging en zeiden dat de acht waren omgekomen bij schermutselingen tussen het Soedanese leger en een lokale militie.⁸⁹ In juli 2022 spraken de leiders van Ethiopië en Soedan, premier Abiy en generaal Al-Burhan, af dat de geschillen middels dialoog en onderhandelingen

⁸¹ ENA, *Ethiopia, Kenya Agree to Combat Terrorism in Border Areas*, 15 februari 2022; Addis Standard, *News: Days after officials vow renewed offensives on armed group in Oromia, fighting reported in Ethiopia's Moyale environs*, 4 april 2022.

⁸² FanaBC, *Ethiopia-Kenya Relations Role Model For The Region – FM Raychelle Omamo*, 20 april 2022.

⁸³ The East African, *Kenyatta calls on Ethiopia to end war, embrace dialogue*, 3 februari 2022; Africa Intelligence, *Kenyatta and Abiy's relations soured by Ethiopian businessman's kidnapping*, 5 april 2022.

⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

⁸⁵ BBC, *William Ruto's rise from chicken seller to Kenya's president*, 13 september 2022; VOA News, *Former Kenyan President to Lead Peace Process in DRC, Ethiopia*, 16 september 2022.

⁸⁶ The Daily Maverick, *Ethiopian peace talks in SA will continue into Monday*, 30 oktober 2022; Reuters, *Combatants in Ethiopia's Tigray war agree to stop fighting*, 2 november 2022.

⁸⁷ BBC Monitoring (MENA News Agency), *Egypt, Sudan call for binding agreement on Ethiopia dam*, 31 maart 2022; Addis Standard, *News: Government not barring Eritrean nationals from leaving Ethiopia*, 21 april 2022; Daily News, *Ethiopia not allowed to impose fait accompli in GERD issue: Sudanese official*, 17 januari 2021.

⁸⁸ BBC Monitoring (Sudan Tribune Website), *Sudanese and Ethiopian forces clash at border*, 23 juni 2022; BBC Monitoring (ENA Website), *Ethiopia 'peacefully pursuing' disputed territory with Sudan*, 18 mei 2022.

⁸⁹ BBC Monitoring (Suna TV), *Sudan leader briefs EU envoy on tensions with Ethiopia*, 29 juni 2022.

opgelost dienden te worden.⁹⁰ Verschillende bronnen meldden dat het conflict voor beide staatslieden kon fungeren als bliksemafleider voor binnenlandse problemen.⁹¹

De Ethiopische overheid beschuldigde de Soedanese autoriteiten ervan de TDF/TPLF in hun strijd te steunen en Tigrese strijders op Soedanees grondgebied te herbergen. Op 24 augustus 2022 berichtte het nieuwsmedium FanaBC over een vliegtuig dat door het Ethiopische leger was neergeschoten. Het zou als lading wapens voor de TDF/TPLF hebben gehad en vanuit het Soedanese luchtruim Ethiopië zijn binnengevlogen. Volgens de Ethiopische autoriteiten was het vliegtuig eigendom van "historische vijanden van Ethiopië", waarmee waarschijnlijk Egypte en Soedan bedoeld werden.⁹² Begin september 2022 verleende Soedan volgens het nieuwsmedium Suna TV asiel aan ongeveer 250 voormalige VN-blauwhelmen uit Ethiopië die in de VN-missie in de regio Abyei hadden gediend (zie paragraaf 1.2.6). Deze soldaten, met name Tigreeërs, weigerden na hun missie naar Ethiopië terug te keren omdat ze voor hun veiligheid vreesden.⁹³

1.2.5

Somalië

Ethiopië, met een overwegend christelijke bevolking, heeft een grote islamitische minderheid en is bang dat het gedachtegoed van de terroristische groepering Al Shabaab vanuit Somalië kan overslaan. In 2007 werd de *African Union Mission in Somalia* (AMISOM) geïnstalleerd met als doel Al Shabaab te bestrijden en de vrede in het land te bewaren. Ethiopië heeft tot het einde van het mandaat van AMISOM soldaten aan de missie geleverd.⁹⁴ Conform Resolutie 2628 van de Veiligheidsraad van de VN werd de Raad voor Vrede en Veiligheid van de AU gemachtigd om AMISOM te reorganiseren en te vervangen door de Overgangsmissie van de Afrikaanse Unie in Somalië (ATMIS). ATMIS is een multidimensionale missie (militair, politieel en civiel) die op 1 april 2022 operationeel werd.⁹⁵ ATMIS heeft als opdracht het Somalische overgangsplan (STP) uit te voeren, een strategisch plan waarin de overdracht van de veiligheidsverantwoordelijkheden van de AU aan de federale regering van Somalië is uitgewerkt.⁹⁶ Deze overdracht moet aan het einde van 2024 bewerkstelligd zijn. Het aantal van 22.000 soldaten dat AMISOM in Somalië had, zal tot eind 2022 gehandhaafd worden. Daarna zal het aantal gereduceerd worden. Ethiopië had ten tijde van de verslagperiode van dit ambtsbericht ongeveer 4.000 soldaten aan AMISOM afgevaardigd.⁹⁷ Verder heeft Ethiopië nog troepen in Somalië die op grond van een bilateraal akkoord in het buurland zijn gestationeerd. Het exacte aantal daarvan is niet bekend. VOA News berichtte in augustus 2022 over 2.000 additionele manschappen in Somalië.⁹⁸

Ondanks de AU-missies en de aanwezigheid van Ethiopische troepen controleert Al Shabaab grote delen van het platteland in Centraal- en Zuid-Somalië en is het in staat aanslagen in de hoofdstad Mogadishu te plegen. Ethiopië was lange tijd in staat om deze aan Al Qaida gelieerde groepering buitenshuis te houden, maar in de zomer van 2022 voerde de terroristische organisatie aanvallen uit in de Ethiopische regio *Somali Regional State* (SRS). De groepering verklaarde dat bij haar aanvallen

⁹⁰ ENA, Ethiopia, *Sudan Leaders Agree to Resolve Differences Peacefully*, 5 juli 2022.

⁹¹ ICG, *Containing the volatile Sudan-Ethiopia border dispute*, 24 juni 2021; The East African, *Sudan border skirmish diverts attention from domestic woes*, 2 juli 2022.

⁹² BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopian army reportedly shoots down aircraft 'ferrying arms to rebels'*, 24 augustus 2022; Sudan Tribune, *Concerns in Sudan over renewed Ethiopian conflict*, 31 augustus 2022.

⁹³ BBC Monitoring (Suna News), *Sudan grants asylum to 247 ex-UN peacekeepers from Ethiopia*, 3 september 2022.

⁹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 34, februari 2021.

⁹⁵ AMISOM, <https://amisom-au.org/> (geraadpleegd op 29 augustus 2022)

⁹⁶ ATMIS, <https://atmis-au.org/> (geraadpleegd op 29 augustus 2022)

⁹⁷ Garowe Online, *AMISOM officially transitions to ATMIS, to stay in Somalia for 33 months*, 5 april 2022; VOA News, *Somalia's Al-Shabab Militants Launch Attack in Ethiopia; Heavy Casualties Reported*, 22 juli 2022.

⁹⁸ VOA News, *Ethiopia Deploys New Troops into Neighboring Somalia*, 8 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

ten minste 187 Ethiopische regionale strijdkrachten waren gedood en dat er militaire uitrusting in beslag was genomen. De regionale president van de SRS, Mustefa Omer, zei dat meer dan zeshonderd strijders van Al Shabaab bij de aanvallen waren gedood.⁹⁹ Volgens sommige bronnen zou de terroristische organisatie gebruik hebben gemaakt van de verslechterde veiligheidssituatie in Ethiopië. Al Shabaab zou eveneens Ethiopiërs in de gelederen hebben, met name Somali en Oromo.¹⁰⁰

In de semiautonome regio Puntland zouden lokale veiligheidstroepen in juni 2022 zeven leden van Islamitische Staat gevangengenomen hebben. Alle zeven waren etnische Oromo uit Ethiopië.¹⁰¹ De Ethiopische overheid heeft de vrees uitgesproken dat het OLA een alliantie zou aangaan met Al Shabaab. Volgens een vertrouwelijke bron was een dergelijke alliantie onwaarschijnlijk omdat het OLA en Al Shabaab ideologisch te ver uit elkaar lagen. Een eventuele samenwerking zou puur pragmatisch zijn.¹⁰²

In mei 2022 werd Mohamud Sheikh Mohamud, die tussen 2012 en 2017 ook al president van het Oost-Afrikaanse land was, de nieuwe president van Somalië. Ten tijde van zijn vorige ambtsperiode onderhield Mohamud goede betrekkingen met het EPRDF/TPLF, dat toen in Ethiopië aan de macht was. Het TPLF feliciteerde de nieuwe president dan ook met zijn "historische comeback". Het door het TPLF geleide Tigray TV omschreef de vorige Somalische president Farmajo als een adviseur en medestander van premier Abiy Ahmed in de "Tigrese genocide".¹⁰³

Tijdens de ceremonie van de overdracht van de macht zei ex-president Farmajo dat Somalië 5.000 soldaten naar Eritrea had gestuurd voor training. Hij ging niet in op de aantijgingen dat Somalische soldaten meegedaan hadden in de strijd tegen de TDF/TPLF (zie paragraaf 1.1.1).¹⁰⁴ Volgens berichtgeving in openbare bronnen zou de Ethiopische regering directe besprekingen voeren met regio's binnen Somalië die een (semi-)autonome status binnen het land hebben, zoals Somaliland en Puntland. De besprekingen zouden met name ingaan o de gezamenlijke bestrijding van Al Shabaab en andere terroristische groeperingen.¹⁰⁵ Abdirahman Nur Dinari, de voormalige ambassadeur van Somalië in Syrië en Zuid-Soedan, beschuldigde de Ethiopische regering ervan "de soevereiniteit van Somalië te schenden" door "rechtstreeks te onderhandelen met de federale lidstaten".¹⁰⁶

1.2.6

Zuid-Soedan

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021 werd melding gemaakt van de deelname van Ethiopische troepen aan de twee VN-vredesmissies in Zuid-Soedan. De *United Nations Interim Security Force for Abyei* (UNISFA) moest zorgen voor de rust en vrede in de olierijke regio Abyei die door zowel Soedan als Zuid-Soedan geclaimd wordt. UNISFA had op een bepaald moment meer dan 5.000 troepen, allen Ethiopiërs. Conform resolutie 2469 (2019) van de VN Veiligheidsraad zou UNISFA de

⁹⁹ The Independent, *In a first, Somalia-based al-Shabab is attacking in Ethiopia*, 5 augustus 2022; BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia praises operations against militants, rebels*, 7 augustus 2022.

¹⁰⁰ VOA News, *Somalia's Al-Shabab Militants Launch Attack in Ethiopia; Heavy Casualties Reported*, 22 juli 2022; vertrouwelijke bron, 24 augustus 2022.

¹⁰¹ BBC Monitoring, *Somali security forces capture seven IS members in north-east*, 24 juni 2022.

¹⁰² Vertrouwelijke bron, 24 augustus 2022; Peoples Dispatch, *Key Al-Shabaab leaders killed in attacks along Ethiopia-Somalia border*, 1 augustus 2022; Ethiopia Insight, *Al-Shabaab: the latest addition to Ethiopia's woes*, 9 september 2022.

¹⁰³ BBC Monitoring, *Tigray rebels congratulate Somalia's new president*, 17 mei 2022; Tigray External Affairs Office @TigrayEAO <https://twitter.com/TigrayEAO/status/1526124186850279425A>, 16 mei 2022.

¹⁰⁴ BBC Monitoring (Somali TV), *Somali ex-leader confirms 5,000 soldiers training in Eritrea*, 23 mei 2022.

¹⁰⁵ All Africa, *Somalia: Puntland President Meets Senior Ethiopian Army Officers, Discuss Cooperation Against Al-Shabaab*, 23 augustus 2022; BBC Monitoring, *Somaliland leader arrives in southern Ethiopia*, 19 januari 2022.

¹⁰⁶ BBC Monitoring (Universal TV), *Somali TV panellists differ over government's letter on One China policy*, 8 augustus 2022.

aanwezigheid in Abyei afschalen.¹⁰⁷ Van de resterende 2.000 UNISFA-troepen waren er in mei 2022 nog 250 van het Ethiopische leger, terwijl voorheen Ethiopiërs de hoofdmacht van UNISFA vormden.¹⁰⁸ Begin 2022 had Soedan de VN gevraagd om de Ethiopische soldaten door andere nationaliteiten te vervangen vanwege het grensgeschil tussen beide landen. De VN willigde het verzoek in.¹⁰⁹ Het opperbevel van UNISFA ging op 1 februari 2022 van een Ethiopische generaal-majoor over op een Nigeriaanse generaal-majoor.¹¹⁰

Naast de bijdrage aan UNISFA leverde Ethiopië zo'n 2.000 manschappen aan de *United Nations Mission in the Republic of South Sudan* (UNMISS) om de vrede en veiligheid in Zuid-Soedan te bewaren en om voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling van het land.¹¹¹ Op de website van de VN staat dat Ethiopië in mei 2022 nog circa 1.450 soldaten leverde aan de UNMISS-troepenmacht, die ongeveer 13.250 manschappen omvatte.¹¹²

Zuid-Soedan en Ethiopië ondertekenden op 16 augustus 2022 een overeenkomst met het oog op de bevordering van de bilaterale betrekkingen om gezamenlijk terrorisme, gewapende groeperingen en de georganiseerde misdaad te bestrijden. De overeenkomst werd ondertekend door de directeur-generaal van de nationale inlichtingen- en veiligheidsdienst van Ethiopië, Temesgen Tiruneh, en de directeur-generaal voor binnenlandse veiligheid van de nationale inlichtingen- en veiligheidsdienst van Zuid-Soedan, Akol Koor Kuc.¹¹³ Na de hervatting van de vijandelijkheden tussen de federale overheid en de TDF/PLF in augustus 2022 benadrukte Zuid-Soedan de steun aan Ethiopië.¹¹⁴

1.3 Veiligheidssituatie

1.3.1 Algemene situatie

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021 werd Ethiopië omschreven als een verdeeld land met politieke en etnische conflicten.¹¹⁵ Het optimisme van 2018 nadat Abiy was aangetreden, was in 2021 verdwenen. De federale regering zou het machtsmonopolie in sommige delen van het land zijn kwijtgeraakt.¹¹⁶ Uit cijfers van het onderzoeksbureau ACLED blijkt dat na het aantreden van Abiy in 2019 het aantal dodelijke slachtoffers door confrontaties tussen strijdende partijen en door geweld tegen burgers eerst daalde, maar dat in 2020 en 2021 een stijgende trend geconstateerd werd (zie grafiek 1 hieronder).¹¹⁷ Deze grafiek geeft geen alomvattend beeld van het aantal conflicten en dodelijke slachtoffers te geven, maar onderbouwt de bovengenoemde tendens. Voor het jaar 2022 dient vermeld te

¹⁰⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 33, februari 2021.

¹⁰⁸ United Nations Peacekeeping, <https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors> (geraadpleegd op 24 augustus 2022)

¹⁰⁹ Addis Standard, *News: UN agrees to replace Ethiopian forces within UNISFA: Sudan*, 20 januari 2022.

¹¹⁰ UNISFA, *SECRETARY-GENERAL APPOINTS MAJOR GENERAL BENJAMIN OLUFEMI SAWYERR*, 1 februari 2022.

¹¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 33, februari 2021.

¹¹² UNISFA, *SECRETARY-GENERAL APPOINTS MAJOR GENERAL BENJAMIN OLUFEMI SAWYERR*, 1 februari 2022.

¹¹³ FanaBC, *Ethiopia, South Sudan Sign Security Agreement To Prevent Terrorism, Organized Crimes*, 17 augustus 2022; Sudan Tribune, *South Sudan, Ethiopia sign security cooperation agreement*, 16 augustus 2022; Borkena, *Ethiopia, South Sudan relation goes beyond diplomatic niceties, says John Gai Yoh*, 13 februari 2022.

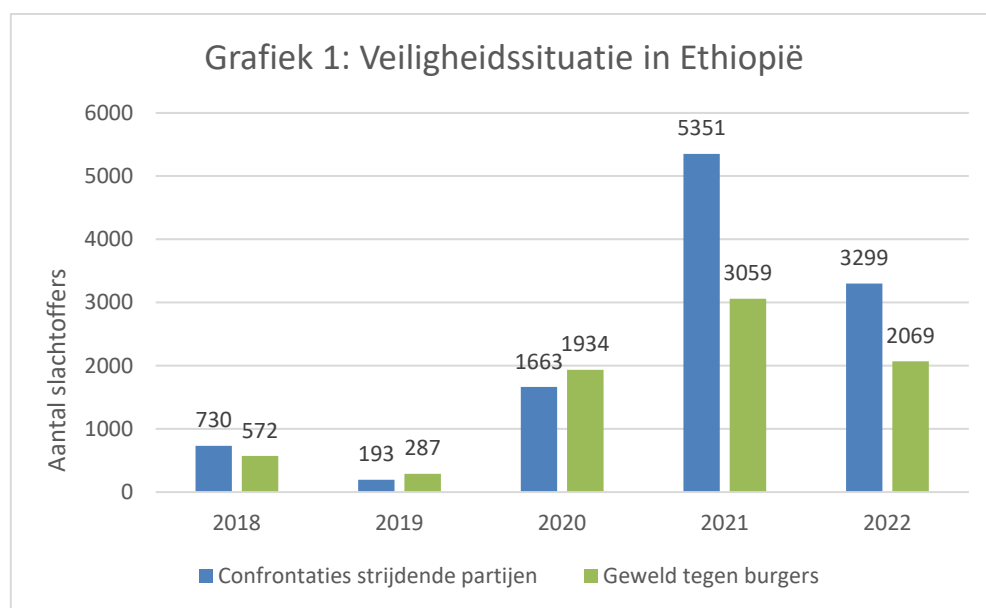
¹¹⁴ ENA, *South Sudan Reaffirms its Firm Support to Ethiopia*, 31 augustus 2022.

¹¹⁵ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ethiopia/#people-and-society> (geraadpleegd op 8 augustus 2022): De CIA schat het huidige aantal inwoners van Ethiopië op ongeveer 114 miljoen. Van de bijna negentig verschillende bevolkingsgroepen zijn de Oromo met 35,8% van de bevolking de grootste. 24,1% van de bevolking is Amhara. Kleinere bevolkingsgroepen zijn de Somali (7,2%), Tigreeërs (5,7%), Sidama (4,1%), Guraghe (2,6%), Welaita (2,3%) en Afar (2,2%). De andere bevolkingsgroepen zijn goed voor 16% van de gehele Ethiopische bevolking.

¹¹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina's 35-36, februari 2021.

¹¹⁷ <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> (geraadpleegd op 29 september 2022)

worden dat de bekende cijfers niet voor het gehele jaar gelden, maar tot 28 oktober 2022.¹¹⁸ Een vertrouwelijke bron stelde dat het daadwerkelijke aantal slachtoffers waarschijnlijk vele malen hoger was dan uit de cijfers van ACLED blijkt.¹¹⁹ Alleen al door het conflict in het noorden zouden vele doden zijn gevallen - schattingen lopen uiteen van tienduizenden tot een half miljoen dodelijke slachtoffers, door zowel de strijd als vanwege de humanitaire situatie. Vanwege het gebrek aan concrete data is het echter niet mogelijk om een exact aantal te geven (zie paragraaf 1.3.2).¹²⁰

Over het algemeen kan gesteld worden dat de veiligheidssituatie in Ethiopië verder verslechterde nadat het conflict in Noord-Ethiopië was uitgebroken. Toen het federale leger met zijn bondgenoten na het uitbreken van het conflict grote delen van Tigray had bezet, ging de TDF/TPLF in juni 2021 in het tegenoffensief. Hierbij werden grote delen van Tigray heroverd (zie 1.3.3). Op 28 juni 2021 kondigde de federale regering een unilateraal humanitair staakt-het-vuren af.¹²¹ De TDF/TPLF zette echter het offensief voort en de strijd breidde zich uit naar de regio's Afar en Amhara. In november 2021 waren de Tigrese strijders tot diep in de naburige regio's richting Addis Abeba opgetrokken (zie kaart 1, pagina 20).¹²² Tegelijkertijd dreigde het OLA, dat een alliantie met het TPLF was aangegaan, ook richting de Ethiopische hoofdstad te trekken. Op kaart 1 is te zien dat het OLA mogelijke aanwezigheid in de buurt van de hoofdstad had, maar deze nooit bereikt heeft (zie

¹¹⁸ Het merendeel van de data die ACLED verzamelt, komt uit secundaire berichtgeving die openbaar is. Het kan derhalve zijn dat de daadwerkelijke cijfers hoger zijn. Data over aantallen slachtoffers kunnen aan subjectiviteit en inaccurate berichtgeving onderhevig zijn. ACLED verklaart de meest conservatieve schattingen die er zijn te gebruiken: ACCORD (Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation): *Sudan, year 2020: Update on incidents according to the Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)*, pagina 3, 23 maart, 2021.

¹¹⁹ Vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

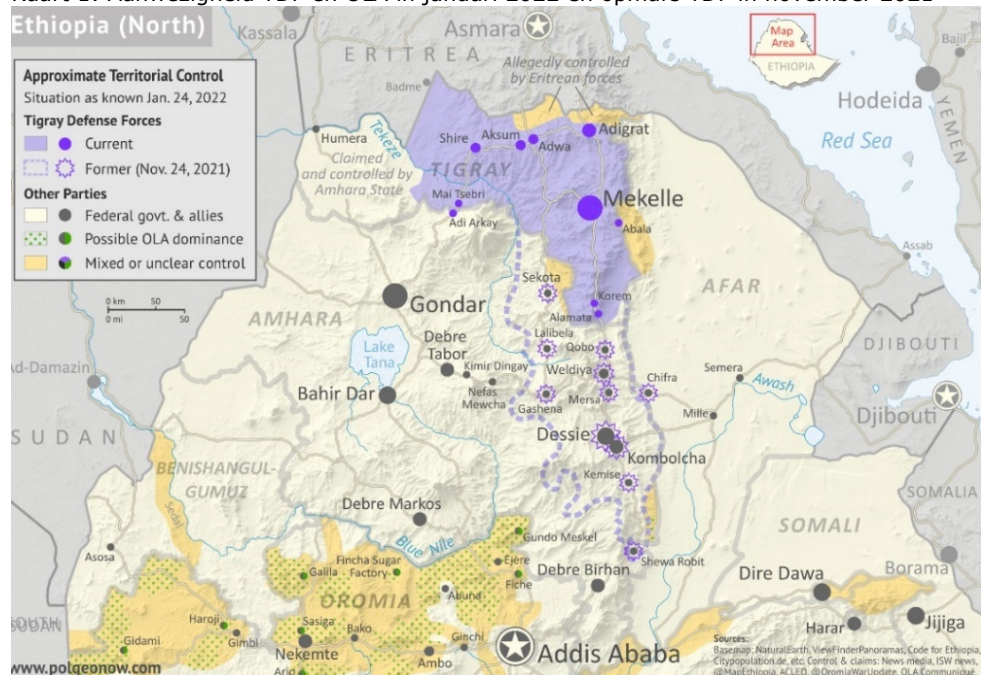
¹²⁰ The Washington Post, *The World's Deadliest War Isn't in Ukraine, But in Ethiopia*, 23 maart 2022; BBC Monitoring, *TPLF vows enemy 'will be buried' as Ethiopian forces advance*, 25 oktober 2022.

¹²¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, paragraaf 1.2, augustus 2021.

¹²² In openbare bronnen wordt gesteld dat de opmars van de TDF/TPLF tot Shewarobit en Debresina reikte, ongeveer 190 kilometer van Addis Abeba: FanaBC, *Terrorist TPLF Deliberately Destroys Health Institutions, Properties In Shewarobit, Debresina Towns*, 3 december 2021; All Africa, *Ethiopia: Militant TPLF Causes Enormous Property Damage in North Shewa*, 4 december 2021.

ook paragraaf 1.3.3.5).¹²³ De federale regering wist de opmars eind 2021 te stoppen en verdreef de Tigreeërs weer richting hun eigen regio. Aan het begin van 2022 luwde de strijd in het noorden van Ethiopië. Vertrouwelijke bronnen meldten in juni en juli 2022 dat de situatie in het noorden van Ethiopië onstabiel was.¹²⁴ Eind augustus 2022 laaide de strijd inderdaad weer op, waarbij het federale leger en zijn bondgenoten in oktober 2022 belangrijke steden in Tigray in handen kregen. Op 2 november 2022 werd een staakt-het-vuren afgesproken (zie paragraaf 1.1).

Kaart 1: Aanwezigheid TDF en OLA in januari 2022 en opmars TDF in november 2021

Map by Evan Centanni and Djordje Djukic of Political Geography Now (www.polgeonow.com)

OHCHR verklaarde begin maart 2022 dat in de periode van november 2021 tot en met februari 2022 de mensenrechtensituatie en de veiligheidssituatie in Ethiopië aanzienlijk waren verslechterd, grotendeels door de uitbreiding van het conflict in Tigray naar andere delen van Noord-Ethiopië.¹²⁵ Vanwege het conflict in het noorden moesten volgens een vertrouwelijke bron federale troepen uit andere regio's gehaald worden om tegen de TDF/TPLF te strijden. Verder heeft het federale leger zware verliezen geleden in de strijd tegen de TDF/TPLF en zijn veel ervaren Tigrese officieren ontslagen en overgelopen naar de TDF/TPLF. Een vertrouwelijke bron stelde, overeenkomstig wat in het vorige algemene ambtsbericht stond geschreven, dat de Ethiopische staat in bepaalde regio's niet langer het geweldsmonopolie had.¹²⁶ Met name in de regio's Oromia, Benishangul-Gumuz, Gambella en SRS

¹²³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; BBC News, *Oromo Liberation Army: On the ground with Ethiopian fighters*, 1 november 2021; Al Jazeera, *A year on, Ethiopia decimated by civil war*, 4 november 2021.

¹²⁴ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

¹²⁵ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

¹²⁶ Al Jazeera, *A year on, Ethiopia decimated by civil war*, 4 november 2021; vertrouwelijke bron, 1 september 2022; Ethiopia Insight, *Al-Shabaab: the latest addition to Ethiopia's woes*, 9 september 2022; Clingendael, *A clash of nationalisms and the remaking of the Ethiopian State The political economy of Ethiopia's transition*, pagina 44, april 2022; vertrouwelijke bron, 10 november 2022.

waren gewapende groeperingen actief die acties tegen de burgerbevolking en zowel de federale als regionale autoriteiten ondernamen (zie 1.3.3).

Niet alleen de strijd tussen de Ethiopische autoriteiten en gewapende groeperingen, zoals het OLA en de strijders van het TPLF, zorgde tijdens de verslagperiode voor een onstabiele veiligheidssituatie in het land, maar ook confrontaties tussen bevolkingsgroepen onderling droegen daaraan bij. Deze kwamen vaak voort uit een combinatie van etnische verschillen en de strijd om land en hulpbronnen. Confrontaties tussen verschillende etnische groeperingen door het hele land eisten in de verslagperiode duizenden dodelijke slachtoffers en verdreven miljoenen Ethiopiërs van huis en haard.¹²⁷ De federale autoriteiten beschuldigden het TPLF ervan minderheden in andere staten zoals de Qemant in Amhara op te zetten tegen de federale of regionale autoriteiten.¹²⁸ Hoewel de meeste langs etnische lijnen lopen, zijn er ook die hun oorsprong in religieuze tegenstellingen vinden. Tegelijkertijd zet een vertrouwelijke bron vraagtekens bij het religieuze karakter van deze confrontaties (zie ook paragraaf 1.3.3).¹²⁹ Het geweld dat in Ethiopië plaats had, had niet alleen binnenlandse actoren. In de SRS was sprake van infiltraties vanuit Somalië door de terroristische organisatie Al-Shabaab (zie 1.2.5.) en in Gambella waren er invallen door de Murle-stam vanuit Zuid-Soedan.¹³⁰

In Oromia en de SRS zouden meer dan dertig Al Shabaab leden gearresteerd zijn die van plan waren om aanslagen in Addis Abeba en andere delen van het land uit te voeren. De arrestanten waren zowel etnische Somali als etnische Oromo.¹³¹ Al Shabaab zou veel leden onder deze twee bevolkingsgroepen hebben geworven.¹³²

1.3.2

Cijfers verslagperiode over dodelijke slachtoffers door gewapende confrontaties

Uit cijfers van ACLED blijkt dat in de eerste helft van 2021 een substantieel deel van de dodelijke slachtoffers door confrontaties tussen strijdende partijen, door ACLED *battles* genoemd, in Tigray viel.¹³³ Na het offensief van de TDF/TPLF eind juni 2021 daalde het aantal slachtoffers in Tigray, maar steeg dit in de rest van het land. Dat was met name in de regio's Amhara en Afar, die op dat moment het strijdtoneel vormden. In de eerste maanden van 2022 nam het geweld in het noorden af, maar in de rest van het land vielen nog honderden slachtoffers door confrontaties tussen strijdende partijen, zoals in de strijd tussen het OLA en federale en regionale troepen. Na het opklaaien van het conflict in het noorden van Ethiopië in augustus 2022 is een stijging van het aantal slachtoffers te zien (zie grafiek 2).¹³⁴

¹²⁷ BBC Monitoring, *Ethiopian region warns against mounting extremism*, 5 april 2022; BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia impounds dozens of illegal guns in Amhara*, 15 april 2022; Amnesty, *Ethiopia: Thousands killed and millions displaced since one of the 'deadliest conflicts in the world' began two years ago*, 2 november 2022.

¹²⁸ Addis Standard, *News: Amhara State President says "public must be ready to destroy the terrorist group"*, 11 januari 2022.

¹²⁹ Al Jazeera, *UN rights chief denounces Christian-Muslim violence in Ethiopia*, 7 mei 2022.

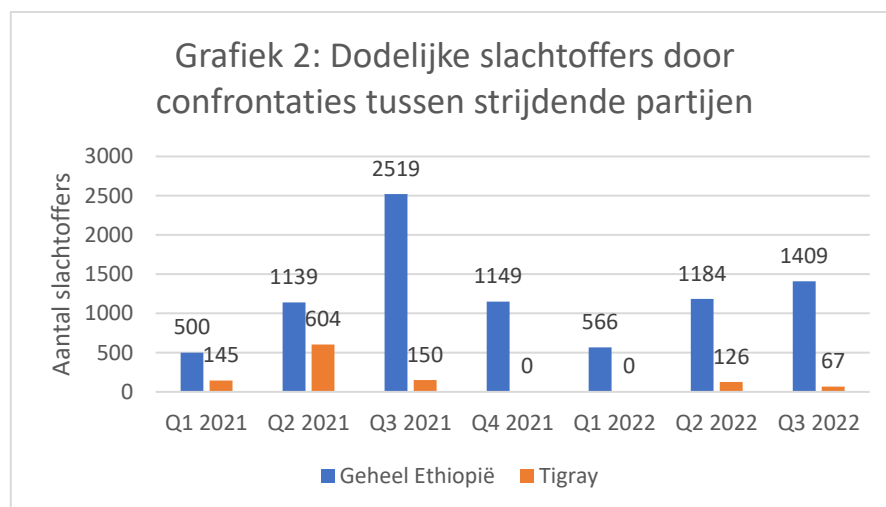
¹³⁰ Addis Standard, *News: Ethiopia security, intelligence joint force says more than 5000 "extremist Fano" members detained*, 23 juli 2022.

¹³¹ ENA, *NISS Arrests 34 Al-Shabaab Members Planning Attacks in Addis, Regional States*, 23 april 2022.

¹³² Vertrouwelijke bron, 24 augustus 2022.

¹³³ Het gaat hier om personen die het leven in de strijd hebben verloren en niet om burgers die door de strijd zijn omgekomen (zie grafiek 3).

¹³⁴ <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> (geraadpleegd op 29 september 2022).

Ook voor deze grafiek geldt dat de cijfers van ACLED gebruikt zijn om een tendens aan te geven en niet om het daadwerkelijke aantal slachtoffers weer te geven. Vertrouwelijke bronnen geven aan dat het aantal slachtoffers door het conflict in het noorden van Ethiopië vele malen hoger moet liggen dan uit de cijfers van ACLED blijkt. Een vertrouwelijke bron spreekt over tussen de 300.000 en 500.000 slachtoffers waarvan de helft strijders. De strijdende partijen zouden ongeveer een even aantal doden te betreuren hebben: ongeveer 120.000 aan de kant van de TDF en een gelijk aantal aan de kant van het federale leger en zijn bondgenoten.¹³⁵ De Universiteit van Gent schatte in maart 2022 het aantal doden door de strijd in het noorden tussen de 50.000 en 100.000. Wederom moet hierbij vermeld worden dat door het gebrek aan concrete cijfers het niet mogelijk is om een exact aantal slachtoffers te geven.¹³⁶

1.3.3 Veiligheidssituatie in verschillende regio's

Hieronder wordt per regio de veiligheidssituatie weergegeven. De overzichten zijn niet uitputtend en zullen niet alle gebeurtenissen weergeven die gedurende de verslagperiode van dit ambtsbericht zijn voorgevallen. Ze zijn louter bedoeld om een globaal beeld van de situatie te geven:

1.3.3.1 Afar

Tijdens de verslagperiode was Afar ook het strijdtoneel tussen de TDF/TPLF en de federale leger en zijn bondgenoten. Verder was er het grensgeschil tussen de regio Afar en de Somali Regional State. Aangezien Amhara en Afar tegelijkertijd te maken hadden met Tigrese troepen op hun grondgebied, worden in sommige gevallen beide regio's tezamen in de afzonderlijke paragrafen over Afar en Amhara genoemd.

Zoals in paragraaf 1.3.1 is beschreven, verspreidde de strijd tussen de TDF/TPLF en het federale leger en bondgenoten zich in juli 2021 naar de regio's Afar en Amhara. In november 2021 rukten de Tigreeërs op in de regio Amhara, tot ongeveer 190 kilometer ten noorden van de Ethiopische hoofdstad. Uiteindelijk werden de Tigreeërs in hun opmars richting Addis Abeba gestopt (zie kaart 1, pagina 20). Eind november 2021 heroverden het federale leger en de *Afar Special Forces* de strategische plaats Chifra in Afar.¹³⁷

¹³⁵ Vertrouwelijke bron, 14 september 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹³⁶ The Washington Post, *The World's Deadliest War Isn't in Ukraine, But in Ethiopia*, 23 maart 2022; BBC Monitoring, *TPLF vows enemy 'will be buried' as Ethiopian forces advance*, 25 oktober 2022; Martin Plaut, *BREAKING: Tigray war mortality: half a million people? Professor Jan Nyssen, Ghent University*, 13 maart 2022.

¹³⁷ Al Jazeera, *Ethiopian gov't forces in control of Chifra: State media*, 28 november 2021.

In december 2021 had de TDF/TPLF zich in de eigen regio teruggetrokken op een paar gebieden in de regio's in Afar en Amhara na. De terugtrekking van het TPLF betekende geenszins een einde aan de gewelddadigheden. *The New York Times* schreef in maart 2022 dat het conflict in het noorden zich met name in Afar concentreerde en dat de ziekenhuizen vol lagen met zwaargewonde kinderen.¹³⁸ Er zijn verschillende berichten over Eritrese aanwezigheid in Afar. In welke hoedanigheid de Eritreeërs in Afar aanwezig waren, is niet duidelijk geworden. Volgens het TPLF zouden ook Eritrese huurlingen aan de zijde van de *Afar Special Forces* tegen de Tigreeërs hebben gevochten. Eind januari 2022 maakte het *Tigray External Affairs Office* (TEAO)¹³⁹ bekend Eritrese huurlingen in Afar uitgeschakeld te hebben.¹⁴⁰ Of het hier daadwerkelijk om huurlingen ging, is niet bekend. Volgens een vertrouwelijke bron was de aanwezigheid van Eritrese militaire trainers in Afar bevestigd.¹⁴¹

Er is herhaaldelijk bericht over plunderingen en vandalisme door de TDF/TPLF in Amhara en Afar. Ook heeft de TDF/TPLF zich in de regio's schuldig gemaakt aan misdaden zoals buitengerechtelijke executies, verkrachtingen en het aanrichten van bloedbaden onder burgers waarbij ook kinderen omkwamen (zie ook paragraaf 3.1.3).¹⁴² OHCHR verklaarde op 7 maart 2022 dat meerdere luchtaanvallen door de Ethiopische luchtmacht op doelen in met name Tigray, maar ook in Afar, hadden geleid tot burgerslachtoffers en de verwoesting van eigendommen van burgers.¹⁴³

Na de verklaring van het TPLF op 19 december 2021 dat het zich uit Afar en Amhara teruggetrokken had, werd verschillende keren melding gemaakt van de aanwezigheid van Tigrese strijders op het grondgebied van Afar.¹⁴⁴ Eind april 2022 verklaarde het TPLF zich geheel uit Afar teruggetrokken te hebben, alhoewel plaatselijke autoriteiten zeiden dat Tigrese strijders zich nog in bepaalde grensgebieden in de regio ophielden. Door de verschillende berichtgeving is het niet duidelijk of de TDF/TPLF zich daadwerkelijk had teruggetrokken uit Afar.¹⁴⁵

De regio Afar en de Somali Regional State twistten over het bestuur van drie speciale kebeles (buurten)¹⁴⁶ in Afar. Deze kebeles worden overwegend bewoond door etnische Somali die geïntegreerd willen worden in Sitti, een zone van de SRS. De Afar beschouwen het gebied als een integraal deel van hun regio. Jarenlang hebben er gewelddadigheden plaatsgevonden tussen beide gemeenschappen vanwege het geschil. In april 2021 gaf de plaatsvervangend politicommissaris van

¹³⁸ The New York Times, 'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers, 17 maart 2022.

¹³⁹ Op de eigen website schrijft het TEAO dat het is opgericht om de samenwerking met de internationale gemeenschap te bevorderen, informatie beschikbaar te stellen en de communicatie met de regering van Tigray te vergemakkelijken.

¹⁴⁰ Tigray External Affairs Office @TigrayEAO: Press Statement on Current Developments, 25 januari 2022; BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray rebels claim attack in Afar region*, 27 januari 2022.

¹⁴¹ Vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁴² BBC Monitoring (ENA Website), *Ethiopia says millions in need of support in conflict regions*, 19 april 2022; FanaBC, *Terrorist TPLF Massacres 240 Civilians Including 107 Children In Afar*, 9 augustus 2022; Al Jazeera, *Ethiopia calls on civilians to join army to fight Tigray forces*, 10 augustus 2021; BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia accuses rebels of damaging transport infrastructure*, 15 april 2022; vertrouwelijke bron, 14 september 2022.

¹⁴³ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

¹⁴⁴ France24, 'Afar has been raided': Suffering stalks Ethiopia's forgotten front, 17 februari 2022; BBC Monitoring, *Ethiopian opposition accuses Tigray rebels of attacks*, 1 maart 2022; BBC Monitoring (ETV), *Official says Ethiopian rebels have seized territory in Afar state*, 11 februari 2022.

¹⁴⁵ BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopia's Tigray rebels withdraw from area in Afar region*, 14 april 2022; Al Jazeera, *Tigray rebels leave Ethiopia's Afar region: TPLF spokesperson*, 25 april 2022; Getachew K Reda @reda_getachew; 26 april: https://twitter.com/reda_getachew/status/1519047981361770497

¹⁴⁶ De kebele (buurt of gemeenschap) is de kleinste administratieve eenheid in Ethiopië. Verschillende kebeles samen vormen een wordada, te vertalen als district

de regio Afar bijvoorbeeld de regionale strijdkrachten van de SRS de schuld van de moord op ongeveer honderd burgers in Afar, onder wie veel herders. De autoriteiten van de SRS beschuldigen op hun beurt de Afari autoriteiten van de dood van etnische Somali (zie paragraaf 1.3.3.7).¹⁴⁷

1.3.3.2 Amhara

Ten tijde van deze verslagperiode had Amhara te lijden onder de strijd tussen de TDF/TPLF en de federale regering en haar bondgenoten. Ook had het te maken interetnisch geweld en vermeend geweld tussen de verschillende religies. Sommige Fano die in eerste instantie met het federale leger tegen de TDF/TPLF hadden gevochten, voelden zich door de federale overheid miskend en keerden zich tegen de federale autoriteiten (zie onder).

Conflict in het noorden

Net zoals in Afar werden delen van Amhara bezet door de Tigrese troepen nadat het conflict zich in juli 2021 naar deze regio's had uitgebreid. Zoals reeds is beschreven kwamen de Tigreeërs in Amhara op zo'n 190 kilometer van Addis Abeba. Ook in de regio Amhara zouden strijders van de TDF/TPLF zich schuldig hebben gemaakt aan plunderingen en vandalisme toen ze steden in de regio hadden ingenomen.¹⁴⁸ Bronnen spreken over verkrachtingen en buitengerechterlijke executies door de TDF/TPLF. Volgens een rapport van *Amnesty International* van februari 2022 zou de TDF/TPLF tientallen mensen opzettelijk hebben gedood, tientallen vrouwen en meisjes - sommigen nog maar 14 jaar oud - groepsgevijs hebben verkracht en particuliere en publieke eigendommen hebben geplunderd in de regio. De gruweldaden vonden volgens Amnesty eind augustus en begin september 2021 plaats in en rond Chenna en Kobo, kort nadat Tigrese troepen de gebieden in juli onder controle hadden gekregen. Ook OHCHR schreef in een rapport eind september 2022 dat het redelijke gronden had om aan te nemen dat de TDF eind augustus en begin september 2021 in Kobo en Chenna burgers had gedood en verkracht.¹⁴⁹

De Ethiopische regering beschuldigde de strijders van de TDF/TPLF ervan 7.000 burgers vermoord te hebben toen zij delen van het noordwesten van Amhara controleerden.¹⁵⁰ De Ethiopische mensenrechtencommissie (EHRC) stelde in maart 2022 dat in de tweede helft van 2021, de periode van de Tigrese opmars, in de regio's Amhara en Afar minstens 750 burgers door met name de TDF/TPLF waren gedood of geëxecuteerd, hetgeen minder is dan het aantal slachtoffers dat de Ethiopische regering noemt.¹⁵¹ Nadat het TPLF in december 2021 had verklaard zich uit Afar en Amhara teruggetrokken te hebben, leken de gewelddadige confrontaties tussen het TPLF en de federale regering en bondgenoten in de regio Amhara aanzienlijk te zijn afgenomen, alhoewel er nog steeds sprake was van vijandelijkheden in de grensgebieden (zie paragraaf 1.3.1).¹⁵² Na het opleven van het geweld eind augustus 2022 was er berichtgeving dat de TDF/TPLF tientallen burgers had gedood tijdens hun bezetting van de stad Kobo in Amhara. De

¹⁴⁷ Al Jazeera, *Over 100 killed in clashes in Ethiopia's Afar, Somali regions*, 7 april 2021; Ethiopia Insight, *Afar-Somali border dispute can be resolved peacefully*, 11 juli 2022; Reuters, *Protesters close road, rail links between Djibouti, Addis Ababa – official*, 28 juli 2021.

¹⁴⁸ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia accuses rebels of damaging transport infrastructure*, 15 april 2022.

¹⁴⁹ Amnesty International, *Ethiopia: Tigrayan forces murder, rape and pillage in attacks on civilians in Amhara towns*, 16 februari 2022; BBC Monitoring (ENA Website), *Ethiopia says millions in need of support in conflict regions*, 19 april 2022; OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

¹⁵⁰ BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia accuses rebels of killing thousands in Amhara region*, 15 mei 2022.

¹⁵¹ Al Jazeera, *750 civilians killed in Amhara in half of 2021: Rights body*, 11 maart 2022; EHRC, *Afar and Amhara Regions: Report on Violations of Human Rights and International Humanitarian Law in Afar and Amhara Regions of Ethiopia Published*, 11 maart 2022.

¹⁵² The New York Times, *Why is Ethiopia at War with itself?*, 17 maart 2022.

TDF/TPLF zou het voorzien hebben op personen van wie zij vermoeden hadden dat ze voor de federale overheid werkten.¹⁵³

Geweld tussen Amhara en minderheden

In Amhara wonen ook andere bevolkingsgroepen, zoals de Qemant en Oromo, die een minderheid in de regio vormen. Tijdens de verslagperiode van dit ambtsbericht vonden er gewelddadigheden plaats waarbij leden van deze groeperingen, Amhaarse milities, Amhara Special Forces en het federale leger betrokken waren. In Amhara bestaan zones, zoals een aantal *Oromo Special Zones* en de zone North-Shewa, waar veel Oromo leven. Gewelddadigheden in deze zones kostten in april 2022 aan een tiental mensen het leven en zorgden voor een toename van het aantal binnenlandse ontheemden. De Amhara jongerenmilitie Fano zou de zones binnengetrokken zijn en burgers aangevallen hebben. Toen de Amhara Special Forces zich afzijdig hielden en niet de kant van de Fano kozen, raakten de Fano en de Special Forces onderling slaags. De federale politie moest uiteindelijk orde op zaken stellen in het gebied.¹⁵⁴ Op 10 juli 2022 zouden leden van de Fano negen inwoners van de Oromo Special Zone gedood hebben. De Fano zou hierbij ondersteund zijn door Amhaarse veiligheidstroepen.¹⁵⁵ De krant Addis Standard schreef in februari 2022 dat federale troepen op hun beurt verantwoordelijk waren voor het lukraak doodschieten van honderden inwoners en voor de detentie van duizenden personen in de Oromo Special Zone. Deze cijfers konden niet door andere bronnen bevestigd worden. De federale regering antwoordde op de aantijgingen dat het hier acties tegen terroristische organisaties betrof. De meeste gedetineerden werden ervan beschuldigd banden te hebben met het OLA of het TPLF, aldus een bron van Addis Standard.¹⁵⁶ Ook het OLA was actief in Amhara en zou in april 2022 ten minste zeven boeren in de zone North-Shewa hebben gedood.¹⁵⁷

Er waren ook meldingen van gewelddadigheden die gericht waren tegen de Qemant-gemeenschap in Amhara. Op 7 september 2021 maakte het Ethiopische leger bekend dat meer dan tweehonderd Qemant-strijders gedood waren door het leger, de Amhara Special Forces en de Fano, toen ze vanuit Soedan Amhara probeerden binnen te komen.¹⁵⁸ Het federale leger zou echter volgens een bron van Al Jazeera de grensplaats Gubay, waar veel Qemant woonachtig zijn, lukraak met artillerievuur bestookt hebben. Hierbij zouden tientallen burgerdoden zijn gevallen en geen strijders. Satellietbeelden zouden volgens Al Jazeera het verhaal over de artilleriebeschietingen staven.¹⁵⁹ Zoals eerder vermeld beschuldigt de federale regering het TPLF ervan de Qemant tegen de federale regering op te zetten.¹⁶⁰

Vermeend religieus geweld

Er was niet alleen sprake van geweld langs etnische lijnen, ook leden van verschillende religies waren betrokken bij onderlinge confrontaties in Amhara. Tientallen moslims kwamen om toen zwaarbewapende orthodoxe christenen in april 2022 de aanwezigen bij een begrafenis van een vooraanstaande moslim in Gondar

¹⁵³ The Guardian, *Tigray rebels tortured and killed civilians in renewed fighting, survivors claim*, 10 oktober 2022.

¹⁵⁴ Addis Standard, *News Analysis: Conflict resurfaces in Oromo Special zone, North Showa zones of Amhara region*, 19 april 2022.

¹⁵⁵ BBC Monitoring (OMN), *Suspected Amhara militia 'kill nine Oromos' in northern Ethiopia*, 12 juli 2022.

¹⁵⁶ Addis Standard, *Analysis: Massacre in plain sight; behind silent killings in Oromo special zone, Amhara region*, 15 februari 2022.

¹⁵⁷ Borkena, *Ethiopian gov't media releases "intercepted" phone conversation between militant Oromo leaders*, 21 april 2022.

¹⁵⁸ In de zomer van 2021 zouden duizenden Qemant naar Soedan zijn gevlucht: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 50, augustus 2021.

¹⁵⁹ Al Jazeera, *'Finish us off': Ethiopia's Qemant say targeted in armed campaign*, 6 oktober 2022; Zecharias Zelalem @ZekuZelalem, 6 oktober 2021: <https://twitter.com/ZekuZelalem/status/1445682981582999555>.

¹⁶⁰ Addis Standard, *News: Amhara State President says "public must be ready to destroy the terrorist group"*, 11 januari 2022.

aanvielen. Bij represailles van de kant van moslims in de SNNPR kwamen enkele christenen om en werden vijf kerken in brand gestoken.¹⁶¹ Een vertrouwelijke bron verklaarde echter dat het geweld in Gondar niet religieus gemotiveerd was, maar eerder een criminele daad was met het doel een religieus conflict aan te wakkeren - om er voordeel uit te halen. Onder de doden waren niet alleen negen moslims maar ook vijf christenen. Het verhaal over religieus geweld en spanningen in Gondar zou aangedikt zijn door bepaalde niet bij naam genoemde politieke groeperingen die tot doel hadden de samenleving in Gondar te verdelen en onrust te stoken.¹⁶²

Acties tegen Fano en massale arrestaties

De president van de regio Amhara sprak in mei 2022 zijn bezorgdheid uit over wat hij "wetteloosheid" noemde in dit noordelijke deel van het land. Er zouden volgens hem veel burgers omkomen door illegale wapens, waarbij hij niet specificeerde door wie de wapens werden gebruikt.¹⁶³ Eind mei 2022 begonnen federale troepen een grootschalige operatie tegen wat werd omschreven als een wetteloze groep die de regio trachtte te destabiliseren. Na de start van de operatie was er berichtgeving over onrust, wijdverspreide arrestaties en detenties en gewonden en doden in verband met confrontaties tussen veiligheidstroepen en gewapende groepen in sommige delen van de Amhara-regio. Een van de doelen van de federale overheid was de ontwapening van de gemilitariseerde Fano. De Fano's speelden een cruciale rol bij de strijd tegen de TDF/TPLF, maar zouden zich meer en meer tegen de federale overheid afzetten vanwege de koers van de overheid inzake het conflict in het noorden. Een vertrouwelijke bron stelde dat het algemene gevoel onder de Fano-strijders die tijdens het conflict aan de zijde van de federale en regionale strijdkrachten hadden gevochten, was dat de regering hun opofferingen en inzet niet erkende en waardeerde. Terwijl de federale troepen per bus naar Addis Abeba werden teruggestuurd, moesten de Fano's na afloop van de gevechten naar huis lopen.¹⁶⁴ Daar waar de overheid aanstuurde op onderhandelingen met de Tigreeërs, ook al kwamen deze moeizaam op gang, wilden bepaalde groepen binnen de Fano de gewapende strijd tegen de TDF/TPLF voortzetten.¹⁶⁵ Volgens een vertrouwelijke bron was het onderscheid tussen een overheid die wilde onderhandelen en de Fano's die wilden vechten niet zo makkelijk te maken. Hoge overheidsfunctionarissen binnen zowel de federale als de regionale overheid hebben bijvoorbeeld financieel gewin bij de financiering en bewapening van het conflict.¹⁶⁶

De Ethiopische autoriteiten maakten eind mei 2022 bekend meer dan 4.500 personen in Amhara gearresteerd te hebben. Onder hen zouden 210 personen zijn die verdacht werden van moord. Ook waren er volgens de autoriteiten meer dan 1.780 leden van de federale en regionale veiligheidstroepen gearresteerd die hun taak om de gemeenschap te beschermen hadden neergelegd en zich op de misdaad hadden toegelegd.¹⁶⁷ Veel arrestanten zouden Fano zijn. Het Ethiopische veiligheidsapparaat, waaronder de nationale inlichtingen- en veiligheidsdienst, *National Intelligence and Security Service* (NISS), de ENDF en de federale politie, maakte eind juli 2022 bekend dat er tot op dat moment ongeveer 6.000 Fano's, die door de autoriteiten als extremistisch werden omschreven, waren gearresteerd vanwege hun pogingen om geweld te verspreiden. Naast de arrestatie van de "extremistische Fano"-groep prees het veiligheidsapparaat de Fano-leden die tegen

¹⁶¹ Al Jazeera, *UN rights chief denounces Christian-Muslim violence in Ethiopia*, 7 mei 2022.

¹⁶² Vertrouwelijke bron, 4 augustus 2022.

¹⁶³ BBC Monitoring (ETV News), *Ethiopia's Amhara regional chief decries growing lawlessness*, 18 mei 2022.

¹⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 4 augustus 2022.

¹⁶⁵ Addis Standard, *Analysis: Mass arrests, unknown number of casualties reported in Amhara state as law enforcement operations by gov't lead to confrontation with local armed group*, 23 mei 2022.

¹⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁶⁷ BBC Monitoring (ETV), *Ethiopia arrests more than 4,500 over 'lawlessness'*, 24 mei 2022.

de Tigrese strijdkrachten hadden gevochten en hiermee hadden bijgedragen aan de vrede en veiligheid in de regio. De gearresteerde Fano's werden beschuldigd van het rekruteren en trainen van jongeren zonder de toestemming van de nationale verdedigingskrachten en politie-instellingen. De jongeren zouden met illegale wapens bewapend zijn.¹⁶⁸ Open bronnen meldde dat onder de arrestanten ook journalisten en politici waren, en de prominente generaal Tefera Mamo. Deze generaal had vlak voor zijn arrestatie een tv-interview gegeven waarin hij kritiek uitte op de strategie van Abiy tegen het TPLF. In februari 2022 was de generaal zonder verklaring uit zijn functie gezet als bevelhebber van de strijdkrachten van de Amhara-regio.¹⁶⁹

1.3.3.3

Benishangul-Gumuz

Benishangul-Gumuz (BG) is tijdens de verslagperiode van dit ambtsbericht onder andere het toneel geweest van interetnisch geweld, aanvallen van gewapende groeperingen op de bevolking en confrontaties tussen federale en regionale troepen enerzijds en illegale gewapende groepen anderzijds met tientallen doden en duizenden ontheemden als gevolg.

Interetnisch geweld

Het geweld komt met name voort uit spanningen tussen de oorspronkelijke bevolkingsgroepen van de regio, zoals de Berta en de Gumuz, en nieuwkomers zoals Amhara en Oromo.¹⁷⁰ De oorspronkelijke bevolkingsgroepen voelen zich gemarginaliseerd door de nieuwe bewoners vanwege hun dominante rol in de federale regering.¹⁷¹ Het Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Aangelegenheden van de VN (OCHA) schreef eind januari 2022 dat de aanhoudende vijandelijkheden in de regio BG gevolgen bleven hebben voor het leven van de gemeenschappen. Daardoor namen de humanitaire behoeften in de regio toe.¹⁷² In september 2021 werden Special Forces uit de regio's Gambella, Sidama en de SNNPR gestationeerd in de zone Metekel¹⁷³ van de regio om de veiligheid van de zone te waarborgen. Eerder waren er troepen uit Amhara naar de zone verplaatst.¹⁷⁴

Veel berichten over gewelddadigheden in deze regio betroffen confrontaties tussen de verschillende etnische groeperingen. Op 10 april 2022 zouden volgens het radiostation *Oromo Broadcasting Network* (OBN) ten minste tachtig Gumuz zijn omgekomen toen ze werden aangevallen door federale troepen, *Amhara special forces*, Fano en regionale troepen en milities uit de regio Sidama.¹⁷⁵ In april 2022 zouden volgens *Oromo Media Network* (OMN) Amhara Special Forces eveneens tweehonderd personen hebben ontvoerd, onder wie een Oromo traditionele leider.¹⁷⁶

¹⁶⁸ Addis Standard, *News: Ethiopia security, intelligence joint force says more than 5000 "extremist Fano" members detained*, 23 juli 2022.

¹⁶⁹ Reuters, *Journalists, general, militiamen arrested in Ethiopia's Amhara*, 20 mei 2022; The Africa Report, *Ethiopia's new rift: Amhara vs Abiy*, 2 juni 2022.

¹⁷⁰ Sommige van deze groeperingen vestigden zich in de jaren tachtig van de vorige eeuw in de regio, als onderdeel van het antwoord van de toenmalige militaire regering op de droogte en hongersnood van dat decennium. De Gumuz en Amhara zouden de meerderheid vormen in de regio.

¹⁷¹ Foreign Policy, *All Is Not Quiet on Ethiopia's Western Front*, 6 januari 2021; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁷² OCHA, *Humanitarian Bulletin Ethiopia*, 31 januari 2022.

¹⁷³ De regio's in Ethiopië zijn opgedeeld in verschillende zones die op hun beurt weer onderverdeeld zijn in wordada's (districten).

¹⁷⁴ Addis Standard, *News: At least 20 people killed in latest attack by armed men in Benishangul Gumuz state; UN says growing insecurity worsening humanitarian conditions*, 5 maart 2022.

¹⁷⁵ BBC Monitoring (OBN), *Ethiopian forces accused of killing 80 in western region*, 17 april 2022; Addis Standard, *News: Amhara State President says "public must be ready to destroy the terrorist group"*, 11 januari 2022.

¹⁷⁶ BBC Monitoring (OMN), *Ethiopia's Amhara forces kidnap 200 civilians - pro-rebel TV*, 27 april 2022.

Buitengerechterlijke executies

In maart 2022 zouden federale troepen een tiental Tigreeërs in BG buitengerechterlijk hebben geëxecuteerd en hun lichamen in het bos hebben verbrand. Twee leden van de Gumuz gemeenschap zouden gedood zijn toen ze tegen de gebeurtenissen ageerden. Op 12 maart 2022 verklaarde de federale regering actie te zullen ondernemen tegen de daders van de “zeer afschuwelijke daad die van humanisme gespeend is”.¹⁷⁷ De door de regering gefinancierde Ethiopische mensenrechtencommissie (EHRC) veroordeelde de moorden en riep de autoriteiten op een onderzoek in te stellen naar de incidenten en actie te ondernemen tegen de daders.¹⁷⁸ Of aan deze oproep gevolg is gegeven is niet bekend.

Vermeende steun van TPLF aan BPFL

Het TPLF zou volgens de regionale autoriteiten ondermijnende activiteiten ontplooiën in BG en de etnische Gumuz tegen de federale regering opzetten. In september 2021 beschuldigde de regionale regering het TPLF ervan agenten te hebben in de zones Metekel en Kamashi. De activiteiten van deze agenten zouden hebben geleid tot het verlies van mensenlevens, verwoesting van eigendommen en ontheemding.¹⁷⁹ Het is niet duidelijk wie de autoriteiten met ‘agenten’ bedoelden. Het *Ethiopia Peace Observatory* meldde dat het Ethiopische leger eind september de Kamashi zone was binnengekomen nadat die wekenlang onder controle had gestaan van het *Benishangul People's Liberation Front* (BPFL),¹⁸⁰ een separatistische groepering.¹⁸¹ Het TPLF zou het BPFL steunen en in november 2021 vormden beide groeperingen met nog andere lokale groeperingen een alliantie tegen de federale overheid (zie paragraaf 3.3.6). Het OLA, dat eveneens deel uitmaakte van de alliantie, viel volgens een vertrouwelijke bron in januari 2022 het zuiden van de regio binnen. Hierop vluchtten de inwoners van twee vluchtelingenkampen in het zuiden van de regio, de kampen Tongo en Gure-Shembola, naar elders. Vanwege de veiligheidssituatie waren de kampen aan het einde van de verslagperiode van dit ambtsbericht nog steeds gesloten.¹⁸² Op 7 juli 2022 verklaarde premier Abiy dat Ethiopische veiligheidstroepen onder andere een aanval op de hoofdstad Assosa van BG hadden afgewend. Hij ging in zijn verklaring niet in op de vermeende aanvallen.¹⁸³ In juni 2022 maakte Addis Standard melding van gevechten tussen Special Forces van BG en militanten van de *Gumuz People's Democratic Movement* (GPDM). Hierbij zouden negentien doden zijn gevallen.¹⁸⁴

1.3.3.4

Gambella

De regio Gambella had met name te maken met invallen van gewapende groepen uit Zuid-Soedan. Omdat de regio zelf niet in staat was om de gewapende aanvallen te stoppen vroeg ze begin 2022 om militaire steun van de Ethiopische strijdkrachten. Met name de Murle-stam uit Zuid-Soedan zou de grens overtrekken om in Gambella vee te stelen en kinderen te ontvoeren. De onlinekrant *The Reporter* schreef begin januari 2022 dat de Murle ook burgers hadden gedood in Gambella.¹⁸⁵

¹⁷⁷ BBC Monitoring, *Ethiopian rights body condemns burning of civilians*, 14 maart 2022; The New York Times, *'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers*, 17 maart 2022.

¹⁷⁸ BBC Monitoring (Tigray TV), *Tigray rebel leader condemns immolation in western Ethiopia*, 16 april 2022.

¹⁷⁹ Addis Standard, *News: Benishangul Gumuz Regional State vows to take 'final measures' against 'TPLF agents'*, 9 september 2021.

¹⁸⁰ Deze groepering die ook *Benishangul People's Liberation Movement* of *Benishangul Liberation Front* genoemd wordt, wordt volgens een vertrouwelijke bron door Soedan gesteund: vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁸¹ EPO, *September at a Glance*, 13 oktober 2022.

¹⁸² Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2022; UN News, *Ethiopia: UNHCR rushing aid to 20,000 refugees fleeing clashes*, 4 februari 2022.

¹⁸³ BBC Monitoring (ETV News), *Ethiopian PM says security forces foiled attacks in capital*, 7 juli 2022.

¹⁸⁴ Addis Standard, *News: Nineteen people killed in clashes between Benishangul Gumuz special forces, militants in Kamashi zone*, 7 juni 2022.

¹⁸⁵ The Reporter, *Gambella region demands military interventions from the federal government*, 22 januari 2022.

Begin 2022 doodden gewapende leden van de Murle-stam acht burgers bij een aanval in de zone Nuer van Gambella. Ongeveer 9.000 inwoners raakten door de aanval ontheemd.¹⁸⁶ De aanvallen van de Murle staan over het algemeen niet op zichzelf en zijn een reactie op confrontaties met bevolkingsgroepen als de Nuer uit Gambella die de Murle in Zuid-Soedan aanvallen met het doel om vee te roven.¹⁸⁷

Volgens de regionale politie van Gambella doodden ongeïdentificeerde schutters op 21 mei 2022 vier mensen in een vluchtelingenkamp in de regio. In het vluchtelingenkamp waren Zuid-Soedanese vluchtelingen gehuisvest.¹⁸⁸ Volgens FanaBC sloegen veiligheidstroepen op 14 juni 2022 een gezamenlijke aanval van het OLA en het *Gambella Liberation Front* (GLF) op de hoofdstad van Gambella af. Regionale en federale autoriteiten beschuldigen het GLF ervan banden te hebben met het OLA en het TPLF.¹⁸⁹ In juli 2022 meldde Addis Standard dat de pogingen van het TPLF, het GLF, de GPDM en het OLA om de stad Gambella en de steden Gimbi en Dembi Dolo in westelijk Oromia aan te vallen, door federale troepen en de lokale gemeenschap waren verijdeld.¹⁹⁰ Het nieuwsmedium Borkena schreef daarentegen dat het GLF en het OLA op 15 juli 2022 delen van de stad Gambella gedurende enkele uren hadden ingenomen, voordat ze door regeringstroepen werden teruggeslagen. Bij de aanval waren tientallen burgers omgekomen, alsmede tientallen strijders/soldaten van de verschillende strijdende facties.¹⁹¹

1.3.3.5

Oromia

Oromia is een regio waar de federale en regionale autoriteiten de controle over bepaalde gedeeltes hebben verloren. Strijders van het OLA patrouilleerden bijvoorbeeld openlijk in hele districten (woreda's) in Oromia.¹⁹² De vicevoorzitter van de PP, Adem Farah, bevestigde eind april dat het OLA de controle had over ongeveer 21 van de driehonderd woreda's in Oromia.¹⁹³ Andere bronnen stelden dat het OLA in meerdere woreda's aanwezig was, maar niet altijd op controle van het gebied uit was. In veel gebieden voerden ze alleen acties tegen de overheid en lokale bevolking uit zonder daadwerkelijk controle te hebben. In sommige woreda's zou het OLA banden hebben met het lokale bestuur of deze volledig hebben overgenomen, zoals in grote delen van de Wellega zones.¹⁹⁴

Door de verschillende berichtgeving en mate van controle is het moeilijk om een precies beeld van de aanwezigheid van het OLA in Oromia te geven. Het OLA was echter het meest actief in het westen (Wellega) en zuiden (Guji) van Oromia. Een vertrouwelijke bron stelde dat in sommige delen van Oromia het OLA 's nachts aan de macht was en dat de regering overdag zichtbaar was.¹⁹⁵ Er was een toename van de OLA-activiteiten in 2021 en hoewel het merendeel daarvan confrontaties met de staat betrof, is de groep ook in verband gebracht met aanvallen op burgers, onder wie Oromo en in Oromia woonachtige burgers van Amhaarse etniciteit (zie

¹⁸⁶ Addis Standard, *News: One killed, more than nine thousand civilians displaced in clashes bordering Gambella state, South Sudan*, 14 maart 2022.

¹⁸⁷ The Niles, *The many conflicts within the Ethiopia-South Sudan transboundary conflict*, 16 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁸⁸ Addis Standard, *Unidentified gunmen kill four people in Gambella refugee camp, two more in local district*, 23 mei 2022.

¹⁸⁹ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopia's Gambella region imposes curfew in its capital*, 14 juli 2022.

¹⁹⁰ Addis Standard, *News: Ethiopia security, intelligence joint force says more than 5000 "extremist Fano" members detained*, 23 juli 2022.

¹⁹¹ Borkena, *37 people killed in Gambella city attack : regional government*, 17 juni 2022.

¹⁹² Al Jazeera, *A year on, Ethiopia decimated by civil war*, 4 november 2021; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

¹⁹³ Borkena, *Ethiopian gov't media releases "intercepted" phone conversation between militant Oromo leaders*, 21 april 2022.

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

¹⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

hieronder).¹⁹⁶ Het geweld tussen het OLA en regeringstroepen heeft tot honderden doden, tienduizenden ontheemden en de verwoesting van scholen en gezondheidsinstellingen geleid. Het nieuwsmedium EBC schreef in mei 2022 dat door het geweld in de zone North Shewa van Oromia 57.000 kinderen niet naar school konden.¹⁹⁷

Openbare bronnen meldden dat het OLA verantwoordelijk zou zijn voor moorden, diefstal en ontvoeringen in de gebieden die zij controleren.¹⁹⁸ Het OLA zou het niet alleen hebben voorzien op overheids- en veiligheidspersoneel.¹⁹⁹ Bronnen berichtten dat het OLA ook burgers heeft gedood. Het ging hier hoofdzakelijk om etnische Amhara, die al generaties lang in de regio woonden, maar ook om Oromo die het OLA ervan verdacht voor de overheid te werken.²⁰⁰ Op 18 juni 2022 zouden bij een aanval van het OLA in de zone West Wellega in Oromia honderden doden zijn gevallen, schattingen lopen uiteen van tweehonderd tot duizend. Onder de doden zouden met name islamitische Amhara zijn die een minderheid in de zone vormen. De EHRC stelde dat de doden het gevolg waren van gevechten tussen het federale leger en het OLA, maar hield het OLA verantwoordelijk. Het OLA ontkende de aantijgingen en verklaarde dat het federale leger de burgers had gedood.²⁰¹ Het OLA wees in dit verband naar de zogenaamde "Gaachana Sirna", een militie-achtige structuur die door de regionale regering van Oromia is opgericht.²⁰² Een vertrouwelijke bron was van mening dat het OLA burgerslachtoffers maakt, maar niet zoveel als de regering beweert. *Shifita* (bandieten) zouden volgens de bron soms ook uit naam van het OLA illegale activiteiten ontplooiën.²⁰³

Begin 2022 meldde de International Crisis Group (ICG) dat federale veiligheidstroepen het offensief tegen het OLA in de regio Oromia hadden geïntensiveerd. Hierbij hadden de gevechten zich begin tot midden januari 2022 uitgebreid tot de zones West en East Hararghe, de zone Jimma, de zone Kellem Wellege en alle zones van Shewa rond de hoofdstad Addis Abeba.²⁰⁴ Het OLA zou volgens ICG ook luchtaanvallen van het federale leger gemeld hebben in de zone East Wellega. Eind januari 2022 verhevigden de gevechten in de zone West Gujj.²⁰⁵ In de eerste maanden van 2022 maakten open bronnen melding van tientallen doden onder federaal en regionaal overheidspersoneel ten gevolge van confrontaties met het OLA waren. Ook zouden hierbij honderden OLA strijders zijn omgekomen. In april 2022 beweerden regeringstroepen tweehonderd OLA-rebellen te hebben gedood in de zone East Guji.²⁰⁶ Een vertrouwelijke bron zegt dat de operaties van

¹⁹⁶ Home Office, *Country policy and information note: Oromos, the Oromo Liberation Front and the Oromo Liberation Army, Ethiopia, March 2022* (accessible), pagina 10, 22 maart 2022.

¹⁹⁷ BBC Monitoring (EBC), *Rebel violence displaces many in western Ethiopia: state TV*, 10 mei 2022.

¹⁹⁸ BBC Monitoring (The Reporter), *Rebels seize four districts in Ethiopia's Oromia region*, 23 februari 2022; Addis Standard, *News: Members of Karrayyu Gadaa leadership killed, several others missing amid conflicting narratives in East Showa zone*, 3 december 2021.

¹⁹⁹ BBC Monitoring (FanaBC), *Ethiopian rebels kill 'several' militia and police officers*, 31 maart 2022; BBC Monitoring (OMN), *Rebels claim killing 45 security personnel in Ethiopia*, 10 april 2022; BBC Monitoring (OMN), *Armed group 'kills 30 police officers' in Ethiopia's Oromia*, 14 april 2022.

²⁰⁰ Borkena, *Ethiopian gov't media releases "intercepted" phone conversation between militant Oromo leaders*, 21 april 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

²⁰¹ BBC Monitoring (The Reporter), *Witnesses say over 400 people killed western Ethiopia attack*, 23 juni 2022; BBC Monitoring (ETV), *Ethiopian forces 'kill 45 OLA rebels' in western region*, 3 juli 2022; Addis Standard, *News: Amnesty calls for independent investigations into recent massacre in western Oromia*, 21 juli 2022.

²⁰² Addis Standard, *News: Amnesty calls for independent investigations into recent massacre in western Oromia*, 21 juli 2022.

²⁰³ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

²⁰⁴ In de North Shewa zone was het OLA volgens EBC actief in negen van de 29 dorpen van de zone.

²⁰⁵ ICG, *Global Overview*, januari 2022: <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/february-alerts-and-january-trends#ethiopia>

²⁰⁶ BBC Monitoring (EBC), *Rebel violence displaces many in western Ethiopia: state TV*, 10 mei 2022; BBC Monitoring (OBN), *Gunmen kill 115 in western Ethiopia, official says*, 19 april 2022; BBC Monitoring, *Ethiopian army reportedly kills 43 Oromo rebels in ongoing operation*, 7 juni 2022.

het federale leger de slagkracht en de aanwezigheid van het OLA aanzienlijk hebben verminderd, terwijl een andere bron van mening is dat het OLA nog op volle sterkte is.²⁰⁷ Eind juni 2022 verkondigde de Ethiopische regering dat de militaire operaties tegen "rebellens" in Oromia, BG en Gambella "succesvol" waren geweest en dat ze een "relatieve vrede" hadden bewerkstelligd. In het westen van Oromia waren naar verluidt 45 OLA-strijders omgekomen bij de operatie van het leger.²⁰⁸ De aanleiding voor de operatie was het bloedbad in Oromia onder met name Amhara moslims (zie boven).²⁰⁹ Vanwege de tegenstellingen in de berichtgeving is het niet duidelijk in hoeverre de slagkracht van het OLA door de operaties van het federale leger daadwerkelijk is verminderd.

Er was eveneens berichtgeving over aanvallen van gewapende Amhara in Oromia. Het OLA zou begin 2022 slaags zijn geraakt met Amhaars-sprekende gewapende groeperingen en het BPLM in de zone East Wellega van Oromia. Laatstgenoemde groeperingen zouden huizen van burgers in de zone verwoest en geplunderd hebben.²¹⁰ In het district Kiremu, dat in de zone East Wellega ligt, zouden in april 2022 meer dan honderd burgers zijn gedood door gewapende Amhara, die zich soms Fano of Direjiti²¹¹ noemden. Op 14 april zouden volgens het nieuwsmedium OBN leden van de Fano dertig federale politieagenten in Oromia gedood hebben.²¹² Inwoners en plaatselijke bestuurders van het district Bosat in de zone East-Shewa verklaarden aan Addis Standard dat acht mensen waren gedood bij een aanval door "gewapende groepen uit de Amhara-regio" die zichzelf Fano noemden.²¹³ Openbare bronnen kwamen begin september 2022 met het bericht dat Fano tientallen burgers, met name Oromo, hadden vermoord in de plaats Agemsa, in het westen van Oromia. Fano zouden volgens het nieuwsmedium OMN de controle hebben over zestien dorpen in de zone Horo Guduru Wellega in Oromia.²¹⁴

1.3.3.6

Sidama

Er was weinig berichtgeving over veiligheidsincidenten in Sidama. In april 2022 werd er bericht over geweld in het district Chiri in Sidama en de aangrenzende zone West Arsi in Oromia. Niet-geïdentificeerde gewapende mannen zouden een oudere man uit Sidama hebben gedood. Het incident leidde tot een escalatie van geweld in Sidama en sloeg over naar Oromia. Hierbij zouden vijf mensen om het leven zijn gekomen en nog eens vijftien gewond zijn geraakt. Twee doden zouden uit Sidama komen en drie uit Oromia. Etnische Sidama die in Oromia leefden, zouden door het geweld ontheemd zijn geraakt. Het is niet bekend om hoeveel personen het hier ging.²¹⁵

1.3.3.7

Somali Regional State

De veiligheidssituatie in de SRS was een uitzondering op het algemene beeld in Ethiopië. In deze regio was de situatie de afgelopen jaren aanzienlijk verbeterd,

²⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

²⁰⁸ BBC Monitoring (ETV), *Ethiopian forces 'kill 45 OLA rebels' in western region*, 3 juli 2022.

²⁰⁹ BBC Monitoring (ETV), *Ethiopia announces military operation over Oromia 'massacre'*, 21 juni 2022.

²¹⁰ Addis Standard, *News: Oromia regional state blames 'radical Amharic speaking armed group', BPLM, OLA for violence in East Wollega Zone*, 3 januari 2022.

²¹¹ Een vertrouwelijke bron stelde dat "Direjit" een Amhaars woord is dat gelijk staat aan "organisatie". Het wordt gebruikt om een groep Amhara's te beschrijven die in Oromia wonen en die zich hebben georganiseerd voor zelfverdediging tegen elke denkbare bedreiging. Volgens de bron was het een nieuwe term; vertrouwelijke bron, 2 september 2022.

²¹² BBC Monitoring (OBN), *Gunmen kill 115 in western Ethiopia, official says*, 19 april 2022.

²¹³ Addis Standard, *News: At least seven casualties reported in Bosat district; residents blame 'Fano militants'*, 17 augustus 2022.

²¹⁴ BBC Monitoring (OMN), *Fano group accused of killing 100 in western Ethiopia*, 4 september 2022; Crisis24, *Ethiopia: Suspected FANO rebels kill up to 61 people in Amurru district, Oromia Region*, 2 september 2022.

²¹⁵ Borkena, *Ethiopian Human Rights Council Speaks out against Violence along Sidama, Oromia*, 7 april 2022; Borkena, *At least five killed in ethnic violence between Oromia, Sidama region*, 5 april 2022.

aldus de bronnen.²¹⁶ In juli 2022 zei een andere vertrouwelijke bron dat de veiligheidssituatie stabiel was, maar dat er spanningen in de maatschappij waren. Met name de jongeren in de SRS waren ontevreden en zouden zich roeren.²¹⁷ Ondanks de relatieve rust waren er toch gewelddadigheden ten tijde van de verslagperiode van dit ambtsbericht, met name aan het einde. De onenigheid over het grondgebied tussen Afar en de SRS heeft de afgelopen jaren regelmatig tot ongeregeldeheden geleid. In juli 2021 zouden militieën uit Afar de SRS zijn binnengevallen en honderden Somaliërs hebben gedood. Reuters, die over de invallen had gerapporteerd, kon het bericht over honderden doden niet onafhankelijk verifiëren.²¹⁸

De algehele verslechterde veiligheidssituatie heeft ook zijn weerslag op de SRS gehad. In april 2022 maakte de Ethiopische veiligheidsdienst NISS bekend 34 leden van Al Shabaab gearresteerd te hebben in Oromia en de SRS. Ze zouden van plan zijn geweest terroristische aanvallen in Addis Abeba en andere delen van het land uit te voeren. 24 van de arrestanten waren in de SRS aangehouden.²¹⁹ In juli 2022 voerde Al-Shabaab aanvallen uit op dorpen in de SRS waarbij het naar eigen zeggen tientallen Ethiopische manschappen doodde. Bij tegenaanvallen van het federale leger en de Special Forces van de SRS zou Al Shabaab verdreven zijn uit de SRS en honderden strijders hebben verloren. De autoriteiten van de SRS beschuldigde Al Shabaab ervan een alliantie te willen aangaan met het OLA. Een vertrouwelijke bron acht een dergelijke alliantie onwaarschijnlijk omdat Al Shabaab en het OLA qua ideologie niet gelijkgestemd zijn (zie paragraaf 1.2.5).²²⁰

1.3.3.8 Southern Nations Nationalities Peoples Region (SNNPR)

Interetnisch geweld

In de zone Konso van de SNNPR vonden de afgelopen twee jaar regelmatig confrontaties plaats tussen verschillende gemeenschappen met burgerslachtoffers en gedwongen ontheemding van burgers tot gevolg. Het geweld dat begin april 2022 uitbrak, leidde naar verluidt tot een nieuwe golf van ongeveer 37.000 ontheemden. Addis Standard schreef dat de ontheemding met name het gevolg was van gevechten tussen de gemeenschappen Konso en Derashe. Ook zouden in april 2022 drie inwoners van Konso gedood zijn door schutters die afkomstig waren uit Guji in Oromia.²²¹

Ongeïdentificeerde gewapende groeperingen

De moord op Joberna Assefa, de bestuurder van de speciale woreda Derashe op 30 april 2022 in de SNNPR was de tweede moord op een hoge regeringsfunctionaris in het gebied in korte tijd. De maand daarvoor was Geremu Gelebo, hoofd van het inkomstenbureau van de woreda Segen, neergeschoten. Een hoogwaardigheidsbekleder van de regio verklaarde dat diegenen die achter de moorden zaten dezelfde "krachten van vernietiging" waren die op 25 april 2022 acht Indiërs hadden ontvoerd, aanvallen hadden uitgevoerd en veiligheidstroepen en burgers hadden verwond. De stad Gidolle in Derashe, werd van 25 tot 30 april 2022

²¹⁶ Vertrouwelijke bron, 6 mei 2022; World Peace Foundation, *What now for the Somali Region in Ethiopia?*, 17 november 2021; Garowe Online, *Somali state view to activate self-defense against TDF*, 11 november 2021.

²¹⁷ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

²¹⁸ Reuters, *Protesters close road, rail links between Djibouti, Addis Ababa – official*, 28 juli 2021.

²¹⁹ BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia praises operations against militants, rebels*, 7 augustus 2022.

²²⁰ Vertrouwelijke bron, 24 augustus 2022; BBC Monitoring, *Briefing: Ethiopia sends troops to Somalia border after al-Shabab incursion*, 25 juli 2022; The Independent, *In a first, Somalia-based al-Shabab is attacking in Ethiopia*, 5 augustus 2022; BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia praises operations against militants, rebels*, 7 augustus 2022.

²²¹ Borkena, *Ethiopian Human Rights Council Speaks out against Violence along Sidama, Oromia*, 7 april 2022; Addis Standard, *News: Close to 37,000 newly displaced civilians in urgent need of humanitarian assistance in Konso Zone, SNNP State*, 19 april 2022.

geteisterd door geweervuur van ongeïdentificeerde groeperingen. Enkele leden van de speciale strijdkrachten van de staat werden gedood bij pogingen om de vrede in de regio te handhaven. Verdere gegevens over de toedracht van de moorden, ontvoeringen en aanvallen zijn niet gevonden.²²² In mei en juni 2021 zouden ongeïdentificeerde gewapende groeperingen verantwoordelijk zijn geweest voor meer dan honderd doden en duizenden gedwongen verplaatsingen. Naar schatting kwamen dertig leden van de veiligheidstroepen om bij gevechten met de gewapende groeperingen. De regionale autoriteiten zinspeelden op de steun van het TPLF aan de aanvallers.²²³

Geweld tegen christenen

De dood van moslims in de regio Amhara had represailles in de SNNPR tot gevolg; moslims doodden enkele christenen en zouden vijf kerken in brand hebben gestoken (zie paragraaf 1.3.3.2).²²⁴

1.3.3.9

South West Ethiopia Region

The Reporter berichtte op 26 juni 2022 dat rebellen uit Zuid-Soedan de controle zouden hebben gekregen over een goudmijn in Ethiopië nabij de grens tussen de twee landen in de nieuwe regio South West Ethiopia Region.²²⁵ Een ambtenaar uit de regio verklaarde tegen The Reporter dat de rebellen een maand eerder het gebied rondom de goudmijn hadden bezet. Ze zouden vee hebben gestolen van Ethiopische boeren. Het is niet bekend wie de rebellen waren en of de goudmijn nog bezet wordt gehouden.²²⁶

1.3.3.10

Tigray

In het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2021 wordt de situatie in Tigray tot en met augustus 2021 beschreven. Op dat moment hadden de TDF/TPLF het grootste gedeelte van Tigray weer in handen op een paar gebieden in het noorden van verschillende Tigrese zones en de gehele zone West-Tigray na (zie onder).²²⁷ Eind juni 2021 begon de TDF/TPLF met zijn opmars en toen de Tigrese troepen naar Addis Abeba leken op te trekken, kondigden de federale autoriteiten op 4 november 2021 de noodtoestand af. Hierbij verleenden zij de veiligheidstroepen verregaande bevoegdheden en riepen ze de bevolking op zich te mobiliseren en zich aan te sluiten bij de strijd tegen de Tigrese strijdkrachten.²²⁸ De TDF/TPLF werd door de federale troepen en hun bondgenoten in zijn opmars tegengehouden en teruggedrongen. In december 2021 verklaarde het TPLF dat het zich had teruggetrokken uit Afar en Amhara.²²⁹ Volgens verschillende bronnen was deze terugtrekking echter niet volledig.²³⁰

²²² Addis Standard, *News Analysis: Gunmen kill Derashe Special Woreda Admin in volatile SNNP, abduct eight Indians; officials vow order*, 3 mei 2022.

²²³ Addis Standard, *News: Security forces killed, thousands displaced in fresh attacks in Bench Sheko Zone*, 8 juni 2021.

²²⁴ Al Jazeera, *UN rights chief denounces Christian-Muslim violence in Ethiopia*, 7 mei 2022.

²²⁵ Ten tijde van de verslagperiode van dit ambtsbericht scheidde de *South West Ethiopia Region*, ook *South West Ethiopia Peoples Regional State* genoemd, zich van de *Southern Nations Nationalities Peoples' Region* af en werd in november 2021 de elfde regionale staat van Ethiopië werd. De vorming van de nieuwe regio kwam na de uitslag van het referendum dat op 30 september 2021 was gehouden en dat in het voordeel was van de oprichting van een autonome regio. Het proces van afscheiding verliep zonder noemenswaardige incidenten: FanaBC, *New South West Ethiopia Region Takes Over Power From SNNP Region*, 3 november 2022; ENA, *South West Ethiopia Peoples Region Officially Established*, 23 november 2021.

²²⁶ BBC Monitoring (The Reporter), *South Sudan rebels 'seize gold mine' in Ethiopia*, 26 juni 2022.

²²⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, augustus 2021.

²²⁸ HRW, *Ethiopia: Tigray Forces Summarily Execute Civilians*, 9 december 2021; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

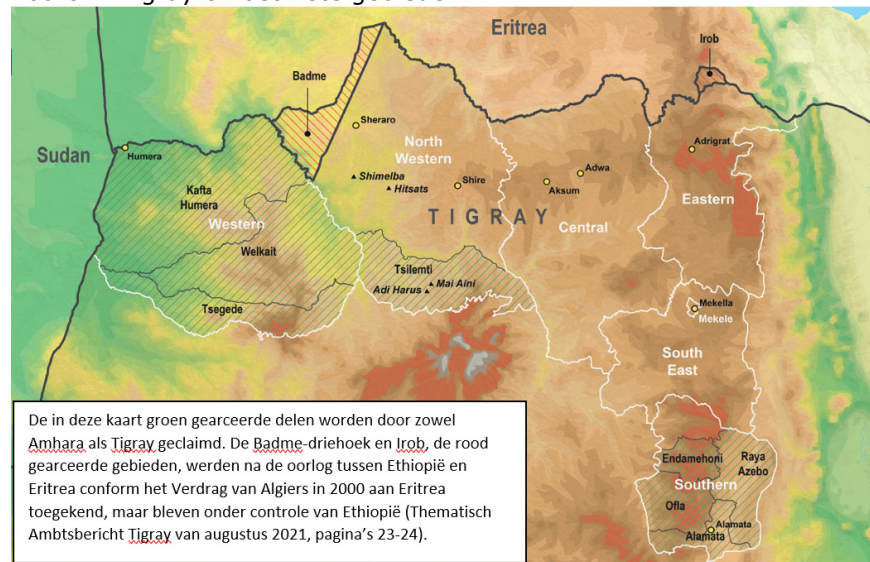
²²⁹ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022; BBC Monitoring (ETV), *Official says Ethiopian rebels have seized territory in Afar state*, 11 februari 2022; BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopian rebels 'annihilate more than 2,000 enemy forces'*, 10 januari 2022.

²³⁰ Al Jazeera, *Ethiopia gov't says army will not go deeper into Tigray, for now*, 24 december 2021; BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopian rebels 'annihilate more than 2,000 enemy forces'*, 10 januari 2022.

Na de terugtrekking van de TDF/TPLF namen de vijandelijkheden tussen de Tigreeërs en de federale troepen en hun bondgenoten af, alhoewel deze niet ophielden. Verschillende bronnen maakten melding van tientallen Tigrese burgers die waren omgekomen bij luchtaanvallen van federale zijde (zie paragraaf 3.1.2). Ook waren er nog confrontaties tussen de TDF/TPLF en aan de federale overheid gelieerde troepen in Afar en Amhara. In maart 2022 kondigde de federale regering een eenzijdig staakt-het-vuren af. Na het staakt-het-vuren kwam er weer humanitaire hulp binnen, maar volgens verschillende bronnen was dit niet genoeg (zie paragraaf 1.4.1).²³¹ De TDF/TPLF had op dat moment het grootste gedeelte van Tigray weer onder controle en zou in deze gebieden de teugels strak in handen hebben.²³² West-Tigray was in handen van federale troepen, Amhaarse veiligheidstroepen en milities, en het Eritrese leger. De Amhara controleren het grootste deel van West-Tigray, waarbij federale troepen met name in het zuiden van de zone zouden zitten en het Eritrese leger in bepaalde gebieden in het noorden. Door een gebrek aan informatie kan niet precies aangegeven worden waar het Eritrese leger zat.²³³ De bevolking van Tigrese afkomst zou geen bescherming genieten van de nieuwe Amhaarse autoriteiten en gedwongen worden het gebied te verlaten (zie paragrafen 3.2 en 3.9).

Het Eritrese leger bezette naast gebieden in West-Tigray enkele gebieden die volgens het Verdrag van Algiers Eritrea waren toegekend: Irob, de Badme-driehoek (zie kader kaart 2 hieronder), en enkele noordelijke punten in de verschillende zones van Tigray (zie kaarten 1 – pagina 20 - en 2 - hieronder).²³⁴

Kaart 2: Tigray en betwiste gebieden

Bron: www.managementboek.nl

²³¹ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022; BBC Monitoring (Tigray TV), *Rebel chief says forces attacked by Ethiopian troops*, 8 januari 2022; BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray rebels accuse Eritrean army of attacks*, 10 januari 2022; BBC Monitoring (African Sources), *Ethiopia's Tigray region mourns reported drone attack victims*, 13 januari 2022; UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, pagina 26, maart 2022; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022; Al Jazeera, *UN rights chief denounces Christian-Muslim violence in Ethiopia*, 7 mei 2022.

²³² Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 168, 6 april 2022.

²³³ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022; vertrouwelijke bron, 1 september 2022;

²³⁴ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022; vertrouwelijke bron, 1 september 2022: het is niet geheel duidelijk waar de Eritrese troepen zich precies bevinden. Het gaat hier om een inschatting.

De TPLF-leider Debretsion Gebremichael verklaarde eind maart 2022 dat de veiligheidssituatie in Tigray slechter was geworden. De misdaadcijfers zouden enorm gestegen zijn.²³⁵ Een vertrouwelijke bron meldde dat de Tigrese autoriteiten van de relatieve rust gebruik hadden gemaakt om politieagenten op te leiden. De Tigrese televisie liet begin juni 2022 de inauguratie zien van nieuwe politiecadetten die de groeiende misdaad moesten tegengaan.²³⁶

In de loop van 2022 was er berichtgeving over confrontaties tussen de TDF/TPLF en het Eritrese leger.²³⁷ Volgens een vertrouwelijke bron zou het Eritrese leger vanuit de gebieden in Tigray die het controleerde doelen in Tigray beschieten, waarbij ook burgerslachtoffers vielen.²³⁸ Het is moeilijk te zeggen wat er precies gebeurde in de gebieden die door de Eritreeërs gecontroleerd werden, omdat er bijna geen informatie uit de gebieden naar buiten kwam, aldus vertrouwelijke bronnen.²³⁹

Op 24 augustus 2022 braken er in het gebied rondom Kobo, in de zone North Wollo, in het noorden van Amhara weer vijandelijkheden uit tussen de TDF/TPLF enerzijds en het federale leger en bondgenoten anderzijds.²⁴⁰ In oktober 2022 slaagden het federale leger en zijn bondgenoten erin steden in het noordwesten en zuiden van Tigray te bezetten, zoals Shiraro, Shire, Adwa, Aksum, Alamata en Korem. De hoofdstad Mekelle was nog in handen van de TDF/TPLF. Volgens een vertrouwelijke bron werden de veroverde steden omsingeld door troepen van het federale leger en bondgenoten. Na de terugtrekking van de TDF/TPLF in de Tigrese bergen werden de steden op geweldloze wijze - geen grootschalige militaire confrontaties - overgenomen door regeringstroepen. Een uitzondering hierop was de strijd om de strategische stad Shire, waar ENDF-troepen drone-aanvallen en luchtaanvallen uitvoerden die tot burgerslachtoffers leidden, onder wie een hulpverlener van het Ethiopische Rode Kruis. Het lijkt er volgens een vertrouwelijke bron op dat deze regeringsstrategie heeft geleid tot relatief weinig burgerslachtoffers. Associated Press publiceerde een artikel over Eritrese troepen die burgers zouden hebben gedood en huizen zouden hebben geplunderd.²⁴¹ Op 2 november 2022 sloten de Ethiopische regering en het TPLF een akkoord tot een onmiddellijk staakt-het-vuren (zie paragraaf 1.1).

Tijdens het offensief van de TDF/TPLF dat eind juni 2021 begon, kwamen de grote steden Mekelle, Adigrat, Adwa, Aksum en Shire weer onder controle van het TPLF. Er is voor deze steden geen specifieke informatie gevonden die afwijkt van die over de veiligheidssituatie in andere delen van Tigray waar het TPLF de macht heeft. Sommige van deze steden kwamen in de loop van oktober 2022 weer onder federale controle (zie boven).

²³⁵ BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopian rebel leader regrets insecurity in Tigray region*, 28 maart 2022; Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²³⁶ BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopia's Tigray rebels set up police force to stem insecurity*, 5 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²³⁷ Addis Standard, *News: Tigray reports fresh conflict with Eritrean forces; Fed. Gov accuses Tigrayan forces of provoking*, 1 juni 2022; BBC Monitoring, *Ethiopia's Tigray rebels deny clash with Eritrean army*, 13 mei 2022; BBC Monitoring (ENA), *Amhara region boss urges Ethiopians to 'destroy' Tigray rebels*, 11 mei 2022.

²³⁸ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 1 september 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²⁴⁰ VOA News, *US Condemns Latest Round of Tigray Conflict*, 2 september 2022; France24, *Fighting spreads in Ethiopia as air strike targets Tigray's capital*, 31 augustus 2022; BBC Monitoring (ESAT TV), *TV says Ethiopia's army closing in on Tigray capital*, 5 september 2022.

²⁴¹ Associated Press, *Witnesses allege Eritrean abuses during Ethiopia peace talks*, 29 oktober 2022; ICRC Ethiopia @ICRCEthiopia, 28 oktober 2022: <https://twitter.com/ICRCEthiopia/status/1585966663790628864>; vertrouwelijke bron, 1 november 2022; BBC Monitoring (Ethiopian Media Services online TV), *Ethiopian army 'captures' two strategic towns in Tigray*, 22 oktober 2022.

1.4 Humanitaire situatie

Ethiopië werd door conflicten en droogte geteisterd waardoor er voedselschaarste heerste en een groot gedeelte van de bevolking honger leed. Volgens een rapport van de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) en het Wereldvoedselprogramma (WFP) van de VN zijn Ethiopië, Zuid-Soedan, Jemen, Afghanistan en Somalië de landen waar de honger het grootst was. De inwoners van deze landen werden geconfronteerd met ernstige voedselonzekeerheid (IPC fases 3 tot 5 'catastrofe')²⁴² of liepen het risico om in catastrofale omstandigheden terecht te komen. 750.000 personen in deze landen zouden het risico lopen te sterven door hongersnood. 400.000 van hen zouden zich in Tigray bevinden dat tijdens de verslagperiode een totale bevolking van ongeveer zes miljoen personen had.²⁴³

Volgens *Save the Children* waren de cijfers van mensen die aan ondervoeding leden in Oost- en Zuidoost-Ethiopië in 2022 sterk gestegen door droogte, ontheemding en conflicten. Meer dan een miljoen mensen, onder wie veel kinderen, in de regio's SRS, Oromia, SNNPR en South-West zouden dringend voedselhulp nodig hebben. In de zone Dawa van de SRS constateerden medewerkers van Save the Children dat een groot deel van de nomadische herdersgemeenschap op het randje van de hongerdood verkeerde.²⁴⁴ Maar ook in Amhara zou er een tekort aan voedsel zijn. De autoriteiten van de regio zeiden in maart 2022 dat 11,6 miljoen mensen in de regio voedselhulp nodig hadden.²⁴⁵ Diezelfde maand stelde het VN-Bureau voor de Coördinatie van Humanitaire Aangelegenheden daarentegen dat ruim negen miljoen mensen in Tigray, Afar en Amhara voedselhulp nodig hadden.²⁴⁶ Volgens de Ethiopische mensenrechtencommissie (EHRC) waren eind juli 2022 4,2 miljoen mensen in de regio's Oromia en SRS blootgesteld aan watertekort, terwijl alleen al in de SRS 3,3 miljoen mensen behoefte hadden aan voedselhulp. De droogte in de twee regio's zou de dood van meer dan 1,3 miljoen dieren veroorzaakt hebben.²⁴⁷

Een vertrouwelijke bron meldde niet te kunnen zeggen hoeveel mensen er in Tigray van de honger waren gestorven. Er kwam weinig tot geen informatie uit de regio.²⁴⁸ Tigrese zorgmedewerkers zouden tijdens een onderzoek tot de conclusie zijn gekomen dat er van juni 2021 tot april 2022 1.900 kinderen onder de vijf jaar van de honger gestorven zouden zijn in Tigray. West-Tigray, dat met name door Amhaarse troepen werd gecontroleerd, was niet meegenomen in het onderzoek. Een arts die aan het onderzoek meedeed, veronderstelde dat het werkelijke aantal hoger lag omdat de meeste families niet in staat waren hun kinderen naar gezondheidsinstellingen te brengen. De meeste hongerdoden werden daardoor niet geregistreerd, aldus de arts.²⁴⁹

²⁴² Reliefweb, *The IPC Famine Factsheet*, 11 december 2020: Een hongersnoodclassificatie (IPC-fase 5) is de hoogste fase van de IPC-schaal voor acute voedselonzekeerheid. Hongersnood is een classificatie van IPC fase 5 op gebiedsniveau. Huishoudens kunnen worden ingedeeld in IPC-fase 5 Catastrofe, zelfs als het gebied waar ze woonachtig zijn niet is ingedeeld in IPC-fase 5 Hongersnood. Dit is het geval wanneer minder dan 20% van de bevolking te kampen heeft met hongersnood en/of wanneer de ondervoedings- en/of sterftecijfers de hongerdrempel (nog) niet hebben bereikt.

²⁴³ WFP, *Hunger, famine and starvation: 750,000 people are in the front line, UN study says*, 6 juni 2022; This Day, *Food Crisis: Again, Nigeria, Five Others Remain at 'Highest Alert' as Hunger Hotspots*, 13 juli 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

²⁴⁴ Save the Children, *MALNUTRITION SOARS IN CHILDREN AS ONCE-IN-A-LIFETIME DROUGHT STRIKES ETHIOPIA*, 16 juni 2022.

²⁴⁵ Addis Standard, *News: More than 11 million people in Amhara state in need of food assistance, region hosting 263,000 IDPs*, 19 maart 2022.

²⁴⁶ The New York Times, *Ethiopia Calls 'Humanitarian Truce' in Tigray*, 25 maart 2022.

²⁴⁷ BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopia urged to declare state of emergency on drought*, 27 juli 2022; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

²⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

²⁴⁹ The Independent, *Report: Hunger kills hundreds of kids in Ethiopia's Tigray*, 22 april 2022.

De humanitaire situatie in West-Tigray dat onder controle van met name Amhaarse troepen stond, zou volgens bronnen ook slecht zijn. Mede doordat er maar weinig humanitaire organisaties toegang hadden tot het gebied, kwam er weinig informatie vandaan. Daarom was het moeilijk te zeggen wat de daadwerkelijke situatie was, aldus een vertrouwelijke bron.²⁵⁰

In Tigray, Amhara en Afar waren veel scholen door het gewapende conflict gedeeltelijk of helemaal vernietigd. OHCHR stelde in maart 2022 dat bijna twee miljoen leerlingen gedupeerd waren door de gehele of gedeeltelijke verwoesting van scholen. Op sommige plekken was het onderwijs weer opgestart volgens OHCHR.²⁵¹

Gezondheidszorg

Door het conflict in het noorden van Ethiopië zouden er veel medische centra en faciliteiten vernietigd zijn in Amhara, Afar en Tigray, de regio's die het strijdtoneel vormden tijdens het conflict in het noorden. Ook zou er een tekort aan medicijnen zijn in met name Tigray. De BBC schreef in april 2022 dat de medische centra geen medicijnen meer hadden. Alleen op de zwarte markt zouden nog medicijnen te koop zijn in Tigray.²⁵² Een vertrouwelijke bron stelde dat door de verwoesting van de gezondheidszorginfrastructuur in Tigray zwangere vrouwen in de open lucht moesten bevallen.²⁵³ De televisiezender Tigray TV die onder controle van het TPLF staat, meldde begin 2022 dat meer dan 52 kinderen en diabetici waren overleden als gevolg van een tekort aan medicijnen in het Edaga Arbi ziekenhuis in de zone Centraal- Tigray.²⁵⁴ Tigray TV meldde op 5 mei 2022 dat 54 bewoners van een kamp voor ontheemden in de stad Shire Inda Slasie waren gestorven van de honger en door gebrek aan medicijnen.²⁵⁵

Tijdens de opmars van de Tigrese troepen in de zomer van 2021 en daarna werden ook in Amhara en Afar gezondheidsinstellingen vernield en geplunderd. OHCHR schreef dat het ministerie van Volksgezondheid in maart 2022 had gemeld dat de TDF/TPLF ten minste 36 ziekenhuizen en meer dan 2.100 andere gezondheidsvoorzieningen geheel of gedeeltelijk had vernield of geplunderd.²⁵⁶ In juni 2022 verklaarden de Ethiopische autoriteiten moeite te hebben met het heropenen van gezondheidsinstellingen in bepaalde gebieden in Afar en Amhara vanwege de onveiligheid ter plekke.²⁵⁷ Volgens OHCHR bleef de humanitaire situatie in Tigray eind september 2022 in een crisis, grotendeels door tekorten aan voedsel, medicijnen en brandstof. De regio bleef ook afgesloten van de telecommunicatie-, bank- en elektriciteitsnetwerken van Ethiopië.²⁵⁸

1.4.1 Humanitaire hulp in Tigray

Na het uitbreken van het conflict in het noorden was Tigray maandenlang afgesloten van de buitenwereld, met name vanwege de blokkade door de federale overheid en de kapotte infrastructuur. Veel humanitaire hulporganisaties staakten hun activiteiten geheel of voor een groot gedeelte vanwege de veiligheidssituatie. De wapenstilstand van 24 maart 2022 moest verlichting brengen in de dramatische

²⁵⁰ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, 6 april 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

²⁵¹ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

²⁵² BBC News, *Ethiopia's Tigray war: Inside Mekelle cut off from the world*, 3 april 2022.

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²⁵⁴ BBC Monitoring (Tigray TV) *Ethiopia rebel TV says patients dying from food, drug shortage*, 15 januari 2022.

²⁵⁵ BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopia Tigray rebel TV says food, drug shortages kill 54*, 5 mei 2022.

²⁵⁶ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

²⁵⁷ BCC Monitoring (The Reporter), *Five Ethiopian hospitals damaged in fighting yet to reopen*, 12 juni 2022.

²⁵⁸ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

toestand in het noorden van Ethiopië, maar in de praktijk bleef Tigray verstoken van voldoende humanitaire hulp. Veel organisaties waren na het staakt-het-vuren van maart 2022 ondertussen begonnen met hun werkzaamheden in Tigray, maar beschikten nog niet over de man- en slagkracht van voor het conflict. Er waren nog veel tekorten waardoor het moeilijk opereren was in de regio.²⁵⁹ Volgens vertrouwelijke bronnen was met het oplaaien van het conflict in augustus 2022 weer een einde gekomen aan de humanitaire hulp aan Tigray die de maanden daarvoor goed op gang leek te zijn gekomen. Een vertrouwelijke bron stelde dat voor het oplaaien van het conflict in augustus ongeveer vijftig procent van de hulpbehoevenden in Tigray bereikt werd.²⁶⁰

OCHA meldde dat sinds de herstart van de humanitaire konvooien op 1 april 2022 er tot 19 juli van dat jaar 4.308 trucks in dertig humanitaire konvooien via Afar in de Tigrese hoofdstad Mekelle waren aangekomen. Desondanks bleven de humanitaire noden volgens de VN organisatie hoog met een hoog niveau aan voedselonzekerheid en ondervoeding.²⁶¹ Verschillende vertrouwelijke bronnen beaamden het bovengenoemde en waren van mening dat slechts een klein gedeelte van de personen die dringend hulp nodig hadden, bereikt werd. Een vertrouwelijke bron zei dat een veelvoud van het huidige aantal trucks nodig was om de noodlijdende bevolking van voldoende humanitaire hulp te voorzien wat met het daadwerkelijke aantal hulpkonvooien bij lange na niet werd gehaald.²⁶² De gevolgen van de blokkade waren volgens vertrouwelijke bronnen minder ernstig dan verwacht in Tigray, omdat de oogst in 2021 beter was dan verwacht.²⁶³

De federale regering stond de konvooien alleen maar toe via Afar Tigray binnen te komen. Het TPLF en de federale overheid hebben elkaar ervan beschuldigd de humanitaire hulp tegen te werken of te blokkeren. De federale regering heeft het TPLF er ook van beschuldigd de humanitaire hulp voor zijn eigen strijders te gebruiken en niet voor de Tigrese bevolking.²⁶⁴ Een westerse hulpverlener zou aan The Independent verklaard hebben dat de hulp die toegelaten werd een "publiciteitsstunt" was. Volgens de hulpverlener was het goed voor de publiciteit, maar te weinig om impact te hebben op de situatie. Zowel de regering als het TPLF heeft de beschuldigingen afgedaan als propaganda van de andere kant.²⁶⁵ Een vertrouwelijke bron stelde dat er weinig zicht was op hoe de humanitaire hulp gedistribueerd werd nadat die Tigray was binnengekomen, maar zei zelf geen berichten gehoord te hebben over het achterhouden van humanitaire hulp door het TPLF.²⁶⁶ Het tekort aan benzine in Tigray zorgde volgens een vertrouwelijke bron voor ernstige logistieke problemen wat betreft de distributie van de humanitaire hulp.²⁶⁷ Eind juli 2022 zou de Ethiopische regering het *US Agency for International Development* (USAID) toestemming hebben gegeven om brandstof in te voeren in Tigray. Het TPLF had geklaagd dat het door het gebrek aan brandstof niet in staat was om de humanitaire hulp bij de noodlijdenden te krijgen. Na het oplaaien van het

²⁵⁹ Trouw, *Noodhulp bereikt uitgehongerd en ziek Tigray niet*, 21 april 2022; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022; UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022; UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, maart 2022; The New York Times, *'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers*, 17 maart 2022.

²⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 14 september 2022; vertrouwelijke bron, 14 september 2022.

²⁶¹ OCHA, *ETHIOPIA Situation Report, laatste update*, 22 juli 2022.

²⁶² Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

²⁶³ The Guardian, *'Trying to survive': millions in Tigray face hunger as they wait in vain for aid*, 23 maart 2022; vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

²⁶⁴ BBC Monitoring (FanaBC), *Aid convoys arrive in Ethiopia's troubled Tigray region*, 17 april 2022; Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022.

²⁶⁵ The Independent, *Ethiopia's fragile truce over Tigray conflict threatened by lack of promised aid*, 22 april 2022.

²⁶⁶ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

²⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

conflict eind augustus 2022 was er geen hulp Tigray meer binnengekomen.²⁶⁸ Het staakt-het-vuren van begin november 2022 zou hulpleveranties weer mogelijk moeten maken.²⁶⁹ Aan het einde van de verslagperiode had de federale overheid nog geen groen licht gegeven voor het hervatten van de humanitaire hulp aan Tigray. De door het conflict getroffen gebieden in de regio's Amhara en Afar hadden al wel weer hulp gekregen.²⁷⁰

1.5 Bewegingsvrijheid

De Ethiopische (grond)wet voorziet in de vrijheid van beweging, die volgens het *United States Department of State* (USDoS) over het algemeen door de overheid werd gerespecteerd. De Ethiopische burger kon zich doorgaans vrij door het land bewegen behalve voor de in- en uitreis naar Tigray vanwege het voortdurende conflict aldaar. In andere regio's, zoals West-Oromia en delen van Benishangul Gumuz, Amhara en Afar, was de bewegingsvrijheid beperkt vanwege de onstabiele veiligheidssituatie.²⁷¹ Een anekdotisch geval wees op beperkingen die een bepaalde etniciteit door een andere groepering opgelegd kreeg in haar bewegingsvrijheid. Zo zouden volgens het nieuwsmedium Borkena Ethiopiërs die vanuit Amhara naar Addis Abeba wilden reizen, lastig worden gevallen door de regionale politie van Oromia die controleposten in de buurt van de hoofdstad had ingericht. Reizigers hadden journalisten verteld dat als ze geen identiteitsbewijs bij zich hadden dat in Addis Abeba of Oromia was uitgegeven, ze te horen kregen om terug te keren. Of dit tussen andere etnische groeperingen gebeurde en of voorgenoemd voorval op grotere schaal gebeurde, is onbekend.²⁷²

Gevechten tussen troepen die loyaal waren aan de federale regering en de TDF/TPLF langs de grenzen van Tigray met de naburige regio's Afar en Amhara zorgden ervoor dat de toegang tot Tigray bijna volledig was afgesneden. Alhoewel de strijd in het begin van 2022 bedaarde, bleef de toegang tot Tigray beperkt, met name door de talrijke controleposten van de regering. Ook de verwoesting van infrastructuur en bruggen bemoeilijkte de toegang tot de regio.²⁷³ Ondanks de controleposten van de regering bestaan er tussen Tigray en met name Amhara smokkelroutes waarlangs personen en goederen hun weg in en uit Tigray weten te vinden.²⁷⁴ Een vertrouwelijke bron verklaarde dat veel Tigreeërs er in slaagden om de grens met Amhara, met name vanuit Zuid-Tigray, over te steken om daar bijvoorbeeld te kunnen bellen, omdat daar het mobiele netwerk nog wel werkte. Dit waren personen die bij de grens woonden, zo stelde de bron.²⁷⁵

Vanuit het door de Amhara bezette West-Tigray komen er wel personen de rest van Tigray binnen. Dit zijn met name personen van Tigrese komaf die door de Amhara zijn verdreven uit het gebied (zie paragraaf 3.2). Andersom zou de toegang tot West-Tigray juist geblokkeerd worden door strijders die loyaal zijn aan de Amhara regio met het doel om ontheemden uit de rest van Tigray tegen te houden. Het ging hier om personen van Tigrese afkomst; Amhara waren meer dan welkom om zich in

²⁶⁸ BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopia allows US agency to import fuel for Tigray region*, 27 juli 2022.

²⁶⁹ BBC, *Ethiopia's Tigray conflict: Truce agreed*, 2 november 2022.

²⁷⁰ VOA, *Aid Groups Ready to Deliver Aid to Tigray After Cease-fire*, 4 november 2022.

²⁷¹ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 21, 12 april 2022; Freedom House, *Freedom in the World 2021 Ethiopia*, G1, 2022.

²⁷² Borkena, *Travelers from Amhara region of Ethiopia denied right to enter Addis Ababa*, 14 augustus 2022.

²⁷³ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 21, 12 april 2022; Freedom House, *Freedom in the World 2021 Ethiopia*, G1, 2022; HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 92, 6 april 2022.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022, vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

²⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

West-Tigray te vestigen.²⁷⁶ De Amhaarse autoriteiten zouden de grens met Soedan bewaken, opdat er geen Tigreeërs naar Soedan konden vluchten en er geen materiele hulp vanuit Soedan aan de TDF/TPLF geleverd kon worden.²⁷⁷

Het is niet duidelijk in hoeverre het TPLF personen toestond de regio te verlaten. Volgens een vertrouwelijke bron zou het de Eritrese vluchtelingen in de kampen Mai Aini en Adi Harush in het zuiden van de zone Noordwest-Tigray niet toestaan de kampen te verlaten. Toch slaagden sommige Eritrese vluchtelingen erin om de grens met Amhara over te steken, zo stelde de bron.²⁷⁸ Een andere vertrouwelijke bron verklaarde dat het TPLF midden augustus 2022 akkoord ging met de verplaatsing van de Eritrese vluchtelingen naar andere regio's, maar dat hier door het oplaaien van het conflict eind augustus 2022 geen gevolg aan gegeven was.²⁷⁹ *The New York Times* schreef eind maart 2022 dat duizenden Tigreeërs Tigray ontvluchtten naar de naburige regio's vanwege de slechte humanitaire situatie.²⁸⁰

Soms legden Ethiopiërs zichzelf ook een reisbeperking op, omdat ze bang waren voor repercussies. Een bron die in Addis Abeba woonde maar in West Wellega (Oromia) geboren was, vertelde jarenlang zijn geboortestreek niet te hebben bezocht uit angst voor repercussies. Het OLA zou hem kunnen zien als collaborateur van de regering, omdat hij in Addis Abeba woont, terwijl de regering hem als OLA-sympathisant zou kunnen aanmerken vanwege zijn bezoek aan West Wellega, waar het OLA in grote delen van de zone actief was. De bron zei dat hij voor zijn veiligheid koos. Daarom keerde hij niet terug naar West Wellega, hoewel hij er nog veel familie had wonen.²⁸¹

²⁷⁶ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, pagina's 5-6, 186, 6 april 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

²⁷⁷ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, pagina 94, 6 april 2022; vertrouwelijke bron, 27 september 2022.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

²⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 14 september 2022.

²⁸⁰ The New York Times, *Ethiopia Calls 'Humanitarian Truce' in Tigray*, 25 maart 2022.

²⁸¹ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

2 Identiteit, nationaliteit en documenten

2.1 Identificatieplicht en identificerende documenten

2.1.1 INVEA/ICS

Het *Immigration, Nationality and Vital Events Agency* (INVEA), dat in Ethiopië verantwoordelijk was voor documentatie en registratie, onderging in de verslagperiode een naamsverandering en kreeg de naam *Immigration and Citizenship Service* (ICS). Het INVEA was in principe de enige instantie die verantwoordelijk was voor de erkenning of toekenning van het Ethiopische staatsburgerschap, maar in de praktijk waren het de kebeles²⁸² die de gangbaarste identiteitskaart in Ethiopië uitgaven, de zogeheten kebele-kaart. Met de komst van de ICS is deze praktijk niet veranderd.²⁸³ Het INVEA viel onder het ministerie van Vrede, maar de ICS is direct onder het kabinet van de premier geplaatst. Ook de nationale inlichtingen- en veiligheidsdienst (NISS) die de ICS (en voorheen het INVEA) controleerde, kwam onder de premier te vallen en niet langer onder het ministerie van Vrede.²⁸⁴

2.1.2 Nationale identiteitskaart

UNHCR schreef in december 2021 dat Ethiopië nog bezig was met de invoering van een nationale identiteitskaart die – zo was de bedoeling – de kebele-kaart zou moeten vervangen.²⁸⁵ In de vorige twee algemene ambtsberichten werd gewag gemaakt van een wet uit 2012 die verordende dat er één nationale identiteitskaart zou komen die voor eenieder boven de achttien verplicht zou zijn.²⁸⁶ De wet bepaalde dat het project van de nieuwe nationale identiteitskaart onder de bevoegdheid van het *Information Network Security Agency* (INSA) viel. Deze dienst is ook verantwoordelijk voor digitale technologie en cyberveiligheid en brengt rechtstreeks verslag uit aan de premier. Het project was volgens UNHCR overgenomen door het ministerie van Vrede en verwacht werd dat het ontwikkelde systeem zou worden overgedragen aan INVEA, nu ICS.²⁸⁷

Vertrouwelijke bronnen gaven aan niet te weten wat de stand van zaken betreffende de nationale identiteitskaart is. In Addis Abeba zou er een pilot van de nationale identiteitskaart geweest zijn, maar door het conflict in het noorden van Ethiopië zou deze gestopt zijn. Om de kaart te krijgen moest je een geboortecertificaat laten zien, terwijl de kebele-kaart door middel van getuigenverklaringen verkregen kan worden. De Ethiopische autoriteiten zouden in eerste instantie aan 900.000 Ethiopiërs de nationale identiteitskaart hebben willen geven. Het is niet bekend aan hoeveel personen de kaart uiteindelijk verstrekt is.²⁸⁸

²⁸² De kebele (buurt of gemeenschap) is de kleinste administratieve eenheid in Ethiopië. Verschillende kebeles samen vormen een *woreda*, te vertalen als district.

²⁸³ Ethiopia Tourism, *Immigration and Citizenship Service (ICS) in Ethiopia*: <https://www.ethiopiaturisms.com/immigration-and-citizenship-service/> (geraadpleegd op 13 juli 2022); UNHCR, *CITIZENSHIP AND STATELESSNESS IN THE HORN OF AFRICA*, pagina 42, december 2021.

²⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

²⁸⁵ UNHCR, *CITIZENSHIP AND STATELESSNESS IN THE HORN OF AFRICA*, pagina 43, december 2021.

²⁸⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018*, pagina 42, juli 2018; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 56, februari 2021.

²⁸⁷ UNHCR, *CITIZENSHIP AND STATELESSNESS IN THE HORN OF AFRICA*, pagina 43, december 2021; All Africa, *Ethiopia: Nation Distributing Digital ID for Advanced National, Continental Services*, 24 december 2021.

²⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

In een artikel van *The Ethiopian Herald* van eind 2021 stond dat de Ethiopische autoriteiten tevens bezig waren met het plan om een nationale digitale identiteitskaart aan Ethiopische staatsburgers aan te bieden. De regering zou de komende vier jaar 95% van de bevolking van een dergelijke identiteitskaart willen voorzien. Bij de registratie om de kaart te krijgen zouden biometrische gegevens afgenomen worden, zoals vingerafdrukken en een irisscan. Daarna zou de digitale identiteitskaart gegenereerd worden en toegestuurd worden aan de bevoegde houder. De digitale identiteitskaart zou zowel elektronisch als fysiek gepresenteerd kunnen worden.²⁸⁹ In augustus 2022 zou de ministerraad een besluit hebben genomen over de digitale nationale identiteitskaart dat het parlement nog moest goedkeuren.²⁹⁰ Het is niet bekend wat de stand van zaken betreffende de digitale nationale identiteitskaart is.

2.1.3 Kebele-kaart

Elke kebele heeft een kantoor en een van de hoofdverantwoordelijkheden van deze kantoren is het uitgeven van kebele-identiteitskaarten. De kebele-kaart is vereist voor vrijwel alle identificatiedoelinden: bijvoorbeeld een sim-kaart te registreren, een bankrekening te openen, binnenslands te reizen, in een hotel te verblijven, eigendommen te laten registreren, een paspoort te verkrijgen, en je in te schrijven voor de verkiezingen.²⁹¹

In het vorige ambtsbericht stond dat de kebele-kaart te verkrijgen was door getuigenverklaringen en niet meer was dan een papiertje zonder biometrische of andere fraude-voorkomende kenmerken. De kans op vervalsing en fraude was derhalve groot. Ook bestonden er verschillen tussen de kebele-kaarten. Er werden bijvoorbeeld verschillende materialen gebruikt; zo waren de meeste kaarten van papier, maar zou de hoofdstad Addis Abeba een kebele-kaart in creditcardvorm uitgeven.²⁹² Vergeleken met de verslagperiode van het vorige ambtsbericht was er weinig veranderd wat betreft de uitgifte en vorm van de kebele-kaart. Er is vastgesteld dat bepaalde deelgemeentes van Addis Abeba²⁹³ kebele-kaarten in creditcardvorm uitgaven. Deze kaarten lijken geen biometrische gegevens te bevatten.²⁹⁴ Het is niet duidelijk wat de geldigheidsduur van zo'n kaart is. Een vertrouwelijke bron uit Oromia vermeldde dat zijn kaart een jaar geldig was,²⁹⁵ maar dat de geldigheid met een jaar verlengd kon worden. Of dit voor andere delen van Oromia en de rest van het land ook gold, is niet bekend.²⁹⁶

De kebele-kaart zou volgens het ambtsbericht uit 2021 niet officieel bij wet verplicht zijn.²⁹⁷ Een vertrouwelijke bron merkte hierover op dat het hele fenomeen kebele niet wettelijk was vastgelegd of in de Ethiopische grondwet werd genoemd. De kebele had geen enkele juridische basis en was gebaseerd op gewoonterecht. Doordat er niets bij wet was vastgelegd of geschreven stond over de kebeles bestonden er zoveel verschillen in de vorm van de kebele-kaarten, aldus de

²⁸⁹ Security Magazine, *Ethiopian government introduces digital biometric IDs*, 21 juli 2022; All Africa, *Ethiopia: Nation Distributing Digital ID for Advanced National, Continental Services*, 24 december 2021 (All Africa heeft het artikel van *The Ethiopian Herald* overgenomen. Het oorspronkelijke artikel is niet achterhaald).

²⁹⁰ Borkena, *Travelers from Amhara region of Ethiopia denied right to enter Addis Ababa*, 14 augustus 2022.

²⁹¹ UNHCR, *CITIZENSHIP AND STATELESSNESS IN THE HORN OF AFRICA*, pagina's 42-43, december 2021; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht 2021*, pagina 55, februari 2021.

²⁹² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht 2021*, pagina 54, februari 2021.

²⁹³ Het is niet bekend of het om alle deelgemeentes van de hoofdstad gaat.

²⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

²⁹⁵ In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018 stond dat er geen eenduidig beeld over de geldigheid van kebele kaarten was verkregen. Bronnen gaven zowel twee als vijf jaar aan als de geldigheidsduur van de kaart: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018*, pagina 38, juli 2018.

²⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022

²⁹⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken. *Algemeen Ambtsbericht 2021*, pagina's 55-56, februari 2021.

vertrouwelijke bron.²⁹⁸ Omdat de kebele kaart zo fraudegevoelig was, maar wel ten grondslag lag aan de afgifte van een Ethiopisch paspoort, waren er heel veel mensen met een Ethiopisch paspoort die geen Ethiopiër waren, aldus een vertrouwelijke bron.²⁹⁹ Veel Somaliërs zouden volgens een andere bron op valse gronden Ethiopische identiteitskaarten hebben gekregen, omdat een kebele-kaart afgegeven werd door middel van getuigenverklaringen die niet altijd conform de waarheid hun verklaring aflegden.³⁰⁰ Voorheen was er alleen een kebele-kaart nodig om een paspoort te krijgen. Personen met een kebele-kaart die op valse was afgegeven, konden derhalve een paspoort aanvragen. Sinds een paar jaar diende bij de aanvraag van een paspoort ook een geboortecertificaat overgelegd te worden.³⁰¹ *Human Rights Watch* (HRW) en Amnesty schrijven dat de nieuwe Amhaarse autoriteiten in bepaalde gebieden in West-Tigray nieuwe identiteitskaarten uitgaven die slechts aan Amhara of Welkait³⁰² verstrekt werden (zie paragraaf 3.2.3). De Tigrese bevolking had geen recht op de nieuwe kaart.³⁰³

Door het ontbreken van een centraal systeem is het niet bekend welk percentage van de Ethiopische bevolking een kebele-kaart heeft. Bronnen schatten in dat een groot gedeelte van de bevolking niet over een kebele-kaart beschikt.³⁰⁴

2.1.4

Identiteitskaarten tijdens de noodtoestand

Op 5 november 2021 verklaarden de Ethiopische autoriteiten volgens Addis Standard te zullen stoppen met het uitgeven van identiteitskaarten, omdat in de regio's Amhara en Oromia en in deelgemeentes van Addis Abeba op een illegale wijze identiteitskaarten werden verstrekt.³⁰⁵ Het is niet bekend of hier gevolg aan gegeven is. Tijdens de noodtoestand die van begin november 2021 tot midden februari 2022 gold (zie paragraaf 1.1) moesten personen zonder identiteitskaart of een documenten dat als zodanig kon dienen, zoals een paspoort, zich binnen twee weken na de bekendmaking van de nieuwe richtlijn van de Ethiopische autoriteiten melden bij de nabijgelegen kebele, het veiligheids- of administratiekantoor of het politiebureau. Op deze plaatsen konden ze zich laten registreren om een tijdelijke identiteitskaart te verkrijgen. Deze kaarten moesten elke maand verlengd worden. Volgens de Ethiopische autoriteiten had een aanzienlijk aantal Ethiopiërs geen identiteitskaart en was het noodzakelijk geworden een systeem op te zetten om zogenaamde vreedzame leden van de bevolking te onderscheiden van mensen die in de ogen van de autoriteiten tot anti-vredesmachten behoorden.³⁰⁶ Het is niet bekend hoeveel Ethiopiërs aan deze oproep gehoor hebben gegeven.

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

²⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

³⁰¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië*, pagina 57, februari 2021; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022: Sinds wanneer een geboortecertificaat nodig voor een paspoort is, is niet bekend. Bronnen spreken over 2018 en 2019 als startjaar. Het is niet bekend of door deze maatregel het paspoort minder fraudegevoelig is geworden.

³⁰² De Welkait is een bevolkingsgroep in West-Tigray waarvan de leden veelal zowel Amhara als Tigrinya spreken.

³⁰³ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 89, 6 april 2022.

³⁰⁴ Borkena, *Ethiopia's State of Emergency introduce new guideline to beef up security*, 15 november 2021; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

³⁰⁵ Addis Standard, *News Alert: SoE operation command announces nationwide suspension of id issuance as of today, firearm registration in a week*, 5 november 2021.

³⁰⁶ Borkena, *Ethiopia's State of Emergency introduce new guideline to beef up security*, 15 november 2021; FanaBC, *State Of Emergency Proclamation No. 5/2021*, 3 november 2021.

2.2 Etniciteit op kebele-kaarten

Volgens het Australische ministerie van Buitenlandse Zaken werd eind 2019 de etniciteit van de drager niet langer op nieuwe kebele-kaarten vermeld.³⁰⁷ In het vorige ambtsbericht kon deze stelling bevestigd noch ontkend worden.³⁰⁸ Borkena schreef in augustus 2018 dat bewoners van Addis Abeba vanaf 11 september van dat jaar een nieuwe identiteitskaart konden krijgen waarop geen etnische identiteit zou staan.³⁰⁹ De federale regering zou volgens een vertrouwelijke bron verordend hebben dat de etniciteit niet langer op de identiteitskaarten vermeld mocht staan.³¹⁰ FanaBC schreef dat sinds het aantreden van Abiy de meeste gemeentes gestopt waren met het vermelden van iemands etniciteit op de identiteitskaarten.³¹¹

Verschillende vertrouwelijke bronnen, uit Oromia, Tigray en Addis Abeba, lieten weten dat op hun kebele-kaart geen etniciteit meer vermeld stond. Hierbij gaven ze aan dat de kaarten wel de geboorteplaats van de houder vermelden en dat de gegevens in de taal van de regio geschreven stonden. Volgens sommige bronnen zou de etniciteit wel in het computersysteem gezet worden, maar niet op de fysieke kaart komen. Een vrouw van buitenlandse origine kreeg in het systeem eerst de etniciteit 'Oromo', omdat haar man Oromo was, maar uiteindelijk is daar 'others' van gemaakt. De bronnen konden niet zeggen of alle regio's van Ethiopia zijn gestopt met het vermelden van iemands etniciteit op de kebele-kaart.³¹²

Na het uitbreken van het conflict in het noorden van Ethiopië is er echter verschillende keren bericht over het feit dat Ethiopiërs, met name Tigreeërs maar ook andere etnische groeperingen, door middel van identiteitskaarten zijn geïdentificeerd als behorend tot een bepaalde etniciteit. Een artikel van de *Associated Press* berichtte over 103 Tigreeërs die in Addis Abeba waren opgepakt omdat op hun identiteitskaart hun etniciteit vermeld stond of omdat ze Tigrinya spraken.³¹³ Ook Reuters schreef in november 2021 dat tijdens de noodtoestand eind 2021 burgers verplicht waren identiteitskaarten bij zich te hebben die hun etniciteit prijsgaven.³¹⁴ Ook uit berichtgeving van HRW en Amnesty bleek dat. Zo beschreven zij een Tigrese man die zich bij Amhaarse milities identificeerde met een gewijzigde identiteitskaart waarop te lezen stond dat hij "Walqayte"³¹⁵ was.³¹⁶ Een bron gaf aan dat de autoriteiten ook de geboorteplaats op de kebele-kaart gebruikten om iemands etniciteit te achterhalen.³¹⁷

Ethiopia Current Issues Fact Check, een website die zegt voor de Ethiopische regering te spreken, noemde het artikel van Reuters misleidend: het zou de vereisten van de noodtoestand niet vertegenwoordigen. Tijdens de noodtoestand zou het burgers toegestaan zijn om zich te identificeren met alternatieve

³⁰⁷ DFAT, *Country Information Report ETHIOPIA*, pagina 50-51, 12 augustus 2020.

³⁰⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 55, februari 2021.

³⁰⁹ Borkena, *Addis Ababa residents new ID will not feature ethnic identity information*, 30 augustus 2018.

³¹⁰ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

³¹¹ FanaBC, *Fact Check Platform Exposes Reuters Disinformation On SOE Proclamation*, 12 november 2021.

³¹² Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

³¹³ ABC News, *'Purely ethnic profiling': New wave of Tigrayans detained*, 13 juli 2021; Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, including access to housing, employment, education, and healthcare; particularly the Amhara [Amara], Oromo, Tigrayan, Gurage, and Gedeo people, and their treatment by Oromo nationalists and by the Qeerroo [Qerro]; state protection (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

³¹⁴ Reuters, *Ethiopia rounds up high-profile Tigrayans*, U.N. staff, 10 november 2021.

³¹⁵ Dit ambtsbericht houdt Welkait aan, maar de term heeft verschillende schrijfvormen, zoals "Walqayte".

³¹⁶ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 76, 6 april 2022.

³¹⁷ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

documenten zoals het rijbewijs, een arbeiderskaart of het nationale paspoort. Geen van deze documenten zou de etniciteit van de houder weergeven. Ook schreef de website dat sinds het aantreden van Abiy veel gemeentes waren gestopt met het vermelden van de etniciteit op de identiteitskaarten.³¹⁸

2.3 Centrale database

In het ambtsbericht over Ethiopië van 2021 stond dat de uitgifte van het Ethiopische paspoort gecentraliseerd was. De autoriteiten die belast waren met immigratie (destijds INVEA, nu ICS) beheerden een digitale database met daarin de gegevens van alle uitgegeven paspoorten. Volgens het ambtsbericht konden biometrische gegevens die in nationale databases waren opgeslagen, bij officiële punten van binnenkomst en uitreis in Ethiopië opgezocht worden.³¹⁹

Een vertrouwelijke bron verklaarde dat er in Ethiopië geen centraal systeem bestond voor de registratie van kebele-kaarten, maar wel een voor paspoorten. Hieraan voegde de bron toe dat slechts een klein gedeelte van de bevolking een paspoort had.³²⁰

Wat betreft een centraal systeem voor de nationale identiteitskaart stond in het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van februari 2021:³²¹

“In een artikel van het nieuwsmedium Ethiopian News Agency (ENA) van juni 2020 werd het initiatief voor een unieke nationale identiteitskaart aangehaald. ENA schreef dat de Ethiopische regering naar manieren zocht om het huidige systeem van identificatie (...) te moderniseren. Het nieuwe identiteitssysteem moest niet alleen nationaal en uniform zijn, maar de opgeslagen gegevens moesten digitaal door geheel Ethiopië uitgewisseld kunnen worden (...).”

Het *National ID Program* (NIDP) dat verantwoordelijk was voor dit digitale systeem heeft een eigen website waarop het schreef dat het streefde naar een robuuste en betrouwbare digitale identificatie voor alle Ethiopiërs en legale inwoners van het land. Het hele programma was gericht op het ontwerpen en uitvoeren van een fundamenteel ID-systeem voor Ethiopië op nationaal niveau. Op de site werd niet vermeld of er biometrische gegevens van personen zouden worden opgeslagen. De gegevens die werden opgeslagen in de NID-databank of gepubliceerd in het ID-certificaat bleven beperkt tot de minimale gegevens die nodig waren om een persoon te identificeren, namelijk volledige naam, geslacht, huidig adres en geboortedatum, zo stond geschreven op de website van het NIDP. Het programma bevond zich aan het einde van de verslagperiode nog in de pilotfase.³²²

Op het internationale vliegveld Bole in Addis Abeba had de immigratiedienst lijsten met namen van met name Tigreeërs die door de autoriteiten gezocht werden of bij de autoriteiten onder de aandacht stonden. Deze lijsten waren volgens een vertrouwelijke bron niet gekoppeld aan een centrale database. Hoe deze lijsten tot stand waren gekomen, kon de bron niet zeggen.³²³

³¹⁸ FanaBC, *Fact Check Platform Exposes Reuters Disinformation On SOE Proclamation*, 12 november 2021; France24, *Ethiopia's warring sides locked in disinformation battle*, 22 december 2021.

³¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 58, februari 2021.

³²⁰ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 57, februari 2021.

³²¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 56, februari 2021.

³²² NIDP: <https://id.gov.et/principles/> (geraadpleegd op 14 juli 2022).

³²³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

3 Mensenrechten

3.1 Schendingen van mensenrechten door strijdende partijen

3.1.1 *Alle partijen betrokken bij mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden*

Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 dat de periode van november 2020 tot augustus 2021 bestreek, gaf een beschrijving van de verschillende strijdende partijen in het conflict in het noorden en het geweld dat deze partijen in de strijd aanwendden. Het ambtsbericht meldde dat alle strijdende partijen betrokken waren bij de schending van mensenrechten in Tigray, waaronder bloedbaden, gedwongen verplaatsingen, buitengerechtelijke executies en wijdverspreid seksueel geweld. Met name de Tigrese burgerbevolking zou getroffen zijn door het conflict. Mensenrechtenorganisaties, de VN en onderzoeksjournalisten hebben bericht over de wreedheden die de Ethiopische federale regeringstroepen en hun bondgenoten, zoals Eritrese troepen, Amhaarse milities en de Fano, tegen de Tigrese bevolking zouden hebben begaan in de periode dat deze troepen het grootste gedeelte van Tigray onder controle hadden.³²⁴ Op de terugtocht uit Tigray zouden de federale troepen en hun bondgenoten zich ook schuldig hebben gemaakt aan mensenrechtenschendingen. Soldaten van het Ethiopische leger zouden eind juni 2021, terwijl ze op de terugtocht waren in Tigray, drie medewerkers van Artsen zonder Grenzen (*Médicins sans Frontières* - MSF) standrechtelijk geëxecuteerd hebben.³²⁵ Tijdens de opmars van de troepen van de TDF/TPLF in de naburige regio's Afar en Amhara, die van juni 2021 tot het einde van 2021 plaatsvond, zouden deze zich op hun beurt schuldig hebben gemaakt aan misdrijven tegen de menselijkheid, waaronder seksueel geweld en het buitengerechtelijk doden van burgers.³²⁶

OHCHR en de Ethiopische mensenrechtencommissie (EHRC) brachten in november 2021 een gezamenlijk onderzoek uit over de periode tussen 3 november 2020 en 28 juni 2021. Het onderzoek bestreek de periode van het begin van het conflict in het noorden tot het tegenoffensief van de TDF/TPLF in de zomer van 2021. Tijdens het onderzoek werden ernstige misbruiken en schendingen van de mensenrechten, het humanitair recht en het vluchtelingenrecht vastgesteld die waren begaan door alle bij het conflict betrokken partijen. De genoemde mensenrechtenschendingen waren onder andere buitengerechtelijke executies, foltering, seksueel en op gender gebaseerd geweld, aanvallen tegen vluchtelingen en gedwongen verplaatsing van burgers. Een van de conclusies van het gemeenschappelijk onderzoek was dat er redelijke gronden waren om aan te nemen dat sommige van deze schendingen misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden konden zijn, die nader onderzoek vereisten om ervoor te zorgen dat verantwoording zou worden afgelegd.³²⁷

³²⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina's 19-28, augustus 2021; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

³²⁵ The New York Times, *'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers*, 17 maart 2022.

³²⁶ The Economist, *Lucy Kassa on the dangers journalists face for uncovering truths in war*; *World Press Freedom Day*, 3 mei 2022.

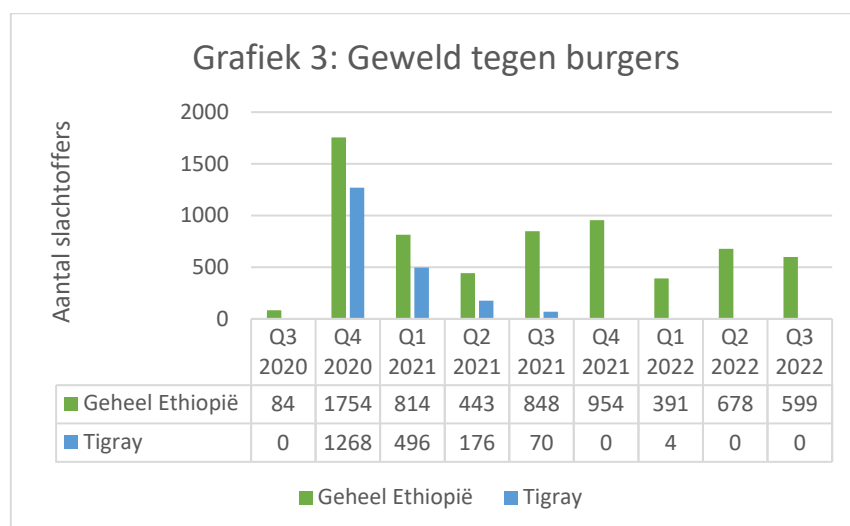
³²⁷ OHCHR/EHRC, *Report of the Ethiopian Human Rights Commission (EHRC)/Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) Joint Investigation into Alleged Violations of International Human Rights, Humanitarian and Refugee Law Committed by all Parties to the Conflict in the Tigray Region of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, pagina's 5 en 11, 3 november 2021; UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, 1 maart 2022.

De Internationale Commissie van Mensenrechtendeskundigen voor Ethiopië, die in december 2021 door de VN-Mensenrechtenraad was opgericht, publiceerde op 19 september 2022 een rapport waarin werd geconcludeerd dat er redelijke gronden waren om aan te nemen dat leden van het Ethiopische leger de volgende oorlogsmisdaden tegen de Tigrese bevolking hadden begaan: geweld tegen leven en persoon, in het bijzonder moord; aantasting van de menselijke waardigheid, in het bijzonder vernederende of vernederende behandeling; het opzettelijk richten van aanvallen op de burgerbevolking en burgerobjecten; plundering; verkrachting; seksuele slavernij; seksueel geweld; en het opzettelijk gebruik van uithongering van burgers als oorlogsmethode. De commissie verklaarde ook redelijke gronden te hebben om aan te nemen dat de TDF dezelfde oorlogsmisdaden had begaan, met uitzondering van seksuele slavernij en uithongering van burgers als oorlogsmethode.³²⁸ De Ethiopische regering verwierp het rapport en zei dat het incompleet en incoherent was. De regering verdedigde zichzelf door te stellen dat het daders van mensenrechtenschendingen voor het gerecht had gebracht (zie paragraaf 3.9.2).³²⁹

3.1.2

Aantal burgerslachtoffers

In grafiek 3 zijn cijfers van ACLED³³⁰ te zien van de aantallen dodelijke slachtoffers door geweld tegen burgers. De piek in het vierde kwartaal van 2020 is te verklaren door de start van het conflict in Tigray. Vooral de gebeurtenissen in november 2020 in de plaatsen Mai Cadra en Axum leidden tot honderden burgerslachtoffers in Tigray (hierover is uitvoerig bericht in het vorige thematisch ambtsbericht).³³¹ Na november 2020 nam het aantal burgerslachtoffers in zowel Tigray als in de rest van Ethiopië af totdat de TDF/TPLF in de zomer van 2021 in het tegenoffensief ging en de Tigrese strijders tot ver in Amhara en Afar trokken. De maanden na het tegenoffensief, in de tweede helft van 2021, werden gekenmerkt door een stijgend aantal slachtoffers door geweld in de rest van Ethiopië, terwijl Tigray bijna geen slachtoffers meer te betreuren had. Veel van deze burgerslachtoffers vonden de dood door toedoen van de TDF in Amhara en Afar.³³²

³²⁸ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022: De commissie werd naar eigen zeggen geconfronteerd met tijds- en personeelsbeperkingen en een gebrek aan toegang tot locaties en documenten. Daarom kon het rapport geen volledig overzicht bieden van alle gebeurtenissen tijdens de verslagperiode.

³²⁹ BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia dismisses rights commission report as incoherent*, 20 september 2022.

³³⁰ Zoals eerder bij cijfers van ACLED is vermeld, ligt het werkelijke aantal burgerslachtoffers waarschijnlijk hoger (zie ook noot 124). ACLED baseert zich op meldingen van fysiek geweld tegen burgers.

³³¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina's 26 en 30, augustus 2021.

³³² <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> (geraadpleegd op 25 juli 2022)

Nadat de TDF/TPLF eind 2021 door het federale leger naar de eigen regio was teruggedrongen bedaarde de strijd in het noorden van Ethiopië. Cijfers van ACLED laten in 2022 weinig slachtoffers in Tigray door geweld tegen burgers zien. Een vertrouwelijke bron merkte hierover op dat er in Tigray of in de naburige regio's nog wel degelijk misdrijven tegen de menselijkheid plaatsvonden en burgerslachtoffers vielen. In Tigray zou dit met name gebeuren in de gebieden die nog door de Amhaarse troepen of het Eritrese leger gecontroleerd worden. Zo zou eind juni 2022 bij een bombardement van het Eritrese leger op de stad Shiraro nog een Tigrese burger zijn gedood en zes burgers zijn verwond.³³³ Zoals bij de eerdere grafieken is vermeld, zal het daadwerkelijke aantal dodelijke burgerslachtoffers hoger liggen dan uit de cijfers van ACLED blijkt. Ook is er nog weinig zicht op de gevolgen die het oplaaien van het conflict in het noorden van Ethiopië in augustus 2022 voor de burgerbevolking heeft gehad.³³⁴

OHCHR zei over de periode van 22 november 2021 tot 28 februari 2022 nog meldingen gekregen te hebben over ernstige en wijdverspreide mensenrechtenschendingen in Afar en Amhara, maar ook in Tigray. Bij luchtbombardementen van de Ethiopische luchtmacht op doelen in Tigray en in mindere mate Afar vielen doden onder de burgerbevolking en werden huizen van burgers vernietigd. Tijdens bovengenoemde periode zouden 373 personen bij luchtbombardementen gedood zijn.³³⁵ Op 7 januari 2022 zouden de ENDF een droneaanval op het ontheemdenkamp Dedebeit in Noordwest-Tigray uitgevoerd hebben. Hierbij zouden ongeveer 60 burgers gedood en gewond zijn geraakt. Volgens OHCHR waren er redelijke gronden om aan te nemen dat er op de dag van de aanval geen soldaten of militair materieel in of bij het kamp aanwezig waren.³³⁶

3.1.3 *Mensenrechtenschendingen tijdens opmars TDF/TPLF*

In maart 2022 publiceerde de EHRC een rapport over schendingen van mensenrechten en internationaal humanitair recht in de regio's Afar en Amhara die in de periode van september tot en met december 2021 hadden plaatsgehad (zie paragraaf 1.3.3.2). Er waren ten minste 403 burgers omgekomen bij geweldsincidenten in de context van het conflict. Verder noemde het rapport de dood van ten minste 346 burgers ten gevolge van onwettige en buitengerechterlijke executies door partijen in het conflict, voornamelijk Tigrese strijders en geallieerde troepen zoals het OLA. Volgens het rapport van de EHRC voerden Tigrese troepen tussen 30 augustus en 4 september 2021 bijvoorbeeld ten minste 47 onwettige moorden en buitengerechterlijke executies van burgers uit (41 mannen, 6 vrouwen) in de kebele Chena in de regio Amhara. In die gebieden in de regio's Amhara en Afar die onder controle stonden van het OLA pleegden leden van deze organisatie ook doelgerichte moorden op regeringsfunctionarissen en hun familieleden, en op burgers die zij ervan beschuldigden de regering te steunen.³³⁷ Ook HRW deed uitvoerig verslag van de vermeende buitengerechterlijke executies door de Tigrese troepen in onder andere Amhara. In de plaats Kobo werden op 9 september 2021

³³³ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

³³⁴ Vertrouwelijke bron, 29 september 2022.

³³⁵ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022: De cijfers van ACLED van het vierde kwartaal van 2021 en het eerste kwartaal van 2022 komen niet overeen met het door OHCHR geschatte aantal.

³³⁶ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

³³⁷ EHRC, *Report on Violations of Human Rights and International Humanitarian Law in Afar and Amhara Regions of Ethiopia*, pagina 5, 11 maart 2022; FanaBC, *Tigray Forces Committed Widespread, Cruel And Systematic SGBV In Afar And Amhara Regions: EHRC Report*, 11 maart 2022; EHRC, *Afar and Amhara Regions: Report on Violations of Human Rights and International Humanitarian Law in Afar and Amhara Regions of Ethiopia Published*, 11 maart 2022; BBC Monitoring (The Reporter), *Rebels seize four districts in Ethiopia's Oromia region*, 23 februari 2022.

naar verluidt 23 personen op vier verschillende momenten standrechtelijk geëxecuteerd als vergelding voor aanvallen op Tigrese troepen eerder die dag.³³⁸ FanaBC schreef in mei 2022 dat een onderzoek van tien openbare universiteiten uitwees dat de TDF/TPLF tijdens zijn aanwezigheid in Amhara verantwoordelijk was voor het doden en massaal verkrachten van duizenden burgers.³³⁹

3.1.4 *Mensenrechtenschendingen in gebieden Tigray onder controle van federale leger en bondgenoten*

Tijdens het schrijven van dit ambtsbericht waren bepaalde gebieden in Tigray nog onder controle van met name Amhaarse troepen (West-Tigray) en de EDF, te weten enkele noordelijke gebieden in verschillende zones van Tigray, zoals Irob en het gebied boven de stad Shiraro. Er zouden nog steeds mensenrechtenschendingen plaatshebben in deze gebieden.³⁴⁰ In West-Tigray zouden massagraven bestaan met lichamen van Tigreeërs die tijdens het conflict door het federale leger en zijn bondgenoten gedood zouden zijn. De universiteit van Gondar ontkende in mei 2022 de beschuldigingen dat ze betrokken was bij het opgraven van de lichamen om bewijsmateriaal van de vermeende moorden te vernietigen.³⁴¹

In april 2022 publiceerden HRW en Amnesty een gemeenschappelijk rapport waarin ze melding maakten van misdaden tegen de menselijkheid en etnische zuiveringen in West-Tigray. In dit gebied zouden Amhaarse veiligheidstroepen en milities onder leiding van pas benoemde Amhaarse en Welkait-functionarissen verantwoordelijk geweest zijn voor buitengerechtelijke executies, verkrachtingen en andere vormen van seksueel geweld. Sinds het uitbreken van het gewapende conflict zouden eveneens honderdduizenden Tigreeërs die in West-Tigray woonden uit hun huizen zijn verdreven door middel van bedreigingen, intimidatie en een campagne van geweld en gedwongen verplaatsing (zie ook paragraaf 4.1).³⁴² De Ethiopische autoriteiten bekritiseerden het rapport, omdat het onder andere gebaseerd zou zijn op vooringenomen bronnen.³⁴³

3.1.5 *Rol van Eritrese strijdkrachten*

In het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 werd stilgestaan bij de activiteiten van de Eritrese strijdkrachten en hun betrokkenheid bij schendingen van mensenrechten.³⁴⁴ Na het tegenoffensief van de TDF/TPLF in de zomer van 2021 heroverden de Tigreeërs grote delen van Tigray, ook delen waar de Eritrese strijdkrachten de controle over hadden uitgeoefend of activiteiten hadden ontplooid. Ten tijde van het schrijven van dit ambtsbericht zouden de Eritreeërs nog in het district Irob in Oost-Tigray zitten, in een paar noordelijke gebieden van Centraal-Tigray, ten noorden van de stad Shiraro in Noordwest-Tigray en in het noorden van West-Tigray (zie kaarten 1 – pagina 20 - en 2 - hieronder).³⁴⁵ OHCHR verklaarde eind september 2022 redelijke gronden te hebben om aan te nemen dat het Eritrese leger oorlogsmisdaden had begaan, in het bijzonder moord; aantasting van de

³³⁸ HRW, *Ethiopia: Tigray Forces Summarily Execute Civilians*, 9 december 2021; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

³³⁹ FanaBC, *Some Ethiopians Claim Forced Recruitment By Tigrayan Forces*, 17 mei 2022: Cijfers van ACLED zijn conservatiever en laten geen duizenden doden zien.

³⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022; vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

³⁴¹ BBC, *Ethiopia's Gondar University denies aiding grave destruction in west Tigray*, 10 mei 2022.

³⁴² HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 1, 6 april 2022.

³⁴³ BBC Monitoring, *Ethiopia's Amhara region rejects rights bodies' report*, 11 april 2022; vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

³⁴⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina's 28-33, augustus 2021.

³⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022; vertrouwelijke bron, 15 juli 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

menselijke waardigheid, met name vernederende of ontterende behandeling; verkrachting; seksuele slavernij; en seksueel geweld.³⁴⁶

Er zou weinig coördinatie en samenwerking zijn tussen het Ethiopische en het Eritrese leger.³⁴⁷ Zoals reeds eerder vermeld in dit ambtsbericht is de relatie tussen Addis Abeba en Asmara behoorlijk bekoeld nadat Abiy had besloten niet verder op te trekken om de TDF/TPLF in de eigen regio verder te bevechten, terwijl de Eritrese president Isaias van mening was dat dat wel moest gebeuren. Er bestaat daarentegen wel een band tussen Eritrea en de Amhaarse autoriteiten in West-Tigray. Het Eritrese leger zou bijvoorbeeld de Fano in West-Tigray en in Eritrea trainen (zie paragraaf 1.3.3). Nadat het conflict eind augustus weer in alle hevigheid was opgelaaid, zouden de banden tussen Abiy en Isaias weer beter zijn geworden (zie paragraaf 1.2.2).

Verschillende bronnen meldden dat er weinig informatie kwam uit de gebieden die nog onder controle stonden van de Eritreeërs. Een vertrouwelijke bron meldde dat bijna alle jongen mannen uit Irob waren gevlucht naar het gebied dat onder controle stond van het TPLF.³⁴⁸ De Eritreeërs zouden Irob Eritrees willen maken. De bevolking werd verplicht Eritrese identiteitskaarten aan te nemen. Verder hieven de Eritreeërs belasting.³⁴⁹ De Eritreeërs brachten in tegenstelling tot wat de Amhara in West-Tigray deden geen nieuwe mensen vanuit Eritrea naar Irob, aldus een vertrouwelijke bron.³⁵⁰ De EDF zouden zich volgens een artikel van EritreaHub van december 2021 in het district Irob schuldig maken aan onder andere het vermoorden van gezinnen in hun huizen tijdens huis-aan-huis razzia's, het verkrachten van vrouwen, ontvoeringen, het vernielen van particuliere en publieke eigendommen, en het plunderen van vee en andere bezittingen, waaronder voedsel en kleding, zaken waar de EDF in het Thematisch Ambtsbericht Tigray ook mee in verband werd gebracht.³⁵¹

Het gezamenlijke rapport van HRW en Amnesty beschreef dat Eritrese troepen van november 2020 tot juni 2021 met Amhaarse milities, waaronder Fano, vee en graan stalen van de Tigrese bevolking in West-Tigray.³⁵² De Eritreeërs zouden ook meegewerkt hebben aan de gedwongen deportatie van Tigreeërs uit West-Tigray naar andere delen van Tigray.³⁵³ In november 2021 zouden Eritrese soldaten aanwezig zijn geweest bij razzia's en arrestaties van Tigreeërs in West-Tigray waarbij op personen werd geschoten die probeerden te vluchten. Een Eritrese inlichtingenofficier zou betrokken zijn geweest bij de selectie van de te detineren personen. Een onbekend aantal personen zou tijdens hun vluchtpoging gedood zijn.³⁵⁴

3.1.6 *Gevechtsmethodes bij conflict in Tigray*

Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 maakte melding van het feit dat alle partijen die betrokken waren bij het conflict in Tigray zowel gericht als willekeurig geweld tegen burgers aanwendden. De partijen voerden willekeurige

³⁴⁶ OHCHR, A/HRC/51/46 - *Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

³⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

³⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

³⁵¹ EritreaHub, *The Plight of the Irob and Kunama – Minorities Within a Minority*, 24 december 2021.

³⁵² HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 5, 6 april 2022.

³⁵³ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 6, 6 april 2022.

³⁵⁴ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 182-183, 6 april 2022.

bombardementen uit en in sommige gevallen schoten zij lukraak op burgers. In andere gevallen werd gericht geweld aangewend tegen burgers. Al bij de geringste verdenking van betrokkenheid bij het TPLF werden mannen en jongens met name door Eritrese troepen gedood. De TDF/TPLF werd op zijn beurt in verband gebracht met de moord op leden van de interim regering die de federale overheid had aangesteld toen het federale leger en zijn bondgenoten grote delen van Tigray, waaronder de hoofdstad Mekelle, in handen hadden.³⁵⁵

Nadat de TDF/TPLF in de zomer van 2021 het offensief was gestart, maakten de Tigreeërs gebruik van zware wapens waarmee ook burgerdoelen in Amhara en Afar getroffen werden, waarbij burgers het leven lieten. Het OLA zou in de gezamenlijke opmars³⁵⁶ met de TDF richting Addis Abeba burgerdoelen aangevallen hebben waarbij vele burgerslachtoffers vielen. Ook zou de TDF/TPLF jongemannen hebben gedood die als potentiële strijder van de tegenpartij werden gezien. Het OLA zou personen van wie het vermoedde dat zij voor de regering werkten standrechtelijk hebben geëxecuteerd.³⁵⁷ Verder schrijft HRW in december 2021 dat de Tigrese troepen burgers zouden gebruiken als menselijk schild. Dergelijke praktijken kunnen volgens HRW als oorlogsmisdaad betiteld worden.³⁵⁸

Nadat de Tigrese troepen zich voor het grootste deel weer hadden teruggetrokken in de eigen regio voerde de Ethiopische luchtmacht luchtaanvallen uit in Tigray en in mindere mate in Afar, waar de TDF/TPLF nog enkele gebieden bezet hield. Hierbij zijn volgens OHCHR burgerslachtoffers gevallen. De Ethiopische luchtmacht zou in januari 2022 het vluchtelingenkamp Mai Aini en het ontheemdenkamp Dedebeit hebben aangevallen. Hierbij vielen volgens de VN-organisatie tientallen burgerdoden.³⁵⁹ Ook het Eritrese leger zou vanuit Eritrea en de Tigrese gebieden die het nog in handen had bombardementen uitvoeren op door TPLF gecontroleerd gebied. Hierbij zou het geen onderscheid maken tussen militaire en burgerdoelen. Op 31 mei 2022 schreef Reuters onder andere van de VN informatie gezien te hebben waaruit bleek dat Eritrea de stad Shiraro in Noordwest-Tigray had gebombardeerd. Hierbij zou een veertienjarig meisje gedood zijn en zouden ten minste achttien personen gewond zijn geraakt.³⁶⁰ Een vertrouwelijke bron bevestigt het bericht van Reuters dat Eritrea burgerdoelen zou raken bij bombardementen. Eind juni 2022 zou volgens deze bron een burger zijn gedood en zouden zes anderen gewond zijn geraakt bij een Eritrees bombardement in de buurt van diezelfde stad.³⁶¹

3.1.6.1

Gendergerelateerd geweld

Alle strijdende partijen zouden seksueel en gendergerelateerd geweld hebben gebruikt tegen met name vrouwen en meisjes, maar ook tegen mannen en jongens, in Tigray, Amhara en Afar.³⁶² De *Ethiopian News Agency* (ENA) meldde dat volgens de Ethiopische ombudsman ongeveer 1.200 personen, zowel mannen als vrouwen, soms niet ouder dan acht jaar, het slachtoffer van seksueel geweld waren geworden tijdens de opmars van de TDF in Amhara en Afar.³⁶³ Ook Amnesty en OHCHR

³⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 28-32, augustus 2021.

³⁵⁶ Het gaat hier niet om een gezamenlijke opmars in de zin dat de strijders een verenigd front vormden, maar eerder dat beide groeperingen afzonderlijk richting Addis Abeba trokken.

³⁵⁷ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022; Financial Times, *Ethiopia atrocities cast long shadow as city of Lalibela prays for peace*, 17 mei 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

³⁵⁸ HRW, *Ethiopia: Tigray Forces Summarily Execute Civilians*, 9 december 2021.

³⁵⁹ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

³⁶⁰ Reuters, *Eritrean troops shell town in north Ethiopia - U.N.*, 31 mei 2022.

³⁶¹ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

³⁶² UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, 1 maart 2022.

³⁶³ BBC Monitoring (ENA Website), *Ethiopia says millions in need of support in conflict regions*, 19 april 2022.

maakten begin 2022 melding van massaverkrachtingen van vrouwen en kinderen, soms niet ouder dan veertien jaar, door aan het TPLF gelieerde strijders in de Amhara regio. Ook mannen zouden het slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld door de Tigrese strijders.³⁶⁴ In West-Tigray dat in handen was van met name Amhaarse troepen zouden Tigrese vrouwen het slachtoffer zijn geworden van wijdverspreid seksueel geweld door met name deze Amhaarse troepen.³⁶⁵

Een commissie van de VN stelde in een rapport van 19 september 2022 dat ze redelijke gronden had om aan te nemen dat de ENDF, de EDF en de Fano zich tijdens het conflict op grote schaal schuldig maakten aan verkrachtingen en seksueel geweld tegen Tigrese vrouwen en meisjes en aldus hun recht op vrijwaring van foltering en mishandeling hadden geschonden. De commissie zei ook redelijke gronden te hebben om aan te nemen dat de TDF verkrachtingen en seksueel geweld had gepleegd tegen Amhara en Eritrese vluchtelingen, en aldus hun recht op vrijwaring van foltering en mishandeling had geschonden. De commissie stelde dat het seksueel geweld door de TDF op kleinere schaal had plaatsgevonden dan dat van de ENDF, de EDF en de Fano.³⁶⁶

3.1.7

Honger als wapen

In het vorige thematische ambtsbericht werd bericht over het feit dat honger als wapen zou worden ingezet om de Tigrese bevolking te verzwakken. Tigrese boeren mochten hun akkers niet bewerken en bijna de gehele veestapel in Tigray zou door Ethiopische en Eritrese troepen gestolen of geslacht zijn.³⁶⁷ Na het tegenoffensief van de TDF/TPLF waren de Ethiopische en Eritrese troepen uit grote delen van Tigray verdreven, waardoor ze niet meer in staat waren om vee en graan te stelen. Wel was een groot deel van de agrarische infrastructuur vernield en was er landbouwmateriaal gestolen door Eritrese en Ethiopische troepen.³⁶⁸

De humanitaire hulpverlening in delen van Tigray en Amhara werd belemmerd of vertraagd door controleposten en andere toegangsbeperkingen van de EDF en de ENDF, zo concludeerde het *Joint Investigation Team* (JIT) van de EHRC en het OHCHR in november 2021. Ook de TDF was betrokken bij het opzetten van wegblokkades, waardoor de humanitaire hulpverlening vertraging opliep. Het JIT kon echter niet bevestigen dat met opzet humanitaire hulp aan de burgerbevolking in Tigray werd onthouden. Evenmin kon het onderzoek van het JIT bevestigen dat hongersnood als oorlogswapen werd ingezet. Het JIT erkende de noodzaak van verder onderzoek naar vermeende schendingen in verband met het weigeren van humanitaire hulp.³⁶⁹

Zoals gemeld in paragraaf 3.1.1 kwam een onderzoekscommissie van OHCHR in september 2022 tot de conclusie dat de Ethiopische autoriteiten uithongering van de burgerbevolking als oorlogsmethode hadden ingezet. De commissie zei redelijke gronden te hebben om aan te nemen dat de federale regering en de daaraan

³⁶⁴ Addis Standard, *Ethiopia: Summary killings, rape and looting by Tigrayan forces in Amhara*, 16 februari 2022; UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

³⁶⁵ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 146, 6 april 2022.

³⁶⁶ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

³⁶⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina 56, augustus 2021.

³⁶⁸ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 5, 102 en 106, 6 april 2022.

³⁶⁹ OHCHR/EHRC, *Report of the Ethiopian Human Rights Commission (EHRC)/Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) Joint Investigation into Alleged Violations of International Human Rights, Humanitarian and Refugee Law Committed by all Parties to the Conflict in the Tigray Region of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*, pagina 18, 3 november 2021

verbonden regionale regeringen van staten misdaden tegen de menselijkheid hadden begaan en dat bleven doen op grond van hun voortdurende weigering en belemmering van humanitaire bijstand aan Tigray.³⁷⁰ Zoals in 3.1.1 vermeld verwierp de Ethiopische regering het rapport.³⁷¹

Net als in paragraaf 1.4 kunnen er door een gebrek aan informatie geen exacte gegevens over het aantal doden in Tigray door de honger gegeven worden.

3.1.8 *Ngo's en (internationale) organisaties die handelingen aanmerken als misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven*

Organisaties als OHCHR, EHRC, Amnesty en HRW hebben rapporten geschreven over de situatie in Ethiopië. Zij maakten alle melding van wijdverbreide en systematische schendingen van mensenrechten in Ethiopië (zie hoofdstuk 6: Bronnen).

3.1.9 *Gedwongen rekrutering/ronseling door het federale leger en/of de TDF/TPLF*

USDoS meldde in zijn rapport over 2021 dat er berichtgeving was over de rekrutering van kindsoldaten door zowel regeringstroepen als andere gewapende groeperingen. In augustus 2021 zouden Tigrese tieners tegenover de BBC verklaard hebben dat het TPLF aan gedwongen rekrutering van kinderen deed. Lokale media zouden in september van dat jaar gemeld hebben dat de autoriteiten in de zone Borana in Oromia onder dwang jongeren rekruteerden voor de ENDF. Zowel het TPLF als de aan de federale regering gelieerde autoriteiten deden deze berichtgeving af als propaganda.³⁷²

3.1.9.1 Rekrutering door TDF/TPLF

Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 meldde dat het TPLF volgens de federale autoriteiten al vanaf het begin van de strijd minderjarigen zou dwingen om zich aan te sluiten bij de TDF om tegen het federale leger en bondgenoten te vechten. Het zou een ongeschreven regel zijn dat elke Tigrese familie op het platteland in Tigray ten minste één zoon aan de strijd afstond. Verschillende bronnen, zowel openbare als vertrouwelijke, stelden echter dat de wrede daden tegen de Tigrese burgerbevolking een duidelijke stimulans waren voor de Tigrese bevolking om zich bij de TDF/TPLF aan te sluiten.³⁷³ In augustus 2021 beschuldigde de *Tigray Democratic Party* (TDP), die oppositie voert tegen het TPLF, het TPLF ervan minderjarigen te rekruteren.³⁷⁴

Reuters berichtte in april 2022 over de vermeende gedwongen rekrutering van jongeren door de Tigrese autoriteiten. Bronnen van Reuters vertelden dat hoewel eerder in de oorlog Tigreeërs in de rij stonden om zich bij de strijd tegen de federale overheid aan te sluiten er steeds meer weerstand tegen de oorlog was en Tigreeërs minder geneigd waren om te vechten. Het enthousiasme van de Tigrese bevolking zou getemperd zijn toen de TDF/TPLF in het offensief ging en de regio's Amhara en Afar binnentrok waar bij hevige gevechten veel Tigrese soldaten de dood vonden.³⁷⁵

Ouders die weigerden hun kinderen aan de strijd af te staan, zouden gevangen worden gezet en boetes moeten betalen van 190 tot 390 dollar, aldus een bron van Reuters. De TDF/TPLF zou zowel jongens als meisjes dwingen de wapens tegen de

³⁷⁰ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

³⁷¹ BBC Monitoring (ENA), *Ethiopia dismisses rights commission report as incoherent*, 20 september 2022.

³⁷² USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 15-16, 12 april 2022.

³⁷³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray*, pagina's 8 en 20, augustus 2021.

³⁷⁴ Garowe Online, *TDF accused of recruiting child soldiers in northern Ethiopia*, 1 augustus 2021.

³⁷⁵ Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022.

federale overheid op te pakken. Een medewerker van het *Tigray External Relations Office* schreef in een mail aan Reuters dat de beschuldigingen van gedwongen rekrutering niet juist waren en dat het arresteren van familieleden die hun kinderen niet wilden afstaan geen beleid van de Tigrese overheid was. Hierbij gaf de medewerker wel aan dat sommige lagere overheidsfunctionarissen familieleden van jongeren hadden gearresteerd om laatstgenoemden te dwingen zich bij de gelederen van de TDF/TPFL te voegen. De medewerker voegde hieraan toe dat het hier om uitzonderingen ging en dat de familieleden waren vrijgelaten en de overheidsfunctionarissen waren gestraft.³⁷⁶

Mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty en HRW zeiden niet over voldoende informatie te beschikken om de aantijgingen van gedwongen rekrutering door de TDF/TPFL van commentaar te voorzien. De EHRC zei als antwoord op vragen van Reuters over betrouwbare informatie te beschikken over gedwongen rekrutering door de Tigrese autoriteiten.³⁷⁷ Een persoon die Tigray ontvlucht was, verklaarde in augustus 2022 aan The Reporter dat mensen werden gearresteerd als ze geen familieleden als rekruten aan de Tigrese strijdkrachten leverden.³⁷⁸ Debrezion Gebremichael, leider van het TPLF, verklaarde in dezelfde maand dat Tigray alleen voor diegenen zou zijn die voor de regio gevochten had.³⁷⁹ In september 2022 verklaarde het TPLF dat er veel kinderen in de rangen van de TDF/TPFL meevochten tegen het federale leger. Er werd niet gesproken over het exacte aantal en hoe deze kinderen gerekruteerd waren.³⁸⁰

Vertrouwelijke bronnen beaamden dat de TDF/TPFL in het begin van de strijd geen moeite had om nieuwe rekruten te krijgen. Er was heel veel enthousiasme en bereidheid onder de Tigrese bevolking om zich tegen de federale overheid te wapenen. Sommige vertrouwelijke bronnen geven aan dat naaste familieleden, zowel mannelijke als vrouwelijke, zich vrijwillig bij de Tigrese strijders aansloten. Maar net als het artikel van Reuters stellen deze bronnen dat het enthousiasme voor de strijd veel minder werd toen de TDF/TPFL in het offensief ging. De bronnen verschillen van inzicht over de dwang die de TDF/TPFL tijdens de verslagperiode uitoefende om nieuwe rekruten binnen de gelederen van hun strijdkrachten te krijgen. Een vertrouwelijke bron stelde dat er wel degelijk dwang werd uitgeoefend en zei ook kennis te hebben van een geval van gedwongen rekrutering. Andere bronnen zeiden dat er door de situatie in Tigray niet zo heel veel dwang nodig was om jongeren te laten vechten. Als ze daarmee eten en een dak boven hun hoofd krijgen, is dwang niet nodig, aldus een bron. Veel Tigrese studenten meldden zich bij de TDF/TPFL aan, omdat ze al maanden thuiszaten vanwege de sluiting van de universiteiten in Tigray, zo stelde een andere bron. Een andere bron is van mening dat de TDF/TPFL niet aan gedwongen rekrutering doet. Nog een vertrouwelijke bron stelt dat er een dunne lijn tussen vrijwilligheid en dwang zit. Als een familie uitgesloten wordt van faciliteiten of diensten als deze geen rekruten levert, dan kan van indirecte dwang gesproken worden, aldus de bron.³⁸¹

3.1.9.2

Rekrutering door ENDF

Alhoewel er minder berichten waren over vermeende gedwongen rekrutering door de ENDF dan door de TDF/TPFL werd ook de ENDF in verband gebracht met dergelijke praktijken. In Oromia zou de regionale regering jongeren rekruteren voor

³⁷⁶ Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022.

³⁷⁷ Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022.

³⁷⁸ BBC Monitoring (The Reporter), *Hundreds 'fleeing' rebel-held northern Ethiopia region daily*, 14 augustus 2022.

³⁷⁹ BBC Monitoring, *Ethiopia rebel leader urges Tigrayans to fight or 'lose' rights*, 17 augustus 2022.

³⁸⁰ BBC Monitoring (Tigray TV), *Ethiopian rebels acknowledge 'many children' fighting for them*, 15 september 2022.

³⁸¹ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

het federale leger. De regering zou gesteld hebben dat de rekrutering strikt op vrijwillige basis was, maar bronnen van de krant Addis Standard trokken de vrijwilligheid in twijfel. Het OLF zou volgens deze krant de regering Abiy beschuldigd hebben van het geven van militaire trainingen aan kinderen onder de vijftien jaar.³⁸² Een vertrouwelijke bron merkte op dat tijdens de opmars van de TDF/TPLF veel bewoners van andere regio's de wapens oppakten om zich tegen de Tigreeërs te verdedigen. Hier zaten volgens de bron ook minderjarigen tussen.³⁸³

3.2 Etnische groepen

3.2.1 *Positie en behandeling van personen van verschillende etnische afkomst*

Over het algemeen kan gesteld worden dat de positie en de behandeling van verschillende bevolkingsgroepen het best gewaarborgd worden in de gebieden waar zij de meerderheid vormen of waarover zij de controle uitoefenen. Minderheden kunnen in bepaalde gebieden het slachtoffer worden van discriminatie, intimidatie of interetnisch geweld. Er zijn bijvoorbeeld meldingen van geweld tegen Oromo en Qemant in Amhara en tegen Amhara in Oromia en BG.³⁸⁴ De Tigreeërs, die eerst de scepter zwaaiden over West-Tigray, zijn daar inmiddels slachtoffer van intimidatie, mishandeling en gedwongen ontheemding, nu Amhaarse autoriteiten het in het grootste gedeelte van de regio voor het zeggen hebben. Omdat de Amhara een grote bevolkingsgroep zijn en zich in vergelijking met andere bevolkingsgroepen meer over geheel Ethiopië hebben verspreid, is er relatief veel berichtgeving over geweld tegen Amhara in bepaalde regio's.³⁸⁵

Desgevraagd geven bronnen aan dat het niet altijd even makkelijk is om een etniciteit te identificeren. In sommige gebieden zijn minderheden opgegaan in de meerderheid. Binnen een en dezelfde familie kan het voorkomen dat leden van dezelfde familie zich als verschillende etniciteiten identificeren. Zo kende een bron een familie met wortels in Amhara die in Oromia woonachtig is. Sommige leden van deze familie identificeerden zich als Amhara terwijl anderen zich als Oromo identificeerden.³⁸⁶ Een vertrouwelijke bron geeft aan dat de Guraghe, die over heel Ethiopië verspreid zijn, veelal opgaan in de gemeenschappen waar ze woonachtig zijn.³⁸⁷ Een bron van de Canadese immigratiedienst, de *Immigration and Refugee Board* (IRB), stelt dat de Guraghe bijvoorbeeld niet van de Amhara in Addis Abeba te onderscheiden zijn omdat de Guraghe ook Amhara spreken.³⁸⁸ De ngo *Minority Rights Group International* (MRG) stelde daarentegen dat Oromo jongeren na de moord op de Oromo zanger Hachalu in juli 2020 specifiek Amhara en Guraghe in Oromia zochten, maar ook christelijke Oromo. De moord op leden van deze bevolkingsgroepen zou volgens MRG uitbundig gevierd zijn door de aanvallers.³⁸⁹

³⁸² Addis Standard, *Ethiopia: News Analysis - Oromia Regional Govt Claim Voluntary Youth Recruitment, Region's Opposition Dispute Claim, Depict Process As Conscription*, 26 juli 2021.

³⁸³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

³⁸⁴ Het gaat hier veelal om geweld tegen bevolkingsgroepen die in speciale gebieden in een regio woonachtig zijn waar zij de minderheid vormen. Zo hebben de Qemant in Amhara eigen wordas's (districten) en bestaat er een Special Oromo Zone in dezelfde regio.

³⁸⁵ USDoS, *USDoS, ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 34-35, 12 april 2022; Amnesty, *Ethiopia: Authorities ban protests as "illegal and unnecessary"*, 27 oktober 2020; IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021; Ethiopia Insight, *Chaos in the Rift – a microcosm of Ethiopia's brutal polarization*, 5 januari 2021.

³⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

³⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

³⁸⁸ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

³⁸⁹ Housing & Land Rights Network, *Ethiopia: Ethnic Cleansing in Oromia Region*, 22 juli 2020.

De hoofdstad Addis Abeba werd door verschillende bronnen gezien als een overwegend veilige stad voor alle etnische groeperingen. Een bron van de IRB stelde dat veel inwoners van de hoofdstad van gemengde afkomst waren en dat er over het algemeen geen systematische etnische discriminatie bestond. De bron voegde daaraan toe dat er binnen bepaalde etnische solidariteitsnetwerken sprake was van bevoorrechtting op bepaalde gebieden zoals banen en politieke functies.³⁹⁰ Volgens een vertrouwelijke bron hadden met name Amhara en Oromo de plaats ingenomen van Tigreeërs die voorheen hoge posities binnen het veiligheidsapparaat en de overheid hadden.³⁹¹ Bronnen van de IRB verschilden daarentegen van mening over de positie van Oromo en Amhara in Addis Abeba. De ene bron stelde dat Oromo in Addis Abeba werden gezien als diegenen die hun eigen etnische groep bevoorrechtten en Amhara discrimineerden, terwijl ze volgens een andere bron als outsiders beschouwd werden en snel als aanhanger van het OLF gezien werden. Conflicten tussen Amhara en Oromo zouden volgens een bron van IRB in Addis Abeba beperkt zijn. Een andere bron van IRB stelde daarentegen dat etnisch geweld tussen Amhara en Oromo ook in Addis Abeba had plaatsgevonden.³⁹²

Vertrouwelijke bronnen stelden dat personen uit de hoofdstad die in verband gebracht werden met het TPLF en het OLA problemen met de autoriteiten konden krijgen. Hierbij moet vermeld worden dat na de inname van Mekelle op 28 juni 2021 door de TDF/TPLF en tijdens de noodtoestand van november 2021 tot februari 2022 Tigreeërs met name in Addis Abeba massaal het slachtoffer waren van etnisch profileren. In die periodes werden veel Tigreeërs volgens bronnen onterecht met het TPLF geassocieerd (zie paragraaf 3.2.2).³⁹³

Ook binnen etnische groeperingen was er sprake van spanningen en onderling geweld. Met name binnen de Oromo gemeenschap was een tweedeling ontstaan tussen de Oromo die premier Abiy steunden en diegenen die zich tegen de federale regering gekeerd hadden, zoals het OLA (zie ook paragraaf 1.3.3).³⁹⁴ Een vertrouwelijke bron stelde dat er ook religieuze lijnen door de Oromo gemeenschap lopen. De meeste Oromo zijn moslim, maar een substantieel deel is christelijk; er zijn zowel protestantse als orthodoxe christenen. Ook tussen deze bevolkingsgroepen zouden de laatste jaren steeds meer spanningen en geweld zijn, aldus de bron.³⁹⁵

3.2.1.1

Positie Eritreeërs

Eritreeërs, met name Eritrese vluchtelingen, zaten sinds het begin van het conflict in het noorden van Ethiopië tussen twee vuren.³⁹⁶ Zowel van Tigrese zijde als van de kant van de federale regering en haar bondgenoten, met name het Eritrese leger, hadden de vluchtelingen te maken met vormen van discriminatie en geweld. Eritrese regeringstroepen en Tigrese milities maakten zich schuldig aan moorden, verkrachtingen en andere ernstige mishandelingen van Eritrese vluchtelingen in Tigray, aldus HRW in september 2021.³⁹⁷ De Eritrese troepen zagen de vluchtelingen

³⁹⁰ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

³⁹¹ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

³⁹² IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

³⁹⁴ France24, *Oromos say Ethiopia has become a 'dangerous country for us' at Paris rally*, 12 juli 2020; IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

³⁹⁶ HRW, *Ethiopia: Tigray Forces Summarily Execute Civilians*, 9 december 2021; AP, *Eritrean refugees under attack in Ethiopia's Tigray war*, 23 juli 2021; vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

³⁹⁷ HRW, *Ethiopia: Eritrean Refugees Targeted in Tigray*, 16 september 2021.

als landverraders en de Tigreeërs hielden de vluchtelingen verantwoordelijk voor de mensenrechtenschendingen van het Eritrese leger in Tigray. Eritrese vluchtelingen die naar Addis Abeba waren gevlucht nadat het conflict in het noorden was uitgebroken, zeiden in Tigray mishandeld te zijn.³⁹⁸ Zij werden het doelwit van Eritrese troepen, omdat ze vanwege hun vlucht uit Eritrea als vijand van de staat werden gezien. Veel Eritrese vluchtelingen waren ontvoerd, mee teruggenomen naar Eritrea of vermoord. Van de vluchtelingen die voor het uitbreken van het conflict in Tigray verbleven werden er aan het einde van de verslagperiode nog duizenden vermist (zie ook paragraaf 4.3).³⁹⁹

Het kwam voor dat Eritreeërs voor Tigreeërs werden aangezien. Zowel in Eritrea als in Tigray is Tigrinya de voertaal, alhoewel er wel verschillen tussen de varianten van de taal bestaan.⁴⁰⁰ Een vertrouwelijke bron van Tigrese afkomst zei samen met Eritreeërs gedetineerd te hebben gezeten ten tijde van de massale detenties van Tigreeërs eind 2021 en begin 2022. Toen de Eritrese gedetineerden konden aantonen dat ze Eritreeër waren en geen Tigreeër, werden ze alsnog vrijgelaten, aldus de bron.⁴⁰¹ De meeste Eritrese dissidenten die zich voor het conflict redelijk veilig waanden in Ethiopië zijn naar elders getrokken, omdat de Eritrese inlichtingendienst naar verluidt nadrukkelijk aanwezig is in Ethiopië en gericht op zoek is naar deze dissidenten.⁴⁰²

Addis Standard schreef in april 2022 over in Ethiopië verblijvende Eritreeërs die van de Ethiopische autoriteiten het land niet mochten verlaten, terwijl ze over geldige visa voor het buitenland beschikten. De woordvoerder van het Ethiopische ministerie van Buitenlandse Zaken zei hierop dat de Ethiopische regering de zaak van Eritrese paspoorthouders met buitenlandse visa zou onderzoeken; zij hadden geklaagd dat ze Ethiopië niet mochten verlaten.⁴⁰³

3.2.2 *Situatie van etnische Tigreeërs buiten regio Tigray*

3.2.2.1 Verslagperiode Thematisch Ambtsbericht Tigray (november 2020 - augustus 2021)
Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 meldde dat volgens verschillende bronnen Tigreeërs het doelwit van etnisch profileren waren. Tigreeërs werden gearresteerd, mishandeld, ontslagen of op 'non-actief' gesteld vanwege hun etnische afkomst. Tigrese academici zouden niet langer aan universiteiten mogen lesgeven, alhoewel een vertrouwelijke bron verklaarde dat Tigrese docenten van de universiteit van Addis Abeba daar nog werkzaam waren.⁴⁰⁴ Na de inname van Mekelle door de Tigreeërs op 28 juni 2021 ging er een nieuwe golf van etnisch profileren door heel Ethiopië, vooral in de hoofdstad en andere grote plaatsen. Duizenden Tigreeërs werden zonder officiële aanklacht op willekeurige basis gearresteerd. Velen van de gedetineerden werden na een paar dagen of weken weer vrijgelaten, maar velen zaten aan het einde van de verslagperiode van het Thematisch Ambtsbericht Tigray nog vast. Een vertrouwelijke bron vertelde dat zijn familie en andere Tigreeërs na het offensief van de TDF/TPLF in de zomer van 2021 in de Ethiopische hoofdstad een laag profiel aanhielden door geen Tigrinya op straat te spreken en door weinig naar buiten te gaan.⁴⁰⁵

³⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

³⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁴⁰⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 44, augustus 2021.

⁴⁰¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁴⁰² Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁴⁰³ Addis Standard, *News: Government not barring Eritrean nationals from leaving Ethiopia: MoFA*, 21 april 2022.

⁴⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 47-48, augustus 2021.

⁴⁰⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 48-49, augustus 2021.

Volgens een bron van IRB leken de arrestaties etnisch gemotiveerd, maar waren de arrestanten veelal individuen die banden hadden met het TPLF, dat met name bestond uit personen van Tigrese komaf. Andere bronnen van IRB waren een andere mening toegedaan en zeiden dat de arrestaties willekeurig waren en op etnische gronden plaatsvonden. Sommige van deze bronnen merkten op dat Tigreeërs in heel Ethiopië het grootste doelwit van etnisch profileren waren. Het maakte niet uit of iemand al lang in Addis Abeba woonde of nog maar net was aangekomen, elke Tigreeër liep de kans vanwege zijn of haar afkomst bijvoorbeeld gearresteerd te worden of zonder geld te komen te zitten, omdat rekeningen van Tigreeërs werden geblokkeerd.⁴⁰⁶

3.2.2.2

Massa-detenties tijdens noodtoestand

Nadat de oorlog buiten de grenzen van Tigray trad, de TDF/TPLF in november 2021 richting Addis Abeba optrok en de noodtoestand in Ethiopië werd uitgeroepen, werden opnieuw duizenden Tigreeërs massaal en op willekeurige basis opgepakt.⁴⁰⁷ Volgens OHCHR werden tussen 22 november 2021 en 28 februari 2022 meer dan 15.000 mensen willekeurig gearresteerd en vastgehouden in verband met de noodtoestand; meestal gewone burgers van Tigrese komaf. De gedetineerden zouden volgens de Ethiopische autoriteiten aan het TPLF gelieerd zijn, maar velen van hen kregen de redenen voor hun detentie niet te horen en zijn nooit formeel aangeklaagd.⁴⁰⁸ Volgens een vertrouwelijke bron konden sommige Tigreeërs zich door middel van steekpenningen vrijkopen. Hij noemde hierbij geen bedragen.⁴⁰⁹

De omstandigheden tijdens de detentie waren volgens Reuters slecht; slechte hygiëne, overvolle cellen en te weinig eten. Zeventien Tigreeërs zouden tijdens hun detentie zijn omgekomen.⁴¹⁰ Een vertrouwelijke bron van Tigrese afkomst zei geen enkele band met het TPLF te hebben en toch te zijn opgepakt in december 2021. Net als Reuters vertelde de bron over de slechte omstandigheden tijdens de detentie. Na meer dan een maand onder slechte omstandigheden gedetineerd te zijn geweest - de cellen zaten overvol en er werd te weinig voedsel uitgedeeld - werd hij zonder een officiële reden voor zijn detentie gekregen te hebben weer vrijgelaten. De bron dacht door zijn burens in Addis Abeba bij de autoriteiten aangegeven te zijn; alleen maar vanwege zijn etnische identiteit.⁴¹¹

Zowel openbare, zoals Reuters en The New York Times, als vertrouwelijke bronnen noemden de willekeurige arrestaties en detenties van Tigreeërs.⁴¹² Ethiopiërs begonnen volgens een vertrouwelijke bron lukraak Tigreeërs aan te wijzen als mogelijke aanhangers van het TPLF. Sommige mensen rapporteerden hun Tigrese burens vanwege vermeende banden met het TPLF.⁴¹³ Een vertrouwelijke bron vertelde dat de regionale autoriteiten in Amhara mensen oppakten die generaties terug vanuit Tigray naar Amhara waren getrokken en zichzelf eerder als Amhara dan als Tigreeër zagen.⁴¹⁴ Omdat andere Ethiopiërs Tigreeërs buiten Tigray als een vijfde

⁴⁰⁶ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

⁴⁰⁷ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

⁴⁰⁸ OHCHR, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022; UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, 1 maart 2022.

⁴⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁴¹⁰ Reuters, *Deadly Detention*, 17 juni 2022.

⁴¹¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁴¹² Reuters, *Deadly Detention*, 17 juni 2022; The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

⁴¹³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁴¹⁴ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

colonne⁴¹⁵ zagen, werden Tigreeërs zonder enig bewijs bij de autoriteiten aangedragen als TPLF-aanhanger, zo stelt een vertrouwelijke bron.⁴¹⁶ Een andere vertrouwelijke bron merkte op dat er wel degelijk aanwijzingen waren voor infiltraties van het TPLF in Addis Abeba. Deze stonden volgens de bron echter niet in verhouding tot de arrestatiegolf.⁴¹⁷

CNN rapporteerde in november 2021 dat verschillende Tigreeërs die in Addis Abeba woonden, geen verklaring hadden gekregen van de politie voor de arrestatie van hun familieleden.⁴¹⁸ Reuters meldde in november 2021 dat de meeste bij het nieuwsagentschap bekende arrestaties geen prominente burgers betroffen. Naast de massa-arrestaties van willekeurige burgers zijn er volgens Reuters ook Tigreeërs met een hoog profiel gearresteerd, zoals de CEO van een bank. Ook VN-medewerkers en ambassadepersoneel van Tigrese afkomst werden gearresteerd vanwege hun vermeende banden met het TPLF. Drie hooggeplaatste leden van de voormalige door de federale regering benoemde interim-regering in Tigray, onder wie Abraha Desta, zaten ook bij de arrestanten, maar werden later weer vrijgelaten (zie paragraaf 3.2.2.3). Een Tigrees lid van de PP zou naar een vergadering zijn geroepen, waar hij bij aankomst werd gearresteerd. Volgens Reuters werd Tadele Gebremedhin, een advocaat van Tigrese afkomst die de zaken van gedetineerde journalisten en hooggeplaatste TPLF-functionarissen behandelde, op 4 november 2021 thuis gearresteerd.⁴¹⁹

3.2.2.3

Arrestatie prominente leden van Tigrese oppositie

De partijleider van de Tigrese oppositiepartij Arena Abraha Desta zou het gevoel hebben tussen twee vuren te zitten. Aan de ene kant voert zijn partij oppositie tegen het TPLF in Tigray, maar aan de andere kant staat hij kritisch tegenover de oorlog die het federale leger tegen het TPLF voert.⁴²⁰ Nadat hij zich publiekelijk had uitgesproken tegen de willekeurige arrestatie van Tigreeërs, werd Desta eind september 2021 door de federale autoriteiten gearresteerd.⁴²¹ Hoewel Desta oppositie voert tegen het TPLF, werd hij volgens een vertrouwelijke bron door de federale overheid 'junta' genoemd, een negatieve term voor het TPLF-bewind in Tigray.⁴²² In december 2021, na meer dan tachtig dagen in detentie gezeten te hebben, werd Desta op borgtocht vrijgelaten.⁴²³

Federale troepen arresteerden in juli 2022 voor de tweede keer de Tigreeër Kibrom Berhe. Berhe is prominent lid van de partij Baytona, een oppositiepartij uit Tigray.⁴²⁴ Berhe was in juli 2021 ook gearresteerd vanwege zijn kritische houding ten aanzien van de oorlog. Na maandenlang zonder aanklacht in de regio Afar in detentie te hebben gezeten werd hij uiteindelijk vrijgelaten. Dori Asgedom, voorzitter van de Assimba Democratic Party (ADP), een andere oppositiepartij uit Tigray, zit sinds 13 januari 2021 in politiehechtenis. Assimba behartigt de belangen van de Irob-

⁴¹⁵ De term 'de vijfde colonne' is afkomstig uit de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939). Met 'de vijfde colonne' worden mensen in de samenleving aangeduid, die voor de vijand werken. Het betreft spionnen, verraders of samenzweerders, die proberen om de weg vrij te maken voor een buitenlandse vijand.

⁴¹⁶ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 14 september 2022.

⁴¹⁸ CNN, *Young mother and elderly priest among Tigrayans arrested in Addis Ababa, witnesses say*, 8 november 2021.

⁴¹⁹ Reuters, *Ethiopia rounds up high-profile Tigrayans*, 10 november 2021.

⁴²⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 49, augustus 2021.

⁴²¹ Reuters, *Ethiopia detains former official from Tigray interim government*, 2 oktober 2021.

⁴²² Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

⁴²³ Addis Insight, *Abraha Desta released on bail*, 21 december 2021.

⁴²⁴ Baytona staat een confederatie van onafhankelijke staten voor in Ethiopië. Volgens de politieke ideologie van de partij is het concept van een verenigd Ethiopië onmogelijk gezien de onverzoenlijke historische en structurele samenstellingen binnen Ethiopië.

gemeenschap, een minderheid in Tigray wier grondgebied aan het einde van de verslagperiode nog steeds door Eritrese troepen werd bezet.⁴²⁵

3.2.2.4 Situatie na opheffen noodtoestand in februari 2022

Toen de TDF/TPLF zich had teruggetrokken in de eigen regio en de noodtoestand in februari 2022 door de federale overheid was opgeheven, werd de situatie in Ethiopië weer enigszins normaal. Winkels met een Tigrese eigenaar in Addis Abeba gingen bijvoorbeeld weer open en Tigreeërs die gedetineerd hadden gezeten, kwamen weer terug. Tigrese burgers zouden weer redelijk normaal kunnen functioneren in Ethiopië en dan met name in Addis Abeba.⁴²⁶ Een vertrouwelijke bron vertelde dat Tigrese docenten die ontslagen waren, bij decreet van het ministerie van Onderwijs weer aangenomen moesten worden. De bron wist niet of dit ook was gebeurd.⁴²⁷ Een andere bron stelde dat de Tigrese docenten van de universiteit van Addis Abeba weer aan het werk waren.⁴²⁸ Een vertrouwelijke bron kende een Tigrese docent van die universiteit die tijdens de noodtoestand gevangen had gezeten, maar nu weer op de universiteit aan het werk was.⁴²⁹

Tijdens de noodtoestand waren volgens een vertrouwelijke bron veel Tigreeërs uit andere delen van het land voor enige tijd naar Addis Abeba getrokken, omdat ze zich daar veiliger waanden. Velen van hen waren weer naar de regio's teruggekeerd vanwaar ze waren gekomen.⁴³⁰ Vertrouwelijke bronnen met een typisch Tigrese achternaam vertelden zonder problemen vanaf het internationale vliegveld van Ethiopië te zijn vertrokken nadat de noodtoestand opgeheven was, terwijl de Ethiopische autoriteiten tijdens de noodtoestand bijna iedereen met een Tigrese achternaam uit de rij haalden om te checken of de persoon op een lijst voorkwam. Het is niet duidelijk aan de hand van welke criteria de Ethiopische autoriteiten deze lijst hadden samengesteld (zie paragraaf 2.3).⁴³¹

Hoewel de situatie enigszins genormaliseerd was, waren Tigreeërs nog steeds op hun hoede in Addis Abeba en andere regio's. De Ethiopiërs waren de misdaden tegen de menselijkheid waarvan de Tigreeërs werden beschuldigd niet vergeten, aldus een vertrouwelijke bron. De strijd tussen het federale leger en de TDF/TPLF was bedaard, maar mocht deze weer oplaaien, dan kon de stemming jegens Tigreeërs weer omslaan. Bronnen zeiden nog steeds terughoudend te zijn in het spreken van Tigrinya in het openbaar. Ethiopiërs van niet-Tigrese komaf zouden volgens een vertrouwelijke bron terughoudend zijn om zich bijvoorbeeld tot Tigrese advocaten te wenden, omdat ze bang waren dat dit hun zaak in gevaar kon brengen.⁴³² Filsan Abdi stapte eind 2021 op als de Ethiopische minister van Vrouwen-, Kinderen- en Jeugdzaken, omdat ze niet wilde werken voor een regering die naliet plegers van oorlogsmisdaden - waaronder massaverkrachtingen - te vervolgen. Ze vertelde in een interview met The Guardian dat de regering zich op propaganda richtte ten koste van het streven naar gerechtigheid.⁴³³ De propaganda van de federale overheid zou nog steeds anti-Tigray zijn, wat de situatie van Tigreeërs buiten Tigray niet beter maakte.⁴³⁴ Het is niet duidelijk of het oplaaien van het conflict in het noorden van Ethiopië leidde tot een opleving van anti-Tigrese

⁴²⁵ Addis Standard, *News: Federal security forces rearrest Tigray opposition party senior leader*, 12 juli 2022.

⁴²⁶ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁴²⁷ Vertrouwelijke bron 3 juni 2022.

⁴²⁸ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴²⁹ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022.

⁴³⁰ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁴³¹ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁴³² Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴³³ The Guardian, *I resigned over war crimes against women and girls in Ethiopia. I want justice*, 2 november 2022.

⁴³⁴ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; Tghat, *Ethiopia's Hate Media: Soundtrack to Tigray Genocide*, 22 juni 2022.

sentimenten in Ethiopië. Daar waren volgens een vertrouwelijke bron eind september 2022 nog geen concrete aanwijzingen voor.⁴³⁵ Evenmin is bekend in hoeverre de situatie veranderde na het staakt-het-vuren van 2 november 2022 (zie paragraaf 1.1).

Tigreeërs met een bankrekening die ze ooit in Tigray hadden geopend konden nog steeds niet bij hun geld, ook al woonden ze in Addis Abeba. Tigreeërs met een bankrekening die buiten Tigray geopend was, hadden wel toegang tot hun rekening. Volgens een vertrouwelijke bron hadden de Ethiopische autoriteiten ook bankrekeningen geblokkeerd van vermeende TPLF-aanhangers die een bankrekening buiten Tigray hadden geopend.⁴³⁶ Er waren Tigreeërs die na hun baan verloren te hebben nog niet weer aan het werk waren. Met name Tigreeërs die bij de federale overheid werkten, zaten vaak nog steeds zonder werk.⁴³⁷ Ook Tigreeërs die kritiek op de oorlog hadden, zoals Abraha Desta, zouden problemen met de overheid ondervinden (zie paragraaf 3.2.2.3). Terwijl docenten van de universiteit van Mekelle die de federale regering steunden een andere baan hadden gekregen, zou Desta volgens een vertrouwelijke bron noch een baan noch een salaris hebben. Hij zou ook geen toegang tot zijn bankrekening hebben.⁴³⁸

3.2.2.5

Positie gedetineerde Tigreeërs

Zoals hierboven reeds is vermeld, waren bijna alle Tigreeërs die tijdens de noodtoestand waren gearresteerd weer vrijgelaten. Diegenen die nog steeds vastzaten, zouden voornamelijk hooggeplaatste TPLF'ers zijn.⁴³⁹ Begin maart 2022 had de minister van Justitie OHCHR ervan verzekerd dat de meeste gedetineerden die tijdens de noodtoestand waren opgepakt weer vrijgelaten waren. Diegenen die nog steeds vastzaten, zouden toegang hebben tot rechtsbijstand en recht hebben op een eerlijk proces.⁴⁴⁰

Na het uitbreken van het conflict in Tigray begin november 2020 werden veel Tigrese soldaten van de ENDF uit voorzorg gevangengenomen, omdat de federale overheid vreesde dat ze zich tegen de overheid zouden keren.⁴⁴¹ Het is niet bekend hoeveel van hen nog gevangen zitten; een vertrouwelijke bron schat het aantal op ongeveer 17.000.⁴⁴² Verder zijn er nog strijders van de TDF die krijgsgevangen zijn gemaakt tijdens de strijd tussen de federale overheid en het TPLF. Dit aantal zou tussen de 5.000 en 7.000 liggen. Dit aantal kon niet door andere bronnen bevestigd worden.⁴⁴³

The Reporter berichtte over een Tigrese man die begin 2021 uit zijn huis in Berhale, in de regio Afar, werd gehaald en werd overgebracht naar een kamp voor ontheemden in Semera. Alleen omdat hij Tigreeër was, zou hij door de Ethiopische autoriteiten beschuldigd zijn van banden met het TPLF.⁴⁴⁴ Eind juni 2022 verscheen er een rapport van de EHRC waarin de commissie de Ethiopische regering opriep direct de ongeveer 9.000 Tigreeërs vrij te laten die sinds eind 2021 "illegaal en ongrondwettelijk" in kampen zitten in de buurt van Semera, de hoofdstad van de regio Afar. De Tigreeërs zouden door regionale troepen uit Afar uit drie districten in

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron, 29 september 2022.

⁴³⁶ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

⁴³⁷ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁴³⁸ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁴³⁹ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁴⁰ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

⁴⁴¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 51-52, augustus 2021.

⁴⁴² Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁴⁴³ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁴⁴ The Reporter, *Looming famine, countless citizens' suffering, Ethiopia in agony*, 2 juli 2022.

Afar die aan Tigray grenzen, weggevoerd zijn naar de kampen die ze niet vrijwillig mochten verlaten. De omstandigheden in de kampen zouden er erbarmelijk zijn en door ziektes en het gebrek aan medische goederen zouden mensen overleden zijn. Terwijl de EHRC van mening is dat de gedetineerden vanwege hun etniciteit vast worden gehouden, zegt de Ethiopische overheid dat de Tigreeërs worden vastgehouden voor hun eigen veiligheid.⁴⁴⁵ Volgens vertrouwelijke bronnen waren de gedetineerden met name Tigrese IDP's die sinds jaar en dag in Afar hadden gewoond en die gevlucht waren voor het oploeiende geweld in de regio eind december 2021 (zie paragraaf 4.2).⁴⁴⁶

3.2.2.6

Geweld tegen Tigrese burgers buiten Tigray

In het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 werd gemeld dat in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Amhara de Tigreeërs geen wijdverspreide vertegenwoordiging in de rest van Ethiopië hebben. In Afar, Amhara en Addis Abeba vormen Tigreeërs een kleine minderheid.⁴⁴⁷ Volgens een vertrouwelijke bron waren er weinig conflicten tussen lokale gemeenschappen en de Tigrese burens in gebieden waar Tigreeërs een minderheid vormden. De oppressie en discriminatie kwamen vooral van de kant van de regering.⁴⁴⁸ In maart 2022 zouden federale troepen een tiental Tigreeërs in de regio BG buitengerechtelijk geëxecuteerd hebben en hun lichamen in het bos hebben verbrand. Twee leden van de Gumuz gemeenschap zouden gedood zijn toen ze tegen de gebeurtenissen ageerden. Op 12 maart 2022 verklaarde de federale regering actie te zullen ondernemen tegen de daders van deze "zeer afschuwelijke daad die van humanisme gespeend is".⁴⁴⁹ De EHRC veroordeelde de moorden en riep de autoriteiten op een onderzoek in te stellen naar de incidenten en actie te ondernemen tegen de daders.⁴⁵⁰

3.2.3

Situatie voor verschillende groepen in Tigray

3.2.3.1

Gebied onder controle van het TPLF

Zoals in paragraaf 3.2.1 is vermeld, worden de rechten van een bevolkingsgroep doorgaans het best gewaarborgd in gebieden waar zij een meerderheid vormen of de controle hebben. Zo vonden de meeste mensenrechtenschendingen - zoals willekeurige en buitengerechtelijke executies, massale verkrachtingen van vrouwen en meisjes en willekeurige detenties - tegen de Tigrese bevolking plaats toen de federale overheid en haar bondgenoten grote delen van Tigray bezetten. Na het offensief van de TDF/TPLF in juni 2021 was het grootste gedeelte van Tigray weer in handen van de TDF/TPLF (zie paragraaf 1.3.3.10).

Vanwege het conflict en de blokkade kwam er maar weinig informatie uit Tigray.⁴⁵¹ De Tigrese bevolking zou voor het grootste gedeelte nog achter het TPLF staan en de strijd tegen de federale overheid steunen. Het TPLF zou echter geen kritische geluiden dulden en elke vorm van kritiek in de kiem trachten te smoren. Een vertrouwelijke bron stelde dat het TPLF over Tigray regeerde zoals de partij, als machtigste lid van het EPRDF, over Ethiopië regeerde toen ze daar de macht hadden. Het TPLF regeerde met harde hand en had van Tigray een surveillancestaat

⁴⁴⁵ BBC Monitoring, *Ethiopian rights body urges release of Tigrayan detainees*, 30 juni 2022; Addis Standard, News: *Ethiopia rights body calls for immediate end to illegal detention of around 9,000 Tigrayans in Afar state*, 30 juni 2022.

⁴⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁴⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina's 44-45, augustus 2021.

⁴⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁴⁴⁹ BBC Monitoring, *Ethiopian rights body condemns burning of civilians*, 14 maart 2022; The New York Times, *'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers*, 17 maart 2022.

⁴⁵⁰ BBC Monitoring (Tigray TV), *Tigray rebel leader condemns immolation in western Ethiopia*, 16 april 2022.

⁴⁵¹ The Guardian, *Postponement of Tigray peace talks latest blow in Ethiopia's hidden war*, 8 oktober 2022; BBC, *Ethiopia's Tigray conflict: Nasa shows how a war zone faded from space*, 20 oktober 2022.

gemaakt.⁴⁵² Een andere vertrouwelijke bron was van mening dat het TPLF de touwtjes stevig in handen had, maar dat ze 'minder ondemocratisch' waren dan toen ze over geheel Ethiopië regeerden. Ze kunnen zich niet permitteren om de steun van de bevolking in de strijd tegen de federale regering te verliezen, aldus de bron.⁴⁵³ In de loop van 2022 heeft het TPLF verschillende Tigrese journalisten laten arresteren.⁴⁵⁴ Het CPJ (*Committee to Protect Journalists*) riep de Tigrese autoriteiten eind juli 2022 op om vijf journalisten van TV Tigray, en andere gedetineerde journalisten, vrij te laten. De aanklacht tegen de journalisten van Tigray TV was naar verluidt "collaboratie met de vijand" vanwege de vermeende samenwerking met de federale overheid.⁴⁵⁵

3.2.3.2

West-Tigray

Het gebied dat nu West-Tigray heet, werd bij de regio Tigray gevoegd toen het EPRDF/TPLF in 1991 aan de macht. Zowel Amhara als Tigreeërs claimen het gebied op historische gronden (zie kaart 2 – pagina 34). De Amhara en Welkait⁴⁵⁶ die in het gebied leven, zeggen door het TPLF gemarginaliseerd en gediscrimineerd te zijn. Nadat het EPRDF/TPLF in 1991 aan de macht was gekomen, zou het massaal Tigreeërs naar dit dunbevolkte gebied gestuurd hebben waardoor deze er uiteindelijk de meerderheid vormden. Het Thematisch Ambtsbericht Tigray van 2021 berichtte over gedwongen deportaties van Tigreeërs door Amhaarse troepen nadat deze de controle over West-Tigray hadden gekregen. Delen van Tigray zouden hierdoor ontvolkt zijn geraakt; Amhara uit andere regio's zouden door de regionale regering van Amhara naar deze gebieden getransporteerd zijn (zie ook paragrafen 3.1.4 en 3.9.1).⁴⁵⁷

In mei 2022 was er berichtgeving dat de universiteit van Gondar betrokken was bij het opgraven van massagraven in West-Tigray, waar etnische Tigreeërs begraven zouden liggen, om zodoende bewijslast van massaslachtingen te vernietigen. De Tigreeërs zouden vermoord zijn, nadat de federale troepen en bondgenoten West-Tigray waren binnengekomen. De Ethiopische autoriteiten gaven toe dat er massagraven in West-Tigray waren, maar stelden dat het hier om graven ging van slachtoffers uit de tijd dat het TPLF de scepter over Ethiopië zwaaide.⁴⁵⁸

In april 2022 brachten HRW en Amnesty gezamenlijk een rapport uit over de vermeende schendingen van de mensenrechten door de nieuwe Amhara autoriteiten op de etnische Tigreeërs in West-Tigray. Sluimerende spanningen en mensenrechtenschendingen van de Amhara en Welkait door met name Tigrese regionale veiligheidstroepen, toen het TPLF nog in het gebied aan de macht was, zouden de achtergrond vormen voor het uiteindelijke fysieke geweld en de verdrijving van de Tigrese gemeenschappen uit het gebied.⁴⁵⁹ Op sommige plekken zouden de nieuwe Amhaarse en Welkait interim-autoriteiten en

⁴⁵² Vertrouwelijke bron, 6 mei 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022.

⁴⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁴⁵⁵ CPJ, *Tigrayan authorities in Ethiopia detain 5 Tigray TV journalists*, 20 juli 2022.

⁴⁵⁶ De Welkait worden in de Census van 2007 niet als officieel erkende etnische groepering aangeduid. Het gaat hier eerder om een regionale aanduiding van een groep die zowel het Amhaars als Tigrinya spreekt. Het komt derhalve voor dat Welkait zich als Amhara of als Tigreeër kunnen identificeren. In bepaalde gebieden zijn er generatieslang tussen bepaalde bevolkingsgroepen huwelijken gesloten, waardoor het moeilijk te zeggen is tot welke etniciteit iemand behoort.

⁴⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021, pagina 26, augustus 2021.

⁴⁵⁸ BBC News, *Ethiopia war: Evidence of mass killing being burned – witnesses*, 7 mei 2022.

⁴⁵⁹ HRW/Amnesty International, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 2, 6 april 2022.

veiligheidsfunctionarissen slogans hebben geuit als “Tigreeërs behoren ten oosten van de Tekeze rivier” en “Dit is het land van de Amhara”.⁴⁶⁰

Het Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021 berichtte over ambtenaren in Welkait die Tigrinya als moedertaal hadden, maar op kantoor Amhaars gingen praten om maar te laten zien dat ze Amhaars waren.⁴⁶¹ De Welkait, die eigen milities hadden opgericht, begonnen volgens het rapport van HRW en Amnesty Tigreeërs te intimideren en hun eigendommen te plunderen. Ze zouden begonnen zijn met het zuiveren van het gebied. Als ze een familie vonden die volledig Tigrees was, dwongen ze die te vertrekken. Als de milities een familie vonden die half Welkait en half Tigrees was, dwongen ze alleen de Tigreeërs om te vertrekken.⁴⁶² Tigreeërs die getrouwd waren met Amhara of Welkait werden in sommige gevallen ontzien en mochten in hun huizen blijven wonen.⁴⁶³

De Irob gemeenschap in de *tabia* (soort wijk) Irob, bij de plaats Ruwassa, werd te verstaan gegeven dat ze noch hun eigen taal Saho noch het Tigrinya mocht spreken. Alleen het Amhaars was toegestaan.⁴⁶⁴ Een andere minderheid, de Kunama, werd in sommige gevallen voorgetrokken bij de verdeling van hulpgoederen. Waar de Amhaarse autoriteiten hun vijftien kilo aan voedsel en andere hulpgoederen gaven, kregen de Tigreeërs niets.⁴⁶⁵ Een lid van de Kunama vertelde aan HRW/Amnesty dat bij een aanval op Tigrese inwoners de Kunama door Amhaarse troepen met rust waren gelaten.⁴⁶⁶

De Ethiopische regering verklaarde als reactie op het rapport van HRW en Amnesty dat zij vastbesloten was eenieder die verantwoordelijk was voor schendingen van de mensenrechten en van het humanitaire recht ter verantwoording te roepen. Ze plaatste echter vraagtekens bij het rapport en vond het politiek gekleurd. Verder was ze bezorgd over de etnische ondertoon van het rapport, waarin sommigen onevenredig veel schuld kregen toebedeeld, terwijl anderen werden vrijgepleit; dit zou volgens de regering alleen maar de onderlinge haat aanwakkeren en verzoening bemoeilijken.⁴⁶⁷ OCHA schreef eind 2021 dat er naar schatting 1,2 miljoen personen vanuit West-Tigray naar andere delen van Tigray verplaatst waren. De VN-organisatie schrijft niet of deze verplaatsingen onder dwang waren gebeurd.⁴⁶⁸ Vertrouwelijke bronnen gaven hierbij schattingen aan van een half tot bijna een miljoen personen die gedwongen waren om vanuit West-Tigray naar de rest van de regio te trekken.⁴⁶⁹

3.2.3.3

Door Eritrese troepen bezet gebied in Tigray

Uit de gebieden in het noorden van Tigray die nog door Eritrese troepen bezet werden gehouden kwam weinig berichtgeving. Het is niet duidelijk wat daar gebeurt. De Eritreeërs zouden de Irob dwingen Eritreeër te worden (zie paragraaf 3.1.4). Ook

⁴⁶⁰ HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 5, 5 april 2022.

⁴⁶¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 26, augustus 2021.

⁴⁶² HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 85, 5 april 2022.

⁴⁶³ HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 65, 5 april 2022.

⁴⁶⁴ HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 87, 5 april 2022.

⁴⁶⁵ HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 118, 5 april 2022.

⁴⁶⁶ HRW/Amnesty International, “We Will Erase You from This Land” *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone*, pagina 140-141, 5 april 2022.

⁴⁶⁷ FanaBC, *Ethiopia Says Will Carefully Examine Content Of Amnesty International, Human Rights Watch’s Report*, 6 april 2022.

⁴⁶⁸ OCHA, *Ethiopia - Northern Ethiopia Humanitarian Update Situation Report*, 2 december 2021.

⁴⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

de Kunama-minderheid zou zich met name bevinden in gebieden waarover de Eritrese troepen nog steeds de controle hebben. Door de weinige berichtgeving kan geen duidelijk beeld gegeven worden van de positie van de Kunama in deze gebieden.⁴⁷⁰ Het *Tigray External Affairs Office* van het TPLF twitterde op 7 oktober 2022 dat het Eritrese regime het had voorzien op etnische minderheden in Tigray, met name op de Kunama. Na het opleven van het conflict in het noorden van Ethiopië zou het Eritrese leger volgens de Tigrese autoriteiten in september 2022 een moordcampagne tegen de Kunama en andere burgers in de buurt van de plaats Adi Goshu in West-Tigray zijn gestart.⁴⁷¹

3.2.4

Tigreeërs binnen huidige regering en legerleiding

Er werken nog steeds Tigreeërs binnen de huidige regering en de legerleiding. Twee ministers in het kabinet van Abiy, Abraha Belay van Defensie en Lia Tadesse Gebremedhin van Gezondheid, zijn van Tigrese komaf. Verder is volgens een vertrouwelijke bron bijvoorbeeld een van de plaatsvervangend hoofden van de NISS een Tigreeër. Aregawi Berhe, een van de oprichters van het TPLF, heeft een hoge positie binnen het GERD-project. Vertrouwelijke bronnen stellen dat al deze personen aan de PP gelieerd zijn of fel gekant zijn tegen het TPLF, zoals in het geval van Berhe, omdat die in de jaren negentig door het TPLF buitenspel is gezet. Vanwege de gepolariseerde situatie worden de Tigreeërs in federale overheidsdienst door de Tigrese gemeenschap buitengesloten en als "verraders" gezien.⁴⁷² Een vertrouwelijke bron stelt dat Abiy ervoor zorgt dat hij goed zicht houdt op de Tigreeërs binnen de overheid en dat ze geen posities krijgen waarin ze te veel macht hebben. Veldmaarschalk Birhanu Julia Gelalcha, de opperbevelhebber van de federale troepen, die Oromo is, heeft een sterkere positie dan de Tigrese minister van Defensie, aldus een vertrouwelijke bron.⁴⁷³

3.3

Leden van oppositiepartijen / politieke activisten

3.3.1

Monitoren van politieke opposanten in buitenland

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van 2021 stond dat hoe meer de Ethiopische regering een politiek opposant als een bedreiging zag, hoe meer risico deze liep om gemonitord te worden in het buitenland. Op welke schaal dit gebeurde, was echter niet bekend. De slagkracht van de NISS zou sterk verminderd zijn met het vertrek van hooggeplaatste Tigreeërs na het aantreden van Abiy, waardoor er ook minder capaciteit was om politieke opposanten in het buitenland te monitoren.⁴⁷⁴ De informatie betreffende dit thema is met name verkregen van vertrouwelijke bronnen en kon niet geverifieerd worden door openbare bronnen.

Veel vertrouwelijke bronnen waren het erover eens dat de Ethiopische overheid geïnteresseerd was in de activiteiten van opposanten in het buitenland, maar dat ze niet meer de capaciteiten en middelen had om de diaspora op een efficiënte wijze te monitoren. Het EPRDF had destijds een goed functionerend inlichtingensysteem waarmee het ook in het buitenland opposanten kon monitoren. Met het aantreden van Abiy was dit systeem minder effectief geworden. Reuters schreef in 2019 over de ineenstorting van het zogenaamde "een-op-vijf" systeem, waarmee één vrijwilliger over vijf andere Ethiopische burgers aan de overheid rapporteerde. Het

⁴⁷⁰ Eritrea Hub, *The Plight of the Irob and Kunama – Minorities Within a Minority*, 24 december 2021.

⁴⁷¹ Tigray External Affairs Office @Tigray EAO, *Statement on the Eritrean Regime's Genocidal Assault against the Kunama People*, 7 oktober 2022:

twitter.com/TigrayEAO/status/1578412045023989760?s=20&t=mnSsMCh99tJ0Ezpm-UJD3A

⁴⁷² Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁷³ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022

⁴⁷⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht 2021*, pagina's 78-79, februari 2021.

systeem was er mede op gericht om de bevolking te monitoren en de oppositie te intimideren, zo schrijft Reuters.⁴⁷⁵ Het werkte volgens vertrouwelijke bronnen ook in het buitenland, maar was met het verdwijnen van het EPRDF/TPLF-bewind buiten gebruik geraakt. Een vertrouwelijke bron meldde dat regeringsgezinde personen in de diaspora nog aan de autoriteiten berichtten over andere leden van de diaspora. De overheid zou over een centrale lijst beschikken met personen die zich op sociale media tegen de regering uitspraken. Maar deze lijst bevatte veel hiaten en was niet door grondig onderzoek tot stand gekomen, maar eerder door meldingen van burgers.⁴⁷⁶ Door de huidige situatie in Ethiopië en de beperkte capaciteiten moest de Ethiopische overheid ook prioriteiten stellen en daar behoorde het monitoren van de oppositie in het buitenland niet bij, aldus een vertrouwelijke bron.⁴⁷⁷

Een vertrouwelijke bron meldde dat het vooral de Oromo en de Tigrese diaspora waren waar de overheid interesse in had. Tigreeërs zouden door het conflict in het noorden een hoger profiel hebben dan Oromo, aldus de bron. Daarbij kwam dat het onmogelijk was om alle Oromo te monitoren, omdat ze zo'n grote groep vormden, ook in de diaspora.⁴⁷⁸ Sommige vertrouwelijke bronnen stelden dat hun activiteiten in het buitenland wel degelijk door de overheid gemonitord werden. Die probeerde hen monddood te maken door onder andere familieleden in Ethiopië te bedreigen. Vertrouwelijke bronnen stelden veiligheidsmaatregelen te nemen in hun communicatie met familieleden in Ethiopië. Ze belden in ieder geval nooit via de vaste telefoonverbinding, omdat ze dachten dat deze afgeluisterd werd.⁴⁷⁹

Een vertrouwelijke bron verklaarde dat familieleden in Oromia bedreigd en geïntimideerd waren door de lokale autoriteiten. De bron zei alleen maar naar demonstraties te gaan en niets op sociale media te plaatsen. Vermoedelijk hadden dorpsgenoten van zijn familie die wisten dat hij in het buitenland woonde informatie over de bron aan de lokale autoriteiten verstrekt.⁴⁸⁰ Een vertrouwelijke bron vertelde over iemand uit de Oromo diaspora die erg uitgesproken was en veel demonstraties tegen de Ethiopische overheid in het buitenland bezocht. Vanwege zijn oppositie tegen de overheid zou zijn broer in Ethiopië door Ethiopische veiligheidstroepen zijn vermoord. Een andere Ethiopiër van Oromo komaf die in het buitenland woonde, zou bij een bezoek aan Ethiopië op het internationale vliegveld van Addis Abeba zijn opgepakt vanwege hetgeen hij op sociale media had geplaatst.⁴⁸¹ Een vertrouwelijke bron meldde dat drie Tigreeërs die in het buitenland woonden, op de Ethiopische televisie waren genoemd als financiers van het TPLF. De Ethiopische autoriteiten zouden Facebook pagina's van de Tigrese diaspora in de gaten houden, aldus de bron.⁴⁸² De voorbeelden die de vertrouwelijke bronnen aanhaalden, konden niet door andere openbare of vertrouwelijke bronnen worden geverifieerd.

Een vertrouwelijke bron dacht dat de Ethiopische ambassades nog steeds informanten in de diaspora hadden, maar kon dit niet met concrete voorbeelden staven.⁴⁸³ Een andere bron meende dat de lange arm van Ethiopië bij lange na niet meer zo effectief en grondig was als tijdens het EPRDF/TPLF-bewind en dat dit ook zijn weerslag had op de activiteiten van de ambassade.⁴⁸⁴ Een vertrouwelijke bron

⁴⁷⁵ Reuters, *Ethiopia's surveillance network crumbles, meaning less fear and less control*, 17 december 2019.

⁴⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

⁴⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

⁴⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁴⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁴⁸¹ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁴⁸² Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

⁴⁸³ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁴⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022.

merkte op dat Ethiopië in 2021 de helft van de ongeveer zestig Ethiopische ambassades in het buitenland heeft gesloten, waaronder die in Nederland, en dat de bezetting op de overgebleven ambassades is verminderd. In 2022 zouden er weer enkele geopend zijn, maar volgens de bron waren veel ervaren medewerkers vertrokken. Dit had volgens de bron zeker weerslag op de monitoringsactiviteiten in het buitenland.⁴⁸⁵

3.3.2 *Monitoring van politieke activiteiten van diaspora sinds uitbreken van binnenlands gewapend conflict in Tigray*

In paragraaf 3.3.1 is reeds beschreven dat sinds het aantreden van Abiy de monitoring van de diaspora minder effectief is geworden. Het is niet in cijfers uit te drukken, maar menig bron is van mening dat na het uitbreken van het binnenlands gewapend conflict de autoriteiten zich met name op de binnenlandse problematiek concentreren (zie paragraaf 3.3.1).⁴⁸⁶

3.3.3 *Gevolgen van marginale oppositionele activiteiten in Ethiopië*

In het vorige algemene ambtsbericht van 2021 werd gesteld dat de meeste marginale oppositionele activiteiten de overheid niet zullen opvallen. De overheid zou volgens het ambtsbericht door de bank genomen de personen die marginale oppositionele activiteiten ontplooiden niet direct als dreiging zien en actie tegen hen ondernemen.⁴⁸⁷ Ook tijdens de huidige verslagperiode vielen marginale oppositionele activiteiten zoals het bijwonen van demonstraties, de autoriteiten doorgaans niet op; er waren echter incidenten van buitensporig geweld tijdens demonstraties. Een bron van het Canadese *Immigration and Refugee Board* (IRB) verklaarde dat activisten en politici die standpunten hadden die botsten met die van de regering het risico liepen gevangen te worden genomen, ongeacht de etnische groep. Dezelfde bron merkte op dat het voor niet-politiek actieve burgers echter weinig waarschijnlijk was dat zij het risico liepen alleen op basis van hun etnische identiteit.⁴⁸⁸ In paragraaf 3.2.2 is echter melding gemaakt van personen van Tigrese afkomst die louter vanwege hun etnische afkomst problemen met de autoriteiten ondervonden.

Hoewel marginale oppositionele activiteiten – zoals eerder gesteld – normaliter op weinig reactie van de autoriteiten kunnen rekenen, is er berichtgeving over excessief geweld van de zijde van de autoriteiten bij demonstraties. Onderstaande voorbeelden zijn niet uitputtend, maar trachten een beeld te geven van bovengenoemde berichtgeving.

In februari 2021 braken in verschillende delen van Oromia protesten uit. De demonstranten stelden verschillende eisen, waaronder de vrijlating van de Oromo politici Jawar Mohammed, Bekele Gerba en Hamza Borana van de oppositiepartij, het *Oromo Federalist Congress* (OFC). Vooral leerlingen van de middelbare school gingen de straat op in steden als Ambo, Dire Dawa, Woliso, Yabbelo, Gimbii, Nekemte, Dembi Dolo, Shashamane en Asebot en eisten de vrijlating van politieke gevangenen en een einde aan de politieke instabiliteit in de regio. De autoriteiten reageerden met excessief geweld op de demonstraties, wat leidde tot gewonden en een dode bij het protest in Yabbelo, in de zone Borana, zo schreef Addis Standard.⁴⁸⁹

⁴⁸⁵ Vertrouwelijke bron, mail van CdP HJ Bakker, 29 september 2022.

⁴⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁸⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 79, februari 2021.

⁴⁸⁸ IRB, Ethiopia: *The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

⁴⁸⁹ Addis Standard, *News: As Jawar et al continue hunger strike Oromia region sees multiple protests demanding their release, justice for slain artist Hachalu*, 8 februari 2021.

Een vertrouwelijke bron verklaarde dat federale soldaten geschoten zouden hebben op tieners die in de stad Bale Robe in Oromia met plakaten rondliepen waarop stond dat de OFC-politicus Jawar Mohammed vrijgelaten moest worden. Een van de tieners zou hierbij dodelijk getroffen zijn.⁴⁹⁰

In mei 2021 werden vier studenten in de stad Merawi in Amhara door veiligheidstroepen doodgeschoten. De oppositiepartij NaMa, die van zeven doden uitging, zei dat de studenten vreedzaam hadden geprotesteerd tegen de PP van Abiy.⁴⁹¹

3.3.4 *Positie van sympathisanten en leden van organisaties zoals het OLF, OFC, OLF-Shene/OLA of het ONLF*

- 3.3.4.1 OLF (Oromo Liberation Front)
- Desgevraagd gaven vertrouwelijke bronnen aan dat er verschillende OLF's bestonden en dat meerdere personen het leiderschap van de partij claimden. Er zouden verschillende politieke facties van de partij bestaan. Naast de politieke facties was er de gewapende tak, die zichzelf het OLA noemde en zich van het OLF had afgescheiden. De Ethiopische autoriteiten gebruikten in plaats van OLA de term OLF/Shene, omdat ze vonden dat 'bevrijdingsleger' de groep te veel eer deed. Het OLA werd in mei 2021 door de Ethiopische overheid als terroristische organisatie betiteld, terwijl het OLF door de nationale kiesraad van Ethiopië (NEBE: National Election Board of Ethiopia) als een officiële politieke partij werd erkend. Er bestond echter onenigheid over wie de naam OLF mocht voeren en welke factie het OLF nu vertegenwoordigde.⁴⁹²

Het zogenaamde OLF-Hilton/OLF-PP, dat bestond uit onder meer de personen Ararso Bikila, Ibsaa Nagawo, Tolera Adaba, Qajeela Mardaasaa, en Atoomsa Kumsaa, erkende zittend voorzitter Dawuud Ibsa niet als legitieme voorzitter van het OLF. De naam van partij was ontleend aan de oprichtingsvergaderingen van de partij in het Hilton in Addis Abeba. Bij de oprichting zou de partij naar verluidt geholpen zijn door de regerende PP.⁴⁹³ In augustus 2020 royeerden Ararso Bikila en getrouwen Dawuud Ibsa als voorzitter van het OLF en vroegen de NEBE hun besluit te bekrachtigen. De kiesraad zei hierop een panel van experts aan te stellen dat nader onderzoek zou doen. De groep van Ararso Bikila had tevens Dawuud Ibsa voor de rechtbank gedaagd voor het gebruik van de naam OLF. De rechtbank droeg op zijn beurt de zaak over aan de NEBE.⁴⁹⁴

De NEBE legde in maart 2021 een verklaring af over de controverse rond de leiding van het OLF. In de verklaring kondigde de NEBE aan de nieuwe benoeming van het leiderschap door de splintergroepering onder leiding van Ararso Bikila niet te erkennen wegens procedurele tekortkomingen.⁴⁹⁵ In maart 2022 gaf de NEBE een verklaring af, gericht aan Dawuud Ibsa, over de handhaving van zijn besluit uit 2021

⁴⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁴⁹¹ Borkena, *4 Students killed in Merawi during ruling party support rally*, 21 mei 2021.

⁴⁹² The Reporter, *House endorses designation of TPLF, Shene as Terrorist groups*, 8 mei 2021; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁴⁹³ OLF, *Bogus Claims and Press Releases in the name of our Vanguard Organization by a group of renegades & an unprincipled faction do not represent the Oromo Liberation Front (OLF)*, 25 augustus 2021.

⁴⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; Addis Standard, *Analysis: Electoral Board upholds decision to nullify OLF splinter group, urges main party to convene assembly, solve leadership split*, 29 maart 2022; NEBE, *The National Electoral Board Ethiopias decision on complaints from Oromo Liberation Front (OLF) leadership*, 9 oktober 2020; OLF, *Bogus Claims and Press Releases in the name of our Vanguard Organization by a group of renegades & an unprincipled faction do not represent the Oromo Liberation Front (OLF)*, 25 augustus 2021.

⁴⁹⁵ Addis Standard, *News: Electoral board invalidates decisions made at the general assembly called by the OLF's splinter group*, 29 maart 2021.

om het leiderschap van Ararso Bikila niet te erkennen. Dienovereenkomstig verzocht de kiesraad beide groepen een lijst in te dienen van 38 personen die lid waren van het nationaal congres, met uitzondering van leden van het uitvoerend comité en personen met een buitenlandse nationaliteit. Vervolgens presenteerde de groep onder leiding van Ararso Bikila zeven namen. De groep onder leiding van Dawud Ibsa legde uit dat zij de lijst van leden van het centraal comité niet kon leveren omdat de meeste kaderleden en comitéleden in detentie zaten.⁴⁹⁶

Vertrouwelijke bronnen waren het er doorgaans over eens dat de OLF-leden die zich aan de zijde van de PP hadden geschaard hun politieke activiteiten konden uitoefenen en dat de autoriteiten hun geen strobreed in de weg legden.⁴⁹⁷ Eerdergenoemde Qajeela Mardaasaa van het zogenaamde OLF/Hilton was bijvoorbeeld minister van Sport en Cultuur in het kabinet van Abiy.⁴⁹⁸ Dawud Ibsa en getrouwen die oppositie tegen de regering voerden, liepen daarentegen het risico gedetineerd te worden of anderszins problemen te krijgen met de autoriteiten, zoals intimidatie en bedreigingen. Het huisarrest van Dawud Ibsa was, na ongeveer een jaar geduurd te hebben, in maart 2021 opgeheven. Een vertrouwelijke bron meldde dat hoewel het huisarrest van Ibsa opgeheven was, deze continu vergezeld werd door overheidsambtenaren en dat al zijn gangen nauwlettend in de gaten werden gehouden.⁴⁹⁹

In maart 2021 kondigde het OLF aan niet mee te doen aan de komende verkiezingen, omdat menig leider en lid van de partij gevangen zat. Tevens zouden veel kantoren gesloten zijn door het federale leger of regionale veiligheidstroepen van Oromia. Op dat moment zouden volgens het OLF dertig hogere partijleden en ongeveer 145 van het middenkader in detentie zitten. Addis Standard schreef een lijst ontvangen te hebben van meer dan tweehonderd gedetineerde OLF-leden en vijftien gesloten kantoren in zowel de regio's Oromia en BG als in de hoofdstad Addis Abeba.⁵⁰⁰

De EHRC verklaarde eind mei 2022 dat leden van het OLF die volgens de commissie onrechtmatig werden vastgehouden in Oromia moesten worden vrijgelaten. De commissie, die specifiek acht leden van het OLF noemde, had vastgesteld dat er onrechtmatige arrestaties waren verricht en dat sommige OLF-leden al twee jaar vastzaten. Individuen van wie de zaak door de rechtbank gesloten was, waren volgens de EHRC nog steeds niet vrijgelaten.⁵⁰¹ Verder zou het OLF de autoriteiten verschillende malen hebben verzocht de gesloten kantoren weer te openen.⁵⁰²

3.3.4.2

OFC (Oromo Federalist Congress)

Bronnen meldden dat de overheid het OLF harder aanpakte dan het OFC, maar dat het OFC ook zeker te maken had met intimidatie, detentie van leden en bedreigingen.⁵⁰³ Net als het OLF besloot het OFC in 2021 niet aan de verkiezingen

⁴⁹⁶ Addis Standard, *Analysis: Electoral Board upholds decision to nullify OLF splinter group, urges main party to convene assembly, solve leadership split*, 29 maart 2022.

⁴⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁴⁹⁸ <http://www.ethiopianembassy.org.in/cabinet-minister.html> (geraadpleegd op 18 augustus 2022).

⁴⁹⁹ Addis Standard, *Analysis: Electoral Board upholds decision to nullify OLF splinter group, urges main party to convene assembly, solve leadership split*, 29 maart 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 6 mei 2022.

⁵⁰⁰ Addis Standard, *News Analysis: OLF officially out from upcoming election, continues call for release of its jailed leadership, members*, 10 maart 2021.

⁵⁰¹ Borena, *OLF members detained unlawfully should be immediately released, says EHRC*, 19 mei 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022.

⁵⁰² Addis Standard, *News: Electoral board invalidates decisions made at the general assembly called by the OLF's splinter group*, 29 maart 2021.

⁵⁰³ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

deel te nemen omdat volgens de partij leden onrechtmatig gevangen zaten en kantoren gesloten waren.⁵⁰⁴

Begin 2022 lieten de Ethiopische autoriteiten OFC-kopstukken Bekele Gerba en Jawar Mohammed vrij. De twee politici waren gearresteerd na de onlusten die volgden op de moord op de populaire Oromo zanger Hachalu eind juni 2020.⁵⁰⁵ Eind mei 2022 liet de Ethiopische overheid opnieuw een aantal OFC-leden vrij, maar volgens een vertrouwelijke bron zaten er op dat moment nog ongeveer vijftig leden in detentie. Ook waren de meeste kantoren van het OFC in Oromia gesloten. Het kantoor in Addis Abeba was open en werd door het OFC gebruikt om vergaderingen te houden, maar politieke bijeenkomsten en manifestaties in de publieke ruimte waren uit den boze, aldus de vertrouwelijke bron.⁵⁰⁶ Een andere vertrouwelijke bron zei een geval te kennen waarbij een lid van het OFC zonder formele aanklacht zes maanden in de gevangenis had gezeten.⁵⁰⁷ Nog weer een andere vertrouwelijke bron vertelde dat de overheid OFC-leden onder valse voorwendselen oppakte en de gedetineerden met het OLF-Shene in verband bracht zonder dat daar bewijs voor was.⁵⁰⁸

3.3.4.3

OLA/OLF-Shene

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van 2021 werd gesteld dat Dawud Ibsa in mei 2019 openlijk afstand had genomen van alle groeperingen die uit naam van het OLF de gewapende strijd voortzetten.⁵⁰⁹ In augustus 2021 veroordeelde ook Ararso Bikila het geweld van het OLA.⁵¹⁰ De regering trad hard op tegen de groepering die ze OLF-Shene noemde en als terroristische organisatie had betiteld.⁵¹¹ In paragraaf 1.3.3 is nader ingegaan op de gewapende strijd die de Ethiopische autoriteiten tegen het OLA voerden. In deze strijd werden volgens verschillende bronnen ook burgers gedood die geen lid waren van het OLA, maar ervan verdacht werden voor de organisatie te werken, ongeacht het feit of deze aanname op waarheid beruiste.⁵¹² Een vertrouwelijke bron zei daarom niet naar gebied te reizen waar het OLF-Shene aanwezig was uit angst om door de autoriteiten als aanhanger van de groep gezien te worden (zie paragraaf 1.5).⁵¹³ Volgens een rapport van de EHRC zouden leden van de politie in Oromia personen afpersen en dreigen met detentie vanwege banden met OLF-Shene, tenzij zij de politie betaalden.⁵¹⁴

Hoewel het OLF van Dawud Ibsa openlijk afstand had genomen van de gewapende strijd en het OLA, zeiden verschillende bronnen te denken dat er nog steeds contact was tussen beide partijen.⁵¹⁵ Het is echter niet duidelijk hoe de structuur en de hiërarchie van het OLA waren opgezet. Sommige bronnen meenden dat er wel een centrale bevelstructuur bestond, terwijl anderen zeiden dat er verschillende groeperingen bestonden die de naam OLA droegen, maar dat er weinig coördinatie

⁵⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁵⁰⁵ Addis Standard, *NewsAlert: OFC, ONLF say Dialogue Commission process unrepresentative, not impartial; decline Parliament invitation today*, 4 februari 2022; BBC Monitoring (OMN) *Ethiopian opposition party chooses officials*, 27 maart 2022.

⁵⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁵⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁵⁰⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 22, februari 2022.

⁵¹⁰ Borkena, *OLF condemns OLA "violence" in Oromia, Ethiopia*, 31 augustus 2021.

⁵¹¹ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵¹² Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; Addis Standard, *News: "Reasonable ground to believe" Karrayyu Gadaa leaders' killing constitutes "extrajudicial killing" by security forces: EHRC*, 2 februari 2022; VOA News, *Ethiopian Security Forces Accused of Killing Civilian*, 29 september 2022.

⁵¹³ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵¹⁴ EHRC, *Oromia: Law enforcement operation should be lawful*, 6 mei 2021.

⁵¹⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

was.⁵¹⁶ In een telefoongesprek tussen de vermeend leider van het OLA Jal Marro⁵¹⁷ en een ondergeschikte, dat door de autoriteiten geïntercepteerd zou zijn, zei Marro dat er een gebrek aan discipline binnen de gelederen van zijn organisatie heerste.⁵¹⁸

3.3.4.4

ONLF (Ogaden National Liberation Front)⁵¹⁹

Het ONLF zou op gespannen voet staan met de president van de *Somali Regional State* (SRS) Mustafa Omer. De voorzitter van het ONLF Abdirahman Mehdi betichtte Omer ervan er alles aan te doen om de partij te ontmantelen om zodoende de hegemonie van de PP in de SRS te handhaven. Volgens een vertrouwelijke bron kan het ONLF geen bijeenkomsten in de SRS organiseren. In 2021 zou er bij de verkiezingen in de SRS ten faveure van de PP gefraudeerd zijn. Zelfs de kiesraad NEBE heeft de fraude volgens een bron toegegeven. Ook zou het ONLF onder interne strubbelingen gebukt gaan.⁵²⁰

In februari 2022 berichtte Addis Standard over klachten van het ONLF en de nieuwe oppositiebeweging, *Congress for Somali Cause* (CSC), over een nieuwe golf van hardhandig optreden tegen de Somali bevolking in de regio waarbij doden zouden zijn gevallen. De autoriteiten van de SRS zouden op illegale wijze oppositieleiden en jongeren detineren. Het ONLF, dat president Mustafa Omer de schuld gaf van de gebeurtenissen, riep de regionale regering op alle politieke gevangenen vrij te laten, politieke partijen, maatschappelijke organisaties en onafhankelijke politici met rust te laten en politieke ruimte te creëren. Volgens het ONLF zou de bevolking de vrijheid van meningsuiting ontzegd worden, evenals het recht op vereniging en het recht om kritiek te leveren op het falende beleid van de regering van de SRS met betrekking tot basisvoorzieningen.⁵²¹

In het vorige algemene ambtsbericht over Ethiopië uit 2021 werd nog gewag gemaakt van de arrestatie van drie prominente ONLF-leiders in oktober 2020.⁵²² Over de verslagperiode van dit ambtsbericht is geen berichtgeving bekend over detentie van leden of leiders van het ONLF. Het is niet bekend of de drie ONLF leden die in 2020 werden gearresteerd nog steeds vastzitten. Abdirahman Mehdi verklaarde in september 2021 dat het ONLF zich zou terugtrekken uit de tweede ronde van de nationale verkiezingen, die gepland waren voor 30 september 2021. De voorzitter van het ONLF legde uit dat de beslissing was genomen als gevolg van meerdere factoren, zoals het niet registreren van ONLF-aanhangers om te mogen stemmen en het bedreigen en aanvallen van kandidaten en leden van de partij. In tegenstelling tot het OLF en het OFC noemde het ONLF niet als reden dat leden van het ONLF nog gedetineerd zaten.⁵²³

⁵¹⁶ Vertrouwelijke bron, 6 mei 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵¹⁷ De leider is geboren als Miliyon Diriba, maar staat bij zijn vrienden bekend als Kusma. Hij koos Jaal Marroo, ook geschreven al Jal Marro, als zijn *nom de guerre*, waarbij 'Jaal' in het Oromoo kameraad betekent.

⁵¹⁸ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; Borkena, *Ethiopian gov't media releases "intercepted" phone conversation between militant Oromo leaders*, 21 april 2022.

⁵¹⁹ Het ONLF dat strijdt voor een onafhankelijk Ogaden-regio binnen de SRS, voert deze strijd sinds de terugkeer van de partij naar Ethiopië in 2018 niet meer met wapens maar op het politieke platform. Hoewel het ONLF zegt op te komen voor alle inwoners van de SRS, wordt de partij vooral gesteund door Ogadeni, die veertig tot vijftig procent van de bevolking van de regio uitmaken. Het overgrote deel van de niet-Ogadeni in de SRS staat afwijzend tegenover de aspiraties van het ONLF; Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018, pagina 13, juli 2018.

⁵²⁰ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; Addis Standard, *In-depth Analysis: ONLF buckles under the pressure of infighting, resignation & disputed removal of leadership. What's next?*, 4 februari 2021; Ethiopia Insight, *The arbitrary detention of Abdifatah Mohamoud and other Ethio-Somali elites*, 25 oktober 2021.

⁵²¹ Addis Standard, *News: Somali regional govt accuses 'anti-peace forces' of attempting coup, colliding with terrorist organizations to destabilize region*, 16 februari 2022; Addis Standard, *News: ONLF responds to Somali region accusations, blames regional govt of disinformation, downplaying drought effects*, 17 februari 2022.

⁵²² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 74, februari 2021.

⁵²³ Addis Standard, *Breaking: ONLF pulls out of delayed election*, 17 september 2021; ONLF, *Press Release*, 17 september 2021.

3.3.5

Behandeling van familieleden van (vermeende) OLF'ers door de autoriteiten

Eerder in dit ambtsbericht werd geschreven over de risico's die familieleden liepen van Oromo in de diaspora (zie paragraaf 3.3.1). In een persverklaring van maart 2022 beschuldigde het OLF de regering ervan familieleden van OLF-leden vermoord en ontvoerd te hebben. Zo zouden vier familieleden van Dawuud Ibsa vermoord zijn en nog eens vier zijn ontvoerd in West-Oromia. Ook van het andere prominente OLF-lid Lammii Benyaa zouden familieleden ontvoerd zijn in West-Oromia. Het huis van de familie Benyaa zou door federale troepen in brand zijn gestoken.⁵²⁴

Op 6 mei 2021 verklaarde de EHRC in een persverklaring getuigenissen ontvangen te hebben over de praktijk van het arresteren van familieleden van jongeren die verdacht werden van banden met het OLA. Om onder de detentie uit te komen werd van de familieleden geëist om de jongeren aan te geven. Ook zouden vrouwen onder druk worden gezet om hun man aan te geven als die ervan werd verdacht banden te hebben met de "terroristische" groepering.⁵²⁵

3.3.6

Positie van leden van oppositiepartijen anders dan TPLF, OLF, OFC en ONLF

Het Ethiopische parlement nam in mei 2021 een resolutie aan waarmee het TPLF en het OLA, dat door de overheid OLF-Shene wordt genoemd, als terroristische organisaties werden aangemerkt.⁵²⁶ Het TPLF en het OLA gingen in augustus 2021 een samenwerkingsverband aan waarbij ze besloten om gezamenlijk tegen de regering van Abiy te strijden.⁵²⁷ In november 2021 meldde VOA News dat de TDF/TPLF een alliantie had gesloten met andere gewapende en oppositiegroepen om te streven naar een politieke overgang. Het document dat aan de alliantie ten grondslag lag werd volgens de initiatiefnemers naast het TPLF en het OLA ondertekend door andere groeperingen zoals het *Afar Revolutionary Democratic Unity Front*, *Agaw Democratic Movement*, *Benishangul People's Liberation Movement*, *Gambella Peoples Liberation Army*, *Global Kimant*⁵²⁸ *People Right and Justice Movement/ Kimant Democratic Party*, *Sidama National Liberation Front* en *Somali State Resistance*. De alliantie zou het *United Front of Ethiopian Federalist Forces* gaan heten.⁵²⁹

De woordvoester van premier Abiy twitterde ten tijde van de formatie van de alliantie dat de partijen niet voor democratisering van Ethiopië waren.⁵³⁰ De regering van Ethiopië noemde de alliantie "een publiciteitsstunt" en beweerde dat sommige van de betrokken groepen niet echt organisaties waren en geen slagkracht hadden.⁵³¹ Het is niet duidelijk in hoeverre de alliantie daadwerkelijk vorm heeft gekregen en in hoeverre de verschillende partijen samenwerken. Er is eveneens weinig bekend over de andere groeperingen dan het TPLF en het OLA.⁵³² Volgens een vertrouwelijke bron vocht het *Benishangul People's Liberation Movement (BPLM)* samen met het OLA tegen Amhara in Benishangul-Gumuz.⁵³³ Eind 2021 ontsnapte de voormalige commandant van de BPLM, Abdulwahab Mehad uit de gevangenis, waar hij een straf van negen jaar uitzat. In 2017 had de BPLM vrede gesloten met de toenmalige Ethiopische regering. Mehad had de gewapende strijd echter

⁵²⁴ OLF, *The Prosperity Party Regime of Ethiopia Must Stop Inhuman and Cruel Massacres and Detentions of Family members of Oromo Opposition Parties, particularly the OLF*, 18 maart 2022.

⁵²⁵ EHRC, *Oromia: Law enforcement operation should be lawful*, 6 mei 2021.

⁵²⁶ The Reporter, *House endorses designation of TPLF, Shene as Terrorist groups*, 8 mei 2021.

⁵²⁷ Al Jazeera, *Ethiopia armed group says it has alliance with Tigray forces*, 11 augustus 2021.

⁵²⁸ Ook als Qemant geschreven.

⁵²⁹ VOA News, *Tigray, Other Groups Form Alliance Against Ethiopian Leader*, 5 november 2021.

⁵³⁰ Billene Seyoum @BilleneSeyoum: <https://twitter.com/BilleneSeyoum>, 4 november 2021.

⁵³¹ The Guardian, *Alliance of Ethiopian factions puts government at risk of overthrow*, 5 november 2021.

⁵³² In paragrafen 1.3.3.2 en 1.3.3.3 wordt melding gemaakt van de gewapende strijd die de federale overheid tegen de GPDM, het GLF en het BPLF voert.

⁵³³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

voortgezet en was na een aanval op Asosa, de hoofdstad van BG, opgepakt en uiteindelijk tot negen jaar cel veroordeeld. De angst was dat Mehad naar Soedan was gevlucht waar hij zijn geleerden weer zou aansterken met jonge rekruten.⁵³⁴

Naast de oppositionele partijen die een gewapende strijd tegen de Ethiopische autoriteiten voerden, waren er partijen die door de NEBE erkend waren en op het politieke platform oppositie voerden. Ethiopië had een heel scala aan oppositiepartijen, waarvan naast de eerdergenoemde partijen (zoals het OFC en het OLF) NaMA, E-ZEMA, Balderas, ENAT en Aben de bekendste waren. Menige bron was het erover eens dat personen die in Addis Abeba politiek actief waren meer bewegingsruimte hadden dan elders in het land.⁵³⁵ Daarentegen zou het politieke bewegingsveld de laatste jaren vernauwd zijn en zou het steeds moeilijker zijn om oppositie tegen de regering te voeren. Zelfs EZEMA, waarvan de voorzitter Berhanu Nega in het kabinet van Abiy zat en die de PP steunde, zou volgens een vertrouwelijke bron onder controle van de autoriteiten staan.⁵³⁶ De op Amhara gerichte partij NaMA die Bellele Molla als minister van Innovatie en Technologie in het kabinet had, verklaarde eind mei 2022 dat de partij een hardhandig optreden waarnam vanuit de federale autoriteiten tegen afwijkende stemmen en politieke verschillen. NaMA-leden zouden slachtoffer zijn van dit hardhandig optreden. De partij riep de regionale overheid van Amhara op te stoppen met - zoals de partij het zelf noemde - willekeurige massa-arrestaties. Tevens riep ze de federale regering op politici in de oppositie, onder wie NaMA-leden, niet langer aan te vallen onder het mom van rechtshandhaving.⁵³⁷ Reuters schreef in mei 2022 dat volgens de *Amhara Association of America* negen leden van NaMA in twee plaatsen in de regio Amhara waren gearresteerd.⁵³⁸

Begin 2022 werden Eskinder Nega, de oprichter van Balderas, en drie medewerkers van de partij vrijgelaten nadat ze net zoals Jawar Mohammed waren opgepakt na de moord op de zanger Hachalu in de zomer van 2020. Het openbaar ministerie had hen voor terrorisme aangeklaagd.⁵³⁹ In mei 2022 werden volgens een vertrouwelijke bron vijf personen van de partijen ENAT, Balderas en Aben gearresteerd. Van sommigen van hen was eind mei 2022 niet bekend waar ze vastgehouden werden. Er bestond geen officiële aanklacht tegen hen.⁵⁴⁰ Volgens Borkena legde Eskinder Nega in augustus 2022 zijn functie bij Balderas neer. In een handgeschreven brief schreef hij dat hij niet langer kon functioneren als deel van het leiderschap of als lid van de partij vanwege de regelrechte dictatoriale druk die de regerende partij had gecreëerd. Agenten van de Ethiopische inlichtingendienst zouden Eskinder Nega in de gaten hebben gehouden nadat hij uit de VS was teruggekeerd, waar hij aanhangers van zijn partij had ontmoet.⁵⁴¹

In paragraaf 3.2.2.3 is ingegaan op de positie van Tigrese partijen die oppositie tegen het TPLF voerden, maar zich tevens tegen de oorlog hadden uitgesproken.

⁵³⁴ Addis Standard, *Former commander of BPLM escapes from prison in Asosa, Benishangul Gumuz region*, 4 januari 2022.

⁵³⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 79, februari 2021.

⁵³⁶ Vertrouwelijke bron, 15 juli 2022.

⁵³⁷ Borkena, "Power struggle and division within the ruling party" one of the reasons for instability in Amhara region : NaMA, 26 mei 2022.

⁵³⁸ Reuters, *Journalists, general, militiamen arrested in Ethiopia's Amhara*, 20 mei 2022.

⁵³⁹ Addis Standard, *Breaking: Eskinder Nega, colleagues released, senior Justice Ministry officials visit Kaliti prison*, 7 januari 2022.

⁵⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁴¹ Borkena, "We do not know the whereabouts of Ato Eskinder Nega," Balderas Party, 15 augustus 2022.

3.3.7 *Mogelijkheden tot kritiek op autoriteiten*

Gezien het bovenstaande leken de Ethiopische autoriteiten op te treden tegen kritische geluiden vanuit oppositiepartijen ongeacht de affiliatie van deze partijen. The New York Times schreef in maart 2022 dat premier Abiy al voor het conflict in het noorden in Ethiopië weer had teruggedrepen naar oude repressiemaatregelen, zoals het blokkeren van internet in sommige gebieden en het arresteren en detineren van onder andere journalisten, demonstranten en critici.⁵⁴² Een vertrouwelijke bron stelde dat er een heel liberaal beleid en wettelijk kader bestond voor het uitoefenen van de verschillende rechten, zoals de vrijheid van meningsuiting en van vergadering, maar dat de praktijk weerbarstiger was. De repressie zou bijna net zo erg zijn als voor 2018, toen het EPRDF/TPLF aan het bewind was en er bijna geen kritische geluiden in Ethiopië mogelijk waren, aldus de bron.⁵⁴³ Andere bronnen stelden dat de situatie niet ideaal was, maar dat deze nog niet zo slecht was als tijdens het EPRDF/TPLF bewind.⁵⁴⁴ In Addis Abeba zou er meer vrijheid zijn om kritiek op de federale autoriteiten te uiten dan in de rest van het land. In Oromia zou de situatie daarentegen nog nooit zo slecht zijn geweest op het gebied van vrijheid van meningsuiting, aldus een vertrouwelijke bron (zie ook paragraaf 3.8.1).⁵⁴⁵

Er bestonden volgens vertrouwelijke bronnen organisaties en personen die kritiek konden uiten op het beleid en de acties van de federale overheid zonder dat er repercussies aan verbonden waren: de NEBE, de EHRC en de minister van Justitie zouden nog een vrij onafhankelijke rol hebben. Ze wisten hoever ze konden gaan en zouden in de pas blijven lopen, maar ze waren kritisch, aldus de bronnen. De NEBE had bijvoorbeeld vorig jaar na de landelijke verkiezingen verkondigd dat deze niet geheel eerlijk verlopen waren. Verder noemde de kiesraad in maart 2021 het huisarrest van Dawud Ibsa dat in mei 2021 was ingegaan, onacceptabel en eiste de raad zijn directe vrijlating.⁵⁴⁶

De EHRC bracht verschillende rapporten uit waarin ze kritisch was op het handelen van de regering (zie ook paragraaf 3.1.1).⁵⁴⁷ Vertrouwelijke bronnen verklaarden echter dat ook de EHRC grenzen had en deze niet overtrad door bepaalde informatie niet openbaar te maken.⁵⁴⁸ Desgevraagd gaf een vertrouwelijke bron aan dat de EHRC kritiek kon uiten omdat het moeilijk was voor de regering om tegen een instelling op te treden die geloofwaardig was en brede steun onder de bevolking had.⁵⁴⁹ In 2021 werden echter medewerkers van gerenommeerde en internationale organisaties en ambassades zoals MSF Spanje, Norwegian Refugee Council (NRC) en de Ierse ambassade het land uitgezet, omdat ze kritiek hadden gehad op de Ethiopische regering, met name op haar rol in de oorlog in het noorden van Ethiopië.⁵⁵⁰ Het is derhalve niet duidelijk waar de rode lijn voor de Ethiopische regering liep betreffende kritiek op haar doen en laten.⁵⁵¹

3.3.8 *Politieke gevangenen*

Zoals paragrafen 3.3.4 en 3.3.6 reeds werd vermeld zaten er, ondanks de vrijlating begin 2022 van een aantal van hen, nog tientallen leden van oppositiepartijen in detentie, van wie velen zonder officiële aanklacht. Ook zouden sommige

⁵⁴² The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

⁵⁴³ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁵⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

⁵⁴⁶ BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopian opposition leader 'under house arrest'*, 9 maart 2022.

⁵⁴⁷ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022;

⁵⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

⁵⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁵⁵¹ Vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

gevangenen nog steeds vastgehouden worden ondanks het feit dat de rechtbank hun vrijlating had gelast.⁵⁵² Een vertrouwelijke bron stelde dat van sommige politieke gevangenen niet bekend was waar ze vastzaten.⁵⁵³

3.4 Positie van de vrouw

Voor de Ethiopische grondwet hebben man en vrouw gelijke rechten. Ook heeft de Ethiopische overheid een *Special National Policy Package* voor de promotie van gendergelijkheid.⁵⁵⁴ Desondanks stellen verschillende bronnen dat Ethiopië een traditionele, conservatieve maatschappij is, waar een grote mate van ongelijkheid bestaat tussen man en vrouw. USDoS stelde in april 2022 bijvoorbeeld dat vrouwen minder kansen hadden op de arbeidsmarkt dan mannen.⁵⁵⁵ Vrouwen liepen in rurale gebieden tegen meer ongelijkheid aan dan in steden en er waren ook sociale, culturele en religieuze verschillen volgens verschillende bronnen. Hoe hoger de opleiding is die de vrouw genoten heeft, hoe groter de kans dat ze een onafhankelijk bestaan kan leiden. Een vertrouwelijke bron merkte hierover op dat hoogopgeleide vrouwen ook in Addis Abeba tegen discriminatie en genderongelijkheid aanliepen.⁵⁵⁶

In 2019 had Ethiopië op de *Gender Inequality Index* (GII)⁵⁵⁷ een score van 0,517 waarmee het op de 125^e plaats van de 162 landen met een GII-score stond. Zwitserland was dat jaar het land met de geringste genderongelijkheid (0,025) en Jemen het land met de grootste ongelijkheid tussen man en vrouw (0,795): hoe hoger de score hoe groter de ongelijkheid in een land is. De score voor landen uit sub-Sahara-Afrika was voor dat jaar 0,570, waarmee Ethiopië beter dan het gemiddelde scoorde. De afgelopen jaren heeft Ethiopië een dalende curve op de GII laten zien, hetgeen een verbetering in de gelijkheid tussen man en vrouw betekent.⁵⁵⁸ Het *United Nations Development Programme* (UNDP) schreef dat Ethiopië blijkens de cijfers van de GII van 2018 de afgelopen jaren aanzienlijke vooruitgang had geboekt bij het bevorderen van gendergelijkheid en vrouwenemancipatie op verschillende fronten.⁵⁵⁹ Er was volgens UNDP bijvoorbeeld veel bereikt betreffende de bevordering van de politieke participatie van vrouwen - vrouwen bezetten in 2018 50% van de ministerraad en 38,8% van de zetels in het Huis van Afgevaardigden. Desondanks bleven er in Ethiopië volgens UNDP aanzienlijke ongelijkheden bestaan tussen mannen en vrouwen.⁵⁶⁰ USDoS stelde in het rapport van 2022 dat hoewel de vertegenwoordiging van vrouwen was toegenomen, vrouwen ondervertegenwoordigd bleven in zowel verkozen als benoemde functies. Volgens USDoS verhinderde geen enkele wet vrouwen deel te nemen aan het politieke leven. Patriarchale gewoonten, religieuze factoren en

⁵⁵² Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; Addis Standard, *News: As Jawar et.al continue hunger strike Oromia region sees multiple protests demanding their release, justice for slain artist Hachalu*, 8 februari 2021; BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopian opposition parties condemn arrests of members*, 1 juni 2022; Borkena, *OLF members detained unlawfully should be immediately released, says EHRC*, 19 mei 2022.

⁵⁵³ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁵⁴ Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, artikel 25, 21 augustus 1995; vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁵⁵⁵ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 45, 12 april 2022; Addis Fortune, *Public Display of Affection, Not for the Overly Conservative*, 20 augustus 2022; The Conversation, *Religion was once Ethiopia's saviour. What it can do to pull the nation from the brink*, 15 november 2021; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁵⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁵⁵⁷ De GII is een samengestelde matrix voor genderongelijkheid op basis van drie dimensies: reproductieve gezondheid, empowerment en de arbeidsmarkt. Een lage GII-waarde wijst op een geringe ongelijkheid tussen vrouwen en mannen, en omgekeerd.

⁵⁵⁸ UNDP, *Gender Inequality Index*: <https://hdr.undp.org/data-center/> (geraadpleegd op 29 augustus 2022).

⁵⁵⁹ UNDP, *Gender equality*, geen datum: <https://www.undp.org/ethiopia/gender-equality>

⁵⁶⁰ UNDP, *Gender equality*, geen datum: <https://www.undp.org/ethiopia/gender-equality>

familieverplichtingen beperkten echter de deelname van vrouwen aan het politieke leven in sommige gevallen.⁵⁶¹

Vrouwen in afgelegen gebieden zouden over het algemeen slechte toegang tot gezondheidszorg hebben. Een gebrek aan kundige gezondheidszorg tijdens de zwangerschap zou verband houden met het hoge landelijke sterftecijfer van vrouwen tijdens de bevalling.⁵⁶² Kindhuwelijken zijn bij wet verboden, maar zouden in sommige, met name rurale, gebieden nog veel voorkomen. Ook vrouwelijke genitale verminking (VGV, ook wel *Female Genital Mutilation* - FGM) kwam voor en zou in Ethiopië weer toenemen (zie paragraaf 3.7). Polygamie zou met name onder de islamitische bevolking voorkomen, maar ook onder de orthodoxe christenen en animisten, aldus een vertrouwelijke bron.⁵⁶³ De traditionele rechtssystemen, zoals de raad van ouderen of het islamitische rechtssysteem, functioneerden met name in rurale gebieden en hielden zich bezig met gewoonterecht, zoals economische en sociale zaken. Volgens USDoS hadden vrouwen in deze systemen niet dezelfde rechten als mannen en hadden ze te maken met discriminatie.⁵⁶⁴

Gendergerelateerd geweld was volgens verschillende bronnen een groot probleem in Ethiopië. Inzake het conflict in het noorden worden bijvoorbeeld alle strijdende partijen beschuldigd van massale verkrachtingen en gender gerelateerd geweld (zie paragraaf 3.1.1).⁵⁶⁵ De overheid zou over het algemeen niet altijd adequaat handelen bij meldingen van verkrachtingen en gender gerelateerd geweld.⁵⁶⁶ Een vertrouwelijke bron stelde dat er in een ziekenhuis in Afar verschillende vrouwen lagen, omdat ze te maken hadden gehad met gender gerelateerd geweld. Door sociale druk had geen van hen aangifte gedaan. Betrokken partijen wilden dergelijke zaken het liefst binnen de eigen gemeenschap afhandelen, aldus de bron. Ook zou het voorkomen dat politieagenten geen aangifte van gender-gerelateerd geweld wilden opnemen.⁵⁶⁷ USDoS noemde het voorbeeld dat de regering geen stappen nam na meldingen van fysiek en seksueel geweld tegen vrouwen bij kieslokalen tijdens de verkiezingen van 2021. Ook zou volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken de praktijk van een gedwongen huwelijk tussen de verkrachter en zijn slachtoffer - hoewel verkrachting en gedwongen huwelijken illegaal zijn - nog steeds voorkomen. Sommige gemeenschappen dwongen verkrachters met het slachtoffer te trouwen om de reputatie van haar familie te beschermen. Verkrachters konden op deze manier hun straf ontlopen.⁵⁶⁸

Ook huiselijk geweld, waaronder echtelijk geweld, was een groot probleem in Ethiopië. Er bestaat wetgeving tegen huiselijk geweld, maar de overheid zou de wet niet consistent handhaven. Volgens onderzoek (*Demographic and Health Survey* - DHS) uit 2016 zou 34% van de meisjes en getrouwde vrouwen tussen 15 en 49 jaar te maken hebben gehad met een vorm van fysiek, seksueel of emotioneel geweld.⁵⁶⁹ Het daadwerkelijke percentage zou volgens een vertrouwelijke bron hoger liggen, omdat er vaak vanuit de familie enorme druk werd uitgeoefend om geen melding van gendergerelateerd geweld te maken.⁵⁷⁰ Er bestaat in Ethiopië geen specifieke

⁵⁶¹ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 26-27, 12 april 2022.

⁵⁶² USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 32-33, 12 april 2022.

⁵⁶³ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 37, 12 april 2022.

⁵⁶⁴ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 11, 12 april 2022.

⁵⁶⁵ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 15 en 30, 12 april 2022.

⁵⁶⁶ OHCHR, *Ethiopia: Critical moment to strengthen fight against trafficking in the Tigray, Afar, and Amhara*, 3 oktober 2022; AfricLaw, *Inclusive national dialogue and accountability for rights violations can heal Ethiopia from a culture of impunity*, 16 mei 2022; USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 30, 12 april 2022.

⁵⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁶⁸ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 30, 12 april 2022.

⁵⁶⁹ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, juli 2017.

⁵⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

wetgeving voor verkrachting binnen het huwelijk. Derhalve zijn er geen concrete cijfers hierover bekend.⁵⁷¹

Ondanks het gegeven dat over het algemeen vrouwen weinig ondersteuning en begeleiding kregen in het geval van gendergerelateerd geweld, bestonden er lokale initiatieven. Een vertrouwelijke bron stelde bijvoorbeeld dat door programma's van ngo's en de regering vrouwen in haar omgeving (in de regio Oromia) zich bewuster waren van hun positie en steeds vaker aangifte deden van gendergerelateerd geweld. Met de juiste begeleiding en ondersteuning waren er aangiftes opgenomen en kwam er ook een strafrechtelijk onderzoek. De begeleiding en ondersteuning was volgens de bron nog beperkt en lokaal.⁵⁷²

3.5 Alleenstaande minderjarigen

3.5.1 *Situatie (alleenstaande) minderjarigen in Ethiopië*

In een artikel op de website van de ngo *Humanium*, die voor het laatst in juni 2020 is geüpdatet, staat dat in Ethiopië 88% van de kinderen, met name in rurale gebieden, in multidimensionale armoede leeft en geen toegang heeft tot ten minste drie van de fundamentele behoeften zoals adequate voeding, onderwijs, gezondheid en onderdak. De situatie zou volgens het artikel de afgelopen tien jaar wel verbeterd zijn.⁵⁷³ Vanwege de politieke, humanitaire en veiligheidssituatie in het land zou de situatie sinds 2020 weer verslechterd zijn en zouden de rechten van het kind op vele vlakken onder druk staan.⁵⁷⁴

Het is niet duidelijk hoeveel alleenstaande minderjarigen er in Ethiopië zijn. De laatste *Demographic and Health Survey* van de Ethiopische autoriteiten stamt uit 2016. Verder gaan veel kinderen in Ethiopië ongeregistreerd door het leven.⁵⁷⁵ In heel Ethiopië zijn er alleenstaande kinderen, maar in een rapport van het toenmalige ministerie van Arbeid en Sociale Zaken uit 2018 werd het aantal dakloze personen in Addis Abeba op ongeveer 24.000 geschat; onder wie ongeveer 10.500 straatkinderen.⁵⁷⁶ Vertrouwelijke bronnen meldden dat het aantal straatkinderen de afgelopen jaren in Ethiopië is gestegen. In het straatbeeld van Addis Abeba waren bijvoorbeeld veel meer bedelaars en straatkinderen dan voorheen, zo stelde een bron.⁵⁷⁷ Een vertrouwelijke bron zei dat veel kinderen van het platteland naar de stad waren getrokken in de hoop op een beter leven. Het kwam voor dat hun ouders hier geen weet van hadden. De institutionele opvang was slecht in de stad, waardoor deze kinderen de kans liepen op straat te komen.⁵⁷⁸

OCHA schreef in juni 2021 dat er in Tigray 5.404 niet-begeleide en alleenstaande kinderen (UASC's: *unaccompanied and separated children*) waren geïdentificeerd. Ten minste 95% van hen (5.159) verbleef in Shire, Sheraro, Adi Daero, Endabaguna, Seyemti Adyabo, Tahtay Koraro in de Noordwest-Tigray en Axum and Adwa in Centraal-Tigray. 7,5% (389 kinderen) werd opvangen door pleeggezinnen, naaste familie of in tijdelijke alternatieve opvang. Slechts tien kinderen konden met

⁵⁷¹ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 30, 12 april 2022.

⁵⁷² Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁵⁷³ Humanium, *Children of Ethiopia Realizing Children's Rights in Ethiopia*, 1 juni 2020.

⁵⁷⁴ UNICEF, *Child marriage on the rise in Horn of Africa as drought crisis intensifies*, 28 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁵⁷⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 59, februari 2021; Humanium, *Children of Ethiopia Realizing Children's Rights in Ethiopia*, Last updated 1 juni 2020.

⁵⁷⁶ UNICEF, *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa*, pagina 2, 2019.

⁵⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022: Hierbij hoeft het niet zo te zijn dat alle staatkinderen alleenstaand zijn. Vaak hebben ze familieleden met wie ze samen op straat leven.

⁵⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

hun families herenigd worden. Humanitaire steun voor deze kinderen was volgens OCHA onvoldoende. Naast maatregelen om deze kinderen te beschermen waren er medicijnen, voedsel en non-food items nodig.⁵⁷⁹

- 3.5.2 *Wetgeving en beleid ten aanzien van opvang van alleenstaande minderjarigen*
- In juli 2017 maakte het Ethiopische centraal bureau voor de statistiek bekend dat de totale bevolking van Ethiopië op dat moment meer dan 94 miljoen bedroeg.⁵⁸⁰ Meer dan de helft van dit aantal bestond uit minderjarigen (onder de 18 jaar). Het land beschikte destijds niet over een nationaal beleid voor kinderen. De Herziene Familiewet (*Revised Family Code*) uit 2000 ging wel in op bepaalde zaken rond kinderen, zoals adoptie en voogdij, maar er bestond geen aparte wet over het welzijnsbeleid voor kinderen. Artikel 225 van de familiewet verordende bijvoorbeeld dat wanneer het kind geen vader en moeder meer had, en de langstlevende ouder geen geldige afspraken had gemaakt, de voogdij van het kind zou overgaan op naaste familieleden, zoals broers, zussen, ooms en tantes. De wet sprak daarentegen niet over de opvang van alleenstaande minderjarigen en de verantwoordelijke instanties hiervoor.⁵⁸¹

In april 2018 meldde *Save the Children* dat het Ethiopische parlement een eerste Nationaal Beleid voor Kinderen (*National Child Policy*) had goedgekeurd. Organisaties als UNICEF en *Save the Children* hadden de Ethiopische autoriteiten ondersteund bij het opstellen van het beleid. Het beleid was volgens *Save the Children* afgestemd op de basisbeginselen van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind en het Afrikaans Handvest inzake de rechten en het welzijn van het kind.⁵⁸² Een amendement op de familiewet van 2000 zorgde er wel voor dat sinds begin 2018 buitenlandse ouders geen kinderen meer uit Ethiopië mochten adopteren. De wet gold niet voor buitenlandse ingezetenen van Ethiopische origine. Zij konden nog steeds kinderen uit Ethiopië adopteren.⁵⁸³

Hoewel sommige beleidsmaatregelen voor de bescherming van kinderen in Ethiopië steeds specifiek op het kind zelf gericht waren, waren de bestaande beschermingsmaatregelen niet toereikend. Volgens vertrouwelijke bronnen was de implementatie van het beleid voor de opvang van alleenstaande kinderen slecht. Er waren richtlijnen voor opgesteld, maar die zouden nog niet van kracht zijn.⁵⁸⁴

- 3.5.3 *Opvang van alleenstaande minderjarigen*

- 3.5.3.1 *Prioriteit bij opvang*
- De regering bevorderde opvang door naaste familie, via lokale adoptie en in pleeggezinnen. De geïnstitutionaliseerde opvang was volgens een vertrouwelijke bron een laatste opvangmiddel; de Ethiopische autoriteiten zouden zich vooral richten op de hereniging van dakloze en alleenstaande kinderen met hun naaste familie. Ook zou de lokale gemeenschap er zelf op toezien, zonder inmenging van de autoriteiten, dat alleenstaande kinderen ondergebracht werden bij naaste familie, indien aanwezig.⁵⁸⁵

⁵⁷⁹ OCHA, *Ethiopia - Tigray Region Humanitarian Update Situation Report*, 3 juni 2021.

⁵⁸⁰ In 2022 zou de Ethiopische bevolking uit ongeveer 115 miljoen personen bestaan.

⁵⁸¹ Federal Negarit Gazetta, *Extra Ordinary Issue No. 1/2000 The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000*, 4 juli 2000.

⁵⁸² *Save the Children, ETHIOPIA ENDORSES FIRST NATIONAL CHILD POLICY*, 10 april 2018.

⁵⁸³ *The Independent, Ethiopia bans adoption of children by foreigners*, 10 januari 2018.

⁵⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵⁸⁵ UNICEF, *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa*, pagina 4, 2019; Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

Exacte cijfers zijn niet gevonden, maar volgens een vertrouwelijke bron waren er in 2016 ongeveer vier miljoen kinderen die niet bij hun ouders woonden. De meeste van hen woonden bij naaste familie.⁵⁸⁶ Sociale netwerken waren volgens een vertrouwelijke bron in rurale gebieden veel sterker dan in de stad. De naaste familie was hier dan ook de plek waar de meeste alleenstaande kinderen werden ondergebracht.⁵⁸⁷ Ongeveer zestig procent van de daklozen zou op het platteland geboren zijn en naar de hoofdstad zijn verhuisd, meestal op zoek naar mogelijkheden om aan de armoede op het platteland te ontsnappen en een beter inkomen te verdienen.⁵⁸⁸ In de islamitische gemeenschap in Ethiopië, vooral in regio's met een islamitische meerderheid zoals SRS, Afar en Oromia, bestond volgens een vertrouwelijke bron het kafala systeem, een vorm van voogdijschap over alleenstaande minderjarigen. Deze vorm van voogdijschap vond plaats buiten het officiële justitiële systeem.⁵⁸⁹

3.5.3.2

Opvang door de staat

De Ethiopische staat beschikte over opvangtehuizen voor alleenstaande kinderen, maar deze zouden volgens vertrouwelijke bronnen te weinig capaciteit hebben en de omstandigheden zouden verre van optimaal zijn. De medewerkers van deze tehuizen zouden door slechte opleiding en een tekort aan middelen niet berekend zijn op hun taak. Ook zouden individuele medewerkers de verantwoordelijkheid voor te veel kinderen hebben.⁵⁹⁰ Een vertrouwelijke bron vertelde dat er geen cijfers bekend zijn van het aantal alleenstaande minderjarigen in de opvangtehuizen van de Ethiopische staat.⁵⁹¹ UNICEF schreef in 2019 dat de Ethiopische regering en ngo's een aantal opvangtehuizen in Addis Abeba beheerden, maar dat het aantal beschikbare bedden onvoldoende was om aan de vraag te voldoen.⁵⁹² Het huidige ministerie van Vrouwen en Sociale Zaken (*Ministry of Women and Social Affairs*) is in Ethiopië verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van de opvang van alleenstaande minderjarigen. Het ministerie zou volgens een vertrouwelijke bron te weinig budget hebben om de richtlijnen die toezien op de implementatie van het beleid te bekostigen.⁵⁹³ Er zouden geen minimale standaarden bestaan voor de door de staat gecontroleerde instellingen. Er was een beleidslijn opgesteld om de zorg in deze instellingen, waaronder betere trainingen voor de medewerkers, naar een hoger plan te tillen, maar deze was nog niet geïmplementeerd.⁵⁹⁴ Het kon gebeuren dat kinderen in een dergelijk instituut verbleven totdat ze meerderjarig waren. Er waren programma's voor deze kinderen, maar het was een uitdaging voor hen om weer in de maatschappij te integreren.⁵⁹⁵

3.5.3.3

Alternatieve opvang

Naast de opvangtehuizen van de staat waren er ook ngo's die alleenstaande kinderen opvingen. Toen het in 2018 verboden werd voor buitenlanders om Ethiopische kinderen te adopteren, werden ongeveer veertig particuliere weeshuizen gesloten. De kinderen die daar woonden, werden grotendeels in staatsinstellingen geplaatst. In opvangtehuizen van ngo's waren de omstandigheden beter dan in die van de staat, maar de opvang was hier volgens een vertrouwelijke bron vaak tijdelijk van aard.⁵⁹⁶ Een andere bron stelde dat er ook particuliere instellingen

⁵⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁵⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁵⁸⁸ UNICEF, *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa*, pagina 3, 2019.

⁵⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022..

⁵⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁵⁹¹ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵⁹² UNICEF, *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa*, pagina 4, 2019.

⁵⁹³ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁵⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁵⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

waren waar kinderen konden verblijven totdat ze meerderjarig waren.⁵⁹⁷ De opvanglocaties die door ngo's gerund werden, hadden hogere maatstaven en betere faciliteiten dan de tehuizen van de staat, aldus een vertrouwelijke bron.⁵⁹⁸ SOS Kinderdorpen had in Addis Abeba zeven huizen waar alleenstaande kinderen werden opgevangen. In elk huis konden zes tot acht kinderen verblijven. Een 'moeder' stond aan het hoofd van elke bungalow.⁵⁹⁹

In mei 2022 werd een project van SOS Kinderdorpen aangekondigd dat als doel had het aantal kinderen op straat in Addis Ababa, Adama and Dire Dawa te verminderen. Het project zou naar verluidt vijf jaar duren. In het kader van het project zouden meer dan 9.000 straatkinderen in de drie steden worden bereikt door het verstrekken van voeding, mobiele gezondheidszorg en advies. In de loop van het project zouden 2.500 kinderen tijdelijk onderdak krijgen en meer dan 1.500 kinderen onderwijs- en opleidingsmogelijkheden.⁶⁰⁰ Save the Children had bijvoorbeeld opvang voor minderjarigen die het slachtoffer waren geworden van mensensmokkel. De opvang die Save the Children ondersteunde, was tijdelijk; meisjes en jongens werden apart opgevangen. Verder had de ngo een project waarbij ze pleeggezinnen trainde voor de opvang van alleenstaande minderjarigen.⁶⁰¹

3.5.3.4 Capaciteit opvang

De voorbeelden van bovengenoemde organisaties en projecten zijn niet uitputtend en alomvattend voor de opvang van alleenstaande kinderen. Er bestaan tal van andere particuliere weeshuizen en projecten. Verschillende bronnen waren het er echter over eens dat de verschillende opvangmaatregelen, zowel statelijk als particulier, niet afdoende waren om alle alleenstaande minderjarigen op te vangen. Zoals reeds eerder is gezegd konden in dezen geen exacte cijfers gegeven worden. Verder stelde een vertrouwelijke bron dat vanwege het gebrek aan goede re-integratie programma's veel kinderen weer terugkeerden naar de straat. Als er geen plek in de opvang was, bestond de kans dat kinderen weer op straat belandden, aldus dezelfde bron.⁶⁰²

3.5.4 *Minderjarigen onder ontheemden en vluchtelingen*

Zoals hierboven is beschreven, vertrokken veel kinderen, met of zonder medeweten van hun ouders, van het platteland naar de stad om daar hun heil te zoeken. Naast de hierboven genoemde opvangcentra konden deze kinderen in kampen voor ontheemden terecht komen. In een groot deel van deze kampen bestond een gebrek aan voedsel en sanitaire en andere voorzieningen (zie paragraaf 4.2).⁶⁰³

UNHCR schreef op haar website dat zich onder de vluchtelingengemeenschap in Ethiopië meer dan 41.000 UASC's bevonden. Dat zou volgens UNHCR het grootste aantal in de wereld zijn. De meeste van deze niet-begeleide alleenstaande kinderen, ongeveer 22.000, kwamen uit Zuid-Soedan en verbleven in een van de vluchtelingenkampen in de regio Gambella. Nergens zou volgens UNHCR de situatie van UASC's schrijnender zijn dan in deze kampen.⁶⁰⁴ Onderzoeker Sentayeru Kassu schreef in zijn onderzoek dat wezen uit Eritrea extreem kwetsbaar waren voor

⁵⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁵⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁵⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁶⁰⁰ Capital Ethiopia, *SOS Children's Village launches project to help Ethiopia's street children*, 15 mei 2022.

⁶⁰¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁶⁰² Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁶⁰³ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁶⁰⁴ UNHCR, *FLEEING UNACCOMPANIED Healing the Suffering of Children Who've Lost Everything*, geen datum bekend.

uitbuiting en mensensmokkel omdat hun geen bescherming of ondersteuning geboden werd.⁶⁰⁵

Hierbij moet gezegd worden dat bovenstaande beschrijving niet uitputtend is. De situatie van de UASC's in de vluchtelingenkampen in Tigray is bijvoorbeeld niet duidelijk (zie paragraaf 4.3).

3.5.5 *Alleenstaande minderjarige repatrianten*

De Ethiopische staat werkt samen met UNICEF en IOM om terugkerende alleenstaande kinderen uit onder andere Saoedi-Arabië te begeleiden (zie paragraaf 5.1). Van alle personen die gedwongen uit het Midden-Oosten terugkeerden, was zes procent minderjarig van wie een groot gedeelte alleenstaand was. Het is niet bekend welk deel de alleenstaande minderjarigen uitmaakten van het gehele aantal kinderen dat terugkeerde. Er was niet voldoende plek in de transitcentra waar teruggekeerde Ethiopiërs maximaal zeven dagen konden verblijven, met als gevolg dat alleenstaande minderjarigen bij volwassenen werden geplaatst.⁶⁰⁶ Maatschappelijk werkers wachtten de alleenstaande kinderen op als ze na hun gedwongen terugkeer in Ethiopië aankwamen. Zij begeleidden hen in hun terugkeer naar hun ouders of naaste familie. Sinds de start van het conflict was het moeilijk om alleenstaande minderjarigen met hun familie te verenigen. Terugkeer naar Tigray was vanwege het conflict niet mogelijk en buiten Tigray was het moeilijk om familieleden te vinden.⁶⁰⁷ Het is niet bekend in hoeverre de situatie veranderde na het staakt-het-vuren van 2 november 2022.

3.5.6 *Voorzieningen*

De alleenstaande minderjarigen in de instellingen van de overheid hadden toegang tot gratis medische zorg en onderwijs, wat meestal uit het reguliere aanbod ter plaatse bestond. Een vertrouwelijke bron plaatste hierbij de kanttekening dat er in grote delen van Ethiopië structureel of frequent gebrek was aan medische zorg en onderwijs.⁶⁰⁸ In sommige particuliere instellingen werd ook onderwijs aangeboden, zoals op de scholen van de SOS Kinderdorpen.⁶⁰⁹ Het is niet bekend of elke instelling die buiten de staat om functioneerde, onderwijs aanbod.

3.6 **LHBTI'ers**

Verschillende bronnen geven aan dat Ethiopië een erg traditioneel en conservatief land is. Veel Ethiopiërs geloven volgens bronnen dat homoseksualiteit een keuze is en niet aangeboren. Een bron stelt dat de verschillende religies in Ethiopië het vaak oneens zijn, maar dat ze elkaar vinden in hun aversie tegen homoseksualiteit. De positie van de LHBTI-gemeenschap is er de afgelopen jaren niet beter op geworden, stellen vertrouwelijke bronnen.⁶¹⁰ In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië van juli 2018 stond dat volgens een vertrouwelijke bron premier Abiy na zijn aantreden contact had gezocht met de LHBTI-gemeenschap in Ethiopië om te spreken over mogelijkheden om de positie van de gemeenschap in de Ethiopische samenleving te versterken. Het was destijds niet bekend of dit tot concrete plannen had geleid.⁶¹¹

⁶⁰⁵ Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina 53, december 2021.

⁶⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁶⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁶⁰⁹ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁶¹⁰ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; AfricLaw, *Time to consider decriminalising homosexuality in Ethiopia*, 1 oktober 2021.

⁶¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018*, pagina 79, juli 2018.

Desgevraagd geeft een vertrouwelijke bron aan dat met de komst van premier Abiy de situatie van de LHBTI-gemeenschap niet is veranderd.⁶¹² Abiy is een evangelische christen en behoort tot de *Mulu Wongel (Full Gospel) Believers Church*.⁶¹³ Deze stroming is, net zoals de andere grote religies in Ethiopië, fel gekant tegen homoseksualiteit, zo stelde een vertrouwelijke bron.⁶¹⁴

Het Ethiopische Wetboek van Strafrecht uit 2004 dat stelt dat seksuele activiteiten tussen personen van hetzelfde geslacht, zowel mannelijk als vrouwelijk, strafbaar zijn (wet 414/2004, artikelen 629, 630, 106), is nog steeds van kracht. Volgens artikel 629 van de wet is "eenieder die met een persoon van hetzelfde geslacht een seksuele daad verricht" strafbaar. Naargelang de ernst van de zaak kan dit leiden tot een gevangenisstraf van één tot vijftien jaar.⁶¹⁵ Er bestaat geen wetgeving in Ethiopië die het discrimineren van de LHBTI-gemeenschap strafbaar stelt.⁶¹⁶ De EHRC zou zich de afgelopen jaren niet hebben uitgesproken over LHBTI-issues.⁶¹⁷ Een vertrouwelijke bron merkte hierover op dat de EHRC vanwege de wetgeving uit 2004 ook geen verklaring kon geven over LHBTI-zaken.⁶¹⁸

De regering heeft volgens een vertrouwelijke bron geen actief vervolgingsbeleid. Als iemand wordt betrapt bij het uitvoeren van seksuele activiteiten met iemand van hetzelfde geslacht, komt de politie in actie, maar de politie gaat niet gericht op zoek naar leden van de LHBTI-gemeenschap.⁶¹⁹ USDoS schrijft over de mensenrechtensituatie in Ethiopië in het jaar 2021 dat er geen meldingen waren van personen die opgesloten of vervolgd waren vanwege het deelnemen aan consensueel seksueel gedrag met iemand van hetzelfde geslacht.⁶²⁰ Vertrouwelijke bronnen geven aan dat de onderdrukking en discriminatie van de LHBTI-gemeenschap voornamelijk uit de maatschappij voortkomen. Leden van de gemeenschap proberen hun seksuele identiteit derhalve zo goed mogelijk te verbergen om niet met hun familie of naaste omgeving in de problemen te komen. Trans- en interseksepersonen kunnen in Ethiopië volgens de bronnen hun natuur niet volgen, omdat dat door de Ethiopische maatschappij niet geaccepteerd wordt. Iemand moet zich conform het geslacht of de rol gedragen die tijdens de geboorte zijn bepaald; anders wordt deze persoon niet geaccepteerd.⁶²¹

Volgens USDoS waren er tijdens de verslagperiode meldingen van geweld tegen LGBTQI+ personen. Uit angst voor vergelding, discriminatie of stigmatisering zouden leden van de gemeenschap geen melding maken van discriminatie, mishandeling of andersoortig geweld tegen hen.⁶²² De autoriteiten boden geen bescherming als LHBTI'ers te maken kregen met bijvoorbeeld discriminatie of mishandeling vanwege hun geaardheid. Toen een in de VS geregistreerde reisorganisatie die gay-reizen organiseerde voornemens was Ethiopië te bezoeken, verklaarde de burgemeester van Addis Abeba niet in te kunnen staan voor de veiligheid van de reizigers. De reis ging uiteindelijk niet door.⁶²³

⁶¹² De gesprekspartner spreekt van 'queer'-gemeenschap.

⁶¹³ The Africa Report, *Abiy Ahmed's aim to 'Pentecostalize Ethiopian politics'*, 29 december 2020.

⁶¹⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶¹⁵ The Criminal Code of Ethiopia. *Proclamation No. 414/2004:Section II –Article 629 , art. 630, art. 631.*

⁶¹⁶ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 40, 2022.

⁶¹⁷ AfricLaw, *Time to consider decriminalising homosexuality in Ethiopia*, 1 oktober 2021.

⁶¹⁸ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁶¹⁹ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶²⁰ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 40, 2022.

⁶²¹ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶²² USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 40, 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶²³ BBC News, *Ethiopia religious anger over US gay tour plan*, 4 juni 2019; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

Volgens een vertrouwelijke bron bestaan er zes organisaties in Ethiopië die zich inzetten voor de belangen en rechten van de LHBTI-gemeenschap, zoals Dana, maar deze organisaties hebben geen openbaar profiel. Ze hebben bijvoorbeeld geen eigen website, adres of bankrekening. De leden van de Ethiopische LHBTI-gemeenschap die zich uitspreken en in de openbaarheid treden, bevinden zich in het buitenland. Er is wel degelijk een gemeenschap in Ethiopië, met name in Addis Abeba, waarvan de leden elkaar tijdens besloten bijeenkomsten treffen. Om af te spreken wordt gebruik gemaakt van online middelen waarbij uit niets blijkt dat het om de LHBTI-gemeenschap gaat. Om toegelaten te worden moet iemand geïntroduceerd worden. Ook zijn er een paar horecagelegenheden waar leden van de LHBTI-gemeenschap bij elkaar komen. De lokale politieagenten worden volgens een vertrouwelijke bron dan vaak omgekocht.⁶²⁴

Vertrouwelijke bronnen merken op dat er grote regionale en sociale verschillen in Ethiopië bestaan. Er bestaat bijvoorbeeld onderscheid tussen Addis Abeba en het platteland. Een lesbische vrouw uit een ruraal gebied heeft een grote kans om op jonge leeftijd uitgehuwelijkt te worden en haar geaardheid haar leven lang te moeten onderdrukken. Een lid van de LHBTI-gemeenschap uit Addis Abeba die uit een bemiddelde areligieuze familie komt, zal zich volgens een vertrouwelijke bron naar alle waarschijnlijkheid binnenshuis een relatief vrij leven kunnen permitteren. In het openbaar zal zo iemand zich nog steeds niet over zijn of haar geaardheid uitspreken.⁶²⁵

3.7 Female Genital Mutilation (FGM)

3.7.1

Algehele tendens

UNICEF schreef in februari 2022 dat Ethiopië de afgelopen tien jaar een opmerkelijke voortuitgang had gemaakt bij het tegengaan van *Female Genital Mutilation* (FGM). Onder vrouwen van 15 tot en met 49 jaar was het percentage van vrouwen dat een bepaalde vorm van FGM⁶²⁶ had ondergaan gedaald van 74% in 2005 naar 65% in 2016. UNICEF haalde hierbij cijfers aan uit het *Demographic and Health Survey* (DHS) dat het centraal bureau voor de statistiek (CSA) van Ethiopië in 2017 had gepubliceerd. In 2000 was het percentage volgens het CSA nog 80%. Ondanks de daling had Ethiopië volgens UNICEF nog steeds vijftientig miljoen besneden vrouwen en meisjes.⁶²⁷ Een vertrouwelijke bron gaf aan te denken dat het werkelijke aantal genitaal verminkte vrouwen hoger lag dan uit het DHS naar voren was gekomen. Het uitvoeren van FGM is strafbaar in Ethiopië. Hierdoor zouden vrouwen niet durven toegeven dat ze FGM hadden ondergaan, aldus de bron.⁶²⁸ Ook denken sommige vrouwen dat met FGM alleen infibulatie (besnijdenistype 3)⁶²⁹

⁶²⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶²⁵ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶²⁶ Vrouwelijke genitale verminking (vgv) is de letterlijke vertaling van de term *Female Genital Mutilation* (FGM) die de WHO voor meisjesbesnijdenis gebruikt.

⁶²⁷ UNICEF, *UNFPA and UNICEF in Ethiopia call for renewed commitment to end female genital mutilation in Ethiopia*, 3 februari 2022; Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 317, juli 2017.

⁶²⁸ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶²⁹ De organisatie Pharos schrijft op haar website: "De World Health Organization (WHO) onderscheidt vier vormen van meisjesbesnijdenis. **Type 1:** Gedeeltelijke of totale verwijdering van het zichtbare deel van de clitoris of alleen de huidplooi rond de clitoris (clitoridectomie). **Type 2:** Gedeeltelijke of totale verwijdering van het zichtbare deel van de clitoris en de kleine schaamlippen, met of zonder verwijdering van de grote schaamlippen (excisie). **Type 3:** Vernauwen van de vaginale opening door het wegsnijden en aan elkaar maken van de kleine en/of grote schaamlippen, met of zonder verwijdering van het zichtbare deel van de clitoris (infibulatie). **Type 4:** Alle andere schadelijke handelingen aan de vrouwelijke geslachtsorganen zonder medische noodzaak, zoals prikken, piercen, kerven, schrapen en dichtschroeien." : <https://www.pharos.nl/infosheets/algemene-informatie-over-meisjesbesnijdenis/> (geraadpleegd op 21 juli 2022)

wordt bedoeld. Vrouwen die een andere vorm van FGM ondergaan hebben, zouden daardoor aangeven niet besneden te zijn.⁶³⁰

In tegenstelling tot de positieve berichtgeving van begin 2022 sloeg UNICEF eind juni 2022 alarm, omdat de aantallen kindhuwelijken en gevallen van FGM schrikbarende cijfers in de Hoorn van Afrika zouden laten zien. Vanwege de enorme droogte probeerden arme families hun dochters, soms niet ouder dan twaalf jaar oud, uit te huwelijken. Niet-besneden meisjes ondergingen deze handeling alsnog, omdat veel mannen hen anders niet als bruid wilden. UNICEF gaf aan dat data betreffende kindhuwelijken en FGM beperkt waren vanwege het gebrek aan verslaggeving en diensten in de regio. UNICEF schatte bijvoorbeeld op basis van gegevens van de regering en humanitaire onderzoeken dat FGM in de SNNPR met 27% was toegenomen. Maatschappelijk werkers die families ondersteunden om meisjes voor kindhuwelijken en FGM te behoeden zouden vanwege de droogte, net als vele anderen, uit de getroffen gebieden wegtrekken.⁶³¹

Door de coronapandemie ondervonden allerhande door de regering geïnitieerde preventieprojecten tegen FGM vertraging. De EHRC constateerde begin 2021 dat de SRS, Afar, de SNNPR en Gambella de minste progressie maakten bij het tegengaan van FGM.⁶³² Een vertrouwelijke bron stelde dat FGM op dit moment nog volop in de Ethiopische maatschappij werd toegepast en dacht niet dat het zal afnemen.⁶³³ Er zou weer een *Demographic and Health Survey* in Ethiopië op het programma staan, maar vanwege het conflict in het noorden van Ethiopië wordt dit nog niet uitgevoerd.⁶³⁴

3.7.2 *Prevalentie van Infibulatie (type 3)*

De meest ingrijpende vorm van FGM is infibulatie, waarbij de vaginale opening vernauwd wordt door bijvoorbeeld de schaamlippen dicht te naaien (zie voetnoot 629). Deze vorm zorgt doorgaans voor de meeste gezondheidsklachten bij vrouwen en meisjes. Zeven procent van de ondervraagde vrouwen die tijdens het DHS van 2016 aangaven besneden te zijn, zei dat hun genitaal gebied dichtgenaaid was, wat op infibulatie wees.⁶³⁵ Uit data van het DHS bleek dat infibulatie in 2016 het vaakst voorkwam in de SRS en Afar (respectievelijk 73% en 64% van de besneden vrouwen); Addis Abeba en Oromia hadden de laagste cijfers van infibulatie onder besneden vrouwen met respectievelijk één en twee procent.⁶³⁶ In een rapport van de *European Union Agency for Asylum* (EUAA) uit mei 2022 werd een bron aangehaald die stelde dat infibulatie in Afar anders werd uitgevoerd dan in de SRS. In Afar zouden de infibulatiepraktijken niet noodzakelijk het dichtnaaien van het genitaal gebied impliceren; daar zou men littekenweefsel aan elkaar laten groeien.⁶³⁷

3.7.3 *Verschillen in regio's, religies en tussen stad en platteland*

FGM kwam volgens het rapport van het CSA uit 2017 het vaakst voor in de SRS waar 99% van alle meisjes en vrouwen tussen de 15 en 49 jaar besneden is. Afar volgde met 91%. De regionale staten die het laagst percentage besneden vrouwen en meisjes hadden waren Tigray met 24% en Gambela met 33% (zie grafiek 4).⁶³⁸

⁶³⁰ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶³¹ UNICEF, *Child marriage on the rise in Horn of Africa as drought crisis intensifies*, 28 juni 2022.

⁶³² USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 31, 2022.

⁶³³ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁶³⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

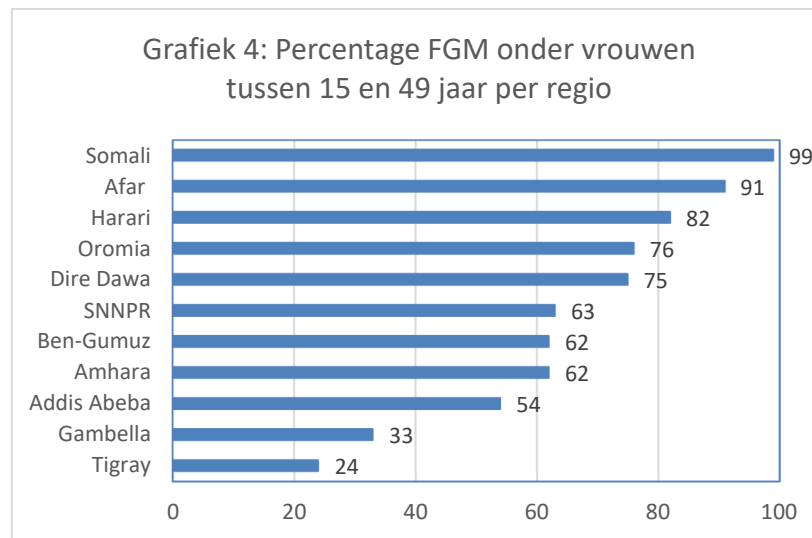
⁶³⁵ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 315, juli 2017.

⁶³⁶ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 317, juli 2017.

⁶³⁷ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, pagina 23, mei 2022.

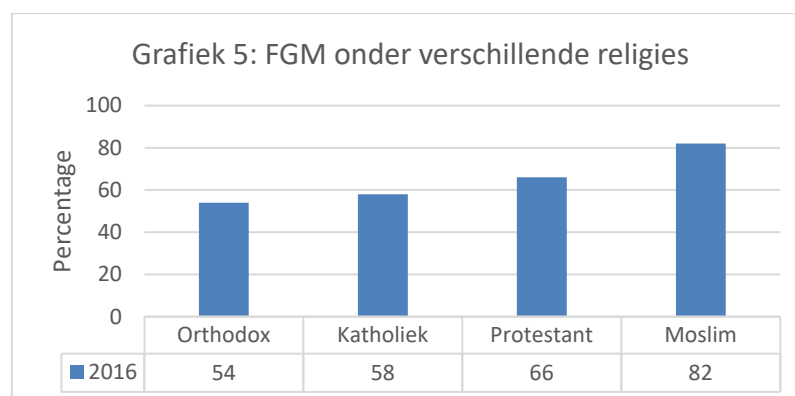
⁶³⁸ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 317, juli 2017.

Grafiek 4: Percentage FGM onder vrouwen tussen 15 en 49 jaar per regio

Uit het DSH-onderzoek bleek er ook een verschil tussen stedelijk en ruraal Ethiopië te zijn. 54% van de ondervraagde vrouwen in de stad zei besneden te zijn tegenover 68% op het platteland. In de stad ligt het gemiddelde opleidingsniveau⁶³⁹ van de bewoners hoger en stapt men makkelijker van tradities af, omdat de sociale controle iets minder is wat het lagere percentage FGM onder vrouwen in de stad kan verklaren. De SRS, Afar en Harari zijn regio's met een grote moslimmeerderheid. 82% van de ondervraagde islamitische vrouwen zei besneden te zijn waarmee de islam het hoogste percentage FGM van alle religies heeft (zie grafiek 5).⁶⁴⁰ Tevens lagen deze regio's achter op de rest van Ethiopië inzake het aanbieden van universeel basisonderwijs en was het analfabetisme onder de bevolking van deze regio's groot.⁶⁴¹ Waarom Tigray en Gambella zo laag scoorden, konden vertrouwelijke bronnen niet verklaren. Een bron zei dat er onder het EPRDF, waarbinnen het TPLF de dienst uitmaakte, flink was geïnvesteerd in Tigray, onder meer in onderwijs.⁶⁴²

Grafiek 5: FGM onder verschillende religies

⁶³⁹ Uit data van het CSA blijkt dat hoe hoger de opleiding van de moeder is hoe lager de kans dat een meisje besneden is. 81% van de meisjes, wier moeder geen opleiding had genoten, was in 2016 besneden, terwijl 51% van de dochters van moeders met een hogere opleiding besneden was: Tessema, et al, *Trends and Spatio-temporal variation of female genital mutilation among reproductive-age women in Ethiopia: a Spatio-temporal and multivariate decomposition analysis of Ethiopian demographic and health surveys*, pagina 7, mei 2020.

⁶⁴⁰ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 321, juli 2017.

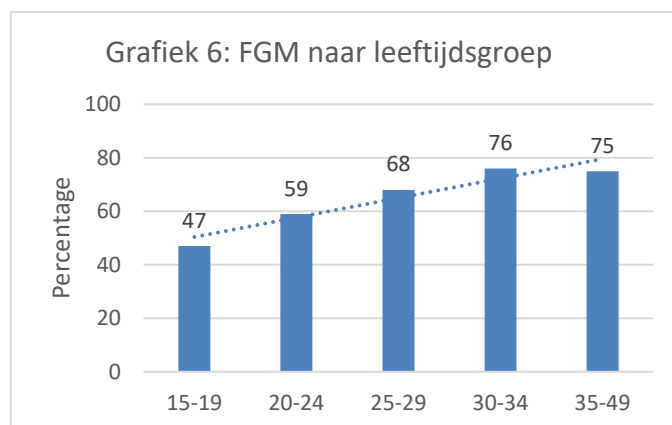
⁶⁴¹ UNICEF, *THE DECLINE OF FEMALE GENITAL MUTILATION IN ETHIOPIA AND KENYA*, pagina 9, februari 2021.

⁶⁴² Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; Tessema, et al, *Trends and Spatio-temporal variation of female genital mutilation among reproductive-age women in Ethiopia: a Spatio-temporal and multivariate decomposition analysis of Ethiopian demographic and health surveys*, pagina 12, mei 2020.

3.7.4

FGM naar leeftijdsgroep

Ook bleek uit de cijfers van het DHS-onderzoek over 2016 dat de mate van FGM duidelijk verschilt per leeftijd. Hoe hoger de leeftijd van vrouwen, hoe vaker FGM voorkwam. In de leeftijdscategorie van 15-19 was het percentage 49%, terwijl 75-76% van de vrouwen tussen 30 en 49 jaar besneden was (zie ook grafiek 6).⁶⁴³

Naar aanleiding van de cijfers van het DHS stelden de VN-organisaties UNFPA en UNICEF in augustus 2018 dat de praktijk van FGM aan het veranderen was: in vergelijking met de oudere generaties hadden minder adolescenten FGM ondergaan.⁶⁴⁴

38% van de meisjes die in 2016 veertien waren, zou volgens hun moeders besneden zijn. 57% van de vrouwen tussen 15 en 49 jaar gaf in 2016 aan voor de leeftijd van 15 besneden te zijn. In 2016 was zestien procent van de meisjes tussen 0 en 15 jaar oud besneden.⁶⁴⁵ Het CSA plaatste hierbij de kanttekening dat deze cijfers niet conform de werkelijkheid zouden kunnen zijn; sommige moeders zouden huiverig zijn geweest bij de aangifte van het wel of niet besneden zijn van hun dochters, omdat de praktijk van FGM strafbaar is volgens de Ethiopische wet.⁶⁴⁶

3.7.5

FGM in (straf)wet

De belangrijkste Ethiopische wet tot regeling van FGM in Ethiopië is proclamatie 414/2004, ook bekend als het Wetboek van Strafrecht van de Federale Democratische Republiek Ethiopië uit 2004. Dit is een federale wet die het uitvoeren of laten uitvoeren van FGM in Ethiopië strafbaar stelt.⁶⁴⁷ De wet stelt bijvoorbeeld de praktijk van de clitoridectomie⁶⁴⁸ strafbaar en voorziet in een gevangenisstraf van drie maanden of een geldboete bij veroordeling (artikel 565 van het Wetboek van Strafrecht). Wie veroordeeld is voor de praktijk van infibulatie, kan vijf tot tien jaar gevangenisstraf krijgen (artikel 566 van het Wetboek van Strafrecht).⁶⁴⁹

⁶⁴³ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 315, juli 2017.

⁶⁴⁴ UNFPA-UNICEF, *JOINT PROGRAMME ON FEMALE GENITAL MUTILATION PERFORMANCE ANALYSIS FOR PHASE II*, pagina 55, 18 augustus 2018.

⁶⁴⁵ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 315, juli 2017.

⁶⁴⁶ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 318, juli 2017.

⁶⁴⁷ The Criminal Code of Ethiopia. Proclamation No. 414/2004: artikelen 565 – 570; UNFPA-UNICEF, *Joint Programme on the Elimination of Female Genital Mutilation: Accelerating Change, Technical Guidance A Comprehensive Approach to Accelerating the Elimination of Female Genital Mutilation*, pagina 30, september 2021; UNICEF, *Country Case Studies: Progress in the Elimination of Female Genital Mutilation ANNUAL REPORT 2020*, pagina 28, september 2021.

⁶⁴⁸ Gedeeltelijke of totale verwijdering van het zichtbare deel van de clitoris of alleen van de huidplooi rond de clitoris.

⁶⁴⁹ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 30, 2022.

Verschillende bronnen melden dat ondanks de relevante wetgeving de rechtshandhaving zwak is in Ethiopië: er komen zeer weinig zaken voor de rechter en nog minder zaken leiden uiteindelijk tot een veroordeling.⁶⁵⁰ In september 2021 schreef UNICEF dat tussen 2004 toen FGM strafbaar werd in Ethiopië, en eind 2020 111 personen waren gearresteerd, 41 zaken voor de rechter waren gekomen en tien personen waren veroordeeld.⁶⁵¹ UNICEF maakte geen melding van de hoogte van de straffen, maar een vertrouwelijke bron verklaarde dat de uiteindelijke straffen heel laag waren. Volgens deze bron zou het Ethiopische ministerie van Justitie ook gezegd hebben dat de wet en de handhaving ervan geen prioriteit hadden. Veel politieagenten zouden niet genegen zijn om van aangiftes van FGM een zaak te maken. Ook zou er veel sociale druk zijn om zaken niet voor de rechtbank te brengen, met name in de regio's waar FGM veel voorkomt, zoals in Afar en de SRS.⁶⁵²

3.7.6

Bescherming(smechanismen) van regering

De *National Costed Roadmap* van de Ethiopische regering heeft als doel tegen 2025 een einde te maken aan FGM in Ethiopië. Dit plan is in 2019 ontwikkeld door het toenmalige ministerie van Vrouwen, Kinderen en Jeugd in samenwerking met belanghebbende organisaties, zoals UNICEF, UNFPA en UN Women.⁶⁵³ Het plan richtte zich onder andere op de versterking van de betrokkenheid van de gemeenschap (met inbegrip van religieuze en traditionele leiders), voor meer sociale actie om meisjes te steunen en te beschermen tegen FGM en om verschuivingen teweeg te brengen in de sociale verwachtingen met betrekking tot de uitbanning van FGM. Religieuze en traditionele leiders werden door middel van training en dialoog bereid gevonden zich uit te spreken tegen FGM en zich in te zetten voor de beëindiging van deze praktijk. Ook had het plan als doel de rechtshandhaving te versterken met inspanningen om het juridisch bewustzijn te verhogen en diegenen te vervolgen die de wet betreffende FGM overtraden.⁶⁵⁴

Een vertrouwelijke bron stelde dat de Ethiopische regering er nog steeds naar streefde om een einde te maken aan FGM en zich hiervoor op nationaal niveau inspande. De bron gaf hierbij aan dat het vrijgemaakte budget lang niet toereikend was om de beoogde doelen te behalen. Vanwege de dynamieken van de laatste tijd in het land geloofde de bron niet dat de prioriteit van de regering bij FGM lag.⁶⁵⁵ De lage straffen en de kleine kans om veroordeeld te worden voor het uitvoeren of faciliteren van FGM droegen niet bij aan de bescherming van meisjes, aldus de bron.⁶⁵⁶ UNFPA en UNICEF riepen de Ethiopische regering begin 2022 op zich opnieuw sterk te maken voor het uitroeien van FGM en daar meer middelen voor in te zetten. De coronapandemie en de voortdurende conflicten in Ethiopië zouden de vooruitgang bedreigen die de laatste jaren was geboekt in het tegengaan van FGM. Gemeenschappen die gemobiliseerd dienden te worden tegen FGM waren bijvoorbeeld veel moeilijker te bereiken.⁶⁵⁷ Ook het sluiten van scholen tijdens de

⁶⁵⁰ Thomson Reuters Foundation, *ETHIOPIA: THE LAW AND FGM*, pagina 5, juli 2018.

⁶⁵¹ UNICEF, *Country Case Studies: Progress in the Elimination of Female Genital Mutilation ANNUAL REPORT 2020*, pagina 28, september 2021.

⁶⁵² Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022; EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, pagina 34, mei 2022.

⁶⁵³ UNICEF, UNFPA and UNICEF in Ethiopia call for renewed commitment to end female genital mutilation in Ethiopia, pagina 3, februari 2022.

⁶⁵⁴ UNICEF, *A Profile of Female Genital Mutilation in Ethiopia*, pagina 20, februari 2020; UNFPA-UNICEF, *Joint Programme on the Elimination of Female Genital Mutilation: Accelerating Change, Technical Guidance A Comprehensive Approach to Accelerating the Elimination of Female Genital Mutilation*, pagina's 70 en 75, september 2021.

⁶⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶⁵⁷ UNICEF, UNFPA and UNICEF in Ethiopia call for renewed commitment to end female genital mutilation in Ethiopia, 3 februari 2022.

pandemie zorgde voor een minder veilige omgeving voor meisjes. In de roadmap van de regering was de school een plek waar een veilige omgeving voor meisjes gecreëerd kon worden en waar ze melding konden maken van het risico op FGM.⁶⁵⁸

In het rapport over FGM van mei 2022 schreef EUAA over opvangtehuizen, met name in de stedelijke centra van Ethiopië, voor vrouwen die met huiselijk geweld te maken hadden. Een meisje dat haar weg wist te vinden naar een van deze huizen zou eventueel bescherming kunnen krijgen, maar de opvang was vaak maar tijdelijk, zo werd in het rapport gesteld. Verder waren deze centra moeilijk te bereiken voor meisjes uit rurale gebieden, aldus een vertrouwelijke bron.⁶⁵⁹

3.7.7

Stigmatisering/discriminatie van onbesneden meisjes/vrouwen

In artikel 570 van het Ethiopische Wetboek van Strafrecht staat dat eenieder gestraft kan worden die een ander publiekelijk of anderszins aanzet of provoceert om de bepalingen te negeren van het wetboek die schadelijke traditionele praktijken verbieden, een beweging organiseert om een dergelijk doel te bevorderen, aan zo'n beweging deelneemt, of de plannen ervan onderschrijft. Het wetboek stelt het discrimineren van meisjes of vrouwen die niet besneden zijn echter niet strafbaar.⁶⁶⁰

Landinfo, dat in Noorwegen verantwoordelijk is voor het opstellen van ambtsberichten, merkte in een rapport van juni 2021 over FGM op dat het doorbreken van de gevestigde sociale normen controversieel kon zijn en in veel gevallen een reactie van de omgeving kon opleveren. De consequenties voor de ouders die tegen het besnijden van hun dochters waren, en voor de dochters zelf, hingen volgens Landinfo af van de houding van de naaste familie en de gemeenschap. Landinfo ging hier verder niet in op de consequenties.⁶⁶¹ Vertrouwelijke bronnen beaamden dat er sociale en regionale verschillen bestonden in de houding ten aanzien van FGM.⁶⁶² Uit de cijfers van het DSH van 2016 bleek dat landelijk 79% van alle vrouwen en 87% van alle mannen die weten wat FGM is van mening waren dat de praktijk gestopt moest worden.⁶⁶³ Voor Tigray gold dat 89% van alle geïnterviewde vrouwen en mannen tussen 15 en 49 jaar die weten wat FGM was, van mening was dat FGM gestopt moest worden. In Addis Abeba was dit 93%, maar in Afar en Somali, waar de FGM-cijfers het hoogst van het land waren, was dit percentage respectievelijk 31% en 48%. Ook het opleidingsniveau was bijvoorbeeld van invloed op de mening of FGM gestopt diende te worden. In 2016 zei 70% van de vrouwen zonder enige vorm van opleiding dat FGM gestopt moest worden, terwijl 99% van de vrouwen met meer dan middelbaar onderwijs deze mening was toegedaan.⁶⁶⁴

Volgens een vertrouwelijke bron komt stigmatisering van meisjes die niet besneden zijn nog steeds voor. Door de sterke sociale structuren in Ethiopië is de gemeenschap veelal op de hoogte van het wel of niet besneden zijn van meisjes. Meisjes die niet besneden zijn, worden als losbandig gezien en hebben in de opinie van veel Ethiopiërs losse zeden. Onbesneden vrouwen kunnen buitengesloten worden om bij de lokale waterput water te halen. Ondanks het hoge percentage mannen dat vindt dat FGM gestopt moet worden, zijn er nog veel mannen die willen

⁶⁵⁸ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, pagina 34, mei 2022; UNICEF, *The UNICEF Approach to the Elimination of Female Genital Mutilation*, pagina 5, november 2020.

⁶⁵⁹ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, pagina 34, mei 2022; vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶⁶⁰ The Criminal Code of Ethiopia. *Proclamation No. 414/2004: artikel 570.*

⁶⁶¹ Landinfo, *Ethiopia - Female Genital Mutilation (FGM)*, pagina 23, 22 June 2021.

⁶⁶² Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁶⁶³ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 319, juli 2017.

⁶⁶⁴ Central Statistical Agency, *Demographic and Health Survey 2016*, pagina 327, juli 2017.

dat hun aanstaande bruid besneden is. Dit zal eerder in rurale dan in stedelijke gebieden zijn, aldus de bron.⁶⁶⁵

3.7.8

Herbesnijdenis

Met herbesnijdenis kan volgens de website van de organisatie Pharos het volgende worden bedoeld:

- her- of re-infibulatie (het opnieuw vasthechten van de resterende delen van de schaamlippen; vaak na een bevalling, waardoor de vaginale opening opnieuw wordt verkleind tot de opening van na de besnijdenis);
- van een mildere naar een zwaardere vorm van besnijdenis;
- rond acht weken na besnijdenis (als men de eerste poging als niet-geslaagd beschouwt).⁶⁶⁶

In het rapport van EUAA van mei 2022 werd een bron aangehaald die stelde dat op plaatsen waar infibulatie de norm was, bijvoorbeeld in de SRS, her- of re-infibulatie relatief vaak voor kwam, vooral na de eerste huwelijksnacht of na de bevalling. Dit zou bijvoorbeeld ook het geval zijn in Dire Dawa, waar een aanzienlijke Somalische bevolking woonde. In Afar daarentegen leek her- of re-infibulatie relatief zeldzaam, ook op meer afgelegen locaties.⁶⁶⁷ Een vertrouwelijke bron stelde dat re-infibulatie vooral voorkwam in gebieden waar infibulatie (besnijdenistype 3) de praktijk was, zoals Somalië en Afar. Hierbij stelde de bron slechts anekdotische berichtgeving te hebben. Daarom kon de bron niet zeggen of de praktijk vaker in een bepaald gebied gebezigd werd dan in een ander gebied. Re-infibulatie werd volgens de bron toegepast na de bevalling of voor de eerste huwelijksnacht (in tegenstelling tot 'na de eerste huwelijksnacht' wat het EUAA in het rapport van 2022 stelde). Het kon zijn dat de toekomstige bruid geen maagd meer was of dat op een andere manier de oorspronkelijke infibulatie niet meer intact was. Omdat infibulatie in sommige gemeenschappen de norm was, moest de aanstaande bruid dan re-infibulatie ondergaan om te kunnen trouwen. Sommige dokters werkten hier volgens de bron aan mee, maar ze omzeilden dan de officiële gezondheidszorg. De bron had niets gehoord over andere vormen van herbesnijdenis in Ethiopië.⁶⁶⁸

3.8

Naleving en schendingen

3.8.1

Naleving en schending van verschillende vrijheden

In het vorige algemeen ambtsbericht over de situatie in Ethiopië werd gesteld dat de schending van mensenrechten een meer horizontale dynamiek had gekregen dan voorheen. Ten tijde van het EPRDF/TPLF-bewind was het met name de overheid die zich schuldig maakte aan het schenden van mensenrechten. Na het aantreden van Abiy hadden de mensenrechtenschendingen meer een horizontaal karakter gekregen, wat wil zeggen dat de verschillende etnische groeperingen elkaar steeds meer naar het leven staan. Het ambtsbericht maakte ook melding van het feit dat de regering van Abiy in verband werd gebracht met het schenden van mensenrechten, zoals massa-arrestaties en het maken van burgerslachtoffers bij de strijd tegen het TPLF en het OLA. Daarnaast zouden er nog steeds politieke gevangenen zijn, zij het in veel mindere mate dan tijdens het EPRDF/TPLF-bewind. Ook zou Abiy de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid weer aan banden proberen te leggen, terwijl hij na zijn aantreden juist hervormingen had

⁶⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁶⁶⁶ <https://www.pharos.nl/wp-content/uploads/2018/10/folder-vqv-stand-van-zaken-in-Nederland-Pharos-2019.pdf> (geraadpleegd op 25 juli 2022)

⁶⁶⁷ EUAA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, pagina 23, mei 2022.

⁶⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 15 augustus 2022.

doorgevoerd om deze te verbeteren. De positieve sfeer van hervormingen en meer vrijheden die was ontstaan na het aantreden van Abiy in 2018 was volgens verschillende bronnen begin 2021, het einde van de verslagperiode van het vorige ambtsbericht, voorbij.⁶⁶⁹

Het horizontale aspect van de mensenrechtenschendingen, waarbij verschillende bevolkingsgroepen elkaars mensenrechten schenden, is in paragraaf 3.2 besproken. Daarin komt ook de positie van de verschillende etnische groeperingen aan bod. Op de positie van politieke gevangenen en van de oppositie is in paragraaf 3.3 ingegaan.

Ethiopië scoorde in 2022 op de *Freedom in the World Index* 23 punten⁶⁷⁰, waarmee het land het predicaat “niet vrij” kreeg. In 2018, nog voor de hervormingen van Abiy, had het land 12 punten gescoord. Na het aantreden van Abiy scoorde Ethiopië hoger op de index met voor de jaren 2019, 2020 en 2021 respectievelijk 19, 24 en 22 punten. Ondanks de scores behield het land het predicaat “niet vrij”. De buurlanden schoorden, op Djibouti (24 punten) en Kenia (48 punten) na⁶⁷¹, voor 2022 lager dan Ethiopië: Zuid-Soedan (1 punt), Eritrea (3 punten), Somalië (7 punten) en Soedan (10 punten).⁶⁷² Verschillende bronnen stellen dat de regering van Abiy weer teruggrijpt naar de repressiemaatregelen van voorheen, zoals het arresteren en detineren van journalisten, demonstranten, oppositieleden en critici en het afsluiten van het internet in sommige delen van het land. Deze tendens zou al voor het conflict met het TPLF in gang zijn gezet, maar met name eind 2021, begin 2022 erger zijn geworden.⁶⁷³

Volgens een vertrouwelijke bron zouden ngo's niet meer naar politiebureaus in Oromia en Amhara mogen om gedetineerden te bezoeken en de omstandigheden te inspecteren. Gevangenen mochten nog wel bezocht worden. De bron stelde dat dit zo was omdat in deze regio's de meeste gedetineerden op politiebureaus vastgehouden werden en daar de misstanden plaatsvonden. In regio's waar geen conflict gaande was, mochten ngo's zowel politiebureaus als gevangenen bezoeken, zo stelde de bron.⁶⁷⁴

Met name de persvrijheid zou in Ethiopië onder druk zijn komen te staan. Op de index van *Reporters without Borders*, ook wel bekend als *Reporters sans Frontières* (RSF), die de persvrijheid in de wereld bijhoudt, daalde Ethiopië in 2022 ten opzichte van het jaar daarvoor dertien plaatsen: van de 101e plaats naar de 114e plaats van de 180 beoordeelde landen.⁶⁷⁵ Op 7 maart 2022 riepen Ethiopische journalisten de regering in een open brief op om de persvrijheid te respecteren. Ze stelden dat de politieke facelift die Ethiopië in 2018 had ondergaan voor een collectief optimisme had gezorgd. Sindsdien was het land volgens de journalisten aanzienlijk teruggekomen van zijn beloften om de persvrijheden te eerbiedigen. Opsluiting van journalisten was opnieuw de norm geworden. Nieuwszenders werden gedwongen hun deuren te sluiten en de lokale onafhankelijke pers was zo goed als de nek omgedraaid. In de loop van 2021 werden twee journalisten, Dawit Kebede en

⁶⁶⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina's 7-8 en 84-88, februari 2021.

⁶⁷⁰ Deze index komt tot stand door middel van punten die gegeven worden voor politieke en burgerlijke vrijheden en rechten, zoals vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, vrijheid van vergadering, de mogelijkheid om te stemmen etc. De punten lopen van 0 t/m 100, waarbij hoe lager het aantal punten hoe minder vrij een land is.

⁶⁷¹ Met deze score was Kenia het enige buurland dat het predicaat “gedeeltelijk vrij” kreeg.

⁶⁷² Freedom House, <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores> (geraadpleegd op 30 augustus 2022).

⁶⁷³ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

⁶⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁶⁷⁵ RSF, <https://rsf.org/en> (geraadpleegd op 2 september 2022): In 2018 stond Ethiopië op een 150^e plaats met de score van 49,83 punten, maar na het aantreden van Abiy steeg het land met 64,89 punten naar een 110^e plek. In 2020 nam het met 67,18 punten een 99^e plek in. Na dit jaar zakte Ethiopië weer op de ranglijst.

Sisay Fida, gedood⁶⁷⁶ en meer dan veertig journalisten en mediapersoneel gedetineerd.⁶⁷⁷ Het hoofd van Ahadu Radio en TV, Kibrom Worku werd op 22 oktober 2021 gearresteerd door de politie van Addis Abeba omdat de zender had gerapporteerd dat de TDF/TPLF een plaatsje in de zone South Wollo in Amhara had ingenomen. De politie weigerde in eerste instantie om Worku vrij te laten nadat de rechtbank op 12 januari 2022 had besloten dat zijn detentie opgeheven diende te worden. Eind januari werd hij vrijgelaten na zeventig dagen in detentie gezeten te hebben.⁶⁷⁸

Onder de vele gedetineerden in Amhara eind mei 2022 waren volgens bronnen achttien journalisten.⁶⁷⁹ Aan het einde van de verslagperiode van dit ambtsbericht zaten er volgens RSF nog twaalf vast.⁶⁸⁰ In een gezamenlijke verklaring verzochten de oppositiepartijen *All Ethiopian Unity Organisation*, *Enat Party* en *Ethiopian People's Revolutionary Party* op 1 juni 2022 de overheid met de massale arrestaties te stoppen. De partijen stelden dat de overheid oppositieleiden, journalisten, academici en activisten oppakte onder het mom van het handhaven van de wet.⁶⁸¹ Ook de *Ethiopian Mass Media Professionals Association* (EMMPA) riep de overheid op een einde te maken aan de voortdurende willekeurige arrestaties van journalisten. De EMMPA betreurde de onwettige aanhouding, opsluiting en het niet bekend maken van de verblijfplaats van journalisten die door veiligheidstroepen van de regering waren opgepakt. Sommigen zouden zich nog steeds in detentiecentra bevinden, ondanks het feit dat rechtbanken hun borgtocht hadden toegekend.⁶⁸² Vertrouwelijke bronnen beaamden dat journalisten zonder aanklacht werden opgepakt en in sommige gevallen gedetineerd bleven, hoewel de rechtbank anders had besloten.⁶⁸³ Addis Standard meldde begin juni 2022 dat de Amhaarse journalist Temesgen Desalegne gemarteld zou zijn toen hij in politiedetentie zat. Hij zou in het bijzijn van bezoekers geslagen zijn. Temesgen was eind mei 2022 gearresteerd. De regering beschuldigde hem van het aanzetten tot geweld en het aansporen van de bevolking om tegen de regering en het federale leger te demonstreren.⁶⁸⁴

Een vertrouwelijke bron zei dat de voormalige voorzitter van de *Ethiopian Media Authority* (EMA), die academicus was, was vervangen door een medewerker van de NISS. Dat de overheid een inlichtingenofficier op deze positie plaatste, betekende volgens de bron dat ze meer grip op de media wilde krijgen.⁶⁸⁵ Het hoofd van de *Ethiopian Broadcasting Corporation* (EBC) klaagde in april 2022 over de druk die overheidsfunctionarissen op de staatsomroep uitoefenden.⁶⁸⁶ In mei 2022 ontnam de EMA de pers-accreditatie van de journalist van *The Economist* Tom Gardner die zich volgens de EMA onprofessioneel en partijdig opgesteld zou hebben. *The Economist* sprak deze beschuldigingen tegen en noemde Gardner onbevooroordeeld en professioneel. In 2021 waren Simon Marks van *The New York Times* en William Davison van ICG door de Ethiopische autoriteiten het land uitgezet. Laatstgenoemde zou volgens de overheid voor het TPLF werken en het Ethiopische leger belasteren,

⁶⁷⁶ Het is niet bekend wie achter de moorden zitten: CPJ, *Sisay Fida Oromia Broadcasting Network | Killed in Dembi Dollo, Ethiopia*, 9 mei 2021; CPJ, *Reporter Dawit Kebede Araya shot and killed in Ethiopia*, 28 januari 2021.

⁶⁷⁷ Addis Standard, *Ethiopian journalists stand in solidarity with press freedom, denounce increasing crackdown*, 7 maart 2022.

⁶⁷⁸ Addis Standard, *News: Editor at Ahadu Radio and TV, Kibrom Worku released from detention*, 27 januari 2022.

⁶⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; BBC Monitoring (ETV), *Ethiopia arrests more than 4,500 over 'lawlessness'*, 24 mei 2022.

⁶⁸⁰ RSF, <https://rsf.org/en> (geraadpleegd op 2 september 2022).

⁶⁸¹ BBC Monitoring (The Reporter), *Ethiopian opposition parties condemn arrests of members*, 1 juni 2022.

⁶⁸² The Reporter, *Journalist association calls for an end to incarcerations*, 16 juli 2022.

⁶⁸³ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁶⁸⁴ BBC Monitoring (Addis Standard), *Website says detained Ethiopian journalist tortured*, 2 juni 2022.

⁶⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁶⁸⁶ BBC Monitoring (ETV News), *Ethiopian state TV boss decries pressure from authorities*, 7 april 2022.

hetgeen ICG ten zeerste tegensprak.⁶⁸⁷ Het ontnemen van persaccreditaties van buitenlandse journalisten zou volgens het CJG (*Committee to Protect Journalists*) in de context van de teloorgang van de persvrijheid in Ethiopië passen.⁶⁸⁸ De Ethiopische regering zou journalisten weren uit de conflictgebieden en alle communicatie vanuit die gebieden trachten te blokkeren, waardoor het moeilijk was om de misstanden die daar gepleegd werden te doorgronden.⁶⁸⁹

3.8.2 *Functioneren van huidige rechtsstaat en juridisch systeem*

Van de 139 landen die het *World Justice Project* (WJP) in 2021 onderzocht, nam Ethiopië met een score van 0,41 een 122^e plek op de Rule of Law Index in.⁶⁹⁰ Denemarken bezette met 0,90 punten de eerste plek en Venezuela met 0,27 de laatste.⁶⁹¹ De Ethiopische rechtsstaat zou volgens verschillende bronnen slecht functioneren. De door de regering gefinancierde EHRC bekritiseerde de Ethiopische overheid ook vanwege het negeren van de rechtsstaat.⁶⁹² Verschillende vertrouwelijke bronnen stelden dat er binnen het juridisch systeem corruptie bestond en dat als iemand geld had en de juiste mensen kende het systeem iets voor deze persoon kon betekenen, maar dat het juridisch systeem over het algemeen eerder de overheid diende dan de burger.⁶⁹³ De advocaat Abraham Yohannes Hailu stelde in een artikel van juni 2021 dat er nooit echt een scheiding tussen de rechtsprekende en de uitvoerende macht was geweest in Ethiopië. Hij schreef dat elk nieuw regime zijn eigen versie van de rechterlijke macht had geleverd, afgestemd op de missies en visies van het regime. Zo kon het voorkomen dat een persoon zowel gouverneur als rechter was, aldus Hailu.⁶⁹⁴

3.8.3 *Functioneren rechtsgang*

USDoS schrijft dat de Ethiopische wet burgers het recht geeft om zaken aan te spannen bij de civiele rechtbank, ook bij schendingen van mensenrechten. Bij dergelijke schendingen waarbij een overheidsinstantie de vermeende dader is, kan het slachtoffer een klacht indienen bij de EHRC. Die onderzoekt de zaak en doet aanbevelingen aan de betrokken overheidsinstantie. De Ethiopische grondwet erkent naast de civiele rechtbanken zowel islamitische als traditionele rechtbanken. Alle partijen moeten er bij een geschil mee instemmen een traditionele of religieuze rechtbank te gebruiken voordat deze een zaak in behandeling kan nemen. De partijen kunnen te allen tijde in beroep gaan bij een civiele rechtbank. De door de staat gefinancierde shariarechtbanken (islamitisch recht) kunnen religieuze en familiezaken behandelen waarbij moslims betrokken zijn. De shariarechtbanken behandelden volgens USDoS de meeste zaken in de SRS en Afar, die overwegend islamitisch zijn. Andere traditionele rechtssystemen, zoals raden van oudsten, functioneerden voornamelijk in rurale gebieden. Het islamitisch recht zou volgens

⁶⁸⁷ International Crisis Group, *Crisis Group Rejects False Allegations Made Against Ethiopia Senior Analyst*, 16 december 2021; BBC Monitoring (Addis Standard), *Ethiopia revokes Economist reporter's press credentials*, 13 mei 2022; Addis Standard @addisstandard, 13 mei 2022: <https://twitter.com/addisstandard/status/1525056646510170114?s=20&t=KOFYdE6e9ELXMjYB6VsOg>

⁶⁸⁸ CJG, *Ethiopia expels Economist correspondent Tom Gardner*, 16 mei 2022.

⁶⁸⁹ The Economist, *Lucy Kassa on the dangers journalists face for uncovering truths in war; World Press Freedom Day*, 3 mei 2022.

⁶⁹⁰ De buurlanden Somalië, Zuid-Soedan en Eritrea waren niet onderzocht. Kenia scoorde voor 2021 0,44 punten (106^e plaats) en Soedan 0,42 (116de plaats).

⁶⁹¹ World Justice Project (WJP), *Rule of Law Index*: De Rule of Law Index geeft een weergave van het functioneren van de rechtsstaat van verschillende landen in de wereld waarbij de index zich baseert op verschillende factoren, zoals aanwezigheid van corruptie binnen de overheid, open overheid, de toepassing van civiel recht en strafrecht, en de bevoegdheden van de overheid.

⁶⁹² USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina 30, 12 april 2022

⁶⁹³ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁶⁹⁴ Ethiopian Legal Brief, *Independence of the Judiciary and Accountability of the Judges*, 11 juni 2021.

een artikel over shariarechtbanken in Addis Abeba ook voor niet-moslims kunnen gelden, mits dit op vrijwillige basis gebeurde.⁶⁹⁵

Volgens USDoS hadden veel burgers in rurale gebieden weinig toegang tot formele rechtssystemen en vertrouwden ze op traditionele mechanismen om conflicten op te lossen.⁶⁹⁶ Vertrouwelijke bronnen beaamden dat formele rechtssystemen niet altijd toegankelijk waren voor burgers. Zo zouden politieagenten soms geld eisen om zaken aan te nemen. In sommige gevallen, zoals bij huiselijk geweld of FGM, zouden politieagenten weigeren deze in behandeling te nemen.⁶⁹⁷ Op de Rule of Law Index scoorde Ethiopië in 2021 op de factor "civiel recht"⁶⁹⁸ 0,43 punten, waarmee het op een 115^e plek van de 139 onderzochte landen kwam. Van de 33 landen in de regio stond Ethiopië dat jaar op de 23^e plek. Sinds 2015 toen het land 0,36 punten scoorde, is er een licht stijgende lijn op de index in de score voor "civiel recht". Daarbinnen scoorde Ethiopië in 2021 relatief hoog (0,60 punten) voor de aanwezigheid, onafhankelijkheid en effectiviteit van alternatieve geschillenbeslechtsmechanismen.⁶⁹⁹ Voor de factor "strafrecht"⁷⁰⁰ stond Ethiopië met 0,35 punten op de 106^e plek van de 139 landen die het WJP dat jaar had onderzocht. De lage score kwam met name door de grote overheidsinvloed op het Ethiopische strafrechtstelsel.⁷⁰¹

3.9 Bescherming

3.9.1 *Bescherming in verschillende gebieden door autoriteiten of andere actoren*

De Ethiopische grondwet en andere wetten voorzien in gelijke bescherming voor elke burger ongeacht etnische, religieuze, sociale of culturele afkomst.⁷⁰² In de praktijk was de bescherming die de autoriteiten de burger konden bieden tijdens de verslagperiode beperkt, vooral buiten Addis Abeba. Federale en regionale troepen werden daarentegen in verband gebracht met misdaden tegen de menselijkheid (zie paragraaf 3.1.1).⁷⁰³

De nationale en regionale politie zijn verantwoordelijk voor het handhaven van de wet en de openbare orde; het Ethiopische leger biedt soms ondersteuning bij het handhaven van de binnenlandse veiligheid. De regionale overheden controleren de regionale veiligheidstroepen die over het algemeen onafhankelijk van de federale regering opereren.⁷⁰⁴ Een vertrouwelijke bron stelde dat de regionale troepen ten opzichte van het federale leger de afgelopen jaren qua materiaal en mankracht sterker waren geworden.⁷⁰⁵ Waar Ethiopië voorheen een sterk gecentraliseerde macht had en het EPRDF/TPLF de touwtjes flink in handen had, is Abiy volgens

⁶⁹⁵ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 11-12, 12 april 2022; Abdo, Mohammed, *Federal Sharia Courts in Addis Ababa Their administration and the application of law in the light of recent development*, pagina 11, december 2020.

⁶⁹⁶ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, pagina's 11, 12 april 2022.

⁶⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁶⁹⁸ De factor "civiel recht" van de Rule of Law Index meet of gewone mensen hun grieven vreedzaam en doeltreffend kunnen oplossen via het civiele rechtssysteem. Er wordt onder andere gemeten of civiele rechtssstelsels toegankelijk en betaalbaar zijn en of er geen sprake is van discriminatie, corruptie en ongepaste beïnvloeding door overheidsambtenaren. Er wordt nagegaan of gerechtelijke procedures zonder onredelijke vertragingen verlopen en of beslissingen daadwerkelijk ten uitvoer worden gelegd. Ook worden de toegankelijkheid, onpartijdigheid en doeltreffendheid van alternatieve mechanismen voor geschillenbeslechting gemeten.

⁶⁹⁹ Zoals reeds vermeld bestaan er naast het civiele rechtssysteem ook nog traditionele en islamitische rechtbanken in Ethiopië waartoe de burger zich kan wenden.

⁷⁰⁰ De factor "strafrecht" evalueert het strafrechtstelsel van een land: het conventionele mechanisme om grieven te verhelpen en individuen aan te klagen wegens misdrijven tegen de samenleving.

⁷⁰¹ World Justice Project, *WJP Rule of Law Index* (geraadpleegd op 31 augustus 2022).

⁷⁰² Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, artikelen 16, 18 en 25, 21 augustus 1995.

⁷⁰³ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, 34, 12 april 2022.

⁷⁰⁴ USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, 1, 12 april 2022.

⁷⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 2 juli 2022.

verschillende vertrouwelijke bronnen de grip op de machtsstructuur kwijtgeraakt en hebben de regionale overheden veel meer macht naar zich toegetrokken.⁷⁰⁶

Verschillende bronnen, zowel openbare als vertrouwelijke, gaven aan dat federale en regionale autoriteiten over het algemeen geen afdoende bescherming konden bieden aan de lokale bevolking. Een vertrouwelijke bron zei hierover dat de autoriteiten zelfs ook een dreiging konden vormen. Vanuit de lokale milities tot aan de federale troepen kon er dreiging uitgaan voor de bevolking, aldus de bron.⁷⁰⁷ Met name personen van Tigrese komaf zouden bescherming van de regering ontberen (zie ook paragraaf 3.2.2).⁷⁰⁸ Zoals reeds in paragraaf 3.2.1 vermeld werd, genoot een bevolkingsgroep de meeste bescherming van de (lokale) autoriteiten als deze een meerderheid in de regio vormde of de scepter over het gebied zwaaide. Soms kwam het echter voor dat binnen een regio groepen van dezelfde etniciteit tegenover elkaar kwamen te staan, zoals in Oromia met het OLA en de Oromo Special Forces. Ook kon het gebeuren dat een bevolkingsgroep ergens de meerderheid vormde, maar toch geen bescherming genoot van de lokale autoriteiten, zoals de Tigreeërs ten tijde van de bezetting door de federale troepen en hun bondgenoten van een groot gedeelte van de regio (zie paragraaf 1.3.3).⁷⁰⁹

In Addis Abeba zouden de autoriteiten nog het best in staat zijn de veiligheid van de burgers te garanderen. Hoe verder iemand zich van de hoofdstad bevond, hoe minder bescherming deze persoon volgens een vertrouwelijke bron van de autoriteiten genoot.⁷¹⁰ Een bron van het Canadese IRB stelde dat de federale overheid legale en andersoortige bescherming bood aan verschillende etnische groeperingen in Addis Abeba.⁷¹¹

The Reporter schreef begin juli 2022 dat volgens verschillende politieke partijen zoals ENAT en EZEMA de overheid geen bescherming aan de bevolking bood. De honderden doden in het westen van Oromia in juni en juli 2022 waarvoor het OLA door de Ethiopische regering verantwoordelijk werd gehouden, waren hier volgens de partijen een voorbeeld van.⁷¹² Het OLA ontkende elke betrokkenheid. Als reactie op de honderden doden betuigde Abiy op 7 juli 2022 zijn diepste medeleven, maar hij wees elke vorm van kritiek van de hand dat de regering tekort was geschoten in de bescherming van de burgers. Hierbij verwees hij naar de vele soldaten en politieagenten die gedood werden tijdens de uitoefening van hun taken.⁷¹³

Een vertrouwelijke bron zei te snappen dat de Amhara zichzelf waren gaan bewapenen. Als de regering niet voor bescherming kon zorgen, moest de gemeenschap dat zelf doen, zo stelde de bron.⁷¹⁴ Tijdens de noodtoestand, toen de TDF/PLF richting Addis Abeba optrok, had de regering de bevolking nog oproepen zichzelf te bewapenen.⁷¹⁵ De Veiligheidsraad van de regio Amhara riep het veiligheidsapparaat en de bevolking van de regio in mei 2022 op klaar te staan voor de verdediging tegen militaire aanvallen van Tigrese strijdkrachten. Tevens

⁷⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022; vertrouwelijke bron, 8 juni 2022; vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁷⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 17 mei 2022; IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021; Borkena, *Ethiopian Human Rights Council Speaks out against Violence along Sidama, Oromia*, 7 april 2022.

⁷⁰⁸ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

⁷⁰⁹ Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022.

⁷¹⁰ Vertrouwelijke bron, 8 juni 2022.

⁷¹¹ IRB, *Ethiopia: The situation of different ethnic groups in Addis Ababa, (...) (2019–September 2021)*, 4 oktober 2021.

⁷¹² BBC Monitoring (The Reporter), *Opposition urges Ethiopians to 'defend themselves' amid attacks*, 6 juli 2022.

⁷¹³ BBC Monitoring (ETV News), *Ethiopian prime minister 'sorry' over recent mass killings*, 7 juli 2022.

⁷¹⁴ Vertrouwelijke bron, 2 juni 2022.

⁷¹⁵ The New York Times, *Why Is Ethiopia at War With Itself?*, 16 maart 2022.

verklaarde de raad dat onder andere de proliferatie van illegale wapens de vrede en veiligheid van de regio bedreigden.⁷¹⁶ Om zicht te krijgen op de vele illegale en ongeregistreerde wapens in de regio startten de Amhaarse autoriteiten in mei 2022 een registratiecampagne.⁷¹⁷ Omdat de Fano steeds meer een rivaliserende partij werd, begon de Ethiopische overheid in mei 2022 een grootschalige actie met als voornaamste doel de groepering te ontwapenen. De regionale autoriteiten hadden de bevolking eerder juist opgeroepen zich te bewapen (zie paragraaf 1.3.3.2). Volgens een vertrouwelijke bron lag het succes van de actie tegen de Fano niet zozeer aan de slagkracht van de federale en regionale troepen maar eerder aan het gebrek aan coördinatie en leiderschap van de kant van de Fano.⁷¹⁸

Een inwoner van het Bosat district in Oromia vertelde aan Addis Standard dat zijn gemeenschap zich niet meer tegen invallen vanuit Amhara kon verdedigen, omdat de regering hun wapens had ingenomen.⁷¹⁹ In Oromia werd volgens een vertrouwelijke bron steeds meer een beroep gedaan op militia⁷²⁰ om de vrede en openbare orde te bewaren. In de buurt van de bron was het aantal militia de afgelopen tijd enorm toegenomen. Verder was er een soort burgerwacht ontstaan die zichzelf "Verdedigers van het Systeem" noemde. Dit was volgens de bron een typisch fenomeen voor Oromia. De leden van deze groep hebben knuppels als wapen en dragen hesjes met daarop "Verdedigers van het Systeem" (in het Afaan Oromo). Vaak worden ze bijgestaan door een lid van de militia en is hun voornaamste taak het controleren van personen die de buurt binnenkomen en uitgaan.⁷²¹ Amhara die in Oromia wonen zouden zich volgens een vertrouwelijke bron georganiseerd hebben om zich tegen elke denkbare dreiging te kunnen verdedigen. Deze organisatiestructuur zou aangeduid worden met "Direjit" wat in het Amhaars organisatie betekent. De term is volgens de bron vrij nieuw en niet wijdverbreid.⁷²²

Tigreeërs die nog in West-Tigray verbleven, zouden bijna geen bescherming van de autoriteiten krijgen. Een vertrouwelijke bron stelde niet te weten hoeveel Tigreeërs nog in West-Tigray waren, omdat velen waren gedwongen het gebied te verlaten.⁷²³ HRW en Amnesty schreven in hun rapport van april 2022 dat toen het TPLF uit West-Tigray verdreven was, nieuwe besturen werden aangesteld. Deze bestonden uit lokale niet-Tigrese bewoners, vertegenwoordigers uit de Amhara-regio en leden van de PP.⁷²⁴ De nieuwe autoriteiten maakten volgens HRW en Amnesty duidelijk dat er een nieuwe etnische hiërarchie was, waarbij ze benadrukten dat de Tigreeërs niet meer beschermd zouden worden.⁷²⁵ Het rapport maakte echter ook melding van buurtgenoten die hun Tigrese burens probeerden te beschermen en hen soms in huis namen.⁷²⁶

⁷¹⁶ Addis Standard, *News Analysis: Amhara State calls region security to ready for attack by Tigrayan forces, respond to growing lawlessness, arms proliferation in region*, 14 mei 2022.

⁷¹⁷ Borkena, *New Gun Registry regulation announced in the Amhara region of Ethiopia*, 16 mei 2022.

⁷¹⁸ Vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

⁷¹⁹ Addis Standard, *News: At least seven casualties reported in Bosat district; residents blame 'Fano militants'*, 17 augustus 2022.

⁷²⁰ Militia zijn lokale dorpsbewoners met een wapen die voor orde en bescherming in rurale gebieden moeten zorgen. Ze zouden een soort van lokale politie zijn. Militia zijn geen milities. Milities zijn gewapende eenheden, vaak onder leiding van een (oud-)militair die eerder militaire taken uitvoeren, terwijl militia politietaken uitvoeren: Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 49, februari 2021.

⁷²¹ Vertrouwelijke bron, 6 juni 2022.

⁷²² Vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

⁷²³ Vertrouwelijke bron, 1 september 2022.

⁷²⁴ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina's 4-5 en 82, 6 april 2022.

⁷²⁵ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina's 85, 92 en 99, 6 april 2022.

⁷²⁶ HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina's 76, 6 april 2022.

3.9.2

Verantwoording voor mensenrechtenschendingen

Eind november 2021 werd de *Inter-Ministerial Task Force* (IMTF: interministeriële taskforce)⁷²⁷ in het leven geroepen. Deze taskforce is verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om de mensenrechtenschendingen aan te pakken die in de context van het conflict in Noord-Ethiopië zijn gepleegd.⁷²⁸ De Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN zei begin maart 2022 verheugd te zijn dat er prioriteit werd gegeven aan de interministeriële taskforce (IMTF) die de mensenrechtenschendingen moest onderzoeken die waren gepleegd ten tijde van het conflict in het noorden. De regering had volgens de commissaris benadrukt er alles aan te doen om de verantwoordelijken voor de schendingen voor het gerecht te krijgen.⁷²⁹

De EHRC had een maand eerder op 16 februari 2022 verklaard een onderzoek te starten naar alle vormen van mensenrechtenschendingen in Ethiopië. De commissie kwam met verschillende voorbeelden van mensenrechtenschendingen, zoals de detentie van personen zonder voldoende bewijs, het vasthouden van personen terwijl de rechtbank hen op borgtocht had vrijgelaten en seksuele mishandeling in detentiecentra.⁷³⁰ Blijkens het rapport van de Internationale Commissie van Mensenrechtenskundigen voor Ethiopië van de VN van september 2022 beweerde de IMTF dat een militair tribunaal 25 ENDF-ers had veroordeeld voor misdaden in verband met het conflict in Tigray en dat er nog 33 zaken in behandeling waren. De commissie meldde echter in haar rapport dat de IMTF niet transparant was over de gerechtelijke procedures en geen informatie hierover openbaar had gemaakt. De commissie had geen informatie ontvangen over de daadwerkelijk opgelegde straffen of de rang of functie van de onderzochte, beschuldigde of veroordeelde personen.⁷³¹

Er waren verschillende berichten waarin gesteld werd dat de Ethiopische regering tekort schoot in het vervolgen van overheidsfunctionarissen die zich schuldig hadden gemaakt aan schendingen van de mensenrechten of betrokken waren geweest bij corruptie, met als gevolg dat de daders straffeloos bleven. Ook zouden de inspanningen van de Ethiopische regering om deze ernstige misstanden een halt toe te roepen ontoereikend zijn geweest.⁷³² De Ethiopische regering zou toegegeven hebben dat overheidsfunctionarissen betrokken waren bij het schenden van mensenrechten, maar heeft verschillende keren aangegeven dat de aantijgingen tegen hen overdreven waren.⁷³³ Volgens HRW en Amnesty zou de regering zich bijna uitsluitend geconcentreerd hebben op de gewelddaden die zouden zijn begaan door aan de TPLF gelieerde strijdkrachten. De EHRC had volgens de organisaties de federale troepen en hun bondgenoten die verantwoordelijk zouden zijn voor mensenrechtenschendingen tijdens het conflict in het noorden ontzien in haar kritiek. Zo zou de organisatie in haar onderzoek naar het bloedbad in Mai Kadra dat

⁷²⁷ Deze taskforce is in het leven geroepen naar aanleiding van het gemeenschappelijke onderzoek en aanbevelingen van de EHRC en het OHCHR inzake de mensenrechtenschendingen tijdens het conflict in Noord-Ethiopië. Dit rapport kwam in het najaar van 2021 uit.

⁷²⁸ FanaBC, *Inter-Ministerial Taskforce Tasked To Investigate Human Rights Violations Approves Draft Action Plan For Main Committees*, 17 januari 2022.

⁷²⁹ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

⁷³⁰ BBC Monitoring (ETV), *Ethiopian rights body launches inquiry into abuse*, 19 februari 2022.

⁷³¹ OHCHR, *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022.

⁷³² HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, 6 april 2022; USDoS, *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT*, 2, 12 april 2022; Ethiopia Insight, *Ethiopia must address impunity for human rights abuses by security forces*, 5 april 2022.

⁷³³ Reuters, *INSIGHT-Some Ethiopians claim forced recruitment by Tigrayan forces*, 16 april 2022; HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 7, 6 april 2022.

in november 2020 in West-Tigray plaatsvond zich alleen op de moord op Amhara gefocust hebben en niet op die op Tigreeërs.⁷³⁴

HRW schreef dat het bureau van de procureur-generaal op 21 mei 2021, na druk van het publiek, een overzicht had vrijgegeven van de inspanningen die de Ethiopische autoriteiten tot dusver hadden geleverd om verantwoording af te leggen. In het overzicht stond dat Eritrese troepen meer dan honderd burgers hadden gedood in Axum en dat de militaire rechtbank 28 Ethiopische soldaten die beschuldigd werden van buitengerechtelijke executies, en 25 die beschuldigd werden van seksueel geweld, in staat van beschuldiging had gesteld en er vier had veroordeeld. Transparantie rond deze processen en veroordelingen waren volgens HRW nog onduidelijk.⁷³⁵

The New York Times schreef op 17 maart 2022 dat maar weinig mensen verantwoording hoefden af te leggen voor hun daden in de oorlog die op dat moment in Ethiopië gaande was. De regering zou nog maar zestig soldaten hebben aangeklaagd voor misdaden die tijdens de oorlog waren begaan, van wie er zestien waren veroordeeld. De TDF/TPLF zou volgens *The New York Times* nog niemand aangeklaagd hebben.⁷³⁶ HRW en Amnesty stelden in hun rapport van 6 april 2022 dat de regering niet transparant was in rechtszaken die waren aangespannen tegen overheidsfunctionarissen vanwege hun vermeende betrokkenheid bij het schenden van mensenrechten.⁷³⁷

- 3.9.2.1 Optreden Ethiopische autoriteiten tegen mensenrechtenschendingen door het Eritrese leger
Zoals eerder is gesteld controleerde het Eritrese leger bepaalde gebieden in het noorden van Tigray. Er is geen informatie bekend over het optreden van de Ethiopische autoriteiten tegen door Eritrese begane mensenrechtenschendingen. De Internationale Commissie van Mensenrechtensdeskundigen voor Ethiopië van de VN uitte in haar rapport van 19 september 2022 haar zorgen over het feit dat de IMTF zich niet bezig leek te houden met de verantwoordingsplicht van het Eritrese leger, hoewel de federale regering volgens de commissie Eritrea had uitgenodigd deel te nemen aan het conflict, en Eritrese troepen zich nog steeds in Tigray bevonden (zie ook paragraaf 3.1.5).⁷³⁸
- 3.9.3 *Uitsluiting van bescherming van (sociale) groepen*
Eerder in dit ambtsbericht is geschreven dat de positie van bepaalde groepen onder andere afhangt van de regio waar ze wonen, hun financiële en de sociale positie die ze hebben. Ook is vermeld dat bepaalde groepen geen of mindere bescherming genieten (zie paragrafen 3.2 tot en met 3.6).

⁷³⁴ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, pagina's 207-208, 6 april 2022.

⁷³⁵ Embassy of Ethiopia Washington D.C., *A Summary of Efforts to Ensure Accountability Regarding Violations of International Humanitarian Law and Other Legal Norms in the Regional State of Tigray*, 21 mei 2021; HRW, Q & A: *Renewal of the Mandate of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia (ICHREE)*, 27 september 2022.

⁷³⁶ The New York Times, 'Finish Them Off': Aid Workers, Found on Battlefield, Executed by Soldiers, 17 maart 2022.

⁷³⁷ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone, pagina 208, 6 april 2022.

⁷³⁸ OHCHR, A/HRC/51/46 - *Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia*, 19 september 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

4 Vluchtelingen en ontheemden

4.1 Vluchtelingen- en ontheemdenstroom in en uit Ethiopië

Vluchtelingen/asielzoekers in Ethiopië

Eind maart 2022 stonden bij de Ethiopische immigratiedienst *Refugee and Returnees Service* (RRS), voorheen *Administration for Refugee & Returnee Affairs* (ARRA), en bij UNHCR circa 850.000 vluchtelingen/asielzoekers geregistreerd.⁷³⁹ De meesten van hen kwamen uit Zuid-Soedan, namelijk 392.307 personen (46%), gevolgd door Somalië met 237.206 personen (28%), Eritrea met 159.040 (19%) en Soedan met 46.963 (6%). Andere vluchtelingen/asielzoekers kwamen uit Kenia, Jemen, de Democratische Republiek Congo en Syrië, maar maakten per land minder dan een procent van het aantal vluchtelingen/asielzoekers uit. Negentig procent van alle asielzoekers en vluchtelingen verbleef in kampen, negen procent was woonachtig in stedelijk gebied (met name Addis Abeba) en een procent was ondergebracht bij gastgemeenschappen. De meerderheid van de vluchtelingen verbleef in de regionale staten Gambella (circa 362.000 Zuid-Soedanezen), de SRS (circa 237.000 Somaliërs), Benishangul-Gumuz (circa 73.000 Soedanezen en in mindere mate Zuid-Soedanezen), Afar (56.000 Eritreeërs) en Tigray (35.000 Eritreeërs). In Addis Abeba stonden eind maart 2022 72.000 asielzoekers/vluchtelingen geregistreerd. Eritreeërs vormden met 66.000 personen (93%) de overgrote meerderheid in de Ethiopische hoofdstad.⁷⁴⁰

Een vertrouwelijke bron gaf in juni 2022 aan dat er bijna geen Eritrese asielzoekers meer naar Ethiopië kwamen vanwege het conflict in Noord-Ethiopië. Volgens UNHCR zou er in de periode van januari tot maart 2022 geen enkele asielzoeker vanuit Eritrea Ethiopië zijn binnengekomen. Ook kwamen er volgens de VN-organisatie in dezelfde periode maar weinig asielzoekers uit Soedan en Zuid-Soedan: achttien uit Zuid-Soedan en 127 uit Soedan. In dezelfde periode kwamen er nog wel 6562 Somalische asielzoekers naar Ethiopië. De Eritreeërs die Ethiopië binnenkomen, komen meestal via Soedan, aldus de vertrouwelijke bron.⁷⁴¹

Vluchtelingen/asielzoekers uit Ethiopië

Het aantal Ethiopische vluchtelingen en asielzoekers in de naburige landen stond eind april 2022 op circa 145.000, van wie er ongeveer 75.000 voor het uitbreken van het conflict in Noord-Ethiopië al buiten Ethiopië verbleven. In de periode van november 2020 tot en met april 2022 waren er 70.000 Ethiopische asielzoekers en vluchtelingen bij gekomen. Tussen de 52.000 en 59.000 van deze nieuwkomers werden door Soedan opgevangen.⁷⁴² Soedan was het land dat de meeste Ethiopische vluchtelingen en asielzoekers herbergde (circa. 72.300). Kenia telde er ongeveer 31.200, Somalië 22.600, Djibouti 13.600 en Zuid-Soedan 5.500. Eritrea was volgens UNHCR hekkensluiter met vijftien geregistreeerde Ethiopische asielzoekers en vluchtelingen eind april 2022.⁷⁴³

⁷³⁹ 842.360 – vluchtelingen en 2.229 – asielzoekers: In januari 2020 en januari 2021 stonden er respectievelijk 744.000 en 801.000 vluchtelingen/asielzoekers geregistreerd. Op een bevolking van ongeveer 115 miljoen zielen is dat minder dan een procent.

⁷⁴⁰ UNHCR, *Ethiopia – Refugees and Asylum seekers as of March 31, 2022*, 28 april 2022; UNHCR, *Ethiopia – Urban refugee population in Addis Ababa, as of March 31, 2002*, 4 mei 2022.

⁷⁴¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; UNHCR, *Ethiopia – Refugees and Asylum seekers as of March 31, 2022*, 28 april 2022.

⁷⁴² UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, 6 maart 2022: UNHCR noemt in twee verschillende documenten zowel het aantal van 52.000 als van 59.000.

⁷⁴³ UNHCR, *ETHIOPIA SITUATION | Refugees, asylum-seekers and IDPs as of 30 April 2022*, 22 juni 2022.

Binnenlandse ontheemden

Ethiopië had tijdens de verslagperiode nog immer te kampen met nieuwe ontheemdenstromen in het hele land als gevolg van gewapende conflicten, geweld tussen gemeenschappen, natuurrampen en klimaatverandering. Tegelijkertijd waren in delen van sommige regio's recentelijk binnenlandse ontheemden (IDP's) teruggekeerd.⁷⁴⁴ Het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021 meldde dat IOM in de zomer van 2020 1.820.811 individuele ontheemden telde, verdeeld over de verschillende regio's.⁷⁴⁵ Eind april 2022 telde IOM een totaal van 4.509.081 *internally displaced persons* (IDP's: binnenlandse ontheemden) in Ethiopië. Met name door het conflict in het noorden van Ethiopië had Tigray de meeste ontheemden met meer dan 1.8 miljoen ontheemde personen. Velen van hen, volgens bronnen meer dan de helft, komen uit West-Tigray.⁷⁴⁶ De SRS volgde Tigray met ongeveer 930.000 IDP's. Oromia had er 793.000, Amhara 463.000, SNNP 198.000 en Afar 175.000. In andere regio's lag het aantal ontheemden onder de 50.000.⁷⁴⁷

De situatie was echter heel fluïde. In maart 2022 meldde UNHCR dat Ethiopië bijna 5.6 miljoen ontheemden had door gewapende conflicten en natuurrampen, een miljoen IDP's meer dan IOM een maand later telde.⁷⁴⁸ Sommige incidenten zorgden voor nieuwe grote stromen IDP's. Eind januari 2022 raakten naar verluidt 300.000 personen in Afar ontheemd door aanvallen van Tigrese troepen in de regio. De ontheemding voor de meesten van hen was echter tijdelijk van aard en velen keerden weer terug naar hun huizen.⁷⁴⁹ In BG keerden in de loop van 2022 meer dan 70.000 IDP's terug naar de zone Metekel, waar vandaan ze gevlucht waren, omdat de lokale veiligheidssituatie verbeterd was. Door deze stromen IDPs kunnen de cijfers per regio in een kort tijdsbestek verschillen.⁷⁵⁰

4.2 Situatie van IDP's in Ethiopië

Bronnen waren het erover eens dat de situatie voor IDP's in Ethiopië in het algemeen - gelet op de lokale normen - slecht was. IDP's hadden bijvoorbeeld veelal geen toegang tot basisdiensten.⁷⁵¹ UNHCR schreef in mei 2022 dat veel personen die langdurige ontheemd zijn te maken hebben met ongelijkheid, met name bij de toegang tot basisdiensten, huisvesting, land en eigendom (toegang tot documentatie, recht op rechtspraak), alsmede met beperkingen van hun bewegingsvrijheid. IDP's konden volgens een vertrouwelijke bron geen kebele-kaart aanvragen waardoor ze geen recht hadden op bepaalde diensten en niet konden

⁷⁴⁴ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022; VOA News, *Ethiopia's Struggling IDPs Face Dilemma: Stay or Return Home?*, 23 juni 2022; UNHCR, *Response to Internal Displacement in Ethiopia Fact Sheet - January to March 2022*, 19 mei 2022.

⁷⁴⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 89, februari 2021.

⁷⁴⁶ Het precieze aantal IDP's uit Western Tigray is niet bekend. Een voorlopig assessment van de door de federale autoriteiten aangestelde interim regering in Tigray kwam volgens het rapport van HRW/Amnesty International in juni 2021 op 723.000 IDPs uit Western Tigray die in andere delen van de regio waren geregistreerd. Uit een in juli 2021 door IOM uitgevoerd onderzoek in zeven stedelijke gebieden van Tigray, bleek dat 53% van de ondervraagde IDP's afkomstig was uit West-Tigray. (pagina's 150-152).

⁷⁴⁷ IOM, *Internally displaced persons (IDPs) in Ethiopia per region*, april 2022; HRW/Amnesty, *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina 6 en 150-152, 6 april 2022.

⁷⁴⁸ UNHCR, *Response to internal displacement in Ethiopia, Factsheet January-March 2022*, 19 mei 2022: Het is niet duidelijk hoe de verschillen tussen de aantallen van UNHCR en IOM tot stand zijn gekomen. De verschillen kunnen ook door verschillende methodologieën die de organisaties hanteren zijn ontstaan.

⁷⁴⁹ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

⁷⁵⁰ OCHA, *ETHIOPIA - HUMANITARIAN UPDATE Situation Overview*, 27 juni 2022.

⁷⁵¹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 5 augustus 2022.

stemmen.⁷⁵² Een vertrouwelijke bron die eind mei 2022 het grootste kamp voor IDPs in Ethiopië had bezocht, dat in de SRS gelegen is, zei dat de leefomstandigheden in het kamp erg slecht waren. De meer dan 100.000 bewoners hadden gebrek aan voedsel, geen toegang tot schoon water en waren gehuisvest in provisorische tenten. Vlak over de grens met Oromia waren de IDP's veelal gehuisvest in gastgemeenschappen. Dit bemoeilijkte de registratie, waardoor ze geen toegang hadden tot humanitaire hulp, aldus de bron.⁷⁵³ De 300.000 mensen die begin 2022 door het oploeiend geweld in Afar ontheemd raakten, waren met name vrouwen, kinderen en ouderen. Ze waren op negen plekken gehuisvest en waren volgens OHCHR verstoken van voldoende humanitaire hulp.⁷⁵⁴ Een vertrouwelijke bron merkte op dat vluchtelingen en asielzoekers over het algemeen onder ietwat betere omstandigheden gehuisvest worden dan IDP's.⁷⁵⁵

De EHRC riep eind juni 2022 op de in de ogen van de organisatie illegale detentie van 9.000 Tigreeërs in de kampen Semera en Agatina in de regio Afar te beëindigen. Volgens de EHRC werden mannen en vrouwen daar van elkaar gescheiden en waren er mensen gestorven vanwege de "extreem beperkte" beschikbaarheid van humanitaire en medische hulp. Volgens de hoofdcommissaris van de commissie dr. Bekele was de detentie willekeurig en illegaal en gebaseerd op de etnische identiteit van de gedetineerden.⁷⁵⁶ Addis Standard schreef dat de Tigreeërs door Afari autoriteiten waren weggevoerd, terwijl volgens vertrouwelijke bronnen de gedetineerden met name Tigrese IDP's waren die sinds jaar en dag in Afar hadden gewoond en die gevlucht waren voor het oploeiende geweld in de regio eind december 2021 (zie paragraaf 3.2.2).⁷⁵⁷

Terugkeer naar de originele verblijfplaats betekende in veel gevallen geen verbetering wat betreft de leefomstandigheden. Hoewel het geweld in bijvoorbeeld Amhara, Tigray en Afar was afgenomen, waren civiele eigendommen en delen van de openbare infrastructuur vernield of beschadigd waardoor er vaak geen bevorderlijk klimaat bestond voor een veilige terugkeer naar iemands oorspronkelijke woongebied.⁷⁵⁸ Hoewel er nog steeds veiligheidsrisico's konden bestaan en er geen garantie bestond dat IDPs die terugkeerden toegang zouden hebben tot essentiële diensten en voedsel, kwam het voor dat grote groepen IDP's door de autoriteiten gedwongen werden om naar hun origineel woongebied terug te keren.⁷⁵⁹ Zoals vermeld in dit ambtsbericht laaide het geweld in het noorden van Ethiopië eind augustus 2022 weer op. Begin november 2022 kwamen de strijdende partijen een staakt-het-vuren overeen. Hoe de situatie in de gebieden aan het einde van de verslagperiode van dit ambtsbericht was, is niet bekend (zie paragraaf 1.1).

Situatie van IDP's in Tigray

Zoals hierboven vermeld waren er ongeveer 1.8 miljoen IDP's in Tigray, onder wie een groot aantal IDP's uit West-Tigray. Volgens een vertrouwelijke bron, die in juni 2022 werd gesproken, kwamen er nog dagelijks ontheemden uit West-Tigray in andere delen van Tigray aan. De bron kon het niet met zekerheid stellen, maar dacht dat de er nog steeds gedwongen verplaatsingen vanuit West-Tigray nog

⁷⁵² UNHCR, *Response to internal displacement in Ethiopia, Factsheet January-March 2022*, 19 mei 2022; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁷⁵³ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁷⁵⁴ UN High Commissioner for Human Rights, *Oral Update on the situation of human rights in the Tigray region of Ethiopia and on progress made in the context of the Joint Investigation*, 7 maart 2022.

⁷⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2022.

⁷⁵⁶ Addis Standard, *News: Ethiopia rights body calls for immediate end to illegal detention of around 9,000 Tigrayans in Afar state*, 30 juni 2022.

⁷⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁷⁵⁸ OCHA, *ETHIOPIA - HUMANITARIAN UPDATE Situation Overview*, 27 juni 2022.

⁷⁵⁹ OCHA, *ETHIOPIA - HUMANITARIAN UPDATE Situation Overview*, 27 juni 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

steeds plaatsvonden.⁷⁶⁰ In een rapport van het *World Food Programme* (WFP) van juni 2022 stond dat 83% van de bevolking in Tigray onvoldoende voedsel kreeg en dat 50% van de zwangere en borstvoeding gevende vrouwen ondervoed was.⁷⁶¹ Een vertrouwelijke bron stelde dat de situatie van IDP's in Tigray gemiddeld zorgelijker was dan die van Tigreeërs die niet ontheemd waren geraakt.⁷⁶²

Veel Tigreeërs waren na het uitbreken van het conflict gedwongen West-Tigray te verlaten en waren naar de grotere steden ten oosten van de Tekeze rivier getrokken, zoals Shire, Axum en Sheraro, in Centraal en Noordwest-Tigray, waar ze maandenlang in overvolle kampen voor IDP's werden gehuisvest.⁷⁶³ Tigrese IDP's die niet uit West-Tigray kwamen, werden door de Tigrese autoriteiten gedwongen om terug te keren naar hun plaats van herkomst, ook al leenden de lokale omstandigheden zich daar niet voor. Dit had tot gevolg dat sommige IDP's afkomstig zeiden te zijn uit West-Tigray, aldus een vertrouwelijke bron.⁷⁶⁴ Het kamp Hitsats waar voor het uitbreken van het conflict Eritrese vluchtelingen zaten en dat verwoest zou zijn, zou volgens een vertrouwelijke bron nu Tigrese IDP's huisvesten. Het zou in zeer slechte staat verkeren en geen basisdiensten bieden. Er zouden bijvoorbeeld geen watervoorzieningen zijn en zwangere vrouwen moesten in de open lucht bevallen.⁷⁶⁵

4.3 Situatie van Eritrese vluchtelingen in Ethiopië

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021 stond dat er volgens cijfers van UNHCR eind september 2020 179.000 geregistreerde Eritrese asielzoekers/vluchtelingen in Ethiopië waren.⁷⁶⁶ Ongeveer 96.000 van deze groep leefden destijds in Tigray, van wie het merendeel in de noordelijke kampen Hitsats, en Shimelba en de zuidelijke kampen Mai Aini en Adi Harush.⁷⁶⁷ Volgens cijfers van UNHCR waren er eind maart 2022 met een totaal van 159.000 ongeveer 20.000 Eritrese asielzoekers/vluchtelingen minder in Ethiopië.⁷⁶⁸ 35.000 Eritrese vluchtelingen verbleven volgens UNHCR nog in Tigray, met name in de zuidelijke kampen Mai Aini en Adi Harush. Een groot deel van de Eritreeërs die in Tigray verbleven, zou na het uitbreken van het conflict in het noorden van Ethiopië met name naar Afar, Amhara en Addis Abeba zijn getrokken.⁷⁶⁹

Desgevraagd gaf een vertrouwelijke bron aan dat er in 2022 minder Eritrese asielzoekers en vluchtelingen in Ethiopië geregistreerd stonden dan een jaar eerder, omdat velen van hen vanuit Tigray bijvoorbeeld naar familie in Addis Abeba waren vertrokken zonder zich bij de autoriteiten gemeld te hebben. De autoriteiten hadden volgens de bron de registratie niet op orde.⁷⁷⁰ Dezelfde bron gaf hierbij aan dat er ook duizenden Eritrese vluchtelingen vermist werden omdat ze ofwel waren vermoord door Eritrese troepen die grote delen van Tigray bezet hielden (zie

⁷⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁷⁶¹ WFP, *Northern Ethiopia Emergency Response Situation Report #07*, pagina 1, 17 juni 2022.

⁷⁶² Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁷⁶³ HRW/Amnesty, "We Will Erase You from This Land" *Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, pagina's 6 en 96, 6 april 2022.

⁷⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁷⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁷⁶⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 80, februari 2021.

⁷⁶⁷ UNHCR, *REGIONAL REFUGEE PREPAREDNESS AND RESPONSE PLAN FOR THE ETHIOPIA SITUATION (TIGRAY) November 2020 to June 2021*, pagina 5, 2021; UNHCR, *UNHCR bereikt vernietigde kampen in het noorden van Tigray*, 26 maart 2021.

⁷⁶⁸ UNHCR, *Ethiopia – Refugees and Asylum seekers as of March 31, 2022*, 28 april 2022.

⁷⁶⁹ UNHCR, *Ethiopia – Refugees and Asylum seekers as of March 31, 2022*, 28 april 2022; vertrouwelijke bron, 1 juni 2022; vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁷⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

paragraaf 3.2.1), ofwel gedwongen waren in het leger dienst te nemen of mee teruggenomen waren naar Eritrea, iets wat andere bronnen beaamden. Een onbekend aantal Eritrese vluchtelingen en asielzoekers zou door Tigrese strijders van de TDF vermoord zijn. Het aantal Eritreeërs dat na het uitbreken van het conflict vermist was geraakt, werd over het algemeen op 6.000 personen geschat. De vertrouwelijke bron dacht dat het er veel meer waren gezien het grote verschil tussen het aantal geregistreerde Eritrese asielzoekers van september 2020 en dat van maart 2022.⁷⁷¹ Een vertrouwelijke bron stelde in juni 2022 dat veel Eritrese asielzoekers niet geregistreerd stonden bij de Ethiopische autoriteiten, omdat ze vlak voor het uitbreken van het conflict in Noord-Ethiopië vanuit Eritrea naar Ethiopië waren gevlucht en vanwege het conflict niet geregistreerd waren.⁷⁷²

De leefomstandigheden van de Eritreeërs in de zuidelijke kampen in Tigray Mai Aini en Adi Harush waren volgens bronnen slecht. Net zoals de Tigrese bevolking hadden de bewoners te maken met een tekort aan voedsel en medicijnen. Een aantal bewoners zou zijn omgekomen van honger, dorst of gebrek aan medische hulp. Eritrese vluchtelingen en asielzoekers probeerden daarom naar bijvoorbeeld Amhara te vluchten, maar zouden worden tegengehouden door de Tigrese autoriteiten die de controle over de kampen hebben.⁷⁷³

In Afar waren er twee vluchtelingenkampen. Berahle en Asaita. Het meest noordelijke, het kamp Barahle, is in februari 2022 geplunderd en de bewoners zijn voor het grootste gedeelte naar het zuiden gevlucht. Bij de aanval door ongeïdentificeerde gewapende mannen zouden vijf bewoners zijn omgekomen en meerdere vrouwen zijn ontvoerd. Overlevenden zouden verklaard hebben dat het TPLF achter de aanval zat. De Eritrese asielzoekers en vluchtelingen zitten nu in provisorische onderkomen: deels in Serdo, een erg heet en droog gebied op zo'n veertig kilometer van Semera, de hoofdstad van Afar, en deels in Afdera, op zo'n 200 kilometer van Semera.⁷⁷⁴ De humanitaire situatie in Afdera is met name door de droogte slecht te noemen; VOA News schreef bijvoorbeeld in juni 2022 een artikel over de droogte die Afar teisterde.⁷⁷⁵ Het tweede kamp bij de oude hoofdstad van Afar, Asaita, bestaat nog. Naar lokale maatstaven zouden de leefomstandigheden daar redelijk zijn, aldus een vertrouwelijke bron.⁷⁷⁶

Addis Abeba herbergde volgens cijfers van UNHCR van maart 2022 de meeste Eritrese vluchtelingen en asielzoekers, meer dan 60.000. De humanitaire omstandigheden en veiligheidssituatie waren hier volgens vertrouwelijke bronnen beter dan in de kampen.⁷⁷⁷

4.3.1 *Juridische status Eritrese vluchtelingen*

In het vorige ambtsbericht van februari 2021 stond:⁷⁷⁸

"De Ethiopische regering kondigde aan vanaf januari 2020 een ander beleid jegens personen met de Eritrese nationaliteit te voeren. Hierbij was de grootste

⁷⁷¹ Vertrouwelijke bron, 28 juni 2022; Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Ethiopia – hunger, suffering and death*, 15 februari 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁷⁷² Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁷⁷³ Eritrea Hub, *The plight of Eritrean refugees in Ethiopia – hunger, suffering and death*, 15 februari 2022; vertrouwelijke bron, 1 juni 2022.

⁷⁷⁴ VOA, *Fate of Thousands of Eritrean Refugees in Afar Region Unknown*, 18 februari 2022; UNHCR, *Thousands of Eritrean refugees displaced in clashes in Ethiopia's Afar region*, 18 februari 2022; vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; France24, *Attack on Ethiopia refugee camp kills five, displaces thousands: UN*, 18 februari 2022.

⁷⁷⁵ VOA, *Ethiopia's Drought Forcing Afar Region Residents to Use Dirty Water*, 21 juni 2022.

⁷⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁷⁷⁷ UNHCR, *Ethiopia – Refugees and Asylum seekers as of March 31, 2022*, 28 april 2022; vertrouwelijke bron, 29 juni 2022; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁷⁷⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 93, februari 2021.

verandering dat Eritreeërs niet meer op prima facie gronden direct een vluchtelingenstatus kregen. In plaats daarvan zouden Eritrese asielzoekers een individueel traject moeten ingaan. ARRA heeft echter nog geen duidelijkheid gegeven over een dergelijk traject, (...)."

Sinds februari 2021 was er over de statusbepaling voor Eritrese asielzoekers nog geen besluit genomen. Een vertrouwelijke bron gaf aan dat de *Refugees and Returnees Service* (RRS), voorheen ARRA, zoveel mogelijk individuele status determinatie wilde toepassen, maar dat hier sinds het uitbreken van het conflict veel onduidelijkheden over bestonden. Verschillende bronnen gaven aan dat de statusbepaling voor Eritreeërs onder andere vanwege het conflict geen prioriteit had bij de Ethiopische autoriteiten. Hierbij moet aangegeven worden dat er sinds het uitbreken van het conflict weinig Eritreeërs naar Ethiopië gevlucht zijn.⁷⁷⁹

4.4 Registratie van asielzoekers

Hoe de registratie van asielzoekers in Ethiopië tijdens de verslagperiode verliep en in hoeverre bepaalde groepen uitgesloten waren van registratie, is niet duidelijk. Nieuwe Eritrese asielzoekers, die zoals eerder vermeld met zeer weinigen waren, zouden niet meer geregistreerd worden. Evenmin werd hun asielaanvraag door de Ethiopische autoriteiten aanvaard, wat indruist tegen het VN Vluchtelingenverdrag van 1951.⁷⁸⁰ De verblijfplaats van veel Eritrese asielzoekers is onbekend, omdat ze nergens geregistreerd staan.⁷⁸¹ Het feit dat nieuw aangekomen Eritrese asielzoekers niet geregistreerd staan en geen identiteitsbewijs voor vluchtelingen en asielzoekers hebben, betekent dat ze regelmatig door de politie gearresteerd worden.⁷⁸² Kassu, die de status van Eritrese vluchtelingen in Ethiopië heeft onderzocht, stelde in zijn onderzoek van eind 2021 dat de administratieve maatregelen vooral kinderen troffen. Er waren bijvoorbeeld kinderen die uit Eritrea kwamen om te worden herenigd met hun ouders die reeds als vluchtelingen waren geregistreerd. Het verzoek van de ouders om hun kinderen te registreren werd niet door de toenmalige ARRA ingewilligd, omdat er volgens Kassu geen statusbepalingsdienst werd aangeboden aan Eritrese asielzoekers.⁷⁸³

UNCHR schreef eind 2021 dat ze in samenwerking met de RRS, in Addis Abeba doorging met het opsporen van geregistreerde vluchtelingen door middel van biometrische gegevens van deze vluchtelingen die voor het conflict in de voormalige kampen Shimelba en Hitsats en andere plaatsen in de regio Tigray verbleven. Tussen 4 augustus en 25 november 2021 waren er volgens UNHCR in totaal 14.266 gezinnen, bestaande uit 17.172 personen, geverifieerd en van nieuwe identiteitskaarten voorzien; 6.415 vluchtelingen onder de 14 jaar kregen een bewijs van registratie. Met deze documenten, die drie jaar geldig waren, kregen ze toegang tot bijstand, bescherming en diensten, en konden ze bankrekeningen openen.⁷⁸⁴

⁷⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022; Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina's 47-48, december 2021.

⁷⁸⁰ Ethiopië is een lidstaat van dit verdrag.

⁷⁸¹ Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina 56, december 2021; vertrouwelijke bron, 28 juni 2022.

⁷⁸² Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina 50, december 2021.

⁷⁸³ Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina 52, december 2021.

⁷⁸⁴ UNHCR, *UNHCR ETHIOPIA OPERATIONAL UPDATE*, 29 december 2021.

Mensen die uit Somalië naar Ethiopië vluchtten en daar asiel aanvroegen, kwamen grotendeels in de SRS aan. Deze asielzoekers werden normaliter wel geregistreerd. UNHCR schreef dat er in 2021 9000 nieuwkomers uit Somalië waren geregistreerd.⁷⁸⁵ De registratie van Somalische asielzoekers in de SRS zou volgens een vertrouwelijke bron aan het einde van de verslagperiode echter al maanden stilliggen.⁷⁸⁶ In Gambella was volgens een vertrouwelijke bron geen plek meer waar asielzoekers geregistreerd worden, de zogenaamde *reception centers*. Of de asielzoekers, voor het grootste gedeelte Zuid-Soedanezen, geregistreerd werden en waar dat eventueel gebeurde, kon betreffende bron niet zeggen. De nieuw aangekomen Zuid-Soedanese asielzoekers verbleven meestal in vluchtelingenkampen bij familie die in een eerder stadium al naar Ethiopië waren getrokken en wel een status hebben.⁷⁸⁷

UNHCR schreef in december 2021 dat de *One-Stop-Shop* in het vluchtelingenkamp Bambasi in de regio BG begonnen was met het verlenen van alle diensten die essentieel waren voor de bescherming van vluchtelingen, zoals de afgifte van nieuwe geboorteregistraties, vernieuwing en afgifte van bewijzen van registratiedocumenten en identiteitskaarten, en registratie van vluchtelingen die de uitgebreide registratie hadden gemist die van 2017 tot 2019 in alle vluchtelingenkampen was uitgevoerd. OSS Bambasi was volgens UNHCR een van de 27 faciliteiten in heel Ethiopië die zowel de vluchtelingen als de lokale gemeenschappen rond het kamp moeten bedienen en die zich in verschillende stadia van opbouw bevonden.⁷⁸⁸ Volgens een vertrouwelijke bron zouden er heel weinig nieuwe asielzoekers uit Soedan BG binnenkomen. Er gingen juist Soedanezen terug naar Soedan. De weinige asielzoekers uit Zuid-Soedan die in BG aankwamen, zouden volgens de bron gewoon geregistreerd worden.⁷⁸⁹

4.5 Uitreisvisum voor erkende vluchtelingen en (Eritrese) asielzoekers

In het Algemeen Ambtsbericht Ethiopië uit 2021 stond:⁷⁹⁰

“Een vertrouwelijke bron voegt hieraan toe dat slechts geregistreerde asielzoekers/vluchtelingen groen licht krijgen voor een uitreisvisum [van het toenmalige ARRA] en dat het niet mogelijk is om zonder een uitreisvisum legaal het land [Ethiopië] te verlaten.”

Kassu schreef in zijn rapport van december 2021 dat vanwege het feit dat nieuwe Eritrese asielzoekers niet geregistreerd werden ze geen bijstand en bescherming van de Ethiopische autoriteiten kregen, wat het voor hen moeilijk maakte in Ethiopië te blijven. Veel Eritrese asielzoekers reisden daarom door naar Libië om uiteindelijk Europa te bereiken. Ze konden Ethiopië echter niet op een legale manier verlaten, omdat ze niet geregistreerd stonden. Asielzoekers zouden volgens Kassu alleen recht hebben op een reisdocument om Ethiopië te verlaten, mits zij door ARRA (tegenwoordig RRS) als asielzoeker waren geregistreerd.⁷⁹¹ Een vertrouwelijke bron

⁷⁸⁵ UNHCR, *UNHCR ETHIOPIA OPERATIONAL UPDATE*, 29 december 2021.

⁷⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 10 november 2022.

⁷⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2022.

⁷⁸⁸ UNHCR, *UNHCR ETHIOPIA OPERATIONAL UPDATE*, 29 december 2021.

⁷⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2022.

⁷⁹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 99, februari 2021.

⁷⁹¹ Kassu, Sentayeru, *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, pagina's 50-51, december 2021

gaf aan dat zelfs geregistreerde Eritrese asielzoekers en vluchtelingen problemen ondervonden bij legaal vertrek uit Ethiopië.⁷⁹² Een andere vertrouwelijke bron zei dat er gedurende een periode veel geld gevraagd werd voor een uitreisvisum. Na klachten was deze illegale praktijk volgens de bron door de autoriteiten aangepakt.⁷⁹³

Een vertrouwelijke bron verklaarde dat Soedanese vluchtelingen zonder officieel toestemming aan de Ethiopische autoriteiten te hebben gevraagd vanuit BG naar Soedan terugkeerden. De Ethiopische grenswachten namen dan hun UNHCR-RRS kaart in, opdat de vluchtelingen niet meer terug konden keren. Als de Soedanese terugkeerders zich bij UNHCR in Soedan meldden, kregen ze volgens de bron drie maanden hulp. Het was ook mogelijk om de grens over te steken zonder een officiële grenspost te passeren, maar de meesten kozen voor de route via de grensposten. Volgens de bron was er wel officiële toestemming nodig om het land via het internationale vliegveld in Addis Abeba te verlaten. Een vluchteling kon zich niet vrijelijk door het land begeven. Voor een reis vanuit BG naar Addis Abeba had de vluchteling vooraf toestemming van de RSS nodig.⁷⁹⁴

4.5.1 *Uitreisboete na illegaal verblijf*

In het vorige Algemeen Ambtsbericht Ethiopië stond dat er een uitreisboete betaald moest worden als iemand illegaal in Ethiopië had verbleven en na het illegale verblijf het land wilde verlaten.⁷⁹⁵

Op de website van EthiopiaOnlineVisa stond dat voor het overschrijden van een visum tot vijftien dagen elke reiziger een boete moest betalen van ongeveer vijftig Amerikaanse dollar en een extra boete van vijf Amerikaanse dollar per dag. Als iemand bijvoorbeeld twee dagen te lang bleef, moest die persoon zestig dollar betalen. Reizigers die te lang waren gebleven, mochten het land niet verlaten voordat zij de boete hadden betaald. Wie te lang bleef, liep bovendien het risico strafrechtelijk te worden vervolgd en het land uit te worden uitgezet. Ook kon zo iemand in de toekomst de toegang tot het land worden onttrokken.⁷⁹⁶

Het bovenstaande betreft personen die met een visum Ethiopië hadden bezocht. Zoals vermeld in paragraaf 4.5 konden asielzoekers die niet geregistreerd stonden geen uitreisvisum krijgen. Het is niet bekend of niet geregistreerde asielzoekers door het betalen van een uitreisboete het land alsnog konden verlaten.

⁷⁹² Vertrouwelijke bron, 29 juni 2022.

⁷⁹³ Vertrouwelijke bron, 10 november 2022.

⁷⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 5 augustus 2022.

⁷⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2021*, pagina 99, februari 2021.

⁷⁹⁶ Ethiopia Online Visa, *Extending the Ethiopian Visa and the Consequences of Overstaying*: <https://www.ethiopiaonlinevisa.com/extending-ethiopian-visa-overstaying/> (geraadpleegd op 12 juli 2022): Vermeld dient te worden dat de website het over de *Main Department for Immigration and Nationality Affairs*. Deze organisatie is tijdens de vorige verslagperiode opgegaan in de nieuwe organisatie INVEA die nu ICS heet (zie paragraaf 2.1.1).

5 Terugkeer

5.1 Problemen van migranten, asielzoekers, vluchtelingen bij terugkeer

Migranten uit Midden-Oosten

Van 2017 tot begin 2022 had het koninkrijk Saoedi-Arabië ongeveer 500.000 illegaal in het land verblijvende Ethiopiërs gedwongen het land te verlaten.⁷⁹⁷ Een vertrouwelijke bron meldde in juni 2022 dat wekelijks ongeveer negenhonderd Ethiopiërs uit Saoedi-Arabië gedwongen terugkeerden en dat het land voornemens was dat aantal op te schroeven. Oromo, Amhara en Tigreeërs vormden de overgrote meerderheid met elk ongeveer dertig procent van alle teruggekeerden. Veel van de teruggekeerde Ethiopiërs, behalve de Tigreeërs, keerden naar hun geboortegrond terug, alwaar ze met name bij familie onderdak vonden. Een vertrouwelijke bron vertelde dat de uit Saoedi-Arabië teruggekeerde Tigreeërs over het algemeen geen doelwit van de regering waren, zolang ze maar niet het voornemen hadden om naar Tigray terug te keren. Tot juni 2021 had de Ethiopische regering de Tigreeërs die uit Saoedi-Arabië waren teruggekeerd nog geld gegeven om naar Tigray terug te keren. Vanaf het moment dat het TPLF de controle over het grootste gedeelte van de regio weer in handen had, was de regering gestopt met het ondersteunen van Tigreeërs om naar hun regio terug te keren en werd terugkeer naar Tigray juist tegengehouden.⁷⁹⁸

De opvang en re-integratie van de Ethiopiërs die onder andere uit Saoedi-Arabië terugkeerden, was niet adequaat, aldus vertrouwelijke bronnen. De regering had hier te weinig financiële middelen voor. Het kwam daardoor voor dat Ethiopiërs die vanuit het Midden-Oosten naar Ethiopië waren teruggekeerd na verloop van tijd wederom de gang naar bijvoorbeeld Saoedi-Arabië ondernamen.⁷⁹⁹

Terugkeer van personen uit diaspora

Vanwege de onstabiele situatie in delen van Ethiopië, in combinatie met een zich ontvouwende humanitaire noodsituatie in het land riep UNHCR in maart 2022 landen op om gedwongen terugkeer van onderdanen en voormalige ingezetenen van Ethiopië voorlopig op te schorten. Het ging hier om personen die afkomstig waren uit gebieden die getroffen waren door, of kwetsbaar en onveilig blijven als gevolg van militaire acties en/of de daaruit voortvloeiende ontheemding.⁸⁰⁰

Er zijn geen openbare bronnen gevonden die berichten over de behandeling bij terugkeer van personen uit de diaspora die (marginale) oppositionele activiteiten hebben ontplooid. Deze paragraaf is derhalve op vertrouwelijke bronnen gebaseerd. Sommige bronnen uit de Oromo en Tigrese diaspora die al geruime tijd in het buitenland wonen, zeiden vlak na het aantreden van Abiy in 2018 naar Ethiopië terug geweest te zijn om familie te bezoeken. Sindsdien hadden ze hen vanwege de veranderde situatie in Ethiopië niet meer bezocht. Ze zeiden tegen de regering van Abiy te zijn, maar vermeldten hierbij niet heel actief of uitgesproken te zijn. Hun activiteiten gingen volgens hen niet verder dan het bijwonen van demonstraties tegen Abiy in het buitenland en af en toe een bericht op de sociale media. Hoewel ze niet heel uitgesproken waren, zeiden ze niet naar Ethiopië te durven reizen vanwege

⁷⁹⁷ Ook de VAE stuurt illegale Ethiopiërs terug, maar het overgrote gedeelte komt uit Saoedi-Arabië.

⁷⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022; European Commission, *European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Ethiopia Factsheet* Last updated 14 februari 2022.

⁷⁹⁹ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022; vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁸⁰⁰ UNHCR, *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA*, maart 2022.

mogelijke repercussies van de overheid (zie paragraaf 3.3.1). Niemand van hen, noch mensen uit hun naaste omgeving, was behalve die ene keer direct na het aantreden van Abiy, naar Ethiopië terug geweest. Daardoor konden ze geen concrete gevallen noemen van eventuele problemen die personen konden krijgen bij terugkeer.⁸⁰¹ Begin september 2022 verleende Soedan aan bijna 250 voormalige Ethiopische blauwhelmen van Tigrese komaf asiel. De soldaten hadden nadat ze in een VN-vredesmissie in Zuid-Soedan gediend hadden, asiel aangevraagd in Soedan omdat ze vreesden dat hun veiligheid in gevaar zou zijn bij een terugkeer naar Ethiopië.⁸⁰²

Een vertrouwelijke bron sprak over een lijst van personen van Tigrese afkomst die de migratiedienst tijdens de noodtoestand van november 2021 tot februari 2022 gebruikte om bepaalde Tigreeërs te checken. Wat de maatstaven waren om op die lijst te komen en wat de repercussies waren als iemand op de lijst stond, wist de bron niet te vertellen (zie paragraaf 2.3).⁸⁰³ Of deze lijst aan het einde van de verslagperiode nog gehanteerd werd, is niet bekend.

Vertrouwelijke bronnen van Tigrese afkomst, die verklaarden geen criticaster van de regering-Abiy te zijn, zeiden ten tijde van de noodtoestand problemen te hebben ondervonden bij het passeren van de migratie op het internationale vliegveld in Addis Abeba, zowel in- als uitreis. Ze werden uit de rij gehaald voor ondervraging en hadden zodoende vertraging. Deze bronnen zeiden dat dit na het opheffen van de noodtoestand niet meer was gebeurd.⁸⁰⁴

Voor de behandeling van personen van Tigrese afkomst over het algemeen wordt verwezen naar paragraaf 3.2.2.

5.2 Invloed van soort document dat iemand bij zich heeft bij terugkeer

Bronnen die marginale oppositionele activiteiten uitvoerden in het buitenland stelden dat ze ondanks hun buitenlandse paspoort niet naar Ethiopië terug durfden te reizen uit angst voor mogelijke represailles van de Ethiopische overheid (zie ook paragraaf 5.1).⁸⁰⁵

In het Thematisch Ambtsbericht Tigray van augustus 2021 werd gewag gemaakt van een Tigreeër die op Bole International Airport in Addis Abeba uit de rij was gehaald ondanks zijn Europese paspoort.⁸⁰⁶ Een vertrouwelijke bron vertelde hierover dat de Ethiopische autoriteiten excuses hadden aangeboden aan personen van Tigrese afkomst met een buitenlands paspoort die uit de rij waren gehaald op het internationale vliegveld in Addis Abeba zonder dat daar een goede reden voor was.⁸⁰⁷

Er is geen nadere informatie gevonden over de invloed van het soort document op de behandeling van een Ethiopiër die vanuit het buitenland terugkeert.

⁸⁰¹ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁸⁰² BBC Monitoring (Suna News), *Sudan grants asylum to 247 ex-UN peacekeepers from Ethiopia*, 3 september 2022.

⁸⁰³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2022.

⁸⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2022.

⁸⁰⁵ Vertrouwelijke bron, 20 mei 2022; vertrouwelijke bron, 17 mei 2022.

⁸⁰⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch Ambtsbericht Tigray 2021*, pagina 51, augustus 2022.

⁸⁰⁷ Vertrouwelijke bron, 11 augustus 2022.

6 Bronnen

6.1 Geraadpleegde bronnen

Rapporten en wetenschappelijke studies

Abdo, Mohammed:

- *Federal Sharia Courts in Addis Ababa Their administration and the application of law in the light of recent development*, december 2020.

Clingendael:

- *A clash of nationalisms and the remaking of the Ethiopian State The political economy of Ethiopia's transition*, april 2022.

CSA:

- *Demographic and Health Survey 2016*, juli 2017.

EHRC:

- *Afar and Amhara Regions: Report on Violations of Human Rights and International Humanitarian Law in Afar and Amhara Regions of Ethiopia*, 11 maart 2022.

EUAA:

- *Female Genital Mutilation/Cutting in Ethiopia*, mei 2022.

Freedom House

- *Freedom in the World 2021 Ethiopia*, 2022.

Home Office

- *Country policy and information note: Oromos, the Oromo Liberation Front and the Oromo Liberation Army, Ethiopia, March 2022 (accessible)*, 22 maart 2022.

HRW/Amnesty International:

- *"We Will Erase You from This Land" Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia's Western Tigray Zone*, 6 april 2022

Kassu, Sentayeru:

- *PRIMA FACIE RECOGNITION OF REFUGEES STATUS IN ETHIOPIA: Implications on Protected Rights and the Appraisal of the History, Legal Basis and Experience of Eritrean Refugees*, december 2021.

Landinfo:

- *Ethiopia - Female Genital Mutilation (FGM)*, 22 June 2021.

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

- *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië 2018*, juli 2018
- *Algemeen Ambtsbericht Ethiopië, februari 2021*;
- *Thematisch Ambtsbericht Ethiopië, augustus 2021*.

OHCHR:

- *A/HRC/51/46 - Report of the International Commission of Human Rights Experts on Ethiopia, 19 september 2022*

OHCHR/EHRC:

- *Report of the Ethiopian Human Rights Commission (EHRC)/Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) Joint Investigation into Alleged Violations of International Human Rights, Humanitarian and Refugee Law Committed by all Parties to the Conflict in the Tigray Region of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, 3 november 2021.*

Tessema, et al:

- *Trends and Spatio-temporal variation of female genital mutilation among reproductive-age women in Ethiopia: a Spatio-temporal and multivariate decomposition analysis of Ethiopian demographic and health surveys, mei 2020.*

UNFPA-UNICEF:

- *JOINT PROGRAMME ON FEMALE GENITAL MUTILATION PERFORMANCE ANALYSIS FOR PHASE II, 18 augustus 2018;*
- *Joint Programme on the Elimination of Female Genital Mutilation: Accelerating Change, Technical Guidance A Comprehensive Approach to Accelerating the Elimination of Female Genital Mutilation, september 2021;*
- *UNFPA and UNICEF in Ethiopia call for renewed commitment to end female genital mutilation in Ethiopia, februari 2022.*

UNHCR:

- *REGIONAL REFUGEE PREPAREDNESS AND RESPONSE PLAN FOR THE ETHIOPIA SITUATION (TIGRAY) November 2020 to June 2021, 2021;*
- *UNHCR POSITION ON RETURNS TO ETHIOPIA, maart 2022.*

UNICEF:

- *Situation and access to services of homeless children and adults in Addis Ababa, 2019;*
- *A Profile of Female Genital Mutilation in Ethiopia, februari 2020;*
- *THE DECLINE OF FEMALE GENITAL MUTILATION IN ETHIOPIA AND KENYA, februari 2021;*
- *Country Case Studies: Progress in the Elimination of Female Genital Mutilation ANNUAL REPORT 2020, september 2021;*

USDoS

- *UNHCR, CITIZENSHIP AND STATELESSNESS IN THE HORN OF AFRICA, december 2021.*
- *ETHIOPIA 2021 HUMAN RIGHTS REPORT, 12 april 2022.*

WFP:

- *Northern Ethiopia Emergency Response Situation Report #07, 17 juni 2022.*

(Nieuws)bronnen

ACCORD	News24
AD	NOS
Addis Insight	OBN
Addis Standard	OCHA
African Arguments	OHCHR

African Intelligence African Sources AFricLaw All Africa ABC News Amnesty International Al Jazeera Associated Press BBC BBC Monitoring Borkena Capital Ethiopia CNN CPJ Crisis24 Daily News Dimtsi Weyane TV DW EBC Economist Intelligence Unit Embassy of Ethiopia Washington D.C. Ethiopia Online Vis ENA EritreaHub ESAT TV ETV Ethiopia Insight Ethiopian Media Services online TV Ethiopian Tourisms FanaBC Financial Times Foreing Policy France24 Garowe Online Housing & Land Rights Network Humanium HRW ICG IOM IRB Martin Plaut Mena News Agency NEBE	OLF OMN Peoples Dispatch Pharos Reliefweb Reuters Save The Children Security Magazine Somali National TV Sudan Tribune Suna News Tesfa News The Africa Report The East African The Economist The Ethiopian Herald The Guardian The Independent The Daily Maverick The New York Times The Niles The Washington Post The Reporter This Day Tigray TV Trouw UNDP UNFPA UNHCRH Unicef United Nations Peacekeeping Universal TV UNISFA USDoS UN High Commissioner for Human Rights UN News VOA WJP WFP
--	---

Websites – YouTube – Twitter – Facebook – Zoom - databases

acleddata.com/dashboard
Addis Standard @addisstandard
amisom-au.org/
atmis-au.org/
Billene Seyoum @BilleneSeyoum
cia.gov/the-world-factbook/
crisisgroup.org/crisiswatch

ethiopianembassy.org.in
ethiopiaonlinevisa.com
ethiopiaatourisms.com/
freedomhouse.org
Getachew K Reda @reda_getachew
ICRC Ethiopia @ICRCEthiopia
id.gov.et/principles/
managementboek.nl
peacekeeping.un.org
pharos.nl
polgeonow.com
rsf.org/
The Ministry of Foreign Affairs of Ethiopia (Facebook)
Tigray External Affairs Office @TigrayEAO
undp.org
Zecharias Zelalem @ZekuZelalem

Wetsartikelen

- Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia, 21 augustus 1995;
- Extra Ordinary Issue No. 1/2000 The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000, 4 juli 2000;
- The Criminal Code of Ethiopia. *Proclamation No. 414/2004*

6.2 Afkortingenlijst

ACCORD - Austrian Centre for Country of Origin & Asylum Research and Documentation

ACLED - Armed Conflict Location & Event Data Project

ADF - Amhara Defence Force

ADP - Amhara Democratic Party

AMISOM - African Union Mission in Somalia

ANDP - Afar National Democratic Party

ARRA - Agency for Refugee and Returnee Affairs

ATMIS - African Union Transition Mission in Somalia

AU - Afrikaanse Unie

BDP - Benishangul-Gumuz Democratic Party

BG - Benishangul Gumuz

BPLF - Benishangul People's Liberation Front

BPLM - Benishangul People's Liberation Movement

CSC - Congress for Somali Cause

CPJ - Committee to Protect Journalists

CSA - Central Statistical Agency

DHS - Demographic and Health Survey

DW - Deutsche Welle

EBC - Ethiopian Broadcasting Corporation

EDF - Eritrean Defence Forces

EHRC - Ethiopian Human Rights Commission

EMA - Ethiopian Media Authority

EMMPA - Ethiopian Mass Media Professionals Association

ENA - Ethiopian News Agency

ENDF - Ethiopian National Defence Forces

EPRDF - Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front

ESAT - Ethiopian Satellite Television

ETV - Ethiopian Television

EUAA	- European Union Agency for Asylum
FGM	- Female Genital Mutilation
GERD	- Grand Ethiopian Renaissance Dam
GLF	- Gambella Liberation Front
GII	- Gender Inequality Index
GPDM	- Gambela Peoples Democratic Movement
GPDM	- Gumuz People's Democratic Movement
HRW	- Human Rights Watch
HNL	- Harari National League
ICG	- International Crisis Group
ICRC	- International Committee of the Red Cross
ICS	- Immigration and Citizenship Service
IDP	- Internally Displaced Person
IMTF	- Inter-Ministerial Task Force
INSA	- Information Network Security Agency
INVEA	- Immigration, Nationality and Vital Events Agency
IOM	- International Organization for Migration
IPC	- Integrated Food Security Phase Classification
IRB	- Immigration and Refugee Board
JIT	- Joint Investigation Team
MRG	- Minority Rights Group
MSF	- Medecins sans Frontieres
NEBE	- National Election Board of Ethiopia
NIDP	- National ID Programm
NISS	- National Intelligence and Security Service
NRC	- Norwegian Refugee Council
OBN	- Oromo Broadcasting Network
OCHA	- Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
ODP	- Oromo Democratic Party
OHCHR	- Office of the High Commissioner for Human Rights
OFC	- Oromo Federal Congress
OLA	- Oromo Liberation Army
OLF	- Oromo Liberation Front
OMN	- Oromo Media Network
ONLF	- Ogaden National Liberation Front
PP	- Prosperity Party
RRS	- Refugee and Returnees Service
SEPM	- Southern Ethiopian Peoples' Democratic Movement
SNNPR	- Southern Nations Nationalities and People's Region
SRS	- Somali Regional State
STP	- Somali Transition Plan
TDF	- Tigray Defence Force
TDP	- Tigray Democratic Party
TPLF	- Tigray People's Liberation Front
UASC	- unaccompanied and separated children
UNDP	- United Nations Development Programme
UNHCR	- United Nations High Commissioner for Refugees
UNISFA	- United Nations Interim Security Force for Abyei
UNMISS	- United Nations Mission in the Republic of South Sudan
USDoS	- United States Department of State
WFP	- World Food Programme